T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

VAN'A SINIF ÖĞRETMENİ OLARAK ATANMAK: MESLEKİ VE SOSYAL DURUM ANALİZİ

Ümran Tuğba GEDİK

(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2019

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

VAN'A SINIF ÖĞRETMENİ OLARAK ATANMAK: MESLEKİ VE SOSYAL DURUM ANALİZİ

Ümran Tuğba GEDİK
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışmanlar
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR
Dr. Elif SARICAN

İstanbul, 2019

Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2019

ONAY

Ümran Tuğba GEDİK tarafından hazırlanan "Van'a Sınıf Öğretmeni Olarak Atanmak: Mesleki ve Sosyal Durum Analizi" konulu bu çalışma, 06/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI	Prof. Dr. Yücel KABAPINAR	.....
JÜRİ ÜYESİ	Doç. Dr. Levent DENİZ	.....
JÜRİ ÜYESİ	Dr. Öğr. Üyesi Sevcan YAĞAN GÜDER	.....

ÖZGEÇMİŞ

2011 Rami Atatürk Lisesi mezuniyet

2015 Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği mezuniyet

2015 Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına Giriş

İletişim Bilgileri

Görev Yaptığı Kurum: Kahraman Çocuklar Borsa İstanbul İlkokulu VAN/Edremit

E-Posta: tugba_93_28@hotmail.com

ÖNSÖZ

Bu tezin bir ürün olarak ortaya konmasında desteğini manevi olarak her zaman kibar bir şekilde yansıtan danışmanım Prof. Dr. Yücel KABAPINAR hocama en içten duygularımla sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezin ortaya konmasında ikinci danışmanlığımı kabul eden ve desteklerini çok gördüğüm her aradığımda yanımda olan yardımsever, hoşgörülü, sevecen hocam Dr. Elif SARICAN'a, çalışmam da önerileriyle bana yol gösteren tez izleme komitesi üyeleri değerli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın ortaya çıkma aşamasında uzun süreli ayrılıklar karşısında bana karşı son derece sabırlı olan anneme ve babama teşekkür ederim.

Bu tezin ortaya çıkmasında birbirimize yol arkadaşlığı yaptığımız can arkadaşım Tuğba DOĞANAY'a, her aradığımda bana destek olan Tolgahan PALAK'a, tezime olan katkısından dolayı Büşra ÇELİK'e, süreçte olan desteklerinden dolayı kardeşim Hakan GEDİK'e çok teşekkür ederim.

Araştırma sürecimde meslek yaşamlarının ilklerini benimle paylaşan gizli destekçilerim katılımcı öğretmen arkadaşlarıma canı gönülden teşekkür ediyorum. Onlara katkılarından dolayı ufak bir hediye olarak yetiştirdikleri öğrenciler adına Van'a bir adet fidan dikilmiştir. Adınızla yaşaması ümidiyle…

Ümran Tuğba GEDİK

İstanbul, Eylül 2019

ÖZET

Mili Eğitim Bakanlığı 2016 Şubat ayından itibaren öğretmen yetiştirme yaklaşımında değişikliklere gitmiştir. 29329 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanan yönergeye göre, MEB'e bağlı resmi eğitim kurumlarına aday öğretmen olarak atananların yetiştirme sürecine ilişkin usul ve esaslara tabi olunacaktır. Bu kapsamda atanan öğretmenler 6 aylık bir aday öğretmenlik süreci yaşayacaklardır. Hizmet öncesi eğitimde yer alan staj uygulamasına benzer bu uygulamada öğretmenler atanacakları yerin kültürel ve sosyal özelliklerini öğrenerek mesleki yönden kendilerini geliştireceklerdir.

2016 Eylül dönemi ile tekrar değişikliğe gidilen öğretmen yetiştirme yaklaşımıyla, atama yerlerinde adaylık süreçlerini tamamlayacak olan sözleşmeli öğretmenler, alacakları hizmet içi seminer ile atandıkları bölgenin kültürel ve sosyal özelliklerini öğrenerek hem mesleki gelişimlerini arttıracaklar hem de bölgeye uyumlarını daha kolay sağlanacaktır. Bu amacı güden uygulamanın etkililiğine ilişkin yapılan araştırmalar yeterli değildir. Ancak öğretmenlerin mesleki beceri ve sosyal durumlarına ilişkin algılarının öğretmenlik becerilerini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmada Van'a atanan sınıf öğretmenlerinin mesleki ve sosyal durumlarının analiz edilerek ortaya konulması amaç edinildi.

Çalışma nitel bir çalışma olup durum çalışması desenine sahiptir. Çalışma grubunu Van'ın ilçelerinde çalışan ve mesleklerinin birinci yıllarında olan 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın veri toplama araçlarını görüşme ve günlükler oluşturmaktadır. Atandıkları ilk dönemin başında yapılan görüşmeler ile yılın sonunda yapılan ikinci görüşme soruları birbirinden farklı olup öğretmenlerin süreç içinde Van'daki mesleki ve sosyal hayatlarındaki değişimler ele alınmıştır. Günlükler ile sosyal ve mesleki yaşamlarındaki önemli noktalar saptanmıştır. Aynı zamanda öğretmenlerin sosyal ve mesleki ortamlarının birbirlerine olumlu ve olumsuz etkileri gözlenmiştir. Öğretmenler ilk yıllarına ait deneyimlerini günlükler ile kayıt altına almaktan ve süreç içinde kendileri üzerindeki değişimleri görmekten mutlu olduklarını dile getirmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Van, sınıf öğretmeni, sosyal durum, mesleki durum

ABSTRACT

The Ministry of Education has gone through changes in teacher training approach since February 2016. According to the directive prepared on the basis of the Teacher Appointment and Relocation Regulation published in the Official Gazette No. 29329, shall be subject to the procedures and principles related to the training process of those appointed as candidate teachers to the public educational institutions affiliated to the Ministry of National Education. Teachers appointed in this context will have a 6-month candidate teacher process. In this practice, which is similar to the internship practice in pre-service training, teachers will develop themselves from the professional side by learning the cultural and social characteristics of the place they will be appointed.

Contracted teachers who will complete the nomination process at the appointed places will be able to both improve their professional development and adapt to the region more easily by learning the cultural and social characteristics of the region they are assigned with the in-service seminar. Research on the effectiveness of this intentional practice is not sufficient. However, perceptions of teachers' professional skills and social situations are thought to affect teaching skills. For this reason, it was aimed to analyse and demonstrate the professional and social situations of class teachers assigned to Van in the research.

The study is a qualitative study and it has a pattern of case studies. The study group constitutes 10 class teachers working in Van's provinces and in the first years of their profession. The data collection tools of the study consist of interviews and diaries. The interviews made at the beginning of the first period and the second interviews made at the end of the year were different from each other and the changes in the professional and social life of the teachers in the process were discussed. Important points in social and professional life have been identified with the diaries. At the same time, the social and professional environments of the teachers were observed to have positive and negative effects on each other. Teachers have expressed their happiness to record their first year's experiences in journals and to see the changes themselves in the process.

Keywords: Van, classroom teacher, social situation, occupational status

İÇİNDEKİLER

ONAY ..... **i**
ÖZGEÇMİŞ ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **iv**
ÖZET ..... **v**
ABSTRACT ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLO LİSTESİ ..... **x**
ÇİZELGE LİSTESİ ..... **xiii**

BÖLÜM I: GİRİŞ **1**
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Amaç 3
1.3. Önem 4
1.4. Sınırlılıklar 5
1.5. Sayıltılar 5
1.6. Tanımlar 5

BÖLÜM II: ALAN YAZIN **6**
2.1. Öğretmen Eğitimi 6
2.1.1. Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Temelleri 7
2.1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem 8
2.1.1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem 13
2.1.2. Öğretmenlik Atama Sisteminde Son 5 Yılda Yapılan Değişiklikler 20
2.1.2.1. Aday Öğretmenlik Sistemi 20
2.1.2.2. Sözleşmeli Öğretmenlik Sistemi 24
2.1.3. Öğretmen Yetiştirme Programı Kapsamında Aday Öğretmenlere Verilen Seminer Programı 26
2.2. İlgili Araştırmalar 53

BÖLÜM III: YÖNTEM 61
3.1. Araştırma Modeli 61
3.2. Çalışma Grubu 62
3.3. Veri Toplama Araçları 64
3.3.1. Görüşme Formu 65
3.3.2. Öğretmen Günlükleri 66
3.4. Verilerin Çözümlenmesi 66

BÖLÜM IV: BULGULAR 67
4.1. Aday öğretmenlerin Van'da ki sosyal durumlarına ilişkin bakış açılarının zaman içinde değişimi nasıldır? 67
4.1.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşam koşullarına (sosyal-kültürel hayat, olumlulukları, sınırlılıkları, Van iline uyum süreci) ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır? 67
4.1.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşadıkları sorunlara ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır? 103
4.2. Aday öğretmenlerin Van'da ki mesleki durumlarına ilişkin bakış açılarının zaman içinde değişimi nasıldır? 108
4.2.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra mesleki durumlarına yönelik Van'a ilişkin değerlendirmeleri nasıldır? 109
4.2.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin düşünceleri nasıldır? 141
4.2.3. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra sınıf öğretmenliği yapmaya yönelik olarak Van ili ile diğer illerin karşılaştırılmasına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır? 174

BÖLÜM V: SONUÇ 181
5.1. Yargılar 181
5.1.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşam koşullarına (sosyal-kültürel hayat, olumlulukları, sınırlılıkları, Van iline uyum süreci) ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır? 181

5.1.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşadıkları sorunlara ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır? 182
5.1.3. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra mesleki durumlarına yönelik Van'a ilişkin değerlendirmeleri nasıldır? 182
5.1.4. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin düşünceleri nasıldır?..... 184
5.1.5. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra sınıf öğretmenliği yapmaya yönelik olarak Van ili ile diğer illerin karşılaştırılmasına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır? 186
5.2. Tartışma 186
5.3. Öneriler 191

KAYNAKÇA 194
EKLER 198
Ek 1: Birinci Görüşme Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Soruları..... 198
Ek 2: İkinci Görüşme Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Soruları 201
Ek 3:Günlük Yönergesi 204
Ek 4:Milli Eğitim İzni..... 205

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Aday öğretmen yetiştirme programı kapsamında öğretmenlere verilen seminer programı 27

Tablo 2.2. Yetiştirme programı kapsamında sınıf ve okul içi faaliyetler 29

Tablo 2.3. Yetiştirme programı kapsamında sınıf ve okul içi faaliyetler 30

Tablo 2.4. Yetiştirme programı kapsamında sınıf ve okul içi faaliyetler 31

Tablo 2.5. Sınıf Öğretmenlerinin Sorunlarına İlişkin Yapılan Lisansüstü Tez Örnekleri 55

Tablo 3.1. Çalışma grubuna dair görev yeri bilgileri 63

Tablo 3.2. Çalışma grubuna ait bilgiler 64

Tablo 4.1a "Farklı bir şehirden Van'a gelmek, farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmak sizi ve iş ortamınızı etkiliyor mu?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 67

Tablo 4.1b "Farklı bir şehirden Van'a gelmek, farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmak sizi ve iş ortamınızı etkiliyor mu? Etkileri halen hissedebiliyor musunuz?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 73

Tablo 4.2a "Van ilinde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıklarına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 76

Tablo 4.2b "Van ilinde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıklarına ilişkin duygu ve düşüncelerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 88

Tablo 4.3a "Okula ve çevreye uyum konusunda Van halkından veya okul ikliminden yardım almaya ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 92

Tablo 4.3b "Okula ve çevreye uyum konusunda Van halkından veya okul ikliminden yardım almaya ilişkin duygu ve düşüncelerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 95

Tablo 4.4a "Van ilindeki sosyal ve kültürel hayat ile düşünceleriniz nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 97

Tablo 4.4b "Van ilindeki sosyal ve kültürel hayat ile düşüncelerin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 100
Tablo 4.5a "Van ilinde yaşadıkları sorunlarına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 103
Tablo 4.5b "Van ilinde yaşadıkları sorunlarına ilişkin duygu ve düşüncelerin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 107
Tablo 4.6a "Van ilini tercih listesine yazmaya ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 109
Tablo 4.6b "Van iline atandığınız için memnun musunuz?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 111
Tablo 4.7a "Van'a geldiğinizde karşılaştıklarınız arasında dikkatinizi neler çekti?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 114
Tablo 4.7b "Van'a geldiğinizde karşılaştıklarınız arasında dikkatinizi neler çekti? Bu sürecin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri ... 121
Tablo 4.8a "Hizmet öncesi dönemde yaptığınız staj uygulamalarının Van ilinde iş ortamınıza yansımalarını ve etkileri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 121
Tablo 4.8b "Hizmet öncesi dönemde yaptığınız staj uygulamalarının Van ilinde iş ortamınıza yansımalarını ve etkilerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 125
Tablo 4.9a "Van ilinde sınıf öğretmeni olmanın sizi mesleki doyuma ulaştırdığını/ulaştıracağını hakkında düşünceleriniz nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 127
Tablo 4.9b "Van ilinde sınıf öğretmeni olmanın sizi mesleki doyuma ulaştırdığını/ulaştıracağını hakkında düşüncelerin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 130
Tablo 4.10a "Van' da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönleri ve sınırlılıkları nelerdir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 132
Tablo 4.10b "Van' da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönleri ve sınırlılıkları nelerdir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 139

Tablo 4.11a "Van ilinde ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında öğretmenin, öğrencinin, ailenin ve okul ortamının rolü hakkındaki duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 141
Tablo 4.11b "Van ilinde ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında öğretmenin, öğrencinin, ailenin ve okul ortamının rolü hakkındaki duygu ve düşüncelerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 145
Tablo 4.12a "Van ilinde öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi (mesleki ortam) ve eğitim dışı (sosyal ve psikolojik) sorunlar nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri..... 149
Tablo 4.12b "Van ilinde öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi (mesleki ortam) ve eğitim dışı (sosyal ve psikolojik) sorunların değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri..... 157
Tablo 4.13a "Van ilinde sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartlar daha iyi hale getirir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri..... 159
Tablo 4.13b "Van ilinde sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartlar daha iyi hale getirir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 165
Tablo 4.14a "Van ilinde öğretmen-veli ilişkileri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 169
Tablo 4.14b "Van ilinde öğretmen-veli ilişkilerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 173
Tablo 4.15a "Van ilinde sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde(batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmanın farklılıkları nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 174
Tablo 4.15b "Van ilinde sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde(batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmanın farklılıkları nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri 178

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 37
Çizelge 2.2. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 38
Çizelge 2.3. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 40
Çizelge 2.4. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 42
Çizelge 2.5. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 43
Çizelge 2.6. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 44
Çizelge 2.7. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 45
Çizelge 2.8. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 46
Çizelge 2.9. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 47
Çizelge 2.10. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 48
Çizelge 2.11. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 49
Çizelge 2.12. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 50
Çizelge 2.13. Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları 51

BÖLÜM I: GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıltıları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne, başka bir ifadeyle yaşam boyu süren bir süreç olduğundan aynı zamanda yaşamın politik, sosyal, kültürel ve bireysel boyutlarını da barındırdığından, tanımlaması zor bir kavramdır. Akyüz (2015) eğitimi, kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür. Ülkemizde en klasik eğitimin tanımını Ertürk (1973)'e göre "bireylerin davranışlarında kasıtlı istendik değişme meydana getirme süreci" şeklinde tanımlanabilmektedir. Eğitim, toplumun fertlerinin standartlarını, inanç unsurlarını ve yaşam için gerekli olan yolları kazanmasında etkili olan sosyal süreçlerin tamamını içinde kapsar. Bir ülkenin ileri medeniyetler seviyesi ulaşmasında, milletin huzur ve refah içinde birlikte yaşam sürmesinde en etkin ve önem arz eden katkıyı eğitimin yaptığı çoğunluk tarafından kabul görmüş bir gerçektir. Öğretmenler ise eğitimin uygulayıcısıdır. Eğitim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde öğretmenler önemli bir rol üstlenirken, sahip olduğu özellikler sayesinde eğitimin niteliğini etkilemektedirler.

Eğitim alanında yapılan araştırmalar her geçen gün bilgi üretmenin önemi üzerinde durmaktadır. Küreselleşen dünya da, ekonomik gelişmelerin yaşanırken bunu yanında bilgiyi edinme ve bilgiyi üretme olguları önem kazanmaya başlamıştır. Dünya ülkeleri bilgi toplumuna ulaşma ve nitelik sahibi insan gücü oluşturma uğraşı içerisindedirler. Bu nedenledir ki ülkelerin ekonomik politikalarının eğitim politikalarına yansıması olduğunu göstermektedir (Demirboya, 2014). Eğitimin ilerlemesi kalkınan toplumu beraberinde getirdiği için öğretmenler bir ülkenin yükselmesinde ve gelişmesinde önemli ödevi paylaşan kişiler olmaktadır. Bu sürecinin en temelinde öğretmen olduğu

düşünüldüğünde öğretmeni etkileyen her şeyin eğitim sistemini de doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyeceği söylenebilir.

Bireyin doğumuyla beraber ailede plansız şekilde başlayan eğitim süreci, okulla birlikte planlı ve sistemli bir sürece dönüşmektedir. Eğitim okulda veya okul dışında da gerçekleşebilen bir olgudur. Bu bağlamlar çerçevesinde genel olarak eğitim ”Kişinin toplumsal yeteneklerinin ve optimum kişisel gelişmesinin sağlanması için seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan sosyal bir süreçtir (Varış, 1978, akt: Budak, 2009).

Eğitim sistemin temelinde yer alan öğretmenlerin sorunları, eğitimi de etkileyeceklerdir. Öncelikle sorunlarıyla uğraşan öğretmenler eğitim sisteminin işleyişi sürecinde hedeflenen katkıyı yeterince veremeyecektir (Arslan, 2007). Bunun yanı sıra öğretmenleri zorlayan bu olumsuz şartlara sahip mesleği yürütebilmek, öğretmenlerin meslekleri için olan inançlarını kaybetmelerine neden olmaktadır (Gömleksiz, Ülkü, Biçer ve Yetkiner, 2010). Özellikle de öğretmenlik mesleğinin ilk görev yıllarında yaşanan sorunların yeni öğretmenin mesleği sürdürüp sürdürmeme çabası içerisindeki en ciddi dönem olarak görülmektedir (Veeman, 1984; Quaglia, 1989; Karge, 1993; Yalçınkaya, 2002; Ergenekon, 2004, akt: Sarı ve Altun, 2015).

Hizmet öncesinde öğretmen yetiştirme eğitiminden yani üniversiteden mezun olan öğretmen adayları her ne kadar nitelikli olurlarsa olsunlar öğretmenlik mesleğine başlamalarından itibaren gerçek dünyanın sorunları ile karşı karşıya kalmaktadır. Her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin ilk yılları da göreve yeni başlayan öğretmenler için bir tecrübesizlik sürecidir. Bu sebeple aday öğretmenler; göreve yeni başlamanın heyecanı, değişkenlik gösteren durum ve şartlarla ilgili olarak mesleğinin ilk senelerinde, rehberlik desteğine ihtiyaç duymaktadır (Karge, 1993; Taymaz, 1997, akt: Yalçınkaya, 2002). Çünkü işe başlayan bir öğretmenin hizmet öncesi dönemde aldığı eğitim ağırlıklı olarak uygulamadan daha çok teorik bilgiye dayalı olmaktadır. Hâlbuki öğretmenlik mesleği teorinin yanında uygulamaya dayalı olan ve yaşantıyla bütünlük gösteren bir meslek dalıdır (Ekinci, 2010). Öğretmenler ise mesleklerini görev yaptıkları ilk yıllarda daha yakından tanımaktadır.

Bir öğretmenin yetişmesi; hizmet öncesi dönemde bilim dalını seçme, sonra öğretmen eğitimi alarak yetişme ve daha sonrasında görev başında eğitim gibi tüm dönemlerin

birbirleriyle ilişkili olduğu ve aşamalık gösterdiği süreçtir (Saban, 2000, akt: Ekinci, 2010). Öğretmenleri mesleğe hazırlanmada pratik bilgi ve becerilerin kazandırıldığı sürecin kritik dönemi olarak adlandırabilecek "adaylık eğitim süreci" yoğun bir uygulama dönemini kapsar (Ekinci, 2010). Öğretmenlerin mesleklerindeki ilk görev yılı öğretmenlik kariyeri için dönüm noktası, hayatta kalma çabasıdır. Ne yazık ki göreve yeni başlayan öğretmenler için okul kuralları öğretmenleri eğitim sürecine dâhil edememektedir (Quaglia, 1989, akt: Sarı ve Altun, 2015). Öğretmenlik mesleki eğitiminden üniversite sıralarından, ilk öğretmenlik görevine başlamak yeri geldiğinde duygusal ve aynı zamanda derin izler bırakabilen bir tecrübe olabilmektedir. Hayatının geri kalanı olacak mesleğinle ilk karşılaşma zamanlarıdır. Alan yazında bu dönüşüm sıklıkla "gerçeklik şoku", "çalışma şoku", "dönüşüm şoku" olarak isimlendirilmektedir. Bu kavram genellikle, öğretmenlik mesleki eğitimi sürecinde elde edinilen "sert ve kaba günlük sınıf yaşantısı gerçeklerinin" çöküşünü ifade etmek için kullanılır (Veeman, 1984, akt: Sarı ve Altun, 2015). Bu sebeple görevde yeni çalışmaya başlayan bir öğretmenin uğraştığı sorunlar küçümsenmeyecek kadar önemlidir. Öğretmenler mesleğinin problemlerini ilk yıllarındaki deneyimleri sırasında kavramaya başlar. Ülkemizde görevine yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin ilk görev alanları genellikle Doğu illeri ve köyler olmaktadır. Böyle bir durum söz konusu olunca öğretmenler birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Yeni öğretmenlerin şartların iyi olduğu görev alanlarında da sorunlar yaşayabileceği unutulmamalıdır (Sağlamer, 1975, akt: Sarı ve Altun, 2015). Bunun yanı sıra mesleki hayatlarına çoğunlukla yeni bir ilde başlamakta olan öğretmenler farklı bir kültüre, doğa şartlarına ve insanlara alışmak zorunda kalmaktadır. Mesleki ve sosyal yaşamlarının ilklerini birlikte yaşamak mecburiyetinde olmaktadırlar. Bu nedenle araştırmanın problemini "Van'daki sınıf öğretmenlerinin sosyal ve mesleki durum analizleri nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı Van'a sınıf öğretmeni olarak henüz atanan öğretmenlerin sosyal ve mesleki durumlarını öğretmen görüşlerine dayanarak ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda bulunan şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Aday öğretmenlerin Van'da ki sosyal durumlarına ilişkin bakış açılarının zaman içinde değişimi nasıldır?

1.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşam koşullarına (sosyal-kültürel hayat, olumlulukları, sınırlılıkları, Van iline uyum süreci) ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

1.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşadıkları sorunlara ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

2. Aday öğretmenlerin Van'da ki mesleki durumlarına ilişkin bakış açılarının zaman içinde değişimi nasıldır?

2.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra mesleki durumlarına yönelik Van'a ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?

2.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin düşünceleri nasıldır?

2.3. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra sınıf öğretmenliği yapmaya yönelik olarak Van ili ile diğer illerin karşılaştırılmasına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

1.3. Önem

Sınıf öğretmenlerine ilişkin yurtiçinde yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların genellikle alan dışından atanan sınıf öğretmenlerinin sorunlarına veya sınıf öğretmenlerinin sorunlarına ilişkin olduğu görülmektedir (Çetin, 1997; Türker, 2004; Saygılı 2009; Bolat, 2013). Eğitim sistemin temelinde olan öğretmenler eğitim sisteminin niteliğini de etkileyecektir. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki ve sosyal durumları eğitim sisteminde de dolaylı olarak yansıyacaktır.

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin kendi algılarıyla mesleki ve sosyal durum analizleri, Van ili örneği ile ortaya konulacağından araştırma bulgularının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimde uygulanan programların hazırlanmasına ve uygulanmasına ışık tutması beklenmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Sınıf öğretmenlerinin Van ilinde sosyal ve mesleki durumlarının belirlenmesine yönelik katılımcı grubu; ilk atama yeri Van ili olan 10 sınıf öğretmeni ile,
2. Sınıf öğretmenleri ile yapılan yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla elde edilen verilerle,
3. Sınıf öğretmenlerinin tutmuş oldukları günlüklerle,
4. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemler ile sınırlıdır.

1.5. Sayıltılar

Bu araştırmanın sayıltıları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Araştırmaya katılan aday öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar, konuya ilişkin samimi görüşlerini yansıtmaktadır.
2. Veri toplama araçlarının geliştirilmesinde başvurulan uzman görüşleri geçerlidir.

1.6. Tanımlar

Aday öğretmen: Öğretmenlikte adaylığı daha önce kaldırılmamış olanlardan öğretmenliğe ilk atama kapsamında atananları ifade etmektedir.

2016 Şubat ayında tek seferlik uygulanan uygulama ile atanan ve 6 ay istedikleri yerde staj eğitimi görerek öğretmenlik yapan öğretmenlere de “aday öğretmen” denilmiştir.

Danışman öğretmen: Aday öğretmene adaylık sürecinde danışmanlık yapacak öğretmeni ifade etmektedir.

Yetiştirme programı: Aday öğretmenin yetiştirme sürecinde alındığı programı, ifade etmektedir.

BÖLÜM II: ALAN YAZIN

Araştırmanın bu bölümünde alan yazın ile ilgili araştırma ve çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Öğretmen Eğitimi

Öğretmen yetiştirme kavramı yalnızca hizmet öncesi dönemle sınırlı tutularak açıklanabilecek bir kavram değildir. Öğretmen adaylarının hizmet öncesindeki üniversite eğitimi ve uygulama (staj) dönemi bu dönemlerdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, göreve başlamalarıyla birlikte hizmet içi eğitim gibi konular, tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girmektedir (Kavcar, 2002).

Eğitim kavramının üç temel öğesi olan birbirleriyle sürekli etkileşim halindedir. Bu üç temel öğe öğrenci, program ve öğretmen olarak ifade edilebilir. Bu öğeler belirlenen hedefe birlikte bir uyum içinde ilerlerse eğitim sisteminin etkililiği ve kalitesi artmaktadır. Bu öğelerden herhangi birinde ortaya çıkan verimsizlik, zayıflık, bozukluk veya yanlış işleyiş tüm sistemin verimliliğini düşürecektir. Hiçbir öğenin bir diğerinden daha üstün veya önemli olduğu söylenemez. Fakat bunlardan öğretmen öğesi diğerlerini de etki edebilecek önemli bir güce sahiptir. Çünkü eğitim sisteminin girdisi olan öğrenci üzerinde öğretmen yetiştiren kurumların yani eğitim fakültelerinin bir denetim gücü yoktur. Program öğesi ise, Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenmektedir. Eğitim sistemimizin etkin bir şekilde işleyişini sağlamakta üzerinde en önemli denetim gücümüzün bulunduğu tek öğe "öğretmen yetiştirilmesi" süreci olmaktadır. Diğer iki öğenin üzerindeki en fazla etkiyi de eğitim sisteminin en önemli parçası ve eğitim paydaşı eğitimin uygulayıcı olan öğretmenlerdir (Karagözoğlu ve diğerleri 1993: 209).

Öğretmen yetiştirmede iki ana sorun, geçerliliğini hep korumaktadır. Bunlardan birincisi nitelik sorunu, ikincisi ise nicelik yani sayıca yeterli öğretmen sorunudur (Kavcar, 2002). Bu sorunlar öğretmen yetiştirme kavramının varoluşuyla birlikte hep gündemdeki yerini korumuştur. Öğretmenin niceliği sorunu daha çok ihtiyaca ve ülke ekonomisinin durumuna bağlı olmaktadır. Geçmişten beri öğretmenin niteliğinin

arttırılması konusunda çalışmalar sürekli yenilenerek günümüz öğretmen yetiştirilme programları oluşturulmuştur.

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyıla "öğrenme çağı" veya "bilgi çağı" gibi adlandırmalar yapılmaktadır. Küreselleşen dünyamızda bilgi üretimi ve bilginin kullanımı gitgide yoğunlaşmakta, bireylerin yaşam boyu öğrenme süreçleri daha çok gündeme gelmektedir. Bu sebeple, eğitimin yanı sıra öğretmenin niteliğine bağlı olarak beklenen yeterlikler değişmektedir (Okçabol, 2004).

Öğretmen olmak isteyen bireylerin hem mesleki özellikleri hem de kişisel özellikleri mesleğe uygun şartlarda olması gereklidir. Mesleki özellikler; öğretmenlik alan bilgisi, genel kültür, kişisel özellikler ise öğretmenlik mesleğine yatkınlık durumu nitelikleri olarak söylenebilir. Mesleki grup özellikleri mesleğe giriş sürecinde seçme ölçütü olarak değerlendirilir. Kişisel özellikler ise, mesleğe başlamadan önce eğitim sürecinde kazandırılır ve hizmet içi eğitim ile de sürekliliği sağlanır. (Bilir, 2011).

Dünyanın değişim ve gelişiminin iyi kavranabilmesi öğretmenlerden beklenenler ile öğretmenlerin ortaya koydukları mesleki performans arasındaki uyumun da artması ilişkinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu nedenle "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Temelleri" başlığı altında öncelikle Türkiye'de öğretmen yetiştirmenin dünden bugüne değişimi ele alınmıştır.

2.1.1. Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Temelleri

Türk Eğitim Tarihi incelendiğinde Türk toplumu, bilinen en eski zamanlardan itibaren öğretmenlere ve eğitimcilere sahip olduğunu göstermektedir. Bunlar örgün eğitim sayesinde okullarda ve yaygın eğitim yoluyla okul dışında eğitim ve öğretim yapıyorlardı (Akyüz, 2015).

Yazılı ve edebi tarihe bakıldığında Türk toplumu ve devlet yöneticilerinin birçoğunun öğretmene saygı duyduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda en eski iki örnek şöyledir: M.S. 9. yüzyıldan kalma bir Uygur atasözü *"Çocuğunu öğretmene ver, ondan alıp saraya ver."* der. Bu atasözünde iyi bir öğretmene çocuğunu verenin iyi bir eğitim alarak, çocuğun saray gibi üst düzey devlet kademelerinde çalışabilecek niteliğe sahip olacağı anlatılmak istenmektedir. Yani iyi bir eğitim iyi bir öğretmen tarafından verilebilir de denilmektedir (Akyüz, 2015).

Kaşgarlı Mahmut, 1072-1074 yılları arasında yazdığı Dîvânu Lugâti't-Türk adındaki eserinde, öğretmenler ile bilgili kişilere, onların öğretim ve eğitimine de yer vermiş, bunu yaparken saygı içeren sözler kullanmıştır. Bir yerde *"Bilgin kimseyi hoş tutup sözünü dinle, ondan erdem kazan, öğrendiğini de işinde kullan."* der. Bu sözde bilen yani bilgin kişiden güzel davranış kazanıp, sözünü dinleyip, onu hoş tutmasını ve öğrenilenleri işte kullanılmasını öğütlemiştir (Akyüz, 2015).

Ülkemizde öğretmen yetiştirme yaklaşımı sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal olaylara paralel olarak gelişme göstermiştir. Cumhuriyet Döneminden önce öğretmen yetiştirmenin temellerinin 1848 yılına dayandığı bilinmektedir. Rüştiyelere öğretmen yetiştirmek amacıyla ilk öğretmen okulu olan Dârülmuallimîn 1848 yılında açılmıştır. Öğretmen yetiştirme sistemi için 1848 yılı esas alındığında sistemin 160 yıllık bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir (Aydın, 1998). Türkiye'de öğretmen yetiştirme köklü bir geçmişe sahiptir. Bu nedenle Türkiye'de öğretmen yetiştirmenin tarihsel temelleri Cumhuriyet öncesi dönem ve Cumhuriyet sonrası dönem olarak iki ana başlıkta incelenmiştir.

2.1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Öğretmen yetiştirme sisteminin tarihsel temelindeki değişimleri inceleyen her çalışma başlangıcını cumhuriyetin ilanından önceye dayandırmalıdır. Okur (2005), Tanzimat Fermanı'nın hemen ardından açılan Maarif Meclislerini (Meclis-i Maarif-i Muvakkat ve Meclis-i Maarif-i Umumiye) Osmanlı Devleti'nin eğitim ve öğretim alanındaki yenileşme çabalarının bir örneğidir. Tanzimat Fermanında eğitimle ilgili bir sözcük bile olmamasına rağmen Devletin ileri gelenleri yapılacak yeniliklerin kalıcı olabilmesi için bilgili bir toplum, aydın bir neslin oluşturulması gerektiğine inanıyorlarmış (Akyüz, 2015). O yıllar Osmanlı Devleti'nin Batı dünyasına karşı geride kalma nedenlerini sorguladığı yıllara denk gelmektedir. Batı dünyasından geri kalma nedenlerinin daha çok askeri alanda olduğu düşünülmüştür. Bu ihtimalden hareketle kurulan modern yapılanmadaki ilkokullar askeri alandaki uzmanlık okullarıyla bu ilkokullara öğrenci yetiştirme amacıyla açılan rüştiyeler olmuştur. Bu rüştiyelerin öğretmen ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Dârülmuallimîn-i Rüşti adlı okullar açılmıştır (Üstüner, 2004).

Türk Eğitim Tarihine bakıldığında örgün eğitimde görev alan ilk öğretmenlerin sıbyan mektebinde çalışan öğretmenler ve medreselerde genellikle din ve dil öğretimi yapan müderrisler olduğu görülmektedir. İmam ve muallimlerin yetiştirilmesi alt düzeydeki medreselerde gerçekleşirken yüksek düzeydeki medreselerde müderris yetiştirme eğitimi verilmekteydi. Fakat bu öğretmenlerin dini bilimler alanında yetişip, dini eğitim öğrettikleri bilinmektedir (Akyüz, 2015).

Osmanlı Devleti'nde ilk kez Sultan Fatih döneminde genel eğitimden ayrılmış olarak sıbyan mektebi öğretmeni olacaklar için, medrese programlarından ayrı bir program hazırlanmıştır. Bu program öğretmenler için özel olarak hazırlanmıştır. Medreselerde okutulan birkaç tane ders kaldırılarak, bu derslerin yerine öğretim yöntemleri ve tartışma kuralları isimli birkaç ders eklenmiştir (Akyüz, 2015).

Eyüp ve Ayasofya da medreseler bulunmaktaydı. Sultan Fatih, sıbyan mektebi öğretmeni olacaklar için genel eğitim veren medreselerden ayrı olan programda özetle şu derslerin eğitimini alacaklardı: Arapça, Sarf ve Nahiv, Edebiyat (Maanî, Beyan, Bedî), Riyaziyat (Hendese ve Heyet), Adâb-ı Mubahase, Mantık ve Usûl-i Tedris, Münakaşalı Akâid (İlm-i Kelâm), Coğrafya dersi Heyet (Sema ve Arz) içinde, Hesap dersi Hendese içinde, Tarih de Edebiyat içinde okutuluyordu (Akyüz, 2015).

Bu programın içeriğinde çok ilgi çekici iki özellik bulunmaktaydı:

a) Adâb-ı Mubahase ve Usûl-i Tedris adındaki derse yer verilmesi: Bu ders "Tartışma Kuralları ve Öğretim Yöntemi" anlamına gelmektedir. Bu dersin özellikle, ilkokul öğretmenleri için programa dahi edilmesi o dönem için önemli bir gelişimdir. Türk eğitim tarihinde olduğu kadar dünya eğitim tarihi için de ilginç bir buluş olabilir.

b) Programda Fıkıh dersinin bulunmayışı: Sultan Fatih, Fıkıh dersinin zor ve kapsamının geniş olan bir hukuk dersi olduğu için ilkokul öğretmenleri için faydalı bulmamıştır. Hâlbuki ders genel medrese öğrencilerine verilmekteydi.

Yukarıdaki açıklamalardan şöyle bir sonuç çıkarılabilir: Sultan Fatih için öğrencilerin ihtiyaçlarına ve alanın gerekliliklerine göre öğretmen yetiştirme programlarını ilk kez düzenleyen bir program geliştirici denilebilir (Akyüz, 2015). Fatih'ten sonra bu program bozulmuştur. Bu dönemden sonra sıbyan okullarında öğretmen olabilmek için mahalle camilerinin imamı ya da müezzini yeterli sayılmış, hatta belirli risaleleri(küçük

kitap) okuyabilenler sıbyan okullarında öğretmen olarak görevlendirilmiştir (Koçer 1974). Vefat eden bir sıbyan mektebi öğretmeni olursa yerine niteliğe uygun özelliğe sahipse oğlu mektep öğretmeni olarak atanmaktaydı. Oldukça geleneksel olan öğretmenlik anlayışı çerçevesinde öğretmen, bir vakıf aracığıyla çalışmıyorsa, mektebindeki öğrencilerin kendisine verdikleri üç beş kuruş ve getirilen hediyelerle hayatını geçindiriyordu (Akyüz, 2015).

Fatih, bir öğretmende bulunması gereken vasıfları şöyle belirtmiştir: *"Öğretmen çok iyi bir karaktere sahip olacak, davranışlarıyla Allah'ı memnun edecek, öğrencilerine eğitim vermek için çabalayacak, görevini ağır görüp, sevmemezlik etmeyecek ve öğrencilerine anlamadıkları konuları güzel bir dille nazikçe anlatacak…"* Anlaşıldığı üzere Sultan Fatih bir öğretmenin taşıması gereken özellikleri, o dönem için çocuk pedagojisine oldukça uygun bir şekilde insancıl bir biçiminde ifade etmiştir (Akyüz, 2015).

Fatih döneminde böylesine detaylı ve ince çalışılmış bir öğretmen yetiştirme programı bulunması nedeniyle, bazı araştırmacılar Türkiye'de ilkokul öğretmeni yetiştirmenin tarihini Fatih Sultan Mehmet döneminden başlatmaktadır (Arslanoğlu, 1997).

1550'li yıllara kadar, orta ve yükseköğretim kurumları olan medreselerde öğretmenlik mesleğine giriş, o zamanlar için genellikle uygun bir sistem olarak kabul görmüş "mülâzemet" yöntemine göre yapılmıştır. Özetle bu yönteme göre; medrese mezunlarının zamanla çoğalması birikmelere neden olduğundan tayin için sıra bekleme zorunluluğu oluşmuştur. Ayrıca bu sistemde meslekte yükselmek için uygun bir üst derece medreseye sınavla geçme esasına dayanmaktaydı. Medresede görev yapan öğretmenlere müderris veya hoca vs. denilmekteydi. Mülâzemet sistemi, daha 16. yüzyılın ortalarında bozulmaya başlamıştır. Adam kayırma yoluyla birçok kişi hoca olarak atanmış, birtakım saygın ve sözü geçer kişilerin çocuklarına lâyık olmadıkları halde üst dereceler verilmiştir. 1430'lu yıllarda bile böyle örneklere rastlanmıştır. Hatta bazı devlet adamlarının veya zengin kişilerin çocukları daha beşikte iken "beşik ulemâsı" olarak tayin edilmiştir. Beşik ulemâlığı uygulamasına göre "Âlimin oğlu âlimdir" anlayışı mevcuttur. Kısaca her çocuk babasının mesleğine sahip bir şekilde dünyaya geliyordu. 18. yüzyılın ilk yarısında ulemânın, yani bilginlerin iyi öğrenim

görmemiş çocuklarına, bilgisizliklerini örter düşüncesiyle sakallarını salıvermeleri dahi emredilmişti (Akyüz, 2015).

Osmanlıda 1700'lü yılların başları itibariyle modernleşme ve batılılaşma hareketlerinin başlandığı görülmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda öncelikli olarak askeri alanda, 1800'lü yıllardan itibaren ise sivil alanda okulların açılmasına yeni yeni başlanmıştır (Doğan, 2005). Tanzimat döneminde verilen eğitiminin en önemli özelliği, geçmiş yıllardaki egemen olan dinsel otoritenin elinde olan eğitimin, devlet yönetimine ve denetimine alınmasıdır (Bilir, 2011).

Bugünkü anlamda öğretmen eğitim veren 16 Mart 1848 tarihinde İstanbul'da ilk öğretmen okulu olan Dârülmuallimîn açılmıştır. 1850 yılında Dârülmuallimîn 'in müdürlüğüne Ahmet Cevdet Efendi atanmıştır. Bu dönemden sonra cemaatlerin ve medreselerin denetimi altında yürütülen eğitim, artık devletin görevi sayılmıştır. Rüştiye modernleşme sürecinde "mektep" olarak modern eğitimin simgesi olmuştur. Medreseli "hoca" nın yerini mektepli "muallim ve muallime" almaya başlamıştır (Bilir, 2011). Yasal ve eğitime yönelik düzenlemeler esas alındığında 1851 yılında öğrencilerin sınavla öğretmen okuluna kayıtları alınma uygulaması başlanmıştır. Öğretmen adaylarının üç yıl öğrenim süresi olan bu okula girebilmelerinin için, Arapçayı anlayarak Türkçeye çevirebilecek yetiye sahip olmalarının yanı sıra kötü hal ve hareketlerde bulunmaması şartları aranmıştır. Bu öğretmen okulunda "ders verme ve öğretim yöntemi" isimli dersin öğretim programının ilk dersi olması da mühim görülmüş ve dikkat çekmiştir. Öğretmen adaylarının okulu bitirmedeki başarı dereceleri göreve atanmalarında esas alınan unsur olmuştur (Akyüz, 2015). Öğrencilerin kuruma seçilmelerinde ise kişilik özelliklerinin öğretmenlik mesleğine uygun olup olmamasına dikkat edilmiştir. İlk öğretmen okulu olan Dârülmuallimînlere, 1924 yılında Muallim Mektebi, 1935 yılında ise öğretmen okulu ismi verilmiştir (Baskan ve Aydın, 2006).

Toplumun ihtiyaçlarına medreseler çözüm oluşturmayınca Osmanlı Devleti batılılaşma etkisiyle batıda yeni gelişmelerin uygulandığı bir okul arayışında bulunmuştur. Osmanlı Devleti geri kalmışlığının sebebinin daha çok askeri alanla ilgili varsayımı düşüncesiyle devlet ordusunun ihtiyacını karşılayacak eğitim kurumları olan yüksek askeri uzmanlık okullarını (Mühendishâne-i Bahr-ı Hümayun, Mühendishane-i Berri Hümayun, Harbiye, Mızıka-yı Hümâyun, Tıbbiye okulları gibi) açtığı bilinmektedir. Açılan bu

yüksek askeri uzmanlık okullarında eğitim alacak öğrenci ihtiyacını gidermek amacıyla da rüştiyeler açılmıştır. Çünkü genel medreselerde eğitim gören öğrenciler bu kurumlarda uygulanan program sebebiyle uzmanlık gerektiren okullarının gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olamıyorlardı. Rüştiyelerin bir başka hedefi de yeniden düzenlenmeye gidilen devlet teşkilatında batı devletlerine benzer değişikliğin gerektirdiği devlet memurunu yetiştirmek olmuştur. Rüştiyelerde dersleri verecek olan öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla da Dârülmuallimîn-i Rüşti açılmıştır. Amacı ilkokullara öğretmen yetiştirmek olan bu kurum, temelde erkek öğrenciler içindi. 1870 yılında ise kız öğrencilerin benzer eğitim alması için bir okul açılmıştır (Koçer, 1983).

1870 yılındaki reformun beraberinde ortaya çıkan ve gelişmekte olan liseler (Sultani) için öğretmen yetiştirmek üzere yeni bir tür okul olarak Öğretmen Eğitimi Enstitüsü olan Dârülmuallimîn-i Âliye açılmıştır. Bu okulun 4 yıllık bir eğitimi ortaokuldan sonrasını kapsamaktaydı (Üstüner, 2004). 1874 yılında idadiler açılmaya başlanmıştır. Fransa'dan örnek alınmış merkeziyetçi bir yönetim benimsenmiş, sivil bürokrat yetiştirmeyi amaç edinen okullar açılmıştır. Bu dönemde öğretmen eğitimi veren okullar sıbyan, rüştiye ve idadiye olmak üzere üç dereceye ayrılmıştır (Akyüz, 2015). Sıbyan okullarının devamı niteliğinde rüştiyeler, rüştiyelerin devamı niteliğindeyse idadi ve sultani okulları oluşturulmuştur.

Birinci Meşrutiyet'in ilanı ile başlayan Mutlakıyet döneminde (1876-1908) ilkokul öğretmeni yetiştirme eğitiminin daha çok önemsendiği görülmektedir. 1875 yılı ile birlikte öğretmen okulları İstanbul ili dışında da açılmaya başlanmış; Bosna, Girit'te açılan okullar örnek verilebilirken, 1882-1890 yılları arasında Sivas, Trabzon, Musul, Erzurum, Bursa, Selanik, Halep Kudüs ve Van gibi taşra bölgelerde önemli sayılabilecek sayıda ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumlar açılmıştır (Berker, 1945). Osmanlı devleti zamanında 1858 yılına kadar kızlar yalnız ilkokul eğitimi alabilirken, bu tarih itibariyle kızlar için ortaokul eğitimi düşünülmüştür. Bu amaçlar doğrultusunda bu okulların kadın öğretmene olan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1870 yılında İstanbul'da kız öğretmen okulu olan Dârülmuallimât açılmıştır (Cicioğlu, 1983: akt. Doğan, 2005).

1839 yılında II. Mahmut'un padişahlığının son zamanlarında "Rüştiye" adı verilen sivil okulların açılması yolunda çalışılmıştır. Çocukların rüşt yaşına kadar bu okullarda

eğitim görmeleri düşünüldüğü için bu kurumlara II. Mahmut Rüştiye ismini vermiştir. Askeri eğitimden sonra sivillerinde eğitimine önem verilmek, ihtiyaç duyulan nitelikli memur yetiştirmek, kurulması düşünülen Darülfünun (üniversite) ve yüksekokullara nitelikli öğrenci yetiştirmek, geleneksel medreselerdeki eğitimin yeterli olmaması gibi amaçlarla açılan Rüştiye okullarından İstanbul'da 2 tane açılmıştır (Akyüz, 2015).

Osmanlılarda 20. yüzyılın başlarında 13 farklı bölgeye yayılmış olan 17 tane öğretmen yetiştirme okulu, bir tane öğretmen eğitimi fakültesi bulunmaktaydı. Kişilerin ilkokul öğretmeni olma isteği arttıkça bu talebin karşılanması amacıyla ilkokul öğretmeni yetiştiren okulların sayısı da hızla artmaya başlamıştır. 1911 yılı itibariyle sayıları 31'e ulaşan bu okulların eğitim programlarının temeli akademik ve teoriye dayanmaktaydı. Bu yıllarda sosyo-politik koşullara az bir dikkat verilmiştir. Osmanlı devletinin içinde bulunduğu savaş koşulları sebebiyle öğretmen yetiştirme eğitimi üzerinde 1920 yılına kadar ancak ufak değişiklikler yapılabilmiştir (Karagözoğlu ve diğ., 1993).

2.1.1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Kurtuluş Savaşı'ndan başarılı bir sonuç alınmasının ardından Türk milletini çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmayı amaçlayan Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, yeni Türk Devletinin kurucuları, milletin içinde bulunduğu cehaletten kurtarmak aynı zamanda da yeni devlet kadrolarını nitelikli ve yeterli personellerle doldurmak amacıyla eğitim alanında adımlar atmışlardır. Öğretmenlerin nitelikli yetiştirilmesi konusu üzerine özellikle büyük bir önem verilmiştir. Cumhuriyetin ilanına denk gelen yıllarda, öğretmenlerin "fikri hür, vicdanı hür ve irfanı hür" gençler yetiştirmesi amaçlanmıştır (Okçabol, 2004).

3 Mayıs 1920 tarihinde ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti kuruldu (Öztürk, 1968: akt. Bilir, 2011). Yeni kurulmuş olan bu hükümetin programında Milli Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi Maarif Vekâlet'ine verilmiştir. Cumhuriyeti ilan eden devletin ileri gelenleri için eğitim sisteminde birincil ve öncelikli sorunun öğretmen yetiştirme olduğu fikri bulunmaktaydı. Öğretmen yetiştirmede ise öncelik niteliktedir (Bilir, 2011).

Atatürk, Cumhuriyeti ilan etmeden önce, 1 Mart 1923 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinin dördüncü toplanma yılını açmak için toplanıldığında yaptığı konuşmasında,

öğretmenlik mesleğinin önemini ve bu alan için yapılacak olan çalışmaları altını çizerek vurgulamaktadır. Cumhuriyetin ilan edildiği yılların başında da Atatürk "Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır" derken yeni bir toplumun kurulmasında öğretmenin görevinin önemine dikkat çekmiştir.

Öğretmen yetiştirme kurumları, Osmanlı Devleti zamanında medreselerdeki geleneksel eğitim kurumlarıyla yaşadığı çatışmaya karşın, Cumhuriyet dönemi süresince de daha fazla karmaşık bir yapılanma göstermiştir (Akdemir, 2013).

Cumhuriyetin başında 1923-1924 öğretim yılında ilkokullara öğretmen yetiştiren 13'ü erkek öğretmen okulu, 7'si kız öğretmen okulu, olmak üzere toplam 20 okul bulunmaktaydı. 1924 yılında eğitim süresi altı yıl olan ilkokul beş yıla indirilirken, dört yıllık ilk öğretmen okullarının eğitim süresi beş yıla çıkarılmış ve ders programlarının içeriği yeniden düzenlenmiştir (MEB, 1992).

1926 yılında ilkokul düzeyi için öğretmen yetiştiren okullar "Köy Muallim Mektepleri" ve "İlk Muallim Mektepleri" olmak üzere ikiye ayrılmıştır. 1927-1928 öğretim yılında üç sınıflı köy okullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla eğitime başlanmış, fakat hedeflenen verim ve sonuç alınamadığı için bu okullar dört sene sonra kapatılmıştır (MEB 1992). 1932-1933 eğitim öğretim yılında öğretmen okullarının öğretim süresi ilkokuldan sonra altı yıla çıkarılmıştır (Doğan, 2005).

Cumhuriyet Dönemi'nde öğretmen yetiştirme çalışmaları sırasıyla "Köy Eğitmenleri", "Köy Enstitüleri" ve "Eğitim Enstitüleri" gibi okul sistemleri tarafından karşılanmıştır. 1982 yılından itibaren, bu görevi "Eğitim Fakülteleri" yürütmeye başlamıştır. (Karabacak, 2016).

1939 yılında Birinci Milli Eğitim Şurasında Köy Enstitüleri kurulmasına karar verilmiştir.1940 yılında 21 Köy Enstitüsü açılmıştır. Ayrıca ilkokullara geçici olarak başöğretmen ve denetmen yetiştirmek maksadıyla üç yıllık yükseköğrenim veren yüksek Köy Enstitüsü kurulmuştur. Bu kurum Yüksek Köy Enstitüsü olan Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü adındadır (Doğan, 2005). Yüksek Köy Enstitüsü 1947 yılında kapatılmıştır.

"Nüfusun büyük çoğunluğunun köylerde yaşadığı" gerçeğinden (Kartekin, 1973) hareketle, köy yerleşim birimlerinde, şehir merkezlerinden uzakta, yaparak yaşayarak

işbaşında öğrenme ve öğretme kuramına dayalı olarak program yürüten Köy Enstitüleri, şüphesiz toplumun en alt kesimlerinden başlayarak büyük bir değişime önderlik etmiştir (Akdemir, 2013).

On yıldan daha kısa bir zaman sürecinde Ankara (Hasanoğlan), Eskişehir (Çifteler), İzmir (Kızılçullu), Samsun (Akpınar/Ladik) gibi büyük illerin yanı sıra Kars (Cılavuz), Van (Erciş), Erzurum (Pulur), Diyarbakır (Dicle), Antalya (Aksu) gibi merkeze uzak illerde bile Köy Enstitüleri açılmıştır. Böylelikle, Anadolu'nun her bir köşesinden ilkokuldan mezun olan zeki köy öğrencilerinin açılan bu okullarda öğrenim görerek tekrar köylere öğretmen olarak görevlendirilmesi projesi uygulamaya konulmuştur (Akdemir, 2013).

Köy Enstitülerinden eğitim alan öğretmenler, geleneksel eğitim alan öğretmenlerden farklı olarak köyde çalışacakları bilincine sahip olarak yetiştikleri için sorumluluk ve özveri sahibi oldukları görülmektedir. Gittikleri köylerde köylü ile işbirliği içinde çalışan öğretmenler hem okulunun ihtiyaçlarını hem de köyün ve köylünün ihtiyaçlarını karşılayacak donanımla yetiştiriliyorlardı. Bu öğretmenlerin görevleri arasında öğrencilere eğitim vermenin yanı sıra yeni ve alternatif tarım tekniklerini köylü halkına öğretmek, bahçe ve tarla gibi tarım arazileri açmak, okuma yazma kursları düzenlemek, imece usulüyle yol yapımını sağlamak da yer almıştır (Akdemir, 2013).

Köy Enstitüleri daha çok siyasi içerikli eleştiriler almıştır. Özellikle çok partili yılların ilk genel seçim sürecinde demokratlar bu kurumlar için "*öğretmenler için gerekli bilgileri vermemek, gelenek ve görenekleri hiçe sayıp ahlak töresini tahrip etmek, halkın çocuğunu zorla çalıştırmak, halka angarya yükleyip eza etmek, milliyetçiliği öldürmek…"* tarzındaki suçlamalarını yöneltmişlerdir (Sakaoğlu, 1992). Türkoğlu (2000), Köy Enstitülerin, eğitimi seçkinlere özgü görenlerden de eleştiri aldığını ve köy çocuklarının eğitim sistemine katılmasını istemeyenlerin bulunduğunu aktarmıştır (Üstüner, 2004).

İşlevselliği açısından değil de daha çok siyasi açıdan eleştiriler alan Köy Enstitüleri,1954 yılında tamamen kapatılmıştır. 1953 tarihine kadar iki farklı ilkokul öğretmeni yetiştirme politikası sürdürülmüştür. 1954 yılında 6234 sayılı kanunla, öğretmen yetiştiren kurumlar "İlk Öğretmen Okulu" adı altında toplanmış, öğretmen yetiştirme politikası tek çatı altında sürdürülmeye çalışılmıştır. Bu kurumlar ilkokul

kademesi üzerine altı, ortaokul kademesi üzerine üç yıl öğrenim vermiştir (Üstüner, 2004).

Cumhuriyet yönetimi, ilk zamanlarda öğretmenliği bir meslek haline getirmek amacıyla yasal çaba harcamıştır. 13 Mart 1924 tarihli Orta Tedrisat Kanununun 1. maddesine göre *"muallimlik Devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan, müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir."* 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunun 12.maddesinde de "*Maarif hizmetlerinde aslolan muallimliktir."* ifadesi yer almaktadır. Bu yasal düzenlemelerde var olan bu ifadelerin anlamı: (a) Öğretmenlik, Devletin kamu görevi olan öğretim ve eğitimi üstlenen bir meslektir, (b) Öğretmenliğin öğretim ve eğitim hizmetleri arasında, önceliği ve üstünlüğü vardır (Akyüz, 2015). Öğretmenlik; ilk, orta ve yüksek olmak üzere üç kademeye ayrılır. Yasada ayrıca, öğretmen olabilme şartları da detaylı olarak ifade edilmiştir. Buna göre öğretmen okullarından mezun olanlar, Bakanlığın uygun gördüğü yere stajyer öğretmen olarak atanmakta, bir sene sonra stajyerliği kalkarak öğretmen unvanını kazanmaktadır (Kavcar, 2002).

Öğretmen yetiştirmenin yeni Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurulduğu ilk günden itibaren önemli bir sorun olarak görülmesinin temel nedenlerinden biri öğretmen yetiştiren mevcut kurumların ve mevcut öğretmen sayısının yetersizliğidir. Akyüz (2001) bu durumu şöyle ifade etmektedir:

> *Örneğin; 1923 yılında 10102 adet ilkokul öğretmeni bulunuyordu. Bunların 1081'i kadın, 9021'i erkekti. Mesleki öğrenim almış olanların 378'i kadın, 2356'sı erkek olmak üzere toplam 2734 adetti. Bunların önemli bir kısmı da medreselerin alt sınıflarından ayrılmış, yarım yamalak bir öğrenimle 1-2 yıllık Dârülmualliminlerden mezun olmuş, çoğu imamlık ve müezzinlikle de görevli kişilerden oluşmaktaydı. Geri kalan 7368 öğretmenden 1357 tanesi ancak ilköğrenim görmüş, 711'i doğrudan medreseden ayrılmış, 152'si düzenli bir öğrenim görmemiş, 2107'si hiçbir öğretmenlik ehliyeti taşımayan kişilerden oluşmaktaydı (Akyüz, 2001, akt: Üstüner, 2004).*

İlk öğretmen okullarının eğitim süresi 1970-1971 öğretim yılına kadar ortaokul üzerine üç yıl iken,18 Mart 1970 tarihinden itibaren ilkokul üzerine yedi yıl, ortaokul üzerine dört yıl öğretim vermeleri kararlaştırılmıştır (Arslanoğlu, 1997). Böylelikle ilk öğretmen

okullarında lise programının yanı sıra pedagojik formasyon derslerinin adet ve içeriği genişletilmiştir (Doğan, 2005).

1972-1973 öğretim yılında öğretmen okullarının sayısı 89'a çıkmıştı. 1973-1974 öğretim yılıyla birlikte ilk öğretmen okullarından uygun durumda bulunanlar iki yıllık yüksekokula çevrilmiş, 20 Temmuz 1982'den itibaren eğitim yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır (MEB, 1992). Bu yüksekokulların öğretim süresi başlangıçta 2 yıl, 1989-1990 öğretim yılından itibaren ise arttırılarak 4 yıla çıkmıştır (Doğan, 2005).

Öğretmen açığı Cumhuriyet Döneminin ilk zamanlarında köylerde, özellikle ilkokul kademesinde hissedilirken, 1950'li yıllar ile 1970'li yıllara gidildikçe ortaokul ve lise kademelerinde de hissedilmeye başlanmıştır (Özoğlu, 2010). Artan öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla özellikle kısa sürede öğretmen yetiştirme uygulamaları barındıran değişik uygulamalar denenmiştir. Bu uygulamalar şöyle sıralanabilir:

- Yedek Subay Öğretmenler: Liseyi bitiren öğrenciler, öğretmenlik kurslarına gönderilmiş ve hemen ardından askerlik görevlerin köylerde öğretmen olarak yapmışlardır. 1960 yılında başlayan bu uygulama, 1963 yılında çıkarılan bir kanunla bu kapsam dâhilindeki öğretmenlerden gönüllü olanların sürekli öğretmenlik kadrosuna geçmelerine imkânı tanınmıştır (Özoğlu, 2010).
- Mektupla Öğretmen Yetiştirme: 1974-1975 yıllarında başlayan bu uygulamada, üniversiteye girişte oluşan yoğun yığılmaları engellemek ve kısa sürede öğretmen ihtiyacını karşılamak ve yetiştirmek amaçlanmıştır. Açılan "Mektupla Yükseköğretim Merkezi" kurumuyla özellikle yaz ayları sürecinde birkaç haftalık çok kısa süreli derslerle oldukça fazla sayıda öğretmen yetiştirilmiştir (Akyüz, 2001; Öztürk, 1996, akt: Özoğlu, 2010).
- Hızlandırılmış Programla Öğretmen Yetiştirme: 1975-1980 yılları arasında dönemin ideolojik ve politik çatışmaları sebebiyle iki yıllık eğitim enstitülerinde eğitim kesintiye uğramıştır. Bu sebeplerle öğrenimini tamamlayamayan öğrenciler 1979-1980 yıllarında birkaç aylık hızlandırılmış eğitime tabi tutularak öğretmen olarak görevlendirilmişlerdir (Özoğlu, 2010).

Bu programlar dâhilinde yetiştirilen öğretmen sayısının 120 bin civarında olduğu belirtilmektedir (Dursunoğlu, 2003). Fakat bu programlar öğretmen yetiştirmede yalnız nicelik yönüyle bir artış sağlanmıştır. Nitelik yönünden öğretmenlik mesleğinin özüne

olduğu kadar eğitim sistemine fayda sağlamaktan çok zarar vermiştir. Akyüz (2015), meslekleşmeye zararlı bir çeşitlilik olarak ifade ettiği geçmişteki bu uygulamaları eleştirmektedir.

1973'te 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin beraberinde öğretmenlere yükseköğrenim eğitimi zorunluluğu getirilmiştir. Bu sebeple ilk öğretmen okulları Öğretmen Lisesine çevrilmiş, iki senelik eğitim enstitülerinde ilkokulların öğretmen ihtiyacı karşılanmıştır. Bu uygulamayla birlikte girişte yapılan öğrenci seçme işleminin yanı sıra öğretmen adaylarının öğrenim esnasında yaptıkları köy stajları kaldırılmıştır (Bilir, 2011).

1977-1978 öğretim yılı başında üç senelik eğitim enstitüsü sayısı ona düşürülerek kurumlardaki öğrenim süreleri dört seneye çıkartılmıştır. (Ankara Gazi, İstanbul Atatürk, Balıkesir Necati, Diyarbakır, İzmir Buca, Bursa, Trabzon Fatih, Konya Selçuk, Erzurum Kâzım Karabekir, Samsun). 1978-1979 öğretim yılında alınan bir kararla, eğitim enstitülerinin adları "yüksek öğretmen okulu" olarak değiştirilmiştir. Bu kurumlar, 20 Temmuz 1982 yılında "Eğitim Fakültesi" adıyla üniversitelere bağlanmıştır.

Öğretmenlerin tamamının üniversite seviyesinde öğrenim görmeleri YÖK'ün 23.05.1989 tarih ve 876 sayılı kararıyla 1989-1990 eğitim yılı ile birlikte uygulamaya konulmuştur (MEB, 1992). Böylelikle ilkokul öğretmeni yetiştiren eğitim yüksekokullarının eğitim süreleri dört seneye çıkarılmıştır.

1982'den bugüne 1998, 2006 ve 2009 gibi yıllarda yeniden yapılanma çalışmaları yürütülmüştür. En köklü değişim olarak kabul edilen 1998 yapılanmasında öğretmen yetiştirme eğitimi tamamıyla eğitim fakültelerine bırakılmıştır. Öğretmenleri eğitecek öğretim üyesi yetiştirmeye yönelik kaynak tahsisi üzerinde durulmuş ve uygulamaların yoğunlukta olduğu bir program benimsenmiştir (YÖK, 2007). 2006 ve en son 2009 değişikliklerinde ise düzenlenen programların içeriklerinin yanı sıra ağırlıkları yenilenip, daha esnek yapıda bir öğretmen yetiştirme programı sağlanmak istenmiştir. İstenilen olmamış ve kuramsal derslere tekrardan ağırlık verilmiştir (Yıldırım, 2011).

1973'te 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ayrıca, yükseköğretimden mezun olanların öğretmenlik formasyonu alarak öğretmen olabilmelerine imkânı sağlıyordu.

Bu dayanak gösterilerek Milli Eğitim Bakanlığı 1980 yılında 21 kredilik Öğretmenlik Formasyonu Programını uygulamaya koymuştur. 1990'lu yıllarda ise 33 kredilik "İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Sertifika Programı" getirilmiştir. Bu programlardan, atamaya kapalı branşlardan mezun olanlarla farklı fakültelerden mezun olan binlerce öğretmen adayı mezun olarak eğitim sistemine girmiştir (Bilir, 2011).

20 Temmuz 1982 tarih ve 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmen yetiştirme eğitimi veren kurumlar üniversiteye bağlanmıştır. Fakat üniversitelerin henüz bu değişikliğe henüz hazır olmadığı görülmüştür. Kavcar (2002), bu durumu şöyle değerlendirmektedir:

> *"Öğretmen yetiştirme konusunda üniversitelerin tecrübesi bulunmuyordu ve üniversiteler bu önemli göreve hiç hazır değildi. YÖK' de bu konuya başlangıçta gereken önemi vermedi, gerekli özeni göstermedi… Öğretmenliğe ve eğitim fakültelerine hak ettikleri önemin verilmemesi, MEB ile YÖK'ün sağlıklı işbirliği yaparak ülkenin öğretmen ihtiyaçlarına gerçekçi çözüm arayıp bulamayışı, insan gücü planlamasının yapılmayışı üniversitelerin ve YÖK'ün yalnızca süre artırmayı ön plana alması, uygun sayı ve niteliğin göz ardı edilmesi, öğretim elamanı seçme ve yetiştirme; eğitim fakültelerinin, kadro sıkıntısı çeken çeşitli öğretim elemanları için istihdam yeri olarak görülmesi başlıca sorunlardı."*

Öğretmen yetiştiren kurumların üniversiteye devredilmesinden sonra geçen on beş yıl sonra, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında; Kasım 1997-Ocak 1998 tarihleri arasında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili olarak, Erzurum, Trabzon, İstanbul, İzmir ve Adana'da birer günlük bölgesel bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir. 1998-1999 öğretim yılında Mesleki Eğitim Fakülteleri ile Teknik Eğitim Fakülteleri dışındaki eğitim fakültelerinde yeniden bir yapılanmaya gidilmiştir (MEB, 1998, akt: Bilir, 2011). Yeni yapılanmaya göre, İlköğretim, yabancı diller, bilgisayar eğitimi, okulöncesi, beden eğitimi ve güzel sanatlar öğretmenlerin 4 yıllık lisans programlarında yetiştirilecektir (Bilir, 2011).

Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen yetiştirmenin amacı "toplumun yeniden kalkınmasına yardımcı bir model" olurken, sonraki yıllarda bu model anlayışı değişerek günümüzdeki yeni öğretmen anlayışı olan "sınıf ortamında bilimsel yöntemleri

kullanarak bilgiye en kısa yoldan ulaşan, bilgiyi doğru yorumlayabilen ve kullanmayı öğreten rehber" olmuştur (Karabacak, 2016).

Günümüz öğretmen yetiştirme yaklaşımları üzerinde de sık sık değişiklikler yapılmaktadır. Yukarıda Türkiye'de öğretmenlik yetiştirme eğitimine dair bilgiler verilmiştir. Öğretmenlik sisteminde yapılan son değişiklikler aşağıda Aday Öğretmenlik Sistemi ve Sözleşmeli Öğretmenlik Sistemi olmak üzere 2 başlık altında incelenecektir.

2.1.2. Öğretmenlik Atama Sisteminde Son Beş Yılda Yapılan Değişiklikler

2.1.2.1. Aday Öğretmenlik Sistemi

Mili Eğitim Bakanlığı 2016 Şubat ayı itibariyle öğretmen yetiştirme eğitiminde farklı bir takım değişikliklere gidilmiştir. 29329 sayılı Resmi Gazete'de ve 17/04/2015 tarihinde yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanan yönergeye göre, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi eğitim kurumlarına aday öğretmen olarak atananların yetiştirme sürecine ilişkin usul ve esasları tabi olunacaktır (MEB, 2015). Bu kapsam dâhilinde tayin olan öğretmenler 6 ay süren bir aday öğretmenlik sürecine katılacaklardır. Hizmet öncesi eğitiminde olduğu gibi staj uygulamasına benzeyen bu uygulamada öğretmenler atanacakları şehrin kültürel ve sosyal özelliklerini de öğrenerek kendilerini mesleki yönden geliştireceklerdir. Bu amaçlar doğrultusunda 2016 yılı Şubat ayında atanan öğretmen adayları atama şehirlerden farklı olarak istedikleri herhangi bir şehirde göreve başlamıştır. Adaylık sürecini geçirecekleri şehri ve okulu bakanlığın açtığı bir sistem üzerinden tercih etmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığının uygun gördüğü tercih ettikleri okullarda mesleğe başlayan aday öğretmenler, adaylık eğitimi almışlardır (MEB, 2016).

Dönemin MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürü Semih Aktekin öğretmen atama sistemine ilişkin şu açıklamayı yapmıştır:

> "*Aday öğretmenler haftada 4 saat olmak üzere hafta içi veya hafta sonu uygun görülen günlerde okul dışı faaliyetlere de katılacaklar. Aday öğretmenler bu etkinlikler çerçevesinde şehrin tarihsel, kültürel, sosyal ve coğrafi özelliklerini tanımasını, müzeleri, kütüphaneleri gezmesini ve tarihsel ve kültürel mekânları eğitim amaçlı nasıl kullanabileceğini araştırmasını isteyeceğiz. Ayrıca şehirdeki halk eğitim merkezleri, bilim ve sanat merkezleri(BİLSEM), rehberlik araştırma*

merkezler(RAM), sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve kaymakamlıkları ziyaret ederek, bu kurumların işleyişlerini ve eğitim olanaklarından nasıl yararlanabileceklerini öğrenecekler. Geçen sene olduğu gibi bu senede yetiştirme programı dâhilinde, Türkçe dışında farklı dil ve lehçelerin kullanıldığı bölgelere giden aday öğretmenlere bu dillere yönelik temel düzeyde eğitimler de verilecektir. Ataması henüz yapılan 18 bin 506 aday öğretmenimiz, 384 saat sınıf içi ve okul içi, 90 saat okul dışı faaliyet, 168 saat hizmet içi eğitim faaliyetleri olmak üzere toplam 642 Saatlik eğitimden geçecekler."

2016 Şubat dönemi atanan aday öğretmenlere, adaylık sürecini geçirecekleri okullar için 20 adet okulu tercih etme hakkı verilmiştir. Aday öğretmenler öncelikle istedikleri illerde onlara açılan okullardan tercih yaptıkları okullardan birini atanmışlardır. Bu süreç için aday öğretmenlerine danışmanlık yapması ve değerlendirmesi amacıyla kurumlarından danışman öğretmenler atanmıştır. Eğitim fakültelerinde aldıkları staj uygulamalarına benzer bir uygulama ile haftanın 3 günü deneyimli danışman öğretmen eşliğinde 3 saat fiili derse girmişlerdir. Yapılan bu uygulamalar için danışman öğretmenler, sınıf gözlem formu doldurmuşlardır (MEB, 2016).

Aday öğretmenler, görev aldığı eğitim kurumunda Atama Yönetmeliğinde belirtilen ekte yer alan Ek-3 Performans Değerlendirme Formu üzerinden, göreve başlamaları itibariyle ilk yarıyıl dönemi içim bir, ikinci yarıyıl döneminde ise iki kez olmak üzere, toplam üç defa değerlendiriciler tarafından değerlendirilir. Değerlendiriciler; il millî eğitim müdürü tarafından görevlendirilecek maarif müfettişi, aday öğretmenin görev aldığı eğitim kurumunun idari müdürü ve bu kurumun müdürünün görevlendirdiği danışman öğretmenden oluşur (MEB, 2016).

İlk değerlendirme aday öğretmenin görev aldığı eğitim kurumundaki müdür ve danışman öğretmen tarafından bireysel olacak şekilde ayrı ayrı yapılır. İkinci değerlendirme aynı şekilde, üçüncü değerlendirme ise maarif müfettişi, eğitim kurumu müdürü ve danışman öğretmen tarafından ayrı formların bireysel olarak doldurulması şeklinde bir arada yapılır (MEB, 2016).

Aday öğretmenler, aday öğretmenlerin yetiştirme programı kapsamındaki faaliyetlerin tamamına katılmak zorundadır. Bu faaliyetlerin bir kısmına veya tümüne yasal mazereti sebebiyle katılım gösteremeyen aday öğretmenler, Bakanlıkça belirlenecek tarihte ve

yerde yapılacak olan telafi programına katılmak zorundadırlar. Yetiştirme sürecinde bir yarıyıl döneminde en az altmış iş günü fiilen öğretmenlik görevini yapmalarına karşın aday öğretmenlerin yetiştirme programını tamamlayamamış olan aday öğretmenlerin birinci performans değerlendirmesi telafi eğitiminin sonunda yapılır (MEB, 2016).

Yapılan performans değerlendirmesinde başarı gösteremeyen aday öğretmenler, aday öğretmen unvanını kaybeder ve memuriyetle olan ilişikleri kesilir. Fakat bu öğretmenlerden aday öğretmenliğe başlamadan önce ilgili mevzuat gereğince devlet memurluğunda adaylıkları kaldırılarak asıl memurluğa atanmış olanlar, Bakanlıkta kazanılmış hak aylık derecelerine uygun memur kadrolarına atanır. Başarısız olan aday öğretmenlerin başarısızlığa sebep olan durumları değerlendiriciler tarafından belgelendirilir. Performans değerlendirmesinde başarılı olan aday öğretmenler bakanlıkça yazılı sınava tabi tutulur. Yazılı sınava ilişkin diğer iş ve işlemler Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yürütülür (MEB, 2016).

Aday öğretmenlere bu yazılı sınavda aşağıdaki konulardan oluşan yazılı sınav uygulanır:

1. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun (%15),
2. Bakanlık teşkilatı, görevleri ve mevzuatı (%30),
    - 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu,
    - 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,
    - 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu,
    - Görevin gerektirdiği diğer mevzuat.
3. Öğretmenlik uygulamaları (%50),
    - Eğitim öğretimin planlanması,
    - Öğrenme ortamları,
    - Sınıf yönetimi,
    - Öğretim yöntem ve teknikleri,

- Ölçme ve değerlendirme.

4. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (%5).

Yazılı sınavın sonrasında aday öğretmenler Bakanlık tarafından sözlü sınava tabi tutulabilir. Aday öğretmenlerin bu sözlü sınava tabi tutulup tutulmayacağı eğer tutulacaksa sözlü sınavın zamanı ve yeri Bakanlıkça daha önceden duyurulur. Sözlü sınav illerde ya da Bakanlık merkezinde oluşturulacak sözlü sınav komisyonu/komisyonlarınca yapılır (MEB, 2016).

Aday öğretmenler sözlü sınavda, Atama Yönetmeliğin ekinde var olan Ek-4 Aday Öğretmen Sözlü Sınav Değerlendirme Formu üzerinden sözlü sınav komisyonu üyelerince her madde ayrı ayrı 25 puan üzerinden olmak üzere aşağıdaki yönlerinden değerlendirilir;

- Herhangi bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- İletişim becerileri, özgüveni ve ikna yeteneği,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,
- Topluluk önünde temsil kabiliyeti ve eğitimcilik yönü nitelikleri.

Sözlü sınav komisyonu üyelerinin tamamının verdiği puanlarının aritmetik ortalaması alınarak aday öğretmenlerin sözlü sınav sonucu başarı puanı belirlenir. Buçuklu kalan puanlar bir üst tam puana yuvarlanır. Sözlü ve yazılı sınavların her biri 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Aday öğretmenin başarı puanını yazılı ve sözlü sınavlardan alınan toplam puanların aritmetik ortalamasından oluşur. Altmış ve üzeri başarı puanı alan aday öğretmenler başarılı sayılır (MEB, 2016).

Sınavda başarılı gösteren aday öğretmenler, valilikler tarafından öğretmen olarak görevine atanır. Sınavda başarı gösteremeyen aday öğretmenler, Yönetmelik hükümlerine göre tekrardan performans değerlendirmesi ve sınava tabi tutulup, il içinde aynı hizmet alanına sahip farklı bir eğitim kurumunda görevlendirilir. Bu kapsam dâhilinde aday öğretmenlerden sınavda veya performans değerlendirmesinde başarısız olanlar öğretmenlik unvanını kaybeder. Öğretmenlerin memuriyet ila olan ilişikleri kesilir. Fakat bunlardan aday öğretmenliğe başlamadan önce ilgili mevzuat gereğince devlet memurluğunda adaylıkları kaldırılarak asıl memurluğa atanmış olanlar,

Bakanlıkta kazanılmış hak aylık derecelerine uygun memur kadrolarına atanır (MEB, 2016).

Bakanlık tarafından aday öğretmenler ile değerlendiricilere Ek-3'te yer alan formda yer verilen mesleki ölçütler ve yazılı sınav konuları ile ilgili olarak çerçeve eğitim verilebilir. Bu eğitimler mahallî, merkezî ve uzaktan eğitim yöntemlerinden biri ve yahut birden fazlasıyla verilebilir (MEB, 2016).

2016 Şubat döneminde uygulanan bu aday öğretmen yetiştirme sistemi 2016 Eylül dönemi ile köklü bir değişikliğe giderek yerini 6(4+2) yıl çakılı sözleşmeli öğretmen sistemine bırakmıştır. Sözleşmeli öğretmenlik sisteminin en dikkat çekici unsurlarından biri öğretmeninin atandığı şehirde her ne şartı taşırsa taşısın 6 yıl zorunlu hizmet yapacak olmasının yanında devlet kadrosunda sözleşmeli olarak çalışmasıdır. Yanı sıra bu öğretmenler çalışmalarının 6. yılı itibari ile kadroya geçiş yapacak yapacaklardır.

2.1.2.2. Sözleşmeli Öğretmenlik Sistemi

Milli Eğitim Bakanlığı, sözleşmeli öğretmen alımının hangi usul ve esaslara göre yapılacağı, 3 Ağustos 2016 tarih ve 29790 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmeliklere göre belirlenmiştir.

Sözleşmeli öğretmen olarak atananlar, 17/4/2015 tarihli ve 29329 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde Bakanlık Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak planlama doğrultusunda adaylık eğitimine tabi tutulur(Adaylık, Yer Değiştirme ve Öğretmen kadrosuna atama, 2016).

Sözleşmeli öğretmenlerin sözleşme süreleri her yıl için bir sene olacak şekilde yapılır. Geçen bir senenin sonunda sözleşmesi feshedilmeyen öğretmenlerin sözleşme süreleri gelecek sene için de geçerlidir. Bu süre dört seneyi geçemez (Sözleşme süresi, 2016).

Sözleşmeli öğretmenlerden ilk yıl geçen adaylık sürecinde başarılı olan ve sözleşme şartlarınca dört yıl olan çalışma süresini tamamlayanlar, istekleri hâlinde görevde bulundukları eğitim kurumunda öğretmen kadrolarına atanır. Öğretmen kadrolarına atananlar, aynı kurumda en az iki sene daha görev yapar, bu öğretmenler hakkında adaylık hükümleri uygulanmaz (Öğretmen kadrosuna atama, 2016).

KPSS sonucuna göre her bir alan için oluşturulan puan sıralamasının en yüksek puanı alan kişiden başlamak üzere, öğretmenlik alan kadroları için belirlenen kontenjan sayısının üç katı aday sözlü sınava çağrılır. Sözleşmeli öğretmenlerin sözlü sınav konuları ve ağırlıklarına aşağıda yer verilmiştir:

- Herhangi bir konuyu kavrayıp özetleme, muhakeme gücü ve ifade kabiliyeti: %25,
- İletişim becerileri, ikna kabiliyeti ve özgüveni: %25,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelere olan açıklığı: %25,
- Topluluk önündeki temsil kabiliyeti ve eğitimciliğe yönelik nitelikleri: %25.

Sözleşmeli öğretmenlik alımları için yapılacak olan sözlü sınava katılmaya hak kazanan öğretmen adayları, sözlü sınav komisyonu tarafından yüz tam puan üzerinden değerlendirilir. Sözlü sınavda 60 ve üzeri puan alan öğretmenler başarılı sayılır. Bu öğretmenler sözleşmeli öğretmenliğe atanmak üzere tercih yapma hakkına sahip olur (MEB, 2016).

Öğretmenleri göreve başlatılmaları esnasında taraflar arasında hizmet sözleşmesi imzalanır. Sözleşme imzalayan öğretmenler görev yaptıkları eğitim kurumlarında alanları itibariyle norm kadrolarla ilişkilendirilir. Sözleşme her yıl için yenilenir. Görev yaptıkları ilk atama yerlerinde 4 yıl çalışan öğretmenler, aynı yerlerinde 2 yıl daha kadrolu öğretmen olarak çalışırlar. İlk atandıkları kurumdaki son 2 hizmet yılı içinde kadrolu öğretmenlere ilişkin tabii olunan yükümlülüklerle sorumludurlar (MEB, 2016).

Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk tarafından yapılan Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Tanıtım Toplantısı'nda, sözleşmeli öğretmenlere yönelik yeni düzenlemelerin hayata geçirileceği açıklanmıştır (Milliyet Gazetesi, 2018)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın sözleşmeli öğretmenlere yönelik son düzenlemesi, var olan 58 bin 270 öğretmenin yanı sıra yeni atanacak 20 bin öğretmeni de kapsamına alacaktır. Atama sisteminde son yapılan değişikliğe göre sözleşmeli öğretmenlerin görev süresini ilgilendiren ilgili kanun maddesi 27 Haziran 2019'da meclis genel kurulundan geçerek Cumhurbaşkanı onayına sunulmuştur. Yeni düzenleme ile sözleşmeli öğretmenlerin 4+2 yıllık zorunlu çalışma süreleri 3+1 olarak değiştirilmiştir (Sözleşmeli Öğretmenlikte 3+1). Buna göre sözleşmeli öğretmenler atandıkları illerde 3 yıl sözleşmeli olarak

çalıştıktan sonra 1 yıl kadrolu olarak çalışma zorunluğu bulunmaktadır. Öğretmenler atandıkları yerlerde üç yıllık görev sürelerini doldurdukları tarihten itibaren kadrolu öğretmenliğe atanacaktır. Aynı görev yerinde bir sene de kadrolu öğretmen olarak görev yapacaktır. Bu sayede birinci sınıf öğrencilerinin eğitimini yapan öğretmen, dört yıl sonunda öğrencilerini mezun ettikten sonra görev süresini tamamlayabilecektir. Sözleşmeli öğretmenler, atandıkları yerlerde dört yıllık görev sürelerini doldurdukları tarihten itibaren kadrolu öğretmenlere tanınan yer değiştirme haklarından aynı şekilde yararlanacaktır (Milliyet Gazetesi, 2019)

Değişen öğretmen atama sistemiyle birlikte öğretmen yetiştirme de öğretmenin niteliğinin arttırılması amacıyla hizmet içi eğitimlere daha fazla önem verilmeye başlanılmıştır. Bu nedenle ataması yapılan aday öğretmen, öğretmenlik mesleğine dair birçok kazanımı içeren ve bakanlıkça belirlenen seminer programına tabii tutulmuştur. Yeni atama sisteminin en önemli özelliklerinden biri de öğretmenlerin atandıktan sonraki bir yıllık süreçte Milli Eğitin Bakanlığı tarafından belirlenmiş konulara ve her ilin kendi kültürel özelliklerini barındıran seminer programlarına katılma durumlarının olmasıdır. Öğretmenleri hem atandıkları ilin sosyal ve kültürel yapısına uyumu hem de mesleki gelişimlerinin arttırılması amacıyla yapılan bu seminerlerin içerikleri çeşitlilik göstermektedir. 2016 Şubat dönemi atanan öğretmenlerin istedikleri ilde 6 aylık adaylık sürecinde, Sözleşmeli öğretmenlerin ise ilk yıllarında atandıkları ilde seminerlere katılmıştır. Bu seminerlerin içerikleri, kazanımları ve süreleri aşağıda verilecektir.

2.1.3. Öğretmen Yetiştirme Programı Kapsamında Aday Öğretmenlere Verilen Seminer Programı

Aday öğretmenlere yetiştirme sürecinde; 384 saat sınıf içi ve okul içi, 90 saat okul dışı ve 180 saat hizmet içi eğitim faaliyetleri olmak üzere toplam 654 saat eğitim kararlaştırılmıştır. 2016 Şubat döneminde tek seferlik uygulamayla atanan öğretmenlere de bu seminer eğitimi verilmiştir. Tablo 2.1.'de 2016 Ağustos ayında sözleşmeli olarak atanan öğretmenlere ilişkin seminer programına yer verilmiştir. 2016 Şubat ayında atanan öğretmenlere verilen seminer programını ile olan değişiklikler gerekli yerlerde ifade edilmiştir.

Aday öğretmenlerin atandıkları okulda göreve başlama tarihine göre seminer programlarının eğitim takvimi belirlenecek ve uygulanacaktır.

Aday öğretmen yetiştirme programı kapsamında öğretmenlere verilen seminer programının çalışma konuları, saatleri aşağıdaki tablo 2.1.'de görülmektedir:

Tablo 2.1.
Aday öğretmen yetiştirme programı kapsamında öğretmenlere verilen seminer programı

	SIRA	ÇALIŞMA KONULARI	SÜRE (SAAT)
1. BÖLÜM Sınıf ve Okul İçi Faaliyetler (384 Saat)	**1**	Ders Planlama/Hazırlık/Değerlendirme	144
	2	Ders Uygulaması	90
	3	Ders İzleme	54
	4	Okul İçi Gözlem ve Uygulamalar	96
2.BÖLÜM Okul Dışı Faaliyetler (90 Saat)	**5**	Şehir Kimliğini Tanıma	18
	6	Kurumsal İşleyiş	18
	7	Yanı Başımızdaki Okul	18
	8	Tecrübeyle Buluşma	12
	9	Gönüllülük ve Girişimcilik Çalışmaları	12
	10	Mesleki Gelişim ve Kariyer	12
Kitap Okuma	**11**	Kitap Okuma (Her ay 1 kitap)	
Film İzleme	**12**	Film İzleme (Her ay 2 film)	
	13	Türkiye'de Demokrasi Serüveni ve 15 Temmuz Süreci	6
	14	Anadolu'da Çok Kültürlülük, Kaynakları ve Eğitime Yansımaları	60
	15	Kültür ve Medeniyetimizde Eğitim Anlayışının Temelleri	18
	16	Dünden Bugüne Öğretmenlik	12
	17	İnsani Değerlerimiz ve Meslek Etiği	12
	18	Öğretmenlikle İlgili Mevzuat Programı	12
	19	Etkili İletişim ve Sınıf Yönetimi	12
3.BÖLÜM Hizmet İçi Eğitimler (180 Saat)	**20**	Milli Eğitim Sisteminde Güncel Uygulamalar	12
	21	Gelişmiş Ülkelerin Eğitim Sistemleri, Uluslararası Kuruluşların Sisteme Yansımaları	12
	22	Ulusal ve Uluslararası Eğitim Projeleri ve Örnek Projeler	12

	SIRA	ÇALIŞMA KONULARI	SÜRE (SAAT)
	23	Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Semineri	6
	24	Afet Eğitimi Semineri	6

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr* **Toplam:654 saat**

Tabloda da görüldüğü üzere aday öğretmenlerin seminerleri 3 ana başlık altında aşağıda görülmektedir:

1. **Bölüm:** Sınıf ve Okul İçi Faaliyetler
2. **Bölüm:** Okul Dışı Faaliyetler
3. **Bölüm:** Hizmet İçi Eğitimler

Aday öğretmen yetiştirme programı kapsamında verilen bu seminerlerden araştırmanın konusu olan öğretmenlerin sosyal ve mesleki durumlarını geliştirmeyi amaçlayan seminer içerikleri incelenmiştir. İncelenecek seminer programının üç ana başlığın içerikleri, kazanımları ve süreleri sırasıyla verilmiştir.

1. Bölüm: Sınıf ve Okul İçi Faaliyetler

Bu faaliyet kapsamında yetiştirme sürecinde bulunan aday öğretmen bir gün içinde 8 saat görevde olacak, ders ve diğer görev saatleri dışındaki sürelerde adaylık eğitimiyle alakalı yapılacak olan faaliyetlerini devam ettirecektir. Aday öğretmene bu sürede bizzat girmiş olduğu dersler dışında, yetiştirme süreci dâhilindeki faaliyetler için herhangi bir ücret ödenmeyecektir. Yürütülen bu süreç, danışman ve eğitim kurumu yöneticisi tarafından aday öğretmene verilecek olan çalışma programı kapsamında gerçekleştirilecektir.

Eğitim öğretim döneminde, aday öğretmenler "Ders Planlama Hazırlık ve Değerlendirme" faaliyetleri için 144 saat olan ve "Ders uygulaması' faaliyetleri için 90 saat olan süreçleri adaylık eğitimince fiilen girdikleri derslerde ve bu dersler için yapılan hazırlık aşamasında gerçekleştireceklerdir.

Aday öğretmenler yetiştirme sürecinde, çalışma programınca haftada 2 saat "ders izleme" uygulaması, haftada 4 saat olmak üzere "okul içi gözlem ve uygulamalar" yapacaktır.

Sınıf ve okul içi faaliyetler başlığı 3 alt başlığa ayrılmıştır. Bunlar:

1. Ders Planlama/Hazırlık/ Ders Uygulaması /Değerlendirme

2. Ders İzleme

3. Okul İçi Gözlem ve Uygulamalar

Yetiştirme programının birinci bölümünde sınıf ve okul içindeki faaliyetlerin kapsamı aşağıdaki tablolar da verilmiştir:

Tablo 2.2.
Yetiştirme programı kapsamında sınıf ve okul içi faaliyetler

ETKİNLİKLER	İŞLEYİŞ	AÇIKLAMALAR	SÜRE
1.Ders Planlama /Hazırlık/ Ders Uygulaması / Değerlendirme	1. Aday öğretmen, danışman öğretmenin rehberliğinde süreçte derse ön hazırlık (planlama), ders materyali geliştirme ve ölçme değerlendirme aracı hazırlama çalışmalarına zaman ayırır. 2. Aday öğretmen danışman öğretmenin rehberliğinde aşağıdaki etkinlikleri gerçekleştirir. ➢ Ders planı hazırlar. ➢ Dersine uygun materyal geliştirir. ➢ Atandığı okulda göreve başlaması itibariyle dersine girer. Danışman öğretmen gözlemlediği dersliyle ilgili gözlem formlarını doldurur. Ders sonunda işlenen dersin aday öğretmenle değerlendirmesini yapar. ➢ Dersine uygun olan ölçme araçları geliştirir.	İlçesi veya eğitim bölgesinde aynı olan ve aynı branşlarda görev yapan aday öğretmenler belirli zamanlarda toplanarak ortak atölye/komisyon çalışmaları ile ön hazırlık ve değerlendirme süreçlerinde yaptıkları çalışmaları paylaşımını yaparlar. Çalışmaya danışman öğretmenler sırasıyla başkanlık ederler.	234 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr*

Sınıf ve okul içi faaliyetler kapsamında "Ders Planlama/Hazırlık/ Ders Uygulaması /Değerlendirme" adlı etkinlikler kapsamında aday öğretmenler, ön hazırlık aşamasında dersi planlar, ders materyali geliştirir, ölçme ve değerlendirme aracı hazırlar. Öğretmen daha sonra ders planı hazırlar, dersine uygun materyal geliştirir. Aday öğretmen atandığı okulda göreve başladığından itibaren derse girer. Danışman öğretmen tüm

süreçlerde olduğu gibi ders sürecinde de aday öğretmeni değerlendirir, ilgili gözlem formlarını doldurur ve dersin sonunda aday öğretmen ile dersin değerlendirilmesini yapar. Bu süreçte aynı ilçede veya eğitim bölgesinde aynı branşlarda görev yapan aday öğretmenler belirli zamanlarda toplanıp ortak atölye çalışmaları yaparak, yaptıkları çalışmaları birbirleriyle paylaşırlar. Bu sürece başkanlığı danışman öğretmenler sırayla yapar. Bu etkinlik; aday öğretmenlerin derse hazırlanma, dersi etkili işlemesi, ders materyali hazırlaması, dersin amacına uygun ölçme ve değerlendirme aracı hazırlaması gibi mesleki gelişimlerini arttırmaya yönelik hazırlanmıştır. Etkinliğin toplam süresi 234 saattir.

2016 Şubat dönemi atanan aday öğretmenler sözleşmeli öğretmenlerden farklı olarak, ilçe milli eğitim tarafından belirlenen haftanın 3 gününde 3 ders saati fiili olarak derse girmişlerdir. Etkinlik 2015-2016 eğitim öğretim yılının 2. yarı dönemini kapsamıştır.

Tablo 2.3.
Yetiştirme programı kapsamında sınıf ve okul içi faaliyetler

ETKİNLİKLER	İŞLEYİŞ	AÇIKLAMALAR	SÜRE
2.Ders İzleme	Aday öğretmen danışman öğretmen eşliğinde danışman öğretmeninin ve diğer öğretmenlerin dersini gözlemler, ilgili formları doldurur ve dersin sonunda izlediği dersin sınıfın öğretmeniyle dersin değerlendirmesini yapar. Aday öğretmenler, kendi okulunda ders izleme süresinde farklı branşlardaki öğretmenlerin derslerinde de gözlemlerde bulunur. Bu dersin kaç saat olacağını danışman öğretmen ve okul müdürü tarafından belirlenir.	Aday öğretmen, haftada 2 (iki)saat ders izlemesi yapar.	54 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr*

Sınıf ve okul içi faaliyetler kapsamında “Ders İzleme” adlı etkinliğinde aday öğretmen, danışman öğretmen eşliğinde danışman öğretmenin ve diğer öğretmenlerin dersini izler. Dersi izlerken ilgili formları doldurur ve dersin sonunda izlediği dersin değerlendirilmesini yapar. Aday öğretmenler farklı branşlardaki öğretmenlerin ders

izlemesinde de bulunur. Bu dersin kaç saat olacağını danışman öğretmen ile okul müdürü tarafından belirlenir. Bu etkinlikte amaç; aday öğretmenin kendinden tecrübeli öğretmenlerin dersini izleyerek dersi etkili işlemedeki incelikleri öğrenmesini sağlayarak mesleki gelişimlerini arttırılması hedeflenmektedir.

Aday öğretmen haftada 2 saat olmak üzere ders izlemesi yapar. Aday öğretmen, fiilen girmiş olduğu derslerini aksatmayacak şekilde ders izlemesini yapmalıdır. Etkinliğin toplam süresi 54 saattir.

2016 Şubat dönemi atanan öğretmenler sözleşmeli öğretmenlerden farklı olarak, ilçe milli eğitim tarafından belirlenen haftanın 3 gününde fiilen girmiş oldukları ders gününün geri kalan 3 saatinde danışman öğretmenin dersini gözlemlemişlerdir. Etkinlik 2015-2016 eğitim öğretim yılının 2. yarı dönemini kapsamıştır.

Tablo 2.4.
Yetiştirme programı kapsamında sınıf ve okul içi faaliyetler

ETKİNLİKLER	İŞLEYİŞ	AÇIKLAMALAR	SÜRE
3.Okul İçi Gözlem ve Uygulamalar	**1.** Aday öğretmen, öğretmenler kurulu, şube öğretmenler kurulu, zümre öğretmenler kurulu, rehberlik hizmetleri yürütme kurulu, disiplin kurulu, öğrenci davranışlarını izleme kurulu, anma ve kutlama komisyonu, okul aile birliği toplantısı, satın alma, sosyal etkinlik ve kulüp çalışmaları, muayene ve teslim alma komisyonu, kantin denetimi, servis denetimi, yetiştirme kursları gibi okuldaki bütün kurul ve komisyonları izler. **2.** Okul yerleşkesinde olan tüm birim ve bölümleri tanır ve işleyişleri hakkında bilgi edinir (Pansiyonu bulunmayan okullarda görev alan aday öğretmenler en az 1 gün olacak şekilde pansiyonlu okulda gözlem yapar). **3.** Okul içindeki birimlerde olan toplantılarda aktif görev alır. **4.** Okulun gelişimiyle ilgili saha çalışması yapıp, önerilerini de kapsayan rapor hazırlar. **5.** Anma, sosyal etkinlik, kutlama, gezi vb. çalışmalarda görev alır. **6.** Dönem sonu iş ve işlemlerinde aktif olarak görev alır.	Süreç dahilinde haftada 4 (dört) saat okul içi gözlem ve uygulama yapılacaktır. Okul içi gözlem ve uygulamaları değerlendirmek üzere ilçe ya da eğitim bölgesi aynı olan aday öğretmenler komisyon çalışması ile bilgi, birikim ve tecrübelerini paylaşırlar. Komisyonlara danışman öğretmenler sırasıyla başkanlık eder.	96 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr*

Sınıf ve okul içi faaliyetler kapsamında “Okul İçi Gözlem ve Uygulamalar” etkinliğinde aday öğretmen, öğretmenler kurulu, şube öğretmenler kurulu, zümre öğretmenler kurulu, rehberlik hizmetleri yürütme kurulu, disiplin kurulu, öğrenci davranışlarını izleme kurulu, okul aile birliği toplantısı, anma ve kutlama komisyonu, satın alma, sosyal etkinlik ve kulüp çalışmaları, muayene ve teslim alma komisyonu, kantin denetimi, servis denetimi, yetiştirme kursları gibi okul içindeki bütün kurul ve komisyonları izler. Okul içindeki birimleri tanır ve toplantılarında aktif görev alır. Okulun gelişimiyle ilgili saha çalışması yapar ve önerilerini içeren rapor hazırlar. Okuldaki anma, sosyal etkinlik, kutlama, gezi vb. çalışmalarda görev alır. Dönem sonu iş ve işlemlerinde aktif olarak görev alır. Yapılan tüm etkinliklerin değerlendirilmesi için aynı görev alanındaki aynı branşlarda öğretmenler bir araya gelip bilgi, birikim ve tecrübelerini paylaşırlar. Gözlem yapılan etkinlikler ile ilgili formlar doldurulur. Aday öğretmen haftada 4 saat okul içinde gözlem ve uygulama yapar. Aday öğretmen, fiilen girmiş olduğu derslerini aksatmayacak şekilde okul içi gözlem ve uygulamaları yapmalıdır. Etkinliğin toplam süresi 96 saattir.

2016 Şubat dönemi atanan öğretmenler sözleşmeli öğretmenlerden farklı olarak, ilçe milli eğitim tarafından belirlenen haftanın 1 günü okul idarisinde aktif olarak görev almışlardır. Aday öğretmenlik yaptıkları okulun yöneticisi tarafından gerekli iş ve işlemlerde görevlendirilmişlerdir. Etkinlik 2015-2016 eğitim öğretim yılının 2. yarı dönemini kapsamıştır.

Aday öğretmenlerin yetiştirme programı kapmasında sınıf içi, okul içi ve okul dışında MEB tarafından belirlenen kazanımlar dâhilinde alacakları seminerlerin amaçları aşağıda verilmektedir:

1. Bir dersin ön hazırlığı, işlenişi ve değerlendirme süreci bilgisi edinir.
2. Ders için materyal geliştirme ve materyali kullanma sürecini izler, katılır.
3. Öğrenme ve öğretme süreçlerinde ortaya çıkabilecek problem alanlarını tanır ve problemin çözümüne dair çalışmalar yapar.
4. Eğitim ortamları ve yönetim süreçlerinin işleyiş süreci hakkında bilgi sahibi olur.
5. Okul içindeki sosyal kültürel etkinliklerin ve eğitim faaliyetlerinin uygulanma süreçlerini tanır.

6. Görev alacağı eğitim çevresini tanıyarak sosyal yapısına hâkim olur.
7. Eğitim ve öğretim süreçlerinde yer alan paydaş kurumlar ve işleyişleri hakkında bilgi edinir.
8. Mesleki gelişimin ve eğitim deneyimlerinin paylaşılmasının önemini fark eder.
9. Sosyal sorumluluk projeleri ve gönüllülük esaslı çalışmaların farkında olur.
10. Eğitim ve öğretim süreçleri ve okul dışı faaliyetler ile alakalı izleme ve değerlendirme raporu hazırlama becerisi kazanır.

Programın uygulanmasında il/ilçe millî eğitim müdürlükleri çevre şartlarını ve eğitim olanaklarını dikkate alarak okul dışı faaliyetlerini faaliyetin özelliğine göre hafta içi veya hafta sonu uygun görülen günlerde uygulanmasını sağlayacaktır. İl/ilçe milli eğitim müdürlükleri bu konuda öğretmenlere yol gösterir.

2. Bölüm: Okul Dışı Faaliyetler Etkinlikleri

Atama sistemindeki değişiklerde göze çarpan büyük bir değişiklik ataması yapılan öğretmenlerin atamasının yapıldığı şehrin kültürel ve sosyal hayatlarına ilişkin bilgileri içeren seminerler verilmesidir. Bu seminer yetiştirme programı kapsamında MEB tarafından okul dışı faaliyetler dâhilinde verilmekte olup, aday öğretmenlerin atandığı yere sosyal ve mesleki olarak hazırlanmalarının amaçlandığı için her ile göre içeriği farklılaşabilmektedir. Öğretmenin atandığı yere uyumunu kolaylaştırmayı hedefleyen içerikteki bu faaliyetlerin araştırmanın amacına uygun olan etkinliklere dair kazanımları, kazanımların içerikleri, süreleri aşağıda görülmektedir (MEB, 2016).

Etkinliğin Adı: Şehir Kimliğini Tanıma: Toplam 18 saat süre tanınan etkinlikte işleyiş şu şekildedir: Aday öğretmen yaşadığı şehirdeki müzeler, tarihî eserler, ören yerleri, coğrafi mekânlar, turistlik mekânlar, kütüphaneler, kitapçılar, sinema ve tiyatro salonları, ibadethaneler, kültür merkezleri vb. kurum ve alanları tanır. Gezdiği bu mekânların yetkilileriyle eğitim öğretim amaçlı iş birliği olanaklarını araştırır.

Atandığı ilin maddî, manevi ve sözel-kültürel değerler, demografik özelliklerine ilişkin dosya/sunum hazırlar. Aday öğretmen bu eğitim kapsamında yaptığı her tür faaliyetle ilgili MEB tarafından hazırlanmış yönergedeki ekte yer alan ilgili formu doldurur ve dosyasına koyar.

Etkinliğin Adı: Kurumsal İşleyiş: Toplam 18 saatlik süre tanınan bu etkinliğin işleyişi şu şekildedir: Valilik, belediye başkanlığı, kaymakamlık, il/ilçe millî eğitim müdürlüğü gibi resmi kurumların işleyişi hakkında bilgi sahibi olur. Mümkün olan durumlarda mülki ve idari amirlerle tanışır ve deneyimlerinden yararlanır.

Bu etkinlik kapsamında faaliyetler il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin koordinasyonunda uygun tarihlerde grup faaliyetleri şeklinde yürütülecektir.

Etkinliğin Adı: Yanı Başımızdaki Okul: Toplam 18 saatlik süre tanınan bu etkinliğin işleyişi şu şekildedir: İl veya ilçesinde bulunan rehberlik ve araştırma merkezleri (RAM), halk eğitim merkezleri (HEM), bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM) gibi farklı eğitim kurumları ve okul türlerinde gözlem yapar ve işleyiş farklılıkları hakkında bilgi edinir.

Bu etkinlik kapsamında faaliyetler il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin koordinasyonunda grup faaliyetleri olarak yürütülecektir.

Etkinliğin Adı: Tecrübeyle Buluşma: Toplam 12 saatlik süre tanınan bu etkinliğin işleyişi şu şekildedir: Emekli öğretmenler ile eğitime gönül vermiş kişilerle bir araya gelerek deneyimlerinden yararlanır.

Bu etkinlik kapsamında faaliyetler il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin koordinasyonunda grup faaliyetleri olarak yürütülecektir.

Etkinliğin Adı: Gönüllülük ve Girişimcilik Çalışmaları: Toplam 12 saatlik süre tanınan bu etkinliğin işleyişi şu şekildedir: Topluma hizmet uygulamaları kapsamında çevresindeki gönüllü kuruluşları tanır ve gönüllü çalışmalarda görev alır.

Etkinliğin Adı: Mesleki Gelişim ve Kariyer: Bu etkinlik kapsamında aday öğretmenlerin bireysel olarak mesleki ve kişisel gelişim becerisi kazanmaları için il/ilçe milli eğitim müdürlükleri gerekli araştırma ve duyuruları yapar.

12 saatlik süre tanınan bu etkinliğin işleyişi şu şekildedir:

1. Üniversiteler, alanıyla ilgili kuruluşlar, halk eğitim merkezleri, özel kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarının (STK) mesleki, sosyal ve kişisel gelişimine katkı sağlayacak olanaklarını tanır.

2. Bilimsel toplantılara katılır. (Konferans, sempozyum, panel vb. etkinliklere dinleyici olarak katılma veya bildiri ve poster sunma)
3. Sanatsal faaliyetlere katılır. (Sergi, tiyatro, sinema, vb. sanatsal etkinliklerden haberdar olur ve katılır.)

Etkinliğin Adı: Kitap Okuma: Bu etkinlik kapsamında ayda bir kitap okunacak, okunan kitapla alakalı il/ilçedeki diğer adaylarla beraber ya da görev okulunda tartışma/sunum etkinlikleri yapılacaktır.

Adaylık sürecine yayılan bu etkinliğin işleyişi şu şekildedir: Eğitim ve öğretmenlikle ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı örnek kitap listesinden okuduğu kitapları eleştirel bir bakışla değerlendirerek, bu kitapların kişisel ve mesleki gelişimine katkılarıyla ilgili fikirlerini kitap okuma değerlendirme formuna yazarak değerlendirir.

Etkinliğin Adı: Film İzleme: Ayda 2 film izlenerek izlenen filmle ilgili il/ilçedeki diğer adaylarla birlikte veya çalışılan okulda tartışma/sunum etkinlikleri gerçekleştirilecektir.

Adaylık sürecine yayılan bu etkinliğin işleyişi şu şekildedir: Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı örnek film listesinden Eğitim ve öğretmenlikle ilgili izlediği filmlerin kişisel ve mesleki gelişimine katkılarıyla ilgili fikirlerini film izleme/değerlendirme formuna yazarak değerlendirir.

Aday Öğretmen Yetiştirme Programında okul dışı faaliyetler kapsamında aday öğretmenlerin aşağıdaki ilkeleri amaç edinilmesi amaçlanmıştır:

1. Öğretmenlik mesleğinin misyonunu bilir, aidiyet ve adanmışlık duygusu gelişir.
2. Kültür ve medeniyetimizin temellerindeki eğitim anlayışının farkında olur.
3. 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimizi benimser.
4. Kültürel çeşitliliklerimizi ve eğitimle olan ilişkisini fark eder.
5. Öğretmenlik uygulamalarına yönelik bilgi ve becerileri gelişir.
6. Millî eğitimin genel politikalarını, güncel önceliklerini ve uygulamalarını bilir.
7. Öğrenme süreçleri ve eğitim etkinlikleri ile ilgili model uygulamaları kavrar.

8. Ulusal ve Uluslararası gelişmeler ışığında ülkemizin eğitim perspektifi hakkında bilgi sahibi olur.
9. Eğitim ve öğretim ile ilgili mevzuattaki temel konuları bilir.
10. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmeti veren öğretmenler özel eğitim konusunda bilgi ve beceri kazanır.

2016 Şubat ataması sınıf öğretmenlerinin 6 aylık adaylık eğitimi süresince, daha sonraki dönemlerde atanan sözleşmeli öğretmenlerinin hizmet sürelerinin ilk yıllarında almış olduğu bu seminerlerde aday öğretmen okul içi ve okul dışı faaliyetler kapsamında yapılan çalışmalarda izleme, ölçme ve değerlendirme sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla okul içi ve okul dışı her tür faaliyeti ile ilgili standart formları doldurur. Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan formlar okullar ve danışman öğretmenlerce kendi okul, sınıfı ve çevre koşullarına göre gerekli değişiklikler yapılarak kullanılabilecektir. Bu çalışmalara dair diğer belge ve materyallerle beraber bu formlar, adaylar tarafından oluşturulacak Kişisel ve Mesleki Gelişim Dosyasın'da saklanır. Bu dosya Performans Değerlendirme sürecinde ve sözlü sınavda veri olarak kullanılacaktır.

Bu dosya aday öğretmene atanan danışman öğretmen, müfettiş, ilgili kurumun amiri tarafından kontrol edilir ve puanlaması yapılır. Bir yıllık süreç sonucunda aday öğretmen Bakanlıkça hazırlanan Adaylık Kaldırma Sınavına tabii tutulur. Buna ek olarak sözlü sınava da tabii tutulan aday öğretmenin en az bir en fazla iki yıl sonra adaylığı kaldırılır.

2016 Şubat dönemi atanan öğretmenler farklı olarak bu seminerleri 6 aylık adaylık sürecinde ilçeler tarafından belirlen bir günde bazılarını almış olup, atandıkları ile gittikleri zaman gelecek eğitim ve öğretim döneminin başındaki 2 haftalık seminer haftasında da bazı seminerleri almışlardır. Atanan tüm branş öğretmenleri ilçelerde bir merkezde toplanmış ve seminer programı uygulanmıştır.

3.Bölüm: Hizmet İçi Eğitim Uygulamaları

Aday öğretmenler okul içi ve okul dışı uygulamaların yanı sıra, toplam 12 tane olan uygulamalar için 180 saat süren hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılırlar.

Hizmet içi eğitimler merkezden talimatlı mahallî faaliyetler olarak uygulanır. Bu faaliyetler mahalli yani yerel olarak düzenlenebileceği gibi uzaktan eğitim yoluyla da düzenlenebilir. Uygulama süreci eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde planlanacak olup, gerekli durumlarda akşamları ve hafta sonları da yapılabilecektir.

Program yürütülürken aday öğretmenlerin tümünün katılacağı uygun olan eğitim ortamları tercih edilir. Bu hizmet içi eğitim faaliyetlerinde Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı personeli, üniversiteler, özel ve kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları (STK)lar ve alan uzmanlarından yararlanılır.

Hizmet içi eğitim uygulamaları kapsamında 12 tane amaç için toplam 180 saat süren seminer konuları belirlenmiştir. Araştırmanın konusuna uygun olarak bu amaçlardan 10 tanesi incelenmiştir. Araştırma konusu çerçevesinde yetiştirme programı kapsamında Milli eğitim Bakanlığı resmi internet sitesinden alınan tablolardan uyarlanarak hizmet içi eğitim uygulamaları aşağıdaki çizelgelerde görülmektedir:

Çizelge 2.1.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Kültürel çeşitliliklerimizi ve eğitimle olan ilişkisini fark eder.	Anadolu'da Çok Kültürlülük, Kaynakları ve Eğitime Yansımaları ➢ Anadolu'da sosyal yapı ve kültürel çeşitliliklerimiz ➢ Bir arada yaşama kültürü ➢ Yaşayan dil ve lehçeler	1. Ülkemizde var olan kültürel çeşitliliklerimizi açıklar. 2. Bir arada yaşama kültürünü ve yansımalarını yorumlar. 3. Yaşayan dil ve lehçelerin farkında olur. 4. Görev yapacağı yörede Türkçe dışında yaygın olarak kullanılan dil hakkında bilgi sahibi olur ve bu dilde kendini temel düzeyde ifade edebilir.	60

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

"Anadolu'da Çok Kültürlülük, Kaynakları ve Eğitime Yansımaları" adlı seminerde kültürel çeşitliliklerimiz, bir arada yaşam kültürü ve yaşayan dil ve lehçeler konuları işlenmektedir. Bu seminerlerde kültürel çeşitliliklerimiz ile eğitimin ilişkisinin fark edilmesi hedeflenmektedir. Seminer sonunda aday öğretmenlerin; ülkemizdeki kültürel

çeşitliliklerimiz açıklaması, farklı kültürlerin bir arada yaşamasın yansımalarını bilmesi, ülkemizde halen konuşulmakta olan dil ve lehçeleri fark etmeleri ve görev yapacağı yörede Türkçe dışında sık kullanılan dili bilip, kendini temel düzeyde ifade edebilir şeklinde kazanımlarını kazanması öngörülmüştür. Seminer için ayrılan süre 60 saattir.

İlk görev yerlerine atanan aday öğretmenler alışılmış sosyal ve kültürel çevreden farklı bir yere gelmektedirler. Bunun yanı sıra mesleklerinin ilk yıllarını yaşayan aday öğretmenler rehberlik ihtiyacı duymaktadırlar. Yetiştirme programında verilen bu seminerde kültürel çeşitlilikten oluşabilecek farklılıkları en aza indirmeye ve aday öğretmenlerin görev alacakları ile uyum süreçlerini kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Bu amaçla düğün, dernek, müzik, folklor, ölüm, yeme-içme alışkanlıkları, aile yapısı, ailenin ekonomik yapısı, kadın-erkek ilişkileri, aşiret yapısı, dilin yapısı, dilin edebi türleri, selamlaşma vb. birçok kültürel özelliği içermektedir.

Aşağıdaki çizelgede "Anadolu'da Çok Kültürlülük, Kaynakları ve Eğitime Yansımaları" adlı seminerin 3 başlığa ayrılan konu dağılımları verilmiştir.

Çizelge 2.2.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

A **1.Anadolu'da Sosyal Yapı ve Kültürel Çeşitliliklerimiz** (Bu program aday öğretmenlerin tümüne uygulanacak olup, İl Milli Eğitim Müdürlükleri aşağıdaki konu başlıkları çerçevesinde kendi yörelerinin özelliklerine göre içeriği belirleyeceklerdir.)	
Konular	**Süresi**
Bir Arada Yaşama Kültürü ➢ Farklılıklara saygı, ➢ Çokluk içinde birlik, ➢ Tarihdaşlık, ➢ Vatandaşlık, ➢ Demokrasi kültürü, ➢ Demokratik öğretmen, ➢ Barış ve hoşgörü mimarlarımız, ➢ Çoğulculuk ve insan hakları	4
Anadolu İnsanı ve Ortak Tarihimiz ➢ Tarihi süreçte Anadolu ➢ Bölgedeki halkın tarihi, sosyal, kültürel ve dil özellikleri ➢ Ortak tarih inşasında Anadolu insanının rolü	4

Kültürel Çeşitliliklerimiz **Kültürümüzde çeşitlilik oluşturan hususlar** **Yerel örf, adet ve gelenekler:** ➢ Doğum, sünnet, düğün, misafirlik, müzik, folklor, ➢ Ölüm, cenaze-taziye, ➢ Yeme içme ve beslenme alışkanlıkları	5
Toplumsal Yapı ➢ Toplumsal yapıyı oluşturan öğeler ➢ Demografik yapı ➢ Ekonomik yapı ➢ Aşiret kültürü ➢ Aile yapısı**,** ➢ Aile içindeki rol dağılımı, ➢ Kadın-erkek ilişkileri	5
Toplam(A)	**18 Saat**

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

Aday öğretmenlere bu seminerin verilmesinin amaçları aşağıdaki gibidir:

"Anadolu'da Sosyal Yapı ve Kültürel Çeşitliliklerimiz" adlı 1. bölümü başarı ile tamamlayan her katılımcı için aşağıdaki kazanımlar öngörülmektedir:

- Anadolu'daki kültürel zenginliğin farkına varır.
- Bir arada yaşama kültürü konusunda bilinçlenir.
- Farklılıklara saygı duymayı öğrenir.
- Görev yapacağı yerin tarihi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını bilir.

Bu seminer kapsamında aday öğretmenler atandıkları yerdeki sosyal ve kültürel çevreye olan yabancılaşmalarını en aza indirerek, oraya olan uyumlarını kolaylaştırmak, yörenin insanı ile iyi ve sağlam bir iletişim kurmaları hedeflenmektedir. Bu sayede aday öğretmenlerin sosyal durumlarını iyileştirerek mesleki gelişimlerinin de arttırılması sağlanmıştır.

Çizelge 2.3.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

B1 **2.Yaşayan Dil ve Lehçeler** (İl Milli Eğitim Müdürlükleri yörenin özelliklerine göre aşağıdaki konu başlıkları çerçevesinde hangi dil/lehçenin öğretileceğine karar vereceklerdir.)	
KONULAR	**SÜRE**
Dil ve Edebiyat ➢ Dilin tarihsel kökeni, ➢ Dil ailesi, ayrıldığı alt kolları, ➢ Konuşulduğu ve yayıldığı yerler, ➢ Bu dille ortaya konan yazılı ve sözlü edebiyat, ➢ Önemli edebiyatçılar ve öne çıkan edebi eserler	4
Alfabe ➢ Sesler ve harfler, ➢ Sesli ve sessiz harfler, ➢ Uzun-kısa sesliler	3
Zamirlerin Kullanımı	3
Selamlaşma ve Tanışma ➢ Selamlaşma, ➢ Hal-hatır sorma, ➢ Ad ve memleket sorma, bu sorulara cevaplar verme ➢ Vedalaşma.	6
Sayılar	3
Saatler ve Zaman	4
Temel Fiiller	3
Okul	3
Aile ve Çevre	3
Beden ve Sağlık	3
Yiyecek ve İçecekler	3
Temel Sıfat ve Sorular	4
Toplam(B1)	**42 Saat**

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

“Yaşayan Dil ve Lehçeler” adlı B1 2. bölümü başarı ile tamamlayan her katılımcı için aşağıdaki kazanımlar öngörülmektedir:

Görev yapacağı yerde Türkçe dışında yaygın olarak kullanılan yerel dil/lehçenin;

- Alfabesini bilir.
- Dil ve edebiyatı konusunda bilgi edinir.
- Selamlaşma ve tanışma kalıplarını bilir.
- Sayıları bilir.
- Saatler ve zaman terimlerini bilir.
- Temel fiilleri bilir.
- Okul ile ilgili terimleri bilir.
- Aile ve çevre ile ilgili terimleri bilir.
- Beden ve sağlık ile ilgili terimleri bilir
- Yiyecek ve içecekler ile ilgili terimleri bilir.
- Temel zamir, sıfat ve sorular ile ilgili terimleri bilir.

Yetiştirme programının en dikkat çeken seminerlerinden biri de “ Yaşayan Dil ve Lehçeler” konu başlığıdır. Bu konu kapsamında aday öğretmenlere atandıkları ilde konuşulan dile yabancılaşmalarının en aza indirmek amacıyla yöre dilinin en temel kuralları ve özellikleri öğretilmiştir. Alfabe, sayılar, saatler ve zaman terimleri, temel fiiller, okul ile ilgili terimler, aile ve çevre ile ilgili terimleri, selamlaşma ve tanışma kalıpları, yiyecek ve içecek terimleri, temel zamir, sıfat ve sorular ile ilgili terimleri gibi dilin en temel özelliklerini bilir. Bu seminerle öğretmenlerin yöre halkı ile olan ilişkilerini sağlamlaştırmalarını hem sosyal çevreye olan uyumlarını kolaylaştırmayı hem de mesleki gelişimlerini arttırmaları hedeflenmektedir.

Çizelge 2.4.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

B2 **3. Uygulanabilecek Eğitim Konuları (42 saat)**	
1. Beden Dili ve İletişim Teknikleri **2.** Değerler Eğitimi **3.** Olumlu Düşünme Becerileri **4.** Araştırmacı Öğretmen Modeli **5.** Etkili Öğretim Teknikleri **6.** Eğitim Materyali Geliştirme **7.** Davranış Geliştirme **8.** Öğrenci Tanıma Teknikleri **9.** Bağımlılık Yapan Maddelerle Mücadele **10.** Büro Yönetimi ve Resmi Yazışma Kuralları	
Genel Toplam (A- 18 saat, B1 yada B2 42 saat)	60 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

"Uygulanabilecek Eğitim Konuları" adlı B2 3. Bölümü başarı ile tamamlayan her katılımcının ihtiyaçları ve il/ilçenin altyapı, eğitim görevlisi vb. imkânları göz önünde bulundurularak ekli listede belirtilen 10 faaliyetten seçilecek konulardan oluşturulacak 42 saatlik bir eğitim uygulanabilecektir.

Aday yetiştirme programında, aday öğretmenin yaşamlarını sürdürdükleri şehirdeki müzeler, tarihî eserler, coğrafi mekânlar, ören yerleri, turistlik mekânlar, kütüphaneler, kitapçılar, sinema ve tiyatrolar, ibadethaneler, kültür merkezleri vb. kurum ve alanları tanıması, bu mekânların yetkilileriyle eğitim öğretim amaçlı iş birliği olanaklarını araştırmasıdır. Aday öğretmen atandığı ilin maddî, manevi ve sözel-kültürel değerler, demografik özelliklerine ilişkin dosya/sunum hazırlar. Bu program ile birlikte aday öğretmen hizmet süresince kalacağı şehre daha kolay alışması sağlanmak istenmiştir. Yöreyi tanımasına ek olarak yöre halkı ile de daha yakın bir ilişki kurulması hedeflenmektedir.

Aday öğretmen yetiştirme programının en dikkat çeken diğer konularından biri "Anadolu'da Çok Kültürlülük, Kaynakları ve Eğitime Yansımaları Semineri" dir. Aday öğretmenler, bu seminer kapsamında atandıkları illeri kültürel ve sosyal olarak tanımaları sağlanmak istenmiştir. Bu seminer kapsamında doğu illerine atanan öğretmenlere Kürtçe dil eğitimi verilmiştir. Bunun yanı sıra Abazaca, Adığece, Arapça, Gürcüce, Lazca, Zazaca vb. dil/lehçelerin eğitimi de verilmiştir. Eğitimin süresi toplam 60(18+42) ders saatidir.

Çizelge 2.5.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Öğretmenlik mesleğinin misyonunu bilir, aidiyet ve adanmışlık duygusu gelişir.	➢ Öğretmenlik mesleğinin tarihî temelleri ve misyonu ➢ Geçmişten günümüze öğretmenlik ➢ Öğretmenliğin millî ve evrensel sorumlulukları ➢ İlham Veren Öğretmenler ve Unutulmayan Öğretmenlik Hatıraları ➢ Yansıtıcı Düşünme ve Araştırmacı Öğretmen Modeli	1.Geçmişten günümüze öğretmenlik mesleğinin tarihi serüvenini özetler. 2.Öğretmenliğin millî ve evrensel sorumluluklarının farkında olur. 3.İlham veren öğretmenlerin temel özelliklerini açıklar. 4.Yansıtıcı düşünme becerisine sahip bir araştırmacı öğretmen modelinin özelliklerini örneklerle açıklar.	12 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

"Öğretmenlik mesleğinin misyonunu bilir, aidiyet ve adanmışlık duygusu gelişir." genel amacına sahip seminerde; öğretmenlik mesleğinin tarihî temelleri ve misyonu, geçmişten günümüze öğretmenlik, öğretmenliğin millî ve evrensel sorumlulukları, ilham veren öğretmenler ve unutulmayan öğretmenlik hatıraları, yansıtıcı düşünme ve araştırmacı öğretmen modeli konuları işlenecektir. Bu seminer sonunda öğretmenler, öğretmenlik mesleğinin serüvenini özetler, öğretmenliğin milli ve evrensel sorumluluklarının farkında olur, iham veren öğretmenlerin özelliklerini açıklar, yansıtıcı düşünme becerisine sahip araştırmacı öğretmen modelinin özelliklerini

örneklerle açıklar. Bu seminer öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin arttırılmasına yönelik hazırlanmıştır. Aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin inceliklerini öğrenmeleri amaçlanmıştır. Seminer için ayrılan süre 12 saattir.

Çizelge 2.6.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Kültür ve medeniyetimizin temelindeki eğitim anlayışının farkında olur.	➢ Kültür ve Medeniyetimizde Eğitim Anlayışının Temelleri ➢ Kültür ve medeniyetimizde eğitimle ilgili özgün düşünceler ve tespitler (Asya'nın Kandilleri ve Batıya Doğru Akan Nehir belgeselleri izlenir) ➢ Eğitimin terbiye ve irfan boyutu ➢ Eğitimde sevgi, şefkat, merhamet temelli yaklaşım ➢ Medeniyet öncülerimizden eğitimde örnek davranışlar	**1.** Kültür ve medeniyetimizde eğitimle ilgili öne çıkan özgün düşünceleri ve anlayışları fark eder. **2.** Eğitimin terbiye ve irfan boyutunu açıklar. **3.** Eğitimde sevgi, şefkat ve merhamet temelli yaklaşımı kavrar. **4.** Eğitimde, medeniyet öncülerimizden günümüze yansıyan örnek davranışları yorumlar.	18 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

"Kültür ve medeniyetimizin özündeki/temelindeki eğitim anlayışının farkında olur." genel amacına sahip seminerde; kültür ve medeniyetimizde eğitim anlayışının temelleri, kültür ve medeniyetimizde eğitimle ilgili özgün düşünceler ve tespitler, eğitimin terbiye ve irfan boyutu, eğitimde sevgi, şefkat, merhamet temelli yaklaşım ve medeniyet öncülerimizden eğitimde örnek davranışlar isimli seminer konuları işlenecektir. Bu seminer sonunda öğretmenlerin; kültür ve medeniyetimizde eğitimle ilgili öne çıkan özgün düşünceleri ve anlayışları fark etmesi, eğitimin terbiye ve irfan boyutunu açıklamasını, eğitimde sevgi, şefkat ve merhamet temelli yaklaşımı kavramasını ve

eğitimde, medeniyet öncülerimizden günümüze yansıyan örnek davranışları yorumlaması kazanımlarını kazanması öngörülmektedir.

Çizelge 2.7.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerlerimizi benimser.	➢ İnsan ve Değerler Eğitimde varlık, hayat, bilgi, insan ve değer bütünselliği ➢ Eğitimde duygu, düşünce ve davranış uyumu ➢ Millî, evrensel, ahlaki ve kültürel değerler ➢ Değerlerin insan eğitimindeki etkisi ve kazandırdıkları ➢ Öğretmenlik Mesleğinin Temel Değerleri ve Etik İlkeleri	1.Varlık, hayat, bilgi, insan ve değer ilişkisini eğitim açısından bütünsellik boyutu ile açıklar. 2. Millî, evrensel, ahlaki ve kültürel değerleri açıklar. 3. Değerlerin insan eğitimindeki etkisini ve kazanımlarını söyler. 4. Öğretmenlik mesleğinin temel değerlerini ve etik ilkelerini örneklerle açıklar. 5. Öğretmenlik mesleği ile bağdaşmayan davranışları örneklendirir.	12 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

"1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerlerimizi benimser." genel amacına sahip seminerde; insan ve değerler eğitimde varlık, hayat, bilgi, insan ve değer bütünselliği, eğitimde duygu, düşünce ve davranış uyumu, millî, evrensel, ahlaki ve kültürel değerler, değerlerin insan eğitimindeki etkisi ve kazandırdıkları ve öğretmenlik mesleğinin temel değerleri ve etik ilkeleri konuları işlenecektir. Seminerin sonunda öğretmenlerin, varlık, hayat, bilgi, insan ve değer ilişkisini eğitim açısından bütünsellik boyutu ile açıklamasını, millî, evrensel, ahlaki ve kültürel değerleri açıklamasını, değerlerin insan eğitimindeki etkisini ve kazanımlarını söylemesini, öğretmenlik mesleğinin temel değerlerini ve

etik ilkelerini örneklerle açıklamasını ve öğretmenlik mesleği ile bağdaşmayan davranışları örneklendirmesi kazanımlarını kazanması öngörülmektedir.

Çizelge 2.8.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Öğretmenlik uygulamalarına yönelik bilgi ve becerileri gelişir.	**1.** Örnek Uygulamalarla Etkili İletişim Becerileri ➢ Genel iletişim becerileri ➢ Öğrencilerle iletişim ➢ Velilerle iletişim ➢ Kurumsal iletişim, temsil ve protokol kuralları **2.** Etkili Sınıf Yönetimi ➢ Sınıf yönetimini oluşturan süreçler ➢ Sınıf kuralları ➢ Sınıf yönetimini etkileyen öğretmen davranışları ➢ İstenmeyen davranışlara yönelik stratejiler	1. Öğrencilerle ve velilerle etkili iletişim kurma stratejilerini kavrar. 2. Kurum içi ve kurum dışı iletişim becerilerinin farkında olur. 3. Kurumlar arası iletişim ve protokol kurallarının farkında olur. 4. Sınıf içi kuralları ve sınıf yönetimini olumlu ve olumsuz etkileyen öğretmen davranışlarını yorumlar. 5. İstenmeyen davranışlara yönelik yeni stratejiler geliştirmesi gerektiğinin farkında olur. 6. Sınıf yönetiminde öğretmenin lider davranışlarının ve etkinliğinin farkında olur.	12 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

"Öğretmenlik uygulamalarına yönelik bilgi ve becerileri gelişir." amacına sahip seminerde; örnek uygulamalarla etkili iletişim becerileri(genel iletişim becerileri, öğrencilerle iletişim, velilerle iletişim, kurumsal iletişim, temsil ve protokol kuralları) ve Etkili sınıf yönetimi (sınıf yönetimini oluşturan süreçler, sınıf kuralları, sınıf

yönetimini etkileyen öğretmen davranışları, istenmeyen davranışlara yönelik stratejiler) konuları işlenecektir. Seminerin sonunda öğretmenlerin, öğrencilerle ve velilerle etkili iletişim kurma stratejilerini kavraması, kurum içi ve kurum dışı iletişim becerilerinin farkında olması, kurumlar arası iletişim ve protokol kurallarının farkında olması, sınıf içi kuralları ve sınıf yönetimini olumlu ve olumsuz etkileyen öğretmen davranışlarını yorumlaması, istenmeyen davranışlara yönelik yeni stratejiler geliştirmesi gerektiğinin farkında olması ve sınıf yönetiminde öğretmenin lider davranışlarının ve etkinliğinin farkında olması kazanımlarını kazanması öngörülmektedir. Bu sayede öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin arttırılması amaçlanmaktadır.

Çizelge 2.9.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Millî eğitimin genel politikalarını, güncel önceliklerini ve uygulamalarını bilir.	**1.** Millî Eğitim Sistemi ve Öğretmenlik ➢ Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri **2.** Millî Eğitimde Elektronik Uygulamalar ➢ E-okul, MEBBİS, e-kurs, e-pansiyon vb. uygulamalar ➢ Fatih projesi ve EBA uygulamaları **3.** Araştırmacı öğretmen Modeli ve Eylem (Aksiyon) Araştırması **4.** Öğretmen Strateji Belgesi	1. Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin farkında olur. 2. Bakanlığın e-okul, MEBBİS, e-kurs ve e-pansiyon gibi elektronik uygulamalarını hakkında bilgi edinir. 3. Fatih projesi ve EBA uygulamalarının farkında olur. 4. Araştırmacı Öğretmen yaklaşımı ve Eylem (Aksiyon) Araştırması konusunda bilgi edinir	12 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

“Millî eğitimin genel politikalarını, güncel önceliklerini ve uygulamalarını bilir.” Genel amacına sahip seminerde Millî Eğitim Sistemi ve Öğretmenlik(öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri), Millî Eğitimde Elektronik Uygulamalar (E-okul, MEBBİS, e-kurs, e-pansiyon vb. uygulamalar, Fatih projesi ve EBA uygulamaları), araştırmacı öğretmen modeli ve eylem (aksiyon) araştırması ve öğretmen strateji belgesi konuları işlenecektir. Seminerin sonunda öğretmenlerin, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin farkında olması, Bakanlığın e-okul, MEBBİS, e-kurs ve e-pansiyon gibi elektronik uygulamalarını bilmesi, Fatih projesi ve EBA uygulamalarının farkında olması, Araştırmacı Öğretmen yaklaşımı ve Eylem (Aksiyon) araştırması konusunda bilgi sahibi olması kazanımlarını kazanması öngörülmektedir. Bu sayede öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin arttırılması amaçlanmaktadır.

Çizelge 2.10.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Uluslararası gelişmeler ışığında ülkemizin eğitim perspektifi hakkında bilgi sahibi olur.	**1.** Medeniyetimizin Analizi (Dünü, Bugünü ve Geleceği) **2.** Uluslararası Bağlamda eğitim alanında gelişmeler a. Başarılı ülke örnekleri (Finlandiya, Kore, Singapur) ➢ Alternatif okul ve eğitim modelleri (ev okul, uzaktan eğitim vb.) **3.** Uluslararası kuruluşlar ve Türk Eğitim Sistemine yansımaları (AB, OECD, UNICEF, UNESCO, İİT vb. kuruluşların eğitimle ilgili faaliyet ve raporlarında Türkiye’nin yeri)	1.Medeniyetimizin bugününü ve geleceğini yorumlar. 2.Eğitim alanında uluslararası gelişmelerin farkında olur. 3.Uluslararası faaliyetler ve raporlarda Türk Eğitim Sistemi hakkında yer alan yorumları bilir.	12 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

“Uluslararası gelişmeler ışığında ülkemizin eğitim perspektifi hakkında bilgi sahibi olur.” genel amacına sahip seminerde; medeniyetimizin analizi (dünü, bugünü ve geleceği), uluslararası bağlamda eğitim alanında gelişmeler(Başarılı ülke örnekleri:

Finlandiya, Kore, Singapur), Alternatif okul ve eğitim modelleri (ev okul, uzaktan eğitim vb.), uluslararası kuruluşlar ve Türk eğitim sistemine yansımaları (AB, OECD, UNICEF, UNESCO, İİT vb. kuruluşların eğitimle ilgili faaliyet ve raporlarında Türkiye'nin yeri) konuları işlenmektedir. Seminerin sonunda öğretmenlerin medeniyetimizin bugününü ve geleceğini yorumlaması, eğitim alanında uluslararası gelişmelerin farkında olması ve uluslararası faaliyetler ve raporlarda Türk eğitim sistemi hakkında yer alan yorumları bilmesi kazanımlarını kazanması öngörülmektedir. Bu sayede öğretmenlerin bilgi birikimleri arttırılarak mesleki gelişimlerinin arttırılması amaçlanmaktadır.

Çizelge 2.11.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Öğrenme süreçleri ve eğitim etkinlikleriyle ilgili model uygulamaları kavrar.	**1.** Ulusal ve uluslararası eğitim projeleri ve örnek projeler **2.** Sosyal sorumluluk projeleri ve örnek projeler **3.** Bağımlılıklar ve rehberlik faaliyetleri, **4.** Medya okuryazarlığı ve sosyal medya kullanımı **5.** Örnek vakalarla eğitim sürecinin izlenmesi ve değerlendirilmesi **6.** Öğrenen okul; sosyal kültürel etkinlikler ve eğitim sürecine etkileri, iyi örnekler	1. Ulusal ve uluslararası projelerin nasıl hazırlandığını ve gerçekleştirildiğini örnekler ışığında fark eder. 2. Örnekler üzerinden sosyal sorumluluk projelerinin önemini ve nasıl gerçekleştirildiğini bilir. 3. Madde bağımlılığı, etkileri ve nasıl başa çıkılacağını açıklar. 4. Medya okuryazarlığı ve sosyal medya kullanımın olumlu ve olumsuz yönlerini ayırt eder. 5. Sosyal kültürel etkinliklerin eğitim sürecine ve okul kültürüne etkisini fark eder. 6. Sosyal kültürel etkinliklerde bazı iyi örnekleri açıklar.	12 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

"Öğrenme süreçleri ve eğitim etkinlikleri ile ilgili model uygulamaları kavrar." Genel amcına sahip seminerde ulusal ve uluslararası eğitim projeleri ve örnek projeler, sosyal sorumluluk projeleri ve örnek projeler, bağımlılıklar ve rehberlik faaliyetleri, medya

okuryazarlığı ve sosyal medya kullanımı, örnek vakalarla eğitim sürecinin izlenmesi ve değerlendirilmesi ve öğrenen okul; sosyal kültürel etkinlikler ve eğitim sürecine etkileri, iyi örnekler konuları işlenmektedir. Seminerin sonunda öğretmenlerin ulusal ve uluslararası projelerin nasıl hazırlandığını ve gerçekleştirildiğini örnekler ışığında fark etmesi, örnekler üzerinden sosyal sorumluluk projelerinin önemini ve nasıl gerçekleştirildiğini bilmesi, madde bağımlılığı, etkileri ve nasıl başa çıkılacağını açıklaması, medya okuryazarlığı ve sosyal medya kullanımın olumlu ve olumsuz yönlerini ayırt etmesi, sosyal kültürel etkinliklerin eğitim sürecine ve okul kültürüne etkisini fark etmesi ve sosyal kültürel etkinliklerde bazı iyi örnekleri açıklaması kazanımlarını kazanması öngörülmektedir. Bu sayede öğretmenlerin mesleki bilgi birikimleri arttırılarak mesleki gelişimlerinin arttırılması amaçlanmaktadır.

Çizelge 2.12.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Eğitim ve öğretim ile ilgili mevzuattaki temel konuları bilir.	**1.** 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, **2.** 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, **3.** 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, **4.** 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, **5.** 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, **6.** 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, **7.** Görevin gerektirdiği diğer mevzuat	**1.** Devlet memurunun görev ve sorumluluklarını ana hatlarıyla bilir. **2.** Kanunlarda geçen eğitim ve öğretim ile ilgili mevzuatı tanır. **3.** Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen millî eğitimin genel ve özel amaçlarını bilir. **4.** Eğitim öğretim ile ilgili yönetmelikleri ve diğer mevzuatı tanır ve içeriği hakkında kanaat edinir.	12 saat

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

“Eğitim ve öğretim ile ilgili mevzuattaki temel konuları bilir.” Genel amacına sahip seminerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve görevin gerektirdiği diğer mevzuat konuları işlenmektedir. Bu seminerin sonunda öğretmenlerin Seminerin sonunda öğretmenler, devlet memurunun görev ve sorumluluklarını ana hatları ile bilmesi, kanunlarda geçen eğitim ve öğretim ile ilgili mevzuatı tanıması, Millî Eğitim Temel Kanunu’nda belirtilen millî eğitimin genel ve özel amaçlarını bilmesi, eğitim öğretim ile ilgili yönetmelikleri ve diğer mevzuatı tanır ve içeriği hakkında kanaat edinmesi kazanımlarını kazanması öngörülmektedir. Bu sayede öğretmenlerin mesleki bilgi birikimleri arttırılarak mesleki gelişimlerinin arttırılması amaçlanmaktadır.

Çizelge 2.13.
Yetiştirme programı kapsamında hizmet içi eğitim uygulamaları

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
Kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitim hizmeti veren öğretmenler özel eğitim konusunda bilgi ve beceri kazanır.	1. Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamaları 2. Özel Eğitim İhtiyacı Olan Bireyler ve Özellikleri 3. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Süreci 4. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları	1. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylere ilişkin yasal düzenlemeleri hakkında bilgi sahibi olur. 2. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarını hakkında bilgi sahibi olur. 3. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına yönelik tutumları fark eder. 4. Öğrenme güçlüğü olan bireylerin eğitim süreci hakkında bilgi sahibi olur. 5. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireylerin eğitim süreci hakkında bilgi sahibi olur. 6. Yaygın gelişimsel bozukluğu olan bireylerin eğitim süreci hakkında bilgi sahibi olur.	6 saat

GENEL AMAÇ	SEMİNER KONUSU	KAZANIMLAR	SÜRE
	5. Destek Eğitim Odası	7. Dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin eğitim sürecini bilir. 8. Görme yetersizliği olan bireylerin eğitim süreci hakkında bilgi sahibi olur. 9. İşitme yetersizliği olan bireylerin eğitim sürecini bilir. 10. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitim sürecini bilir. 11. Özel yetenekli bireylerin eğitim süreci hakkında bilgi sahibi olur. 12. Eğitsel değerlendirme ve tanılama süreci hakkında bilgi edinir. 13. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecini bilir. Destek eğitim odasında yürütülen eğitim hizmetlerini bilir.	

Kaynak: *https:/oygm.meb.gov.tr adresinden uyarlanmıştır.*

Yukarıda verilen tablolarda görüldüğü üzere aday öğretmenler ilk atama yerlerine alışma sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış seminerleri almaktadır. Bu sayede öğretmenlerin ilk atama yerlerindeki kültüre yabancı olmamaları sağlanarak alışma süreçlerinin hızlanması ve yöre insanları ile olan ilişkilerinin artması hedeflenmektedir. Sosyal uyumları artan öğretmenlerin mesleki gelişimleri de olumlu yönde etkilenecektir.

2016 Şubat dönemi atanan öğretmenler sözleşmeli öğretmenlerden farklı olarak bu seminerleri 6 aylık adaylık sürecinin geçtiği ilin veya ilçenin belirlediği haftanın 1 günü il/ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin belirlediği merkezlerde almışlardır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Sınıf öğretmenliği alanıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde alanda birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. 1993-2018 yılları arasında elektronik ortamdaki tezler incelendiğinde "sınıf öğretmeni" ile ilgili 206 teze ulaşılmıştır. 161'i yüksek lisans 45'i doktora tezidir. Tezlerin çoğunluğu sınıf öğretmeni veya sınıf öğretmeni adaylarının bazı durumlara ilişkin görüşlerine başvurulması, becerilerinin incelenmesi ve sorunlarının incelenmesine ilişkin araştırmalar olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mesleğe uyumunu inceleyen araştırmalara ve birkaç araştırmaya aşağıda yer verilmiştir.

Özpınar ve Sarpkaya (2010) araştırmasında köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunlarını incelenmiştir. Araştırmanın amacı, günümüz koşullarında köylerde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunlarını, öğretmen görüşlerine göre analiz ederek belirlemek ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Araştırma evrenini, 2007–2008 eğitim-öğretim yılında (Aydın Merkez ve Kuşadası ilçeleri hariç) tüm köylerinde bulunan ilköğretim okullarında görevli 776 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 482 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, 5'li Likert tipi ölçekle toplanmıştır. Araştırmanın önemli bazı sonuçları şöyledir: Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu boyut "Denetim" (X=3,18), en düşük ortalamaya sahip boyut ise "Çevresel koşullar" (X=2,30) boyutudur. Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin en çok karşılaştığı sorun "Tiyatro, sinema gibi kültürel faaliyetlerden yoksun kalması" (X=3,60), en az karşılaştığı sorun ise "Köy halkı tarafından saygı görmemesi" dir.

Duran, E., Sezgin F. ve Çoban, O. (2011) aday sınıf öğretmenlerinin uyum ve sosyalleşme sürecinin incelenmesi araştırmasında aday sınıf öğretmenlerinin sınıf içi süreçlerin yönetimi, görev yapılan yörenin farklı sosyal yaşantısına uyum, kurum kültürü ve örgütsel sosyalleşme süreçleri ile ilgili yaşadıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve verilerin analizi betimsel analiz tekniği kullanılarak yapılmıştır. Veriler, Ağrı ilinde 2010 yılında göreve başlayan 194 aday sınıf öğretmenine "Aday Sınıf Öğretmenlerinin Uyum ve Sosyalleşme Süreci" adlı yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma

sonuçlarına göre, aday sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu sınıf içi öğrenme ve öğretme süreçlerin yönetimi, atanılan çevrenin sosyal yaşantısına ve kurum kültürüne uyum ve örgütsel sosyalleşme ile ilgili bazı sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar, aday sınıf öğretmeninin kendisinden, öğrenciden, veliden, çevreden ve okulun kurumsal yapısından kaynaklanmaktadır.

Küçükbayram (2015) araştırmasında sınıf öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme düzeylerine ve mesleki sosyalleşme dönemlerinin etkililiğine yönelik algılarını tespit etmiştir. Ayrıca mesleki sosyalleşme düzeyleri ve mesleki sosyalleşme dönemlerinin etkililiğine yönelik algıların cinsiyet ve kıdem değişkenleri ile arasındaki anlamlı farklılığı ortaya koymaktır. Bu araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara ili sınırları içerisinde yer alan 698 resmi ilkokulda görev yapan 16418 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş 608 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen 'Mesleki Sosyalleşme Süreci' ve 'Mesleki Sosyalleşme Düzeyi' ölçeği kullanılmış olup, verilerinin analizinde IBM SPSS 20.0 programı kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, sınıf öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme düzeyinde kendilerini başarılı bulduklarını gösterir niteliktedir. Sınıf öğretmenlerinin meslek sosyalleşme düzeylerine yönelik algılarının yetersizlik boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüş ve bu farklılığın kadınlar lehine olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme düzeylerine yönelik orta düzeydeki yeterlilik algısı mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018) mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler: nitel bir çözümleme araştırmasında mesleğe yeni başlayan (aday) öğretmenlerin mesleğin ilk yılında karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Araştırma; İstanbul, Konya, Gaziantep ve Van illerinde mesleğe yeni başlayan 33 aday öğretmenle yürütülmüştür. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, aday öğretmenlerin mesleğin ilk yılında öğretimi planlama ve uygulamada, sınıf yönetiminde, toplum ile ilişkiler ve fiziksel çevreye uyumda, meslektaş, yönetici, veli

ve rehber (danışman) öğretmenle ilişkilerde ve okulun fiziki altyapı eksikliklerinden kaynaklı çeşitli güçlükler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Aday öğretmenlerin mesleğin ilk yılında en çok karşılaştıkları güçlük durumları dikkate alınarak mevcut hizmet öncesi öğretmen eğitimi ve adaylık eğitimi programlarının gözden geçirilmesi önerilebilir.

Alanda öğretmen sorunlarına ilişkin yapılan ve Yüksek Öğretim Kurumları (YÖK) tez arama linki üzerinden yapılan arama sonucunda ulaşılan araştırmalar ise Tablo 2.1'de görülmektedir.

Tablo 2.5.
Sınıf Öğretmenlerinin Sorunlarına İlişkin Yapılan Lisansüstü Tez Örnekleri

Yazar	Tez Adı	Tezin Türü	Yer Bilgisi
FİLİZ ÇETİN (1997)	Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullara ve ilköğretim okulları birinci kademesine sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin meslekle ilgili sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentiler	Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı
TÜLAY TÜRKER (2004)	Branş dışında, sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleki sorunlarının incelenmesi	Yüksek Lisans	Marmara Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü/İlköğretim Anabilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
ERHAN SAYGILI (2009)	Alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştığı sorunlar (Malatya ili örneği)	Yüksek Lisans	İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Eğitim Bilimleri Bölümü / Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı
ÖZGÜR BARIŞ BOLAT (2013)	1996 yılı ve sonrasında alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştıkları sorunlar: İstanbul ili-Sancaktepe örneği	Yüksek Lisans	Yeditepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

Kaynak: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp. 08.10.2016

Çetin (1997) tarafından yapılan Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullara ve ilköğretim okulları birinci kademesine sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin meslekle ilgili sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentileri araştırmasının amacı Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullara ve ilköğretim okullarına sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin meslekle ilgili sorunlar ve bu sorunlarının çözümüne yönelik beklentilerinin belirlemek amacıyla

gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini; Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullar ve ilköğretim okullarına sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini; Ankara ili merkez ilçeleri arasından random yöntemiyle seçilen Mamak, Altındağ, Yenimahalle ve Keçiören ilçelerindeki ilkokul ve ilköğretim okullarından yine aynı yöntemle seçilen 40 ilkokul ve ilköğretim okulunda 1991-1995 yılları arasında göreve başlamış 200 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veriler araştırmacı tarafından geliştirilen, çoğaltılan 40 sorudan ve 3 bölümden oluşan anketlerle yapılmıştır. Öğretmenlerin anketteki sorulara verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve yüzdeler alınmış, standart sapmaları hesaplanmıştır. Öğretmenlerin kişisel özellikleriyle ilgili bağımsız değişkenler açısından görüşleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde fark olup olmadığının tespiti için t testi yapılmıştır. Araştıranının sonuçları şöyledir: ilkokullara ve ilköğretim okullarına sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin çoğunluğunun genel olarak “öğretim faaliyetleriyle”, “öğrencilerle”, “okul yöneticileriyle” ve “müfettişlerle” ilgili olarak sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin daha çok müfettişler ve yöneticilerle sorunları olduğu gözlenmiştir. Sorunları branşlara göre anlamlı bir farklılık göstermezken, cinsiyetlere göre “öğrencilerle” ve “müfettişlerle” ilgili sorunlara ilişkin görüşlerde kadınların lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Tüm sorun gruplarında kıdemi fazla olan öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Öğretmenler sorunların çözümüne yönelik beklentilerinin tespit etmek için hazırlanan soruya ise kendi branşlarında görev yapmak istediklerini belirtir şekilde cevap vermişlerdir.

Türker (2004) tarafından yapılan branş dışında, sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleki sorunlarının incelenmesi araştırmasının genel amacı, sınıf öğretmenliği yapan branş öğretmenlerinin mesleki sorunlarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için ilköğretim okullarına sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin, sınıf öğretmenliğinde karşılaştıkları sorunlar incelenmiş ve ilgili literatür taraması yapılmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı resmi ilköğretim okullarından örnekleme giren ilk öğretim okullarında "sınıf öğretmenliği yapan branş öğretmenlerine" uygulanmak üzere anket geliştirilmiştir. Branş dışından, sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlere uygulanmak üzere geliştirilen anket dört bölümden oluşmaktadır. Anketin bölümlerinde sırasıyla; öğretmenlere ait kişisel

bilgiler, branş dışından, sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleği seçme nedenlerine ilişkin sorulara, bu öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin sorulara, öğretmenlerin verdikleri dersleri öğretmede hangi oranda problem yaşadıkları ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Beşli likert tipi anket, örneklem olarak seçilen okullarda görev yapan öğretmenlere araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırma genel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Uygulanan anket sonucu toplanan veriler, SPSS paket programı kullanılarak bilgisayarda çözümlenmiştir. Öğretmenlerin kişisel bilgileri, mesleği seçme nedenleri, meslekte yaşadıkları sorunlar, ve derslerde sorun yaşama düzeylerini belirlemek amacıyla frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Cinsiyete, mezun olunan fakülteye ve medeni duruma göre farklılaşmaları belirlemek amacıyla ti testi yapılmıştır. Yaş, mesleki kıdem ve sınıf mevcudu ile ilişkileri belirlemek amacıyla pearson çarpı momentler korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Araştırmanın sonuçları şunlardır: Araştırmaya 160'ı kadın, 71 erkek öğretmen katılmıştır. Kadın öğretmenlerin örneklem içindeki baskınlığı, sınıf öğretmenliğini (ağırlıklı olarak %68,4) tercih eden grubu göstermektedir. Branş dışı sınıf öğretmenliği yapan öğretmenlerin %27,4'ü eğitim fakültelerinden, %68,4'ü mühendislik, fen-edebiyat, teknik eğitim ve diğer fakültelerden geldiği görülmüştür. Araştırmaya göre, öğretmenlerin mesleği seçmede en önde gelen nedeni çocukları çok sevmeleridir. Aile baskısı ise seçimde en az etkiyi yapan değişkendir. Çalışmada, (3,14)'lük bir ortalama ile en çok sorunun ders araç gereçlerinin temin ve kullanımından doğduğu anlaşılmıştır. Yavaş öğrenen çocuklara karşı sergilenecek tutumlar hususunda da yoğun bir sorun yaşanmaktadır. Öğrencilerle iletişim kurmada öğretmenler kendilerini başarılı bulmaktadırlar. Genel olarak öğretimden ve sınıf yönetiminden kaynaklanan sorunlar, öğretmenlerce çok farklı olarak değerlendirilmektedir. Bu, ya sorunun yeterince farkına varılamaması, ya da sorunu görmezden gelme olarak değerlendirilmektedir. Cinsiyete bağlı sorunlarda erkek öğretmenlerin daha çok sorun yaşadıkları (özellikle iletişim ve öğrenme farklılıklarına karşı yaklaşım) ve mesleği tercih nedenleri ile bu sorunların birebir örtüştüğü ortaya çıkmıştır. Mesleki kıdeme göre yaşanan sorunlar zaman arttıkça azalmakta, de neyime bağlı olarak eksikler tamamlanabilmekte ve yetkinlik arttırılabilmektedir. Yapılan araştırmada öğretmenlerin sınıflarının pek çoğunun mevcudunun 40'ın üzerinde olduğu ve kalabalık sınıfların okul yönetimi ve müfettişlerle sorunlara yol açtığı tespit edilmiştir. Meslekte karşılaşılan

sorunlar, mezun olunan fakülteye göre farklılaşmamakta, ortak bir profil çizmektedir. Ders öğretiminde en büyük problemin ifade ve beceri derslerinde (resim, müzik, beden eğitimi) yaşandığı, mihver derslerde ise pek sorun yaşanmadığı gözlenmiştir. İlk okuma-yazma öğretiminde %53,9'unun az ya da hiç sorun yaşamadıkları görülmüştür. Ancak varılan yargı, öğretmenlerin okuma-yazma boyutları arasındaki analizine yeterince eğilmedikleri yönündedir. Ders öğretme ile kıdem, yaş, mezun olunan okul arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Köksal (2008) tarafından yapılan araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü yetkilileri, okul müdürleri ve öğretmenlerin yeni öğretmenlik yeterliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ve "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri"nin pilot uygulamasının yapıldığı okullarda görev yapan okul müdürleri, öğretmenler ve Bakanlıkta ilgili birimde çalışan yetkililer oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda; çalışmanın başında müdürlerin ve öğretmenlerin Bakanlık tarafından düzenlenen seminerlerle bilgilendirdikleri ve öğretmenlerin süreç boyunca il çalışma ekibinden destek aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Saygılı (2009) tarafından yapılan alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştığı sorunlar (Malatya ili örneği) araştırmasının alan dışından atanan sınıf öğretmenlerinin verimliliğini, uyumlarını ve karşılaştıkları sorunları inceleyerek; çıkan sonuçlar neticesinde önerilerde bulunmaktır. Bu araştırmanın evrenini Malatya ili merkez ilçede bulunan 67 resmi ilköğretim okulunda çalışan alan dışından atanmış sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Söz konusu ilçede alan dışından sınıf öğretmenliğine atanan öğretmenlerin sayısının az olması dolayısıyla, araştırma evreninde bulunan bütün öğretmenlere ulaşılmıştır. Betimsel bir çalışma olan bu araştırmada kaynak taraması yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca uzman görüşü alınmak suretiyle araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket yardımıyla veriler toplanmıştır. Söz konusu anket farklı branşlardan mezun olmuş 118 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucu her üç konuda (verimlilik, uyum, sorunlar) da

alan dışından atanan sınıf öğretmenlerinin görüşleri; cinsiyete, mezuniyet bölümüne, sınıf öğretmenliği alan derslerinin alınıp alınmamasına, kıdeme, pedagojik formasyon alınıp alınmamasına ve yaşa göre ayrı ayrı değerlendirilmiş olup yapılan analizler ışığında özetle şu sonuçlara ulaşılmıştır: Ankete katılan öğretmenler görüş puanlarının aritmetik ortalaması genellikle yüksek çıkmıştır. Örneğin verimlilikle ilgili bay/bayan görüş puanlarının aritmetik ortalaması (92,55) olarak hesaplanmıştır. Burada olabilecek en yüksek puanın 105 olduğu düşünüldüğünde bu, kayda değer bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Anketin diğer bölümleriyle ilgili yapılan analizlerde de yine buna benzer sonuçlarla karşılaşılmıştır. Buradan da genel olarak; alan dışından atanan sınıf öğretmenlerinin kendilerini bu meslekte verimli gördükleri, bu mesleğe yeterince uyum sağladıkları ve küçük çaplı sorunlar olsa bile genel anlamda çok ciddi sorunlarla karşılaşmadıkları sonuçlarına varılmıştır.

Polat (2013) tarafından yapılan 1996 yılı ve sonrasında alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştıkları sorunlar: İstanbul ili-Sancaktepe örneği araştırmasının amacı 1996 yılı ve sonrasında alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştıkları sorunları inceleyerek; çıkan sonuçlar neticesinde önerilerde bulunmaktır. Bu amaçla İstanbul İli Sancaktepe İlçesinde alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan 109 öğretmene ulaşılmıştır. Betimsel bir çalışma olan bu araştırmada kaynak taraması yöntemi kullanılmıştır. Uzman görüşü alınmak suretiyle Erhan Saygılı tarafından geliştirilen bir anket yardımıyla veriler toplanmıştır. Uygulanan anket sonucu her üç konuda (verimlilik, uyum, sorunlar) da alan dışından atanan sınıf öğretmenlerinin görüşleri; cinsiyete, mezuniyet bölümüne, kıdeme, pedagojik formasyon alınıp alınmamasına ve yaşa göre ayrı ayrı değerlendirilmiş olup yapılan analizler ışığında özetle şu sonuçlara ulaşılmıştır: Araştırma sonucunda alan dışından atanan sınıf öğretmenlerinin kaliteli ve kalıcı öğrenme konusunda, başarıyı sağlama konusunda, eğitim ortamına uyum konusunda kendilerini yetersiz olarak görmedikleri, meslektaşlarıyla, öğrencileriyle, velileriyle herhangi bir sorun yaşamadıkları ve genel olarak atanmış oldukları sınıf öğretmenliğini benimsedikleri, mesleğe uyum sağladıkları ve eksikliklerini zaman içerisinde giderdikleri ve bu konuda kendilerini yenileme çabası içerisinde oldukları görülmüştür.

Demirboya (2014) tarafından yapılan ilköğretim sosyal bilgiler dersi (6. ve 7.sınıf) öğretim programını Hakkâri ilinde uygulamak: bir durum saptaması isimli araştırmasında, Hakkâri il merkezinde görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri ve uygulamaları çerçevesinde yapılandırmacı öğrenme anlayışı doğrultusunda hazırlanan 6. ve 7.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Hakkâri'de uygulanabilirliğine yönelik bir durum saptaması yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaca uygun olarak araştırma modeli durum çalışmasına göre tasarlanmış, nitel veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Nitel verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından hazırlanan gözlem formu ve yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Hakkâri merkezde görev yapan 25 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri 25 öğretmenle yapılan görüşmeler ve görüşme yapılan öğretmenler içeresinden 6 öğretmenin derslerinde yapılan gözlemler yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonuçları şöyledir: Öğretmenlerin; yapılandırmacı öğrenme anlayışını ve bu doğrultuda hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nı gerçekçi ve işlevsel bulmadıkları, 6. ve 7.sınıf ders kitaplarını, öğrenci çalışma kitaplarını, öğretmen kılavuz kitaplarını nitelikli ve yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin; Hakkâri'nin sosyo-kültürel yapısından siyasi, coğrafi, ekonomik yapısına kadar pek çok faktörünün yapılandırmacı yaklaşıma dayalı Sosyal Bilgiler ders ortamı oluşturmayı engellediğini, veli, öğrenci, öğretmen ve okul ortamından kaynaklanan eksiklikler nedeniyle programın istenilen düzeyde uygulanamadığını düşündükleri belirlenmiştir. Gözlemlenen dersler sonucunda Hakkâri'de Sosyal Bilgiler öğretmen-öğrenme süreçlerinde öğretmenin aktif öğrencilerin pasif olduğu, öğretmenlerin derslerde anlatım ve soru cevap yöntemi dışındaki yöntem ve teknikleri kullanmadıkları, derslerini ders kitabı ekseninde işledikleri, öğrencilerin ise Sosyal Bilgiler derslerinde ilgisiz ve isteksiz olduğu gözlenmiştir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde alan dışından olmayan başka bir ifadeyle lisans eğitimini "Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında tamamlamış öğretmenlerin atandıkları çevreye uyum süreçlerine ilişkin yapılan araştırmaların sınırlı olduğu söylenebilir.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Van iline sınıf öğretmeni olarak henüz atanmış öğretmenlerin mesleki ve sosyal durum analizlerinin ortaya konulmasının planlandığı bu araştırmada nitel araştırmaya ilişkin yöntem ve teknikler kullanılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2013), nitel araştırmayı; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamış, nitel araştırmanın başka bir deyişle, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşım olduğunu ifade etmiştir (Topçuoğlu, 2015).

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak planlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Nitel durum araştırmaların en önemli özelliği bir ya da birkaç tane olabilen durumun derinlemesine bir bakış açısıyla araştırılmasıdır. Başka bir ifadeyle bir duruma ilişkin etmenler (ortam, süreçler, olaylar, bireyler vb.) bütüncül bir bakış açısıyla araştırılır. Bu etmenlerin ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2015).

Meriam (1988) durum çalışmasını; bir örneğin, olgunun veya sosyal birimin, yoğun, bütüncül bir biçimde tanımlanması ve analizi olarak tanımını açıklamıştır, Creswell (2007) ise, sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar gibi veri toplama araçları ile derinlemesine irdelediği, durumların ve duruma bağlı temaların çerçevesinde nitel bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlamıştır (Yıldırım, Bahçekapılı ve Bahçe kapılı, 2011) .

Yin (1984) durum çalışmasını; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların keskin hatlarıyla değil de esnek olduğu ve birden fazla delil veya veri kaynağının var olduğu durumlarda kullanılan, görgül başka bir ifadeyle ampirik bir araştırma yöntemi olarak tanımlamıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2015). Yin'e (2014) göre durum çalışması; (i) güncel bir olguyu

kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan, (ii) olgu ve içinde bulunduğu sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı (bir olay ve bağlam arasındaki) belirsizliği açığa çıkarma ve (iii) birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgül bir araştırma yöntemidir. Durum çalışmasında; bir sınıf, bir mahalle, bir grup veya dernek gibi doğal çevre içinde gerçekleştirilerek çalışmaya konu olan ortam veya olayların bütüncül bir yorumu hedeflenir. Durum çalışmasında, sonuçların genellenmesi söz konusu olmamasına rağmen, yine de bir duruma yönelik elde edilen sonuçların benzer durumların anlaşılmasına ilişkin örnekler ve tecrübeler oluşturması beklenir (Yin, 2009, akt: Karabacak, 2016).

Özetle, durum çalışmalarında temel amaç farklı sosyal olguları betimlemek, bunları açıklamak ve değerlendirmektir. Açık olarak betimlenen güncel olgu bu doğrultuda betimlenen olgunun gerçek hayat yönelik bir görüş oluşturma imkânını okuyucuya verir (Yıldırım ve Şimşek, 2015). Araştırmada sınıf öğretmenlerinin Van'daki gerçek hayatlarına yönelik görüşler yarı yapılandırılmış görüşme formları ve günlükler gibi çoklu kaynaklardan yararlanarak toplanmış, sınıf öğretmenlerinin sosyal ve mesleki durumlarına yönelik yapılan analizler bütüncül bir yaklaşımla açıklanarak değerlendirilmiştir. Ayrıca yapılan iki görüşmede aynı sorular kullanılmış olup görüşmeler uzun bir dönemi kapsayarak değişim süreci incelemiştir. Bu nedenle araştırma durum çalışması desenine uygundur.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada, araştırmanın amacına ulaşabilmek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden "ölçüt örnekleme" kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, özel durumlar için değerli bir örnekleme türü olup açıklayıcı ya da saha araştırmalarında kullanılır. Amaçlı örneklemede seçilen durumlar doğrultusunda, tabiat ve toplum olaylarını ya da olgularını anlama ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri keşfetme ve açıklamaya çalışılır. Araştırmacı belirli bir olayı incelemek istediğinde, bilgilendirici türde benzeri olmayan olayları seçme yolunda uygun bir örnekleme türüdür. Amaç, belirlenen temaya ilişkin daha derinlemesine bir anlayış kazanmaktır (Neuman, 2013, akt: Karabacak, 2016).

Ölçüt örnekleme yöntemindeki temelde yatan anlayış daha önce belirlenen bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır. Belirlenmiş olan bu ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir veya bir başkası tarafından daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Erkuş, 2011; Yıldırım ve Şimşek, 2015). Bu bağlamda, bu tez çalışmasında bu yöntem aracılığıyla derinlemesine bilgi edinmek için belirlenen ölçütlere uygun bireyleri seçme yoluna gidilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcıların belirlenmesindeki ölçüt; sınıf öğretmenleri ilk atama yerinin Van ili olmasıdır.

Araştırmanın çalışma grubunu Van ilinde görev alan yeni atanmış 10 tane sınıf öğretmeni oluşturmuştur. 10 kişiden oluşan çalışma grubunun 5 tanesi sözleşmeli, 5 tanesi kadrolu, 1'i Edremit, 3'ü Başkale, 1'i Tuşba, 1'i Gürpınar, 3'ü ise İpekyolu ilçelerinde çalışan 8 kadın ve 2 erkek öğretmenden oluşmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin isim gizliliğini saklı tutmak amacıyla analizlerde kod kullanılmıştır. Çalışma grubuna dair görev yeri bilgilerini içeren tablo şu şekildedir:

Tablo 3.1.
Çalışma grubuna dair görev yeri bilgileri

Kod	Cinsiyet	Kadro Durumu	Çalıştığı İlçe	Çalıştığı Sınıf Seviyesi
Ö.1	Kadın	Kadrolu	Edremit	1.sınıf
Ö.2	Kadın	Sözleşmeli	Başkale(köy okulu)	1.sınıf
Ö.3	Kadın	Sözleşmeli	Başkale(köy okulu)	1.sınıf
Ö.4	Kadın	Kadrolu	İpekyolu	1.sınıf
Ö.5	Erkek	Kadrolu	İpekyolu	1.sınıf
Ö.6	Kadın	Kadrolu	İpekyolu	1.sınıf
Ö.7	Kadın	Kadrolu	Başkale (köy okulu)	Birleştirilmiş sınıf
Ö.8	Kadın	Sözleşmeli	Tuşba (köy okulu)	Birleştirilmiş sınıf
Ö.9	Erkek	Sözleşmeli	Gürpınar (köy okulu)	Birleştirilmiş sınıf
Ö.10	Kadın	Sözleşmeli	Başkale	1.sınıf

Tablo 3.2.
Çalışma grubuna ait bilgiler

Kod	Cinsiyet	Üniversite mezuniyeti	Yaşadığı Eski İl
Ö.1	Kadın	Marmara Üniversitesi	İstanbul
Ö.2	Kadın	Pamukkale Üniversitesi	Muğla
Ö.3	Kadın	Burdur Üniversitesi	Gaziantep
Ö.4	Kadın	Marmara Üniversitesi	Bursa
Ö.5	Erkek	İzmir Ege Üniversitesi	İstanbul
Ö.6	Kadın	Osmangazi Üniversitesi	Eskişehir
Ö.7	Kadın	Celal Bayar Üniversitesi	İstanbul
Ö.8	Kadın	Pamukkale Üniversitesi	Denizli
Ö.9	Erkek	Pamukkale Üniversitesi	Denizli
Ö.10	Kadın	Marmara Üniversitesi	İstanbul

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme ve araştırmacının kendisi de dâhil olmak üzere öğretmen günlükleri kullanılmıştır. Görüş alınacak kişilerle karşılıkla konuşma şeklinde gerçekleştirilen bir veri toplama yöntemi olan görüşme tekniğinin yüz yüze bir iletişime dayanması, elde edilecek veriler için açıklık ve kesinlik özelliği kazandırması yönünden ve konuyla ilgili derinlemesine veri toplamak adına yeni sorular sorma imkânı tanıdığından araştırmada kullanılan veri toplama yöntemlerinden birisi olarak görülmektedir (Seyidoğlu, 1995: 29). Ekiz (2003), yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmacı görüşmeye ilişkin soruları önceden hazırlamış olmasına rağmen görüşme esnasında oluşturulabilecek soruların yeniden düzenlenmesine izin veren bir tekniktir (Yıldırım ve Şimşek, 2015).

Durum çalışması yaklaşımının özellikleri bağlamındaki işlem basamaklarına uygun olarak “Van iline atanan sınıf öğretmenlerinin mesleki ve sosyal durumu”nu ortaya koyabilmek amacıyla yapılan çalışmalar işlem sırasına göre aşağıda gösterilmektedir:

- Araştırmanın amacına ulaşmak için yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır.
- Amaca uygun hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, araştırmacının danışmanının görüşleri alınarak son hali verilmiştir. Bu aşamadan sonra sınıf öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu görüşmeler not alma yoluyla desteklenme yoluna gidilmiştir. Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerine, yönlendirilen görüşme soruları Ek 1'de İkinci görüşmeye ilişkin görüşme sorularına Ek 2'de yer verilmiştir.
- Van iline ataması yapılan sınıf öğretmenlerinin ilk yıllarının anlattıkları bir günlük tutmaları istenmiştir. Araştırmacı tarafından katılımcılara günlük tutmaları amacıyla defter verilmiş ve deftere neler yazacaklarına dair bir yönerge hazırlanmıştır. Yönergeye Ek 3'te yer verilmiştir.

3.3.1. Görüşme Formunun Oluşturulması ve Uygulanması

Araştırmada veri toplama amacıyla kullanılan görüşme formu için bir soru havuzu oluşturulmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda görüşme soruları belirlenmiştir. Toplamda 25-30 adet arasında oluşturulan görüşme soruları uzman görüşleri çerçevesinde ilk görüşme 10 tanesi mesleki durum ve 5 tanesi sosyal durumu içeren toplam 15 soruya düşürülmüştür. Belirlenen görüşme soruları, birinci dönem (Kasım-Ocak) sonunda ve ikinci dönem (Mayıs-Haziran) sonunda olmak üzere bir yıllık süreçte iki kez katılımcılara uygulanmıştır. Görüşmeler yaklaşık 15 ile 40 dakika sürmüştür. Görüşmeler, gönüllük ilkesi çerçevesinde ses kaydı için yazılı ve sözlü görüşme onayı alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sanal ortamda saklanıp daha sonra yazılı formata dönüştürülmüştür.

Yarı yapılandırılmış görüşme formlarından ve ses dökümlerinden elde edilen veriler doğrultusunda Moustakas'ın (1994) paradigmasına dayanan içerik analizi sürecinde takip edilen genel işlemler olan : (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları takip edilmiştir (aktaran; Yıldırım ve Şimşek, 2015).

3.3.2. Öğretmen Günlükleri

Öğretmenler araştırma süreci boyunca öğretmen günlükleri tutmuşlardır. Öğretmen günlüklerinden elde edilen verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin sosyal ve mesleki durumlarına yönelik algılarının değişip değişmediğine ilişkin bilgilere ulaşılmıştır. 10 öğretmenden 7'sinin tuttuğu günlükler analiz edilebilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlenmesi

Toplanan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008), içerik analizinin temel amacını toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak olarak ifade etmiş ve verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi, buna göre de veriyi açıklayan temaların saptanması gerektiğini belirtmiştir.

Verilerin analizlerinde ilk olarak görüşmelerdeki ses kayıtları dinlenmiştir. Görüşme metinlerinin elde edilen verilerin çözümlenmesinde sürekli karşılaştırma ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Dinlenen ses kayıtları yazıya dönüştürülmüştür. Yazıya dönüştürülen görüşmeler baştan sona okunmuş, katılımcı öğretmenlerin görüşme sorularına dair görüşlerini bütüncül bir yaklaşımla görmek amaçlanmıştır. Daha sonra kelime ve kelime gruplarının analizi yapılarak, soruların cevapları kodlanmıştır. Veri kodlamalarının yapıldığı süreçte görüşme metinleri birbirleriyle sürekli karşılaştırılmıştır. Kodlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar belirlenerek kategoriler oluşturulmuştur. Öğretmenlerin görüşmelerde belirttikleri görüşler sayısallaştırılmış sonrasında elde edilen toplam sayısal veriler tablolarda sunulmuştur.

Araştırma bulgularının inandırıcılığını ve doğruluğunu sağlamak amacıyla verilerin analizinde katılımcı öğretmenlerin kullandıkları ifadelerin kodlamada kullanılmasına öncelik verilmiştir. Bir diğeri ise, araştırmada ortaya çıkan bulguların katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntı görüşleriyle betimlenmesidir. Ayrıca katılımcı öğretmenlere ait günlüklerden kesitlere yer verilmiştir.

Toplanan verilerin analizinde içerik analiz yöntemine başvurulduğu için tezin amacına uygun olarak veriler "sosyal durum analizi" ve "mesleki durum analizi" olarak iki başlık altında incelenmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Araştırmanının bu bölümünde, Van'daki sınıf öğretmenlerinin sosyal ve mesleki durumları araştırmanın amaçları doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları görüşme soruları çerçevesinde sosyal durum ve mesleki durum olmak üzere 2 ana başlıkta incelenmiştir:

4.1. Aday öğretmenlerin Van'da ki sosyal durumlarına ilişkin bakış açılarının zaman içinde değişimi nasıldır?

Bu başlık altında "Öğretmenlerin Van'daki sosyal durumlarına ilişkin bakış açılarının değişimi zaman içinde nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sosyal durum sorularına ilişkin durumlarına atandıklarından 6 ay geçtikten sonra öğretmenlerin duygu ve düşünce değişimleri ortaya konmuştur. Araştırmanın alt amaçlarına yönelik görüşme sorularına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

4.1.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşam koşullarına (sosyal-kültürel hayat, olumlulukları, sınırlılıkları, Van iline uyum süreci) ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

Aday öğretmenlerin atandıktan hemen sonra ve atandıkların 6 ay sonra Van'daki yaşam koşullarına (sosyal-kültürel hayat, olumlulukları, sınırlılıkları, Van iline uyum süreci) ilişkin duygu ve düşünceleri tablo 4.1a'da yer almaktadır.

Tablo 4.1a
"Farklı bir şehirden Van'a gelmek, farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmak sizi ve iş ortamınızı etkiliyor mu?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Evet, etkiliyor.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö10	8
Olumsuz etki	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö7	5
Olumlu etki	Ö5,Ö6	2
Hayır, etkilemiyor.	Ö8,Ö9	2

Toplam=17

Tablo 4.1a'da aday öğretmenlerin farklı bir şehirden Van'a gelmenin, farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmanın kendileri ve iş ortamlarını etkileme durumlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmaya katılan aday öğretmenler farklı bir sosyal kültürel çevrede bulunmanın hem kendilerine hem de iş ortamlarına olumlu veya olumsuz etkileri bulunduğu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde aday öğretmenlerin 8'i Van'daki sosyal ve kültürel çevreden etkilenmektedirler. Bunlardan 5'i Van'daki sosyal ve kültürel çevreden olumsuz etkilenirken, 2'si olumlu yönde etkilendiklerini belirtmişlerdir. 2 öğretmen ise farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmaktan etkilenmemektedirler. Aday öğretmenler, farklı bir sosyal ve kültürel çevrede bulunmanın olumlu etkilerine yeni kültürler tanımak, yeni insanlarla tanışmak, arkadaş çevresinin yardımı ve farklı kültürle olan geçmişteki deneyimlerinin etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Aday öğretmenler farklı bir sosyal ve kültürel çevrede bulunmanın olumsuz etkilerine ise farklı kültürü tanımanın zorlukları, farklı sosyal çevreyi tanımaya çalışmak, alışılmadık bir çevrede yaşamak, yaşamının kısıtlanması, kendini güvende hissedememe nedenlerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bu konuya ilişkin görüşleri aşağıdaki örnek ifadelerde görülmektedir:

> **Ö1:***"Evet etkiledi. Hiç tanımadığım bilmediğim bir yerde bulunmak çok farklı. Her şey bana yabancı geliyor. Günlük hayatımdan iş hayatıma kadar farklı bir şehirde olduğumu hep hissediyorum. Alışkanlıklarımı burada devam ettiremiyorum. Öncelikle buraları tanımam gerekiyor. Kendime sosyal bir çevre oluşturmalıyım. Ama bunun içinde zaman gerekiyor."*

Ö1, tanımadığı ve hiç bilmediği bir ortamda bulunduğu için her şeyin kendine yabancı geldiğini bu nedenle günlük veya iş hayatında bunu hep hissettiğini belirtmiştir. Alışkanlıklarına devam edemediği için öncelikle çevreyi tanıması gerektiğini ve kendine sosyal çevre oluşturmak içinde zamana ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir.

Köyde yaşayan öğretmenler ise genellikle köydeki sosyal ve kültürel çevrenin kendilerini olumsuz etkilediklerini belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin Ö2'nin ifadesi şu şekildedir:

> **Ö2:**"*Tabii ki de beni zorladı. Ben Muğla'da ilçede yaşıyordum ama Van'a gelince mecbur köyde yaşamak zorunda kaldım. İle 2-3 saatlik mesafede bir okul. Her istediğimde gidemiyorum. Çok rahatlıkla çıkabileceğim bir yerde değil.*

Saatlerde bile sıkıntı yaşıyorum. Her şeyden önce köye bile istediğim saatte giriş-çıkış yapamıyorum. Köyüm korucu köyü olduğu için akşam 18.00 dan sonra köye giriş yapamıyoruz. Rahat ve baskıcı olmayan bir ailede büyüdüm. İstediğim zaman istediklerimi ve hakkım olanı yapıyordum ama köyde yapamıyorum. Hakkım olanı bile köyde yapamıyorum. Şöyle bir durum vardır. Yaşadığın şehirde seni sınırlayan şey ailedir. Ama burada farklı şeyler mesela köy hayatı, terör sorunu, saatler süren o virajlı yollar, gelişmemiş ilçede yaşamak beni kısıtlıyor. Van merkeze ayda veya 3 haftada bir gidebiliyoruz. Başkale merkezde sadece yeme-içme olan temel ihtiyaçları karşılayabilirsiniz. İlçe merkezi bile zaten uzak bir yer. Kendi gelişimin için yapabileceğin şey zaten yok. Hafta sonu iki günlüğüne Van merkeze gidiyoruz. Ama iki gün olunca ihtiyaçlarımızı karşılamaktan kendini geliştirmeye veya sosyal çevre oluşturmaya zaman bulamıyorum. En büyük problem; uzakta kalınca canım farklı şeyler çekiyor. Bundan dolayı merkeze geldiğimiz zamanlar yemek yemeye de odaklanıyoruz."

Kendi ifadesiyle rahat bir aile yapısında Muğla'da büyüyen Ö2, Van'daki yaşamının köyde olmasından dolayı sosyal ve kültürel hayatının kısıtlandığı belirtmiştir. Başkale'nin koruyucu köylerinden birinde görev yapan Ö2, bundan dolayı köye akşam altıdan sonra giriş-çıkış yapamadığını ve köye her giriş-çıkışlarda asker kontrolünün olduğunu ifade etmiştir. Köy hayatından ve bunun yanı sıra terör nedeniyle güvenlik problemi yaşayan Ö2, akşam saatlerinde köy de gezintiye bile çıkamadığını ifade etmiştir. Başkale merkezde sadece temel ihtiyaçlarını karışılabildiğini sosyal ve kültürel hayatın olmadığını belirtmiştir. Ayda bir hafta sonlarında iki günlüğüne Van merkeze gelen Ö2, ihtiyaçlarını karşılamaktan kendini geliştirmeye ve sosyal çevre oluşturmaya zaman bulamadığını ifade etmiştir. En büyük probleminin canının istediği şeyleri istediği zamanda yiyememek olduğunu da belirtmiştir.

Ö3*:"Van bana çok farklı geldi henüz alışamadım. Çarşısı, insanları farklı geliyor. Büyükşehirde büyümedim ama köyde de büyümedim. Köyde yaşadığımız için burada okul dışında hiçbir sosyal yaşamımın olmaması, gece dışarı bile çıkamamak insanı üzüyor. Hep lojmanda kalmak bir süre sonra psikolojik olarak kötü etkiliyor. Hafta sonu gelsin istemiyorum çünkü lojmana gelince hep aynı şeyleri yapıyorsun. Her gün birbirinin aynı. Belirli bir süre sonra farklı şeyler yapmak istiyorum ama yapamıyorum. Güvenlik problemi olduğu için gündüz bile tek başıma köye gelmem, gece hiç dışarı çıkmam. Onun dışında kültürel olarak*

da dilleri bazen dinleri bile farklı olduğunu hissediyorum. Burada mutlaka deneyim kazanacağım. Yaşadığım yerden oldukça farklı bir kültür. Ev yapıları, ev yaşantıları, kadın-erkek ilişkileri, kültürleri, çocuklara bakış açıları çok farklı. Çocukları ve kadınları çok değerli görmüyorlar. Alışmaya çalışıyorum. İnsan haline şükrediyor. Empati yapıyoruz mutlaka."

Köy hayatında büyümeyen Gaziantep'in bir ilçesinde yaşayan Ö3 görüşmesinde, köyde yaşamaktan, köydeki terör nedeniyle oluşan güvenlik probleminden, okul dışında sosyal bir yaşamının olmayışından, lojmanda çok sayıda öğretmenle bir arada yaşamaktan, lojmanda aynı şeyleri yapmak zorunda kalmaktan ve farklı kültür yapısından dolayı buraya alışmakta zorlandığını ve bundan dolayı olumsuz etkilendiği belirtmiştir. Başkale'nin bir köyünde görev yapan Ö3, köy hayatına henüz alışamadığını gündüz vakti bile köye tek başına gelmediğini, köyde gece hiç dışarı çıkmadığını belirtmiştir. Lojmanda okuldaki görev arkadaşları ile birlikte kaldığından farklı bir sosyal çevrenin olmayışından aynı şeyleri tekrar tekrar yaptıkları için bir süre sonra sıkılıp, psikolojik olarak olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Ö3, farklı dil yapısının yanında farklı dini mezhepten de etkilendiğini ifade etmiştir. Müslümanlığın Şafii mezhebine bağlı olan çoğu Van halkının bu inanışı günlük hayata da yansımaktadır. Şafii mezhebine göre kadına temas eden kişinin abdesti bozulduğu için çoğu erkek kadınların yanından geçerken, tokalaşırken, alışverişlerde kadınlara temas etmemeye çalışmaktadırlar. Kültürün ve iklimin bir yansıması olan ev yapıları Ö3'ün dikkatini çekmektedir. Kışları oldukça soğuk olan Van, 2 ay süren yaz aylarında da çok sıcak olmaktadır. Kırsal kesimlerde evler genellikle taş ve topraktan yapılmaktadır. Büyükanne, büyükbaba, evlenmemiş çocuklar, evlenen çocuk, eş ve çocuklarının bir arada yaşadığı ve bazen erkeklerin eş sayılarının birden fazla olduğu düşünüldüğünde oldukça geniş bir aile yapısına sahip olduğu görülen Van halkının evleri de büyük olmaktadır. Genellikle çok sayıda çocuğa sahip oldukları içinde çocuklara ait bir oda bulunmamaktadır. Ve aileler geniş olduğu için bazı ailelerde genellikle kırsal kesimde anne ve baba çocuklar ile birlikte aynı oda da yaşamak zorunda kalmaktadır. Bu durum ise anne ve babaya ait özel anların çocuklar tarafından görülmesine sebep olmaktadır. Van'daki kadın-erkek ilişkilerinin farklı oluşu da kültürün bir yansıma olmaktadır. Yeni yapılan evliliklerde bu olmasa da Van kültüründe çok eşliliğe sıkça rastlanmaktadır. Erkekler dışarıda çalışıp kadınlar ise çoğunlukla çocuk bakıp, ev işleri ile uğraşmaktadır. Sokaklarda ise

kadınlara çok rastlanmamaktadır. Bu merkez olan İpekyolu ilçesinde çok sık rastlanmasa da Başkale, Tuşba, Edremit gibi kırsal kesimlerde daha yaygın bir durumdur. Ö3, anne ve babaların çocuğa olan bakış açılarının da farklı olduğunu çocuğa değerli olarak görmediklerini belirtmiştir. Bu sonuca kendi yaşadığı ve büyüdüğü kültür çevresi ile karşılaştırma yaparak ulaşmıştır.

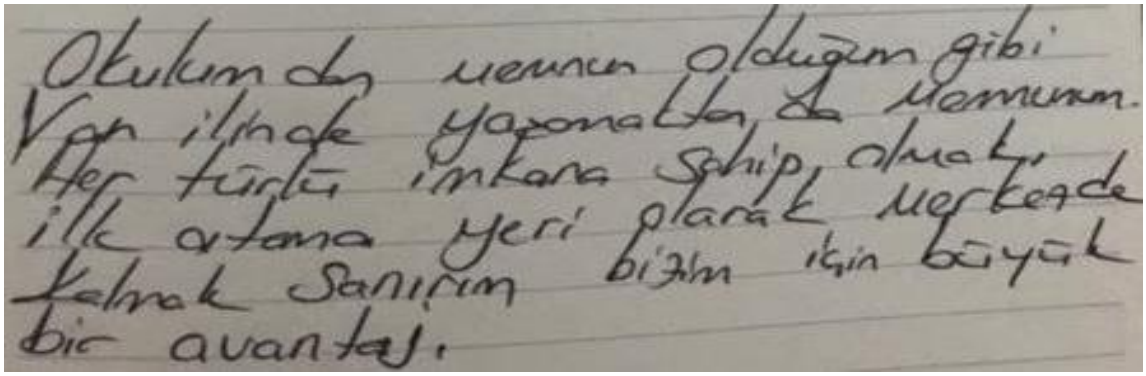
Bir başka görüş şöyledir:

> **Ö5:**"*İstanbul'da da tüm farklı kültürleri de görüyorum. Ondan dolayı yadırgamadım. Girdiğim ikili ilişkilerde bunun etkisini yani farklı kültürle iyi ilişkimin olumlu etkilerini gördüm. Şöyle diyebilirim İstanbul'un farklı bir yerindeymişim gibi hissediyorum bazen."*

Farklı kültürlerin çok olduğu İstanbul gibi bir yerden geldiğini ifade eden Ö5, bunun avantajlarını Van'da yaşadığını dile getirmiştir. Van'daki sosyal ve kültürel yaşam Ö5'e farklı gelse de İstanbul'da çok farklı kültürdeki arkadaş çevresine sahip olduğu için Van'a alışma sürecinin kolay olduğunu ifade etmiştir.

Bu konuya ilişkin Ö5'in günlüğüne yazdıkları aşağıdaki gibidir:

Ö5:

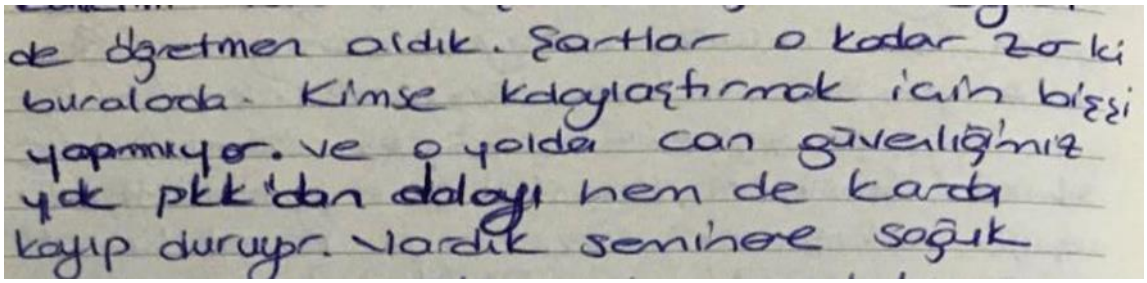
Van'daki yaşamından memnuniyeti günlüğünde de dile getiren Ö5, merkez ilçede yaşamanın avantaj olduğunu ve istediklerine istediği zamanda ulaşmanın yaşamını kolaylaştırdığını ifade etmiştir.

> **Ö8:**"*Ben farklı bir şehirden geliyorum ama farklı gibi hissetmiyorum. Bu beni etkilemiyor. Arkadaş ortamın Van'da olması bunda büyük etki."*

Diğer aday öğretmenlerin aksine Ö8, farklı bir sosyal ve kültürel çevrenin kendisini etkilemediğini belirtmiştir. Van'da bulunan arkadaş ortamının kendisini farklı bir sosyal

çevrede hissettirmediğinin etkisinin büyük olduğunu ifade etmiştir. Görüldüğü üzere alışılmış bir sosyal çevrenin parçası olan tek arkadaşın etkisi ile Van Ö8, için sosyal çevre olarak farklılık göstermemiştir.

Ö3:

de öğretmen aldık. Şartlar o kadar zor ki
buralarda. Kimse kaynaştırmak için birşey
yapmıyor. ve o yolda can güvenliğimiz
yok pkk'dan dolayı hem de karda
kayıp duruyor. Yardık seninle soğuk

Ö3, iklimin zorlaştırdığı günlük yaşamdan ve terör nedeniyle yaşadığı tedirginliği günlüğünde ifade etmiştir. Kışları oldukça soğuk hava şartlarına sahip olan Van'ın birçok ilçesinde yollar kardan kapanmaktadır. Bahçesaray, Saray, Başkale, Özalp gibi ilçeler buna örnek verilebilir. Başkale'nin bir köyünde görev yapan Ö3, arabanın yollarda kardan dolayı kaydığını ifade etmiştir. Buna alışkın olan ve hatta zincir bile takmayan minibüs şoförü için bu bir problem olmasa da Gaziantep gibi daha ılıman bir iklimde yaşamış Ö3 için bu alışılmamış bir durumdur.

Başkale, Türkiye-İran sınırında yer alan ve terör olaylarının sık yaşandığı bir ilçedir. Ö3, terör nedeniyle yollarda can güvenliğinin olmadığını da günlüğünde belirtmiştir. Ö3'ün görev yaptığı köyün korucu köyü olduğu için köye giriş çıkışların belirli saatlerde ve asker kontrolünde olduğunu bu nedenlerle devleti simgelediğini ve diğer köyler tarafından pek sevilmediğini de belirtmiştir. Bunlara ek olarak köyde, PKK'nın varlığından dolayı köylüler ile köyde görev yapan öğretmenler tedirgin olduklarını dile getirmişlerdir. Bu nedenle öğretmenler köyde sosyal çevreden yoksun kalmaktadırlar. Bulundukları sosyal çevre de kendilerini güvende hissedemediklerini belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tablo 4.1b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.1b
"Farklı bir şehirden Van'a gelmek, farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmak sizi ve iş ortamınızı etkiliyor mu? Etkileri halen hissedebiliyor musunuz?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Evet, etkileri devam ediyor.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Hayır, etkileri devam etmiyor.		-

Toplam=10

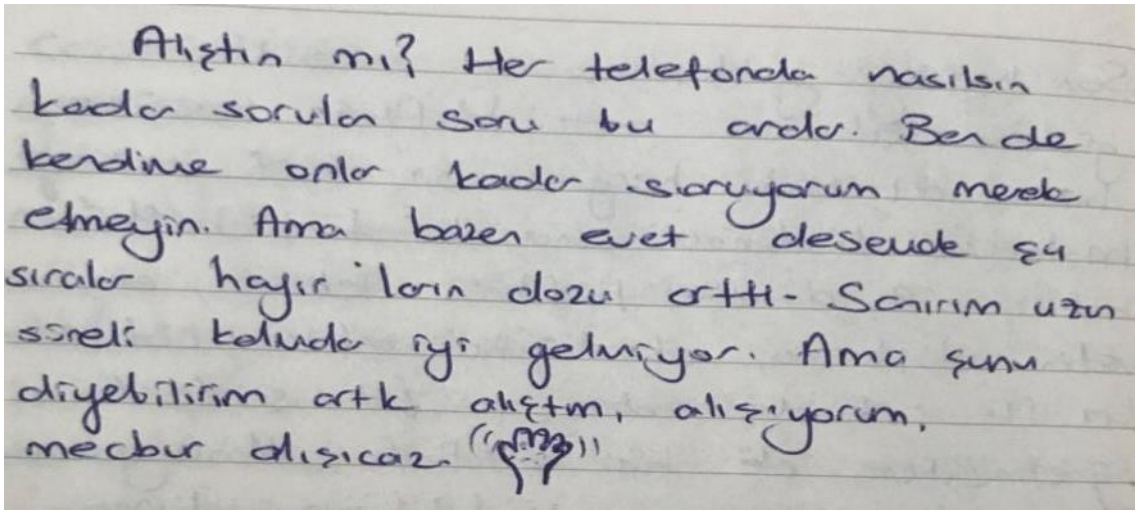
Tablo 4.1b'de aday öğretmenlerin farklı bir şehirden Van'a gelmenin, farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmanın kendileri ve iş ortamlarını etkileme durumlarına ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan görüşlerine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde "*Evet, etkileri devam ediyor."* 10 görüş ile aday öğretmenlerin tamamı tarafından tercih edilerek ilk sırada yer almıştır. Atandıktan 6 ay geçtikten sonra aday öğretmenler farklı bir sosyal ve kültürel çevrede bulunmanın kendilerini ve iş ortamını etkilerinin halen devam ettiğini ifade etmişlerdir. Geçen süreçte bazı durumlara alıştıklarını ama büyüdükleri sosyal ve kültürel çevrenin etkilerinin daha baskın olduğunu belirtmişlerdir. Bu sebeple öğretmenler çevre insanın konuşma tarzına, yaşam biçimine, çevreyi ve insanı algılayışlarına, iklime alışma durumu söz konusu olsa da kendi karakterlerini çevreyi algılayış biçimlerini eski yaşadıkları sosyal ve kültürel çevreden aldıkları için Van kültürü ile tam bir bütünlük gösteremedikleri gözlemlenmiştir. Zaman bu konuda oldukça önemli bir etken olmaktadır. Bu konuya ilişkin Ö1'in ifadesi şu şekildedir:

> **Ö1:**"*Beni etkileyen her durum işimi de etkileyecektir. Alışmaya başladım. Çevreyi ve kültürü az çok tanıdım ve ona göre hareket etmeye çalışıyorum. Halen bana değişik gelen ilginç durumlar yaşıyorum tabii. Mesela 3 günlük düğünler, otlu peynir kokusu, çok kabalalık ve karışık aile yapısı, kumalı eşler. Ama asla ilk dönemdeki gibi değilim."*

Birinci görüşmesinde sosyal çevre oluşturmak için zamana ihtiyacı olduğunu ifade eden Ö1, ikinci görüşmesinde sosyal çevreyi az çok tanıdığını ona göre hareket edip, kendisine bir çevre oluşturduğunu ifade etmektedir. Bunun yanı sıra kendisine bazı durumların halen ilginç geldiğini belirtmiştir. Örneğin; sokaklarda üç gün süren

düğünlerden, Van kahvaltısının vazgeçilmezi olan otlu peynirin kokusundan, birden fazla eşe sahip olan aile kültüründen, kendisine kalabalık ve karışık gelen aile yapısının farklı hissettirdiğini ifade etmiştir. İstanbul'da Karadeniz kültürü ile 5 kişilik bir ailede büyüyen Ö1 için bu durumların farklılık arz etmesi doğal olabilmektedir. Birinci dönemle aynı hissetmediğini de ifade etmiştir. Bu durumda geçen zaman diliminde çevreyi ve kültürü kısacası Van'ı tanımaya başlamıştır. Ö1'in günlüğünde bu konuya ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

Ö1:

Alıştın mı? Her telefonda nasılsın kadar sorulan soru bu arada. Ben de kendime onlar kadar soruyorum merak etmeyin. Ama bazen evet desemde şu sıralar hayır'ların dozu arttı- Sancım uzun süreli kalmada iyi gelmiyor. Ama şunu diyebilirim artık alıştım, alışıyorum, mecbur alışıcaz.

Ö1, herkesin ona sorduğu "Alıştın mı?" sorularına günlüğünde cevap vermiştir. Başka ile atanan öğretmenlerin telefonda her nasılsın sorusuna ek olarak çok sık duyduğu "Oralara alıştın mı?" sorusu olmaktadır. Ö1, başkaları kadar kendine de bu soruları sorduğunda bazen evet dese de şu sıralar hayır cevaplarını aldığını belirtmiş. Bunun sebebin ise ikinci dönemde, ailesinin yanına yaşadığı şehir İstanbul'a sıklıkla gidememek olduğunu belirtmiştir. Ama artık bir yılını tamamlamasına çok az kalan Ö1, alışmak zorunda da olduğu Van'a "Alıştım" diyebilmektedir. Günlükte yazıldığı üzere farklı bir yere alışma sürecindeki Ö1, eski yaşantısını ve alışkın olduğu hayatını da aradığı için arada yapılan ufak tatillerin kendisine iyi geldiği anlaşılmaktadır.

> **Ö3:** *"Farklı kültürler öğrendikçe farklı pencerelerden hayata bakmayı öğrendim. İş hayatıma şaşırdığım noktalar çok olduğu için bocaladım ama alışmaya çalıştım."*

Köyde yaşayan Ö3, geçen süreçte farklı kültür gördükçe farklı pencerelerden hayata bakmayı öğrenmiş, iş hayatında da şaşırdığı noktaların olduğundan bocalayarak alıştığını ifade etmiştir. *"Alışamaya çalıştım."* cümlesinde aslında burada bir alışma zorunluluğunun ve çabanın olduğu anlaşılmaktadır.

> **Ö9:***"Ben küçük bir köyde çalışıyorum oradaki sosyal hayatı gördükten sonra öğretmenliğe daha çok sarıldım. Okumaya oradaki insanların daha çok ihtiyacı var."*

Köyde çalışan ama merkez ilçede yaşayan Ö9, köydeki sosyal hayatı gördükten sonra öğretmenliğe daha çok sarıldığını görüşmesinde ifade etmiştir. Görev yaptığı köydeki insanları okumanın geliştireceğini düşündüğü için öğretmenliğe daha çok sarılarak köye faydalı olmaya çalıştığını ifade etmiştir.

> **Ö10:***"Evet etkilemekte ama Van'da ilçede görev yapmanın artılarını yaşamaya çabalıyorum. Doğayı derslerimde materyal olarak kullanabiliyorum. Sosyal anlamda kendimi geliştirebileceğim aktivite yok denecek kadar az. Öğrenmeyi kendini geliştirmeyi bırakan öğretmenin etkili bir eğitim verebileceğini düşünmüyorum. Bu sebeple sosyal faaliyetler çeşitlendirilmelidir. Yaşamış olduğum ilçe Van'a çok uzak olduğu için merkezdeki imkânları eğitim faaliyetlerimde kullanamıyorum."*

Ö10, kırsal bir ilçede görev yapmanın kendisine olan olumlu etkilerinden bahsetmiştir. Doğayı derslerinde materyal olarak kullandığını ifade etmiştir. Yaşadığı ve görev yaptığı Başkale'de imkânların az olduğundan ve kendini geliştirecek faaliyetlerin bulunmayışını ifade etmiştir.

> **Ö5:***"İstanbul'da yaptıklarımı burada da yapıyorum. Orada kafeye giderken burada da gidiyorum. Burada etkinlikler yapıyoruz. Evet, Van insanı ile İstanbul insanın bakış açısı biraz farklı. Bu merkezde hissedilmese bile mahalle aralarında çok hissediliyor. Öğretmen her ortamda nasıl davranması gerektiğini bilmeli bende ona göre davrandığımı düşüyorum. En azından öyle davranmaya çalışıyorum."*

Ö5, İstanbul'da yapabildiklerini Van'da da yapabildiğini ifade etmiştir. Ama İstanbul insanı ile Van insanın insana olan bakış açısının özellikle mahalle aralarında farkı hissettirdiğini belirtmiştir. Merkezde daha çok farklı kültürden insanın ve memurun

yaşadığı düşünüldüğünde aslında mahalle aralarında Van kültürünün tam bir yansıması görülmektedir. Bir öğretmenin nerede nasıl davranması gerektiğini bilmesi gerektiğine inandığından dolayı Van' şartlara uygun olarak davrandığını belirtmiştir.

Tablo 4.2a
"Van ilinde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıklarına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

	Kullanılan İfade	İfade Edenler	f
OLUMLU	Hayata hazırlanmak	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Yeni insanlar tanımak	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10	8
	Yeni bir kültürü öğrenmek	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö7,Ö10	6
	Mesleğini yaşamak	Ö1,Ö4,Ö7,Ö10	4
	Aileden bağımsız yaşama	Ö1,Ö8,Ö9,Ö10	4
SINIRLILIKLAR	Özlem duymak(aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, eski yaşama …)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Yeni bir kültürün zorlukları	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Köyde yaşamak veya çalışmak	Ö2,Ö3,Ö7,Ö8,Ö9	5
	Yeni bir dil	Ö2,Ö3	2

Toplam=59

Tablo 4.2a'da aday öğretmenlerin Van ilinde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıklarına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Görüşmelerden çıkan ifadelere göre, Van'da yaşamanın olumlu yanlarına öğretmenler; hayata hazırlanmak, yeni bir kültür öğrenmek, mesleğini yaşamak, aileden bağımsız yaşamak ve yeni insanlar tanımak cevaplarını verdikleri görülmektedir. Bu cevaplardan *"Hayata hazırlanmak"* 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Aday öğretmenler yeni bir şehre gelerek hem mesleklerini yaşamakta hem de kazançlarıyla kendi ayaklarının üzerinde durmayı öğrenmektedirler. Üniversite hayatlarında hayata hazırlandıklarını düşünseler bile şimdi işin daha ciddi olduğunu, ev geçindirmeye çalışmanın onları hayata hazırladıklarını belirmişlerdir. Bunun yanı sıra üniversiteden sonra ilk kez aileden

bağımsız olarak yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu konuya ilişkin Ö1'in ifadesi şu şekildedir:

> **Ö1:** *"...Çok şey kazandım. Ayakları üzerinde durabilmek denen şey var ya tam olarak onu yaşıyorum. Ülkemin insanlarını tanıyorum, o korkulan doğu da yaşıyorum, mesleğimi yaşıyorum ve tanıyorum. İlerde anlatacağım anılar biriktiriyorum ☺ Sınırlıklar ise öğrencilikten öğretmenliğe geçiş zor oluyor. Burada tek öğretmen olmuyorsun, birçok kişiliğe bürünmek zorunda kalıyorsun…"*

Ö1,Van'da yaşamanın kendisine çok şey öğrettiğini belirtmiştir. Üniversiteyi de İstanbul'da ailesinin yanında okuyan Ö1, ailesinden ilk kez ayrılarak ayaklarının üzerinde durmayı öğrenmiştir. Bunun yanı sıra Van'da mesleğinin öğrenerek tanıyan Ö1, ileride anlatacağı anılar biriktirdiğini ifade etmiştir. Van'da yaşamanın sınırlılıklarına ise burada sadece öğretmenlik değil, birçok kişiliğe bürünerek işler yürütmek zorunda olduğunu belirtmiştir. Bu konuya ilişkin bir başka ifade şu şekildedir:

> **Ö9:** *"Ailemden uzak kalmak bir erkek olsam da benim için zor. Her işte aileye koşmak yok. Ayrı yaşamak beni zorluyor. Düştüğümde elimi tutacak biri yok. Kendi hesabını biliyorsun, en basitinden o boruyu sıkmayı öğreniyorsun☺ Hayat sana bambaşka şeyler öğretiyor. Kira öde, fatura öde bunları öğreniyorsun. Bu bizim askerliğimiz gibi oldu..."*

Ö9, bir erkek olarak aileden uzak yaşamanın kendisini zorladığını ama bunun yanı sıra kendisine çok şey öğrettiğini ifade etmiştir. Kira ödemek, fatura ödemek gibi hayat dair işleri öğrendiğini hayata hazırlandığını belirtmiştir. Evde tadilat işleri ile ilgilenmek zorunda kalan Ö9, için bu öğretici bir süreç olmuştur. Ö9, Van'da yaşamayı askerlik yapmaya benzetmiştir. Konuya ilişkin bir başka görüş aşağıdaki gibidir:

> **Ö8:** *"Kendi ayağının üzerinde duruyorum. Sıkıntım olduğunda eskiden babama derdim ama şimdi kendim halletmeye çalışıyorum."*

Ö8, eskiden sıkıntılarını çözmede babasından yardım aldığını ama Van'daki yaşamında sıkıntılarını kendi başına çözmek zorunda kaldığını belirtmiştir.

Görüşmeler incelendiğinde aday öğretmenlerin Van'daki sosyal ve kültürel hayatın sınırlılıklarına ilişkin cevapları özlem duymak (aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, …), yeni bir kültürün zorlukları, köyde yaşamak veya çalışmak ve yeni bir dilin zorlukları

cevapları vermişlerdir. Tabloya göre *"Özlem duymak* " ve *"Yeni bir kültürün zorlukları"* cevapları 10 görüş ile ilk sıralarda yer almaktadır. Aday öğretmenler Van'da aileye, eşe, sevgiliye, arkadaşlara ve eski hayata duyulan özlemin çok olduğundan ve bunun yanı sıra yeni bir kültürü öğrenmenin, alışmanın zorlu bir süreç olduğundan bunların birer sınırlılık olduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin haftanın her gününü ve saatini okulda geçirmek zorunda oldukları için hafta sonu dışında tatilleri olmamaktadır. Bunun yanı sıra Van ilinin Türkiye'nin en doğusunda ve diğer illere uzak kalmasından dolayı istedikleri sıklıkla şehir değiştirememektedirler. Bu durumda öğretmenlerin özlem duymasına neden olmaktadır.

Katılımcı aday öğretmenlerin tamamı Van ilinde daha önce bulunmamışlardır ve doğu kültürü ile yetiştirilmemişlerdir. Bu nedenle aday öğretmenleri yeni bir kültür zorlamıştır.

Konuya ilişkin öğretmen ifadelerinden örnek görüşler aşağıdaki gibidir:

> **Ö10:***"Kültür bana farklı geliyor. İnsanların size bakışı, konuşması, konuşma içerikleri ve tarzı bunu yansıtıyor."*

Ö10, Van kültürünün kendisine farklı geldiğini, insanların kendisine bakışının, konuşmasının, konuşma içeriklerinin ve tarzının bunu yansıttığını ifade etmiştir.

> **Ö8:***"Yaşadığım tüm zorluklar ise sınırlılıklardır. Bu tüm yaşamımla alakalı. En çok ailemi özledim."*

Ö8. Van'da yaşadığı tüm zorlukların bir sınırlılık olduğunu belirtmiştir. Van'da en çok ailesini özlediğini ifade etmiştir.

> **Ö9:***"Van' da çok eski bir arkadaşım var ama asla bir aile değil…"*

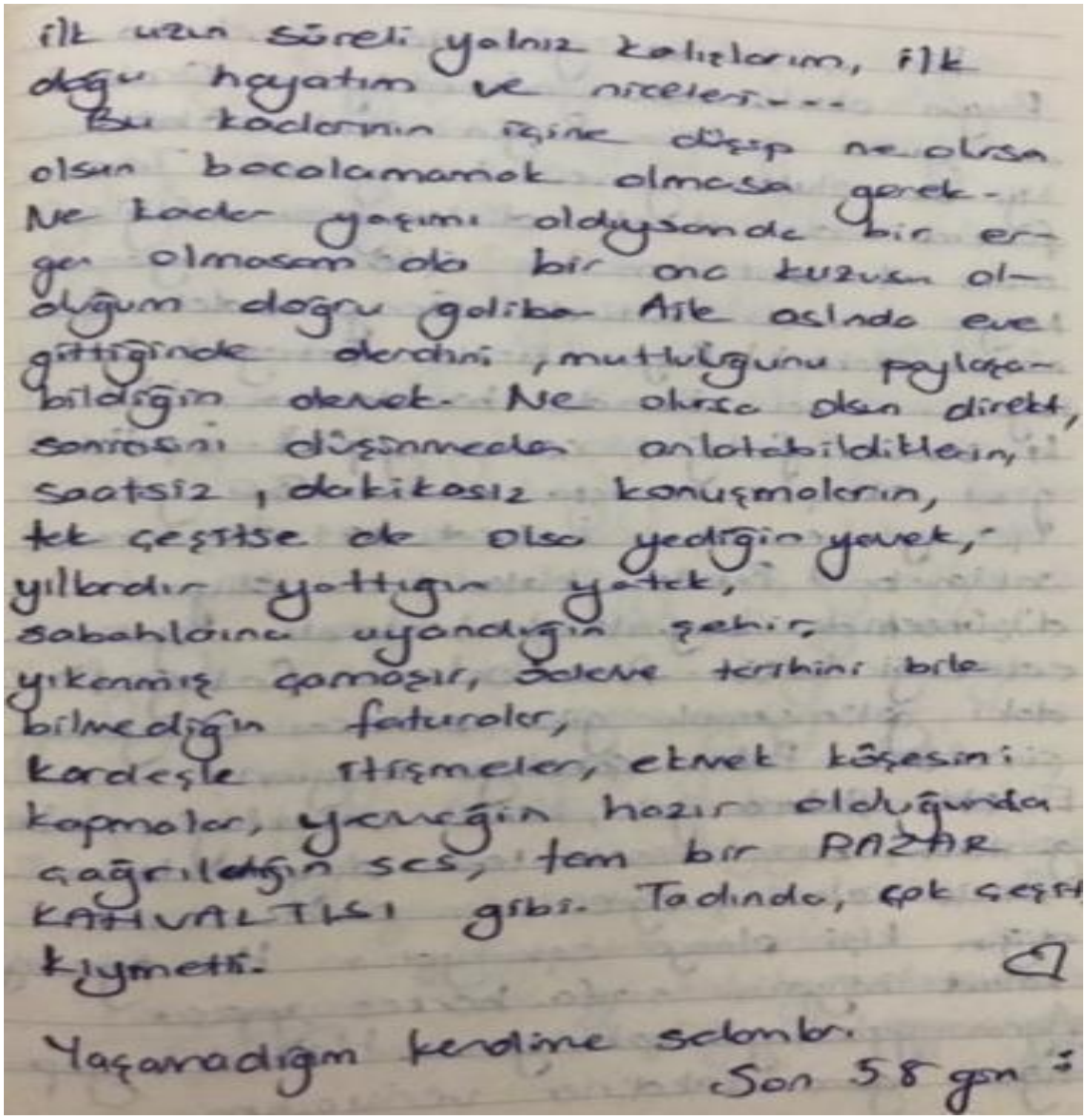
Ö9, Van'da çok eski yani iyi bir arkadaşa sahip olsa da ailenin yerini başka bir şeyin doldurmadığını görüşmesinde ifade etmiştir.

> **Ö1:***"Sokakta hiçbir yüz tanıdık değil. Bence bu zaman zaman inanılmaz korkutucu. Güvenebileceğim birisi henüz yok."*

Ö1, Van'daki ilk günlerindeki kötü psikolojik durumundan bahsetmektedir. Alışılmış sosyal çevrenin dışına çıkan Ö1, sokaktaki hiçbir yüzün tanıdık olmamasını ve hatta

çevresinde henüz güvenebileceği bir kişinin bile bulunmamasını korkutucu bir durum olarak anlatmıştır. Bu konuya ilişkin günlüğünde aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

Ö1:

Ö1 günlüğünde alıştığı sosyal çevreden ayrılışındaki yaşadığı zorlukları ve özlemlerini dile getirmiştir. Öğrencilikten iş hayatına geçen ve bunun yanı sıra aile ortamında da uzaklaşan Ö1, yapılacak birçok iş olmasından yakınmıştır. Aslında zamanında hep var olan ama onu ilgilendirmeyen işlerle uğraşmak zorunda kalması kendisinde bir bocalama yaşattığını ifade etmiştir. Ve eskiden önemsiz gibi görünen işlerin özlemini duyan Ö1, yıkanmış çamaşırı, kardeşi ile yapığı atışmaları, ekmeğin ucunu kapışmayı, yemeğin hazır oluşunda çağrıldığı sesi bile özlediğini tıpkı bir Pazar kahvaltısı tadında

olduğunu anlatmaktadır. Günlüğünün sonunda özlem giderilmeye kalan zamanın 58 gün olduğunu da eklemiştir.

Görüşmeler incelendiğinde Van'daki sosyal ve kültürel çevrenin bir başka sınırlılığı *"köyde çalışmak veya yaşamak"* olduğu görülmektedir. Bu konuya ilişkin Ö2 ve Ö7'nin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö2:** *"En büyük sorunumuz köyde yaşıyor olmak. Bu da tüm hayatımızı sınırlıyor."*
>
> **Ö7:** *"Köyde öğretmenlik yapmak zor. Birleştirilmiş sınıf okutuyorum, müdür yetkiliyim, soba yakıyorum."*

Ö2, ilçe merkezinin köye olan uzaklığından dolayı köyde yaşamanın hayatını sınırlandırdığını belirtmektedir. Ö7, ise görev yaptığı köy ilçeye yakın olduğundan Başkale'nin merkezinde yaşamaktadır ama köyde öğretmenlik yapmanın birleştirilmiş sınıf okuttuğu, soba yaktığı ve müdür yetkili öğretmen olduğu için zor olduğunu belirtmiştir.

Van Başkale'nin bir köyünde çalışan ve Gaziantep'ten gelen Ö3 ise, köydeki yaşam ile ilgili görüşmesinde şu ifadeleri kullanmıştır:

> **Ö3:** *"Van değil de köyde yaşamak oldukça zor. Gece hayat burada bitiyor. Gece tek başına olmayı bırak başkasıyla bile dışarı çıkmaya korkuyoruz. Altıdan sonra köye girişler kapalı. İstediğimiz saatte bile köye giriş-çıkış yapamıyoruz. Sadece arada hafta sonları Van merkeze gidiyoruz ve yapmamız gereken ne varsa hepsini yapmaya çalışıyoruz. Yolu, saati ve diğer arkadaşlarımızı düşünerek hareket etmeliyiz."*

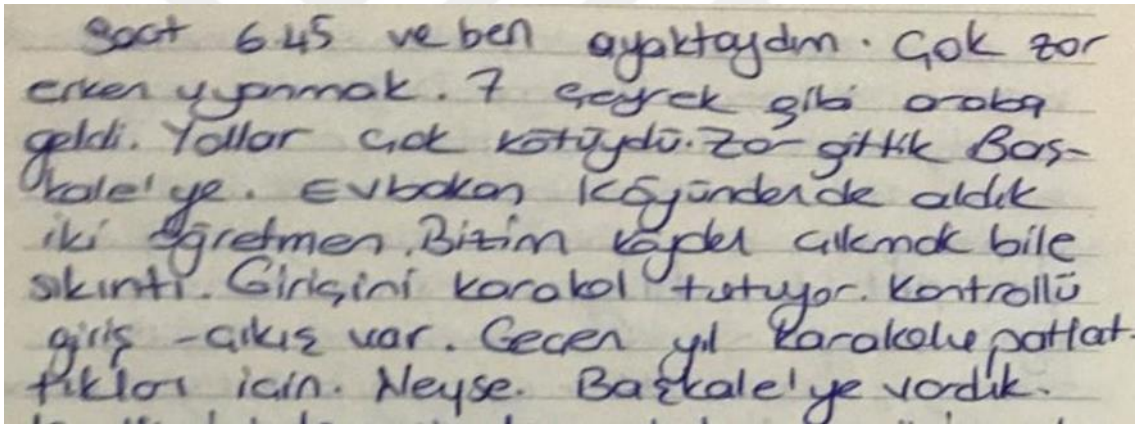
İstediğini yapabilme özgürlüğüne sahip bir şekilde yetişen ve şu an ekonomik özgürlüğünü de eline alan Ö3, köyün merkeze uzak olmasının yanı sıra gece tek başına dışarı çıkamamanın hatta köye bile istediği saatte istediği şekilde bile girememenin zorluğunu ve bundan dolayı kısıtlanan Van yaşamını görüşmesinde anlatmıştır. Başkale ilçesi Van'ın merkezi olan İpekyolu ilçesine 1-2 saatlik virajlarla dolu yolu olan bir ilçedir. Van-Başkale yolu halk arasında 32 virajlı yol olarak ta bilinmektedir. Başkale ilçesi zorunlu ihtiyaçları kısıtlı bir seçenekle giderse de, öğretmenler genel alışveriş ve diğer ihtiyaçları için merkez ilçe İpekyolu'na gelmektedirler. Sadece hafta sonu Van merkeze gelip ihtiyaçlarını karşılayan Ö3, bu konuda bile sıkıntı yaşadığını dile getirmiştir. İki günlük kısa hafta sonu tatilinde zorunlu ihtiyaçlarının yanı sıra, kişisel

ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalan ve bunu da köye olan uzaklık, araç sıkıntısı ve köyün giriş saatini de düşünerek yapmak zorunda kalan Ö3 için rutin işleri bile yapmak sıkıntı oluşturabilmektedir.

> **Ö10:***"Aileden uzakta çok uzakta yaşamak zorlayıcı olsa da insanı olgunlaştırıyor. Ev yönetimini, insan ilişkilerini, çocuk yetiştirmeyi kendi başına deneyimleyebiliyorsun. İleriki hayatımda farklı şehirde yaşamanın buradaki tecrübelerimin faydasını görebileceğimi düşünüyorum."*

Ö10, aileden ayrı yaşamanın kendisini olgunlaştırdığını ifade etmiştir. Kendi başına deneyimlediği şeylerden öğrendikleriyle ileride ki yaşamında bu tecrübelerinin faydasını görebileceğini düşünmektedir. Van Ö10 için mesleki deneyimlerinin yanı sıra sosyal hayatı açısından da kazançlar sağlamıştır.

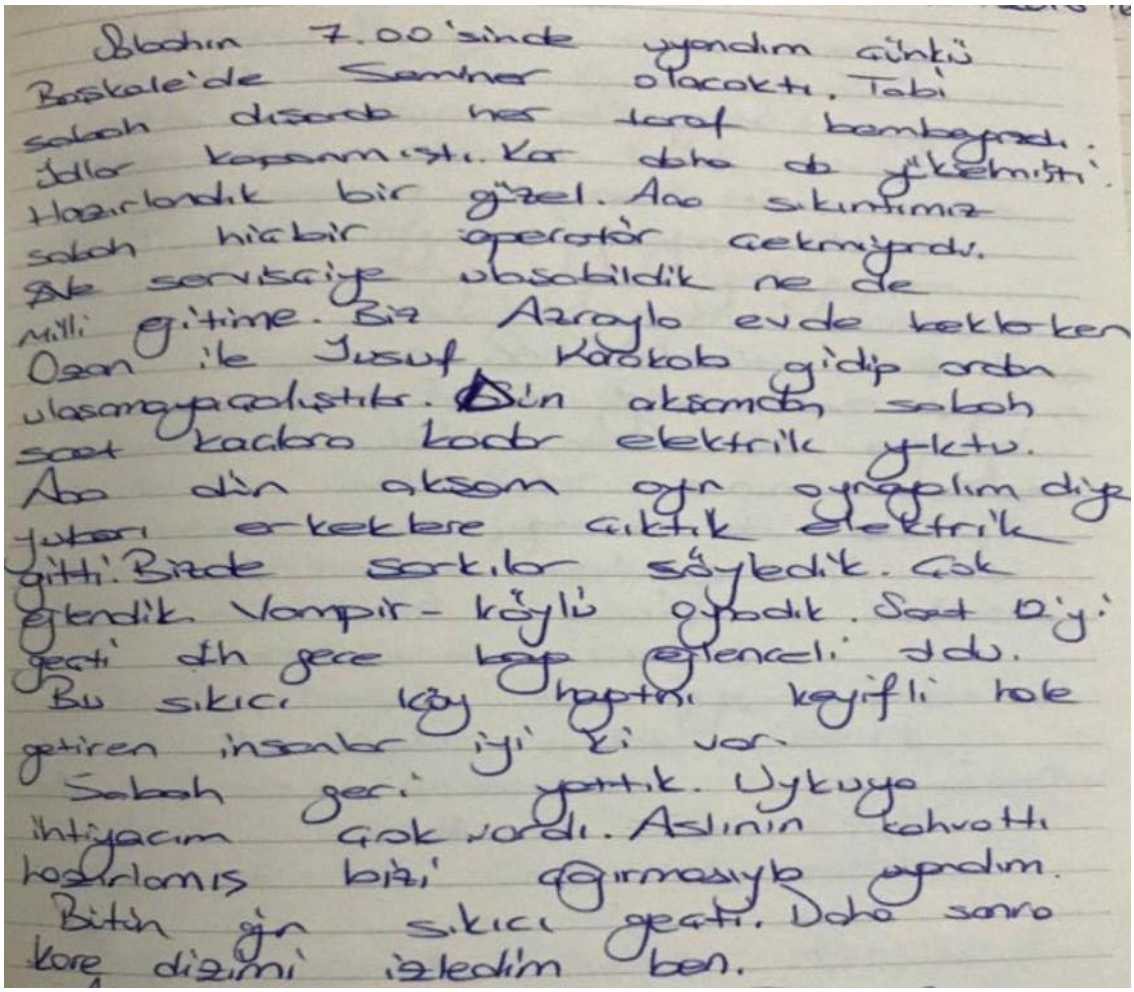
Ö3:

Saat 6.45 ve ben ayaktaydım. Çok zor erken uyanmak. 7 gecek gibi araba geldi. Yollar çok kötüydü. Zor gittik Başkale'ye. Evbakan köyünde aldık iki öğretmen. Bizim köyden çıkmak bile sıkıntı. Girişini karakol tutuyor. Kontrollü giriş - çıkış var. Geçen yıl karakolu patlat. tıklar için. Neyse. Başkale'ye vardık.

Ö3, günlüğünde köy hayatının zorluklarını yazmıştır. Görev yaptığı köy Başkale ilçesindeki karakolu bulunan bir koruyucu köyüdür. 2015 yılında köyde, teröristler tarafından patlatılan minibüs içindeki koruyucular hayatlarını yitirdikleri için köye her giriş-çıkışta kimlik kontörü yapılmaktadır. Köye saat 18.00'dan sonra giriş-çıkış yapılamamaktadır. Bu nedenle istenilen saatte köye giriş-çıkış olmamaktadır. Zaten köye sıkılıkla araçta bulunmadığından öğretmenler çoğunluk bir sayıda oldukları için köye gidiş ve gelişler için servis tutmaktadırlar.

Köyde yaşayan ve çalışan Ö2'nin konuya ilişkin günlüğündeki ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö2:

Sabahın 7.00'sinde uyandım çünkü Başkale'de Seminer olacaktı. Tabi sabah dışarda her taraf bembeyazdı. Yollar kapanmıştı. Kar daha da yükselmişti. Hazırlandık bir güzel. Ama sıkıntımız sabah hiçbir operatör çekmiyordu. Öyle servisçiye ulaşabildik ne de Milli Eğitime. Biz Azrayla evde beklerken Özen ile Yusuf Karakoç gidip oradan ulaşmaya çalıştılar. Dün akşamdan sabah saat kaçlara kadar elektrik yoktu. Ama dün akşam öğr oynayalım diye yukarı erkeklere çıktık elektrik gitti. Bizde şarkılar söyledik. Çok eğlendik. Vampir - köylü oynadık. Saat 12'yi geçti. Öğh gece bayağı eğlenceli idi. Bu sıkıcı köy hayatını keyifli hale getiren insanlar iyi ki var.
Sabah geç yattık. Uykuya ihtiyacım çok vardı. Aslının kahvaltı hazırlamış bizi çağırmasıyla uyandım. Bütün gün sıkıcı geçti. Daha sonra kare dizimi izledim ben.

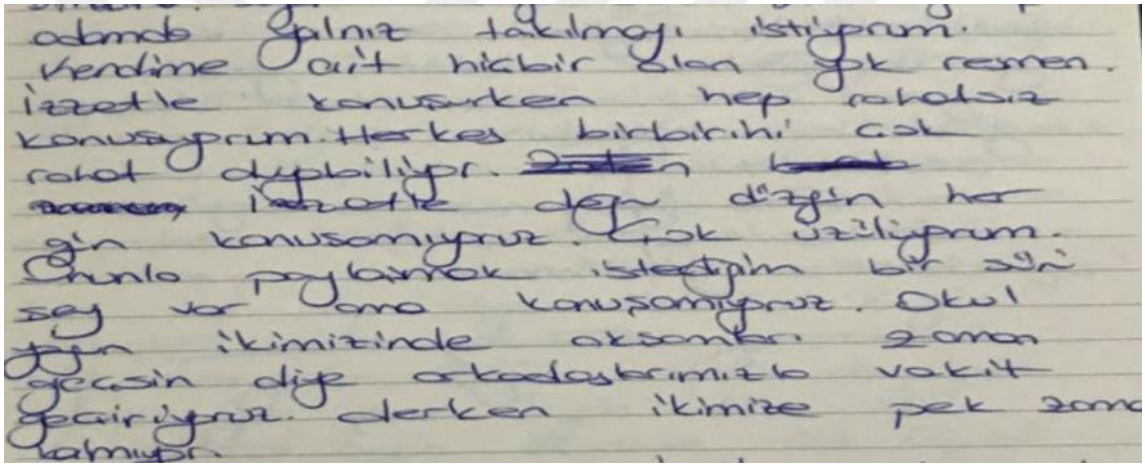
Ö2, köydeki bir günlük sosyal hayatında neler yaptığını ve bunun kendisi üzerindeki etkilerini günlüğünde yazmıştır. Van zorlu bir iklime sahip olması nedeniyle kırsal kesimlerde iklim hayatı daha da zorlaştırmaktadır. Ö2, elektrik kesintilerinin çok sık yaşandığı, yolların kardan kapandığı, operatör şirketlerinin bile çalışmadığı bir hayatta günü geçirmenin en iyi yolunu, *"keyifli insanlarla vakit geçirmek"* olarak ifade etmiştir. En doğal ve gerekli ihtiyaç olan elektriğe bazen bir hafta ulaşamayan Ö2, vakit geçirmek için lojmandaki arkadaşları ile oyunlar oynadıklarını ve şarkılar söyleyerek eğlendiklerini belirtmiştir.

Aday öğretmenler Van'daki mesleki yaşamlarının ilk yıllarında genelde Ekim-Kasım ayları gibi başlayan ve Nisan aylarında son bulan 6 aylık bir seminer programına tabi tutulmaktadır. İlçeden ilçeye değişmekle beraber seminerler çoğunlukla hafta sonları

verilmektedir. Yer sıkıntısından ve belirli kişi sayısına ulaşma amaçlı ilçe merkezlerinde verilen seminer programına ilçenin köylerinden öğretmenler de gelmektedir. Seminer programına katılım için öğretmenler kendi imkânları çerçevesinde servis kullandıkları için hafta sonu seminer eğitimi alması gerek öğretmenler telefon operatörlerini çekmemesinden dolayı ne kendilerini seminer alanına götürecek servise ne de iptal olup olmama durumunu haber alabilecekleri Milli Eğitime ulaşamama sıkıntısı yaşadığını Ö2, günlüğünde ifade etmiştir. Köy bulunan karakol aracıyla Milli Eğitime ulaşmayı denemişlerdir.

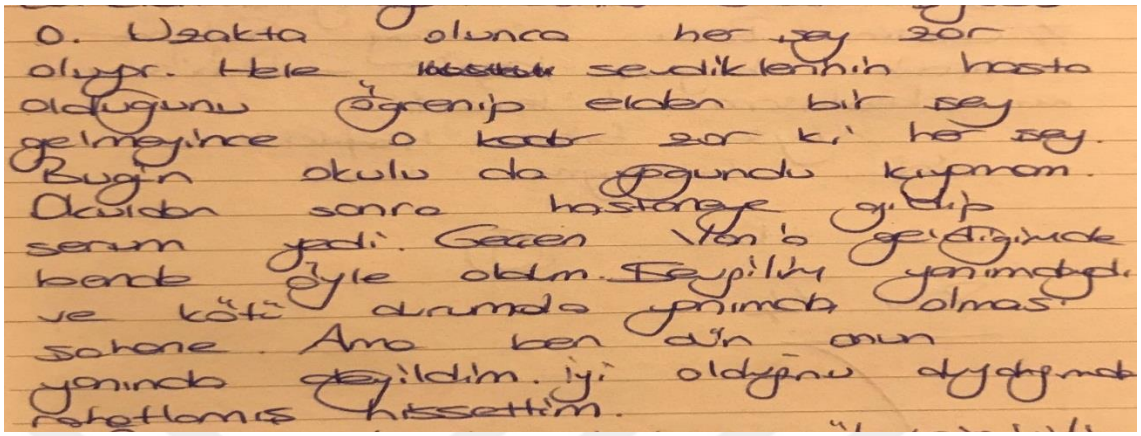
Ö2, köyde yaşamanın bir başka zorluğundan günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö2:

Ö2'nin görev yaptığı köy Başkale merkeze bile uzak olduğu için okuldaki tüm öğretmenler lojmanda kalmaktadır. Hem okulda hem de günlük hayatlarında sürekli aynı insanlarla yaşamak zorunda kalan öğretmenler için bu durum kimi zaman sıkıcı kimi zaman da problem yaratan bir durum halini almaktadır. Ö2 günlüğünde çok sayıda öğretmenle bir arada yaşamak zorunda olduğu için öğretmen lojmanlarında özel hayatının zorluklarını ifade etmiştir. Yatak odalarının sayısının azlığından dolayı 2-3 kişiyle aynı odayı paylaşmak zorunda kalan Ö2, erkek arkadaşı ile konuşabileceği bir alanının bulunmayışından, konuşsa dahi rahat edemediğini dile getirmiştir. İlişkisi adına üzüldüğünü ve erkek arkadaşıyla çok paylaşmak istediği şey olduğunu ama buna imkânının olmadığını belirtmiştir. Vakit geçsin diye genellikle lojmandaki öğretmen arkadaşları ile vakit geçirdiğinden erkek arkadaşına gerekli zamanı ayıramadığını ifade

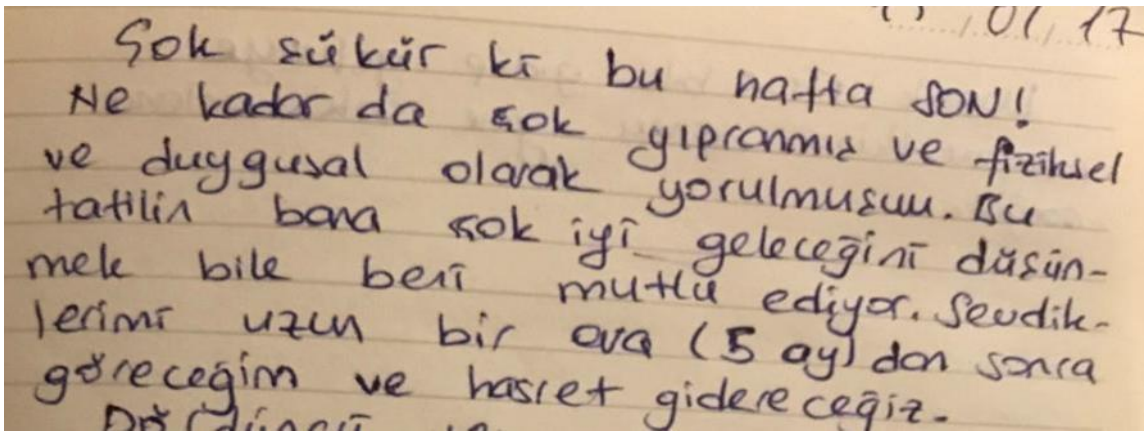
etmektedir. Bir başka gün erkek arkadaşı ile ilgili durumdan günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö2, her şeyden uzak kalmanın oldukça zor bir durum olduğunu ifade etmiştir. Erkek arkadaşının hasta olduğunda yanında olmayışından duyduğu üzüntüyü günlüğünde yazmıştır. Kendisini hasta olduğunda yanında sevgilisinin olmasının şahane bir durum olduğundan ama gerektiğinde onun yanında olamamanın üzüntüsünü duymuştur. Ö2'nin ifadelerinden psikolojik olarak olumsuz etkilendiği anlaşılmaktadır.

Bir başka öğretmen sevdiklerine duyduğu özlemi günlüğünde şu ifadelerle belirtmiştir:

Ö4:

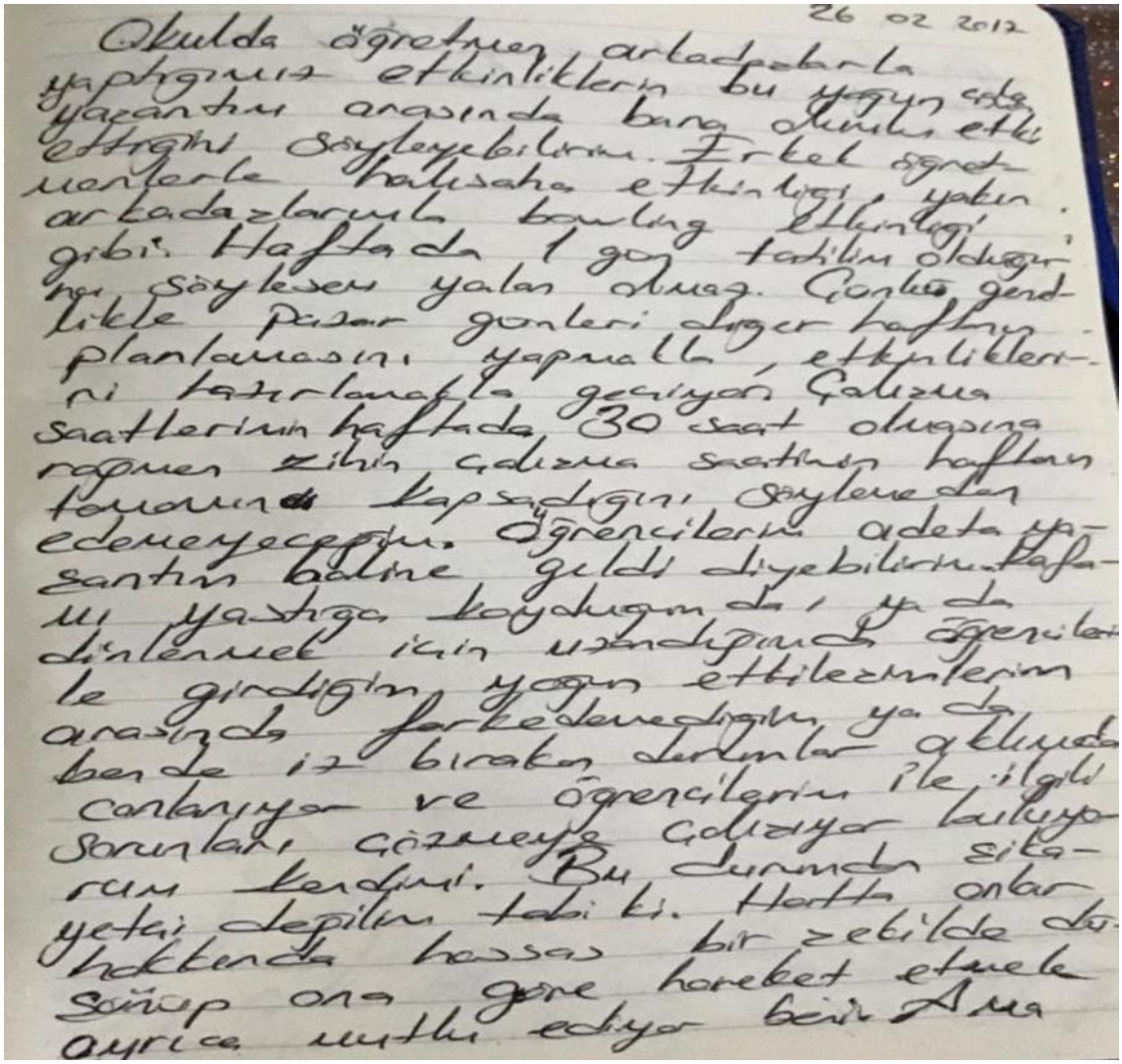

Ö4, geride kalan birinci döneminin son haftasında yazdığı günlüğünde duygu durumundan ifadeler kullanmıştır. Son haftaya girişini günlüğüne büyük harflerle "*SON!"* şeklinde belirten Ö4 için bunun ne kadar önemli olduğunu anlaşılmaktadır. İki haftalık sömestr tatilinin kendine çok iyi geleceğini belirten Ö4, tatil düşüncesinin bile

kendisini mutlu ettiğini ifade etmiştir. 5 ay gibi uzun bir ara alışılmış sosyal çevreden uzak kalan, sevdiklerine büyük özlem duyduğu için psikolojik olarak etkilenen Ö4'ün tatile olan ihtiyacı anlaşılmaktadır.

Ö5, Van'da geçen bir gününü günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö5:

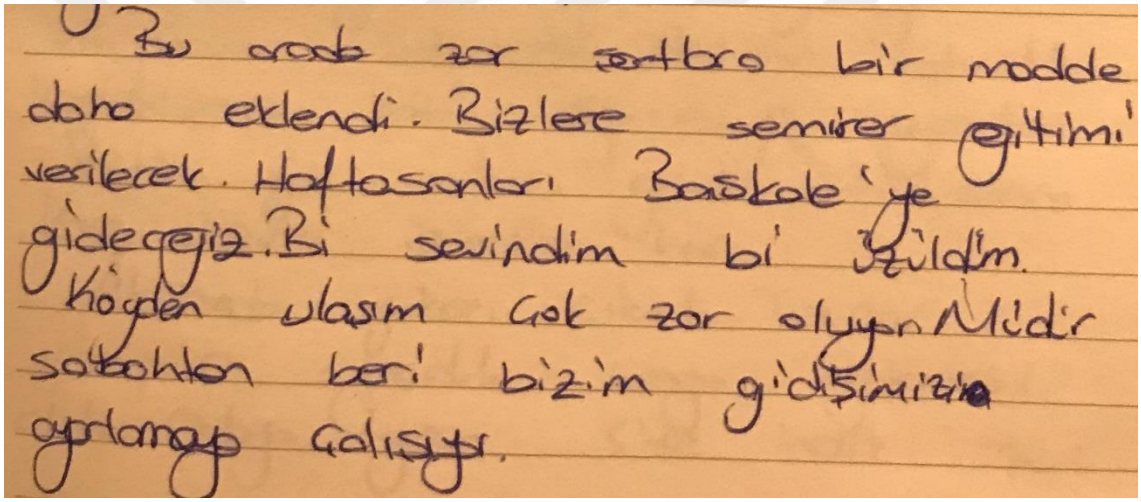

26 02 2012

Okulda öğretmen arkadaşlarla yaptığımız etkinliklerin bu yoğun sözcük yaşantısı arasında bana dinlenme etkisi yaptığını söyleyebilirim. Erkek öğrenci arkadaşlarımla halısaha etkinliği, yakın arkadaşlarımla bowling etkinliği gibi. Haftada 1 gün tatilim olduğunu söylesem yalan olmaz. Günlük gerçekleşen pazar günleri diğer haftaya planlamasını yapmalı, etkinliklerini tasarlamakla geçiyor. Çalışma saatlerimin haftada 30 saat olmasına rağmen zihin çalışma saatinin haftanın tamamını kapsadığını söylemeden edemeyeceğim. Öğrencilerim adeta yaşantımın bölme geldi diyebilirim. Kafamı yastığa koyduğumda, ya da dinlenmek için uzandığımda öğrencilerle girdiğim yoğun etkileşimlerim arasında farkedemediğim, ya da beni iz bırakan durumlar aklımda canlanıyor ve öğrencilerim ile ilgili sorunları çözmeye çalışıyor kafamı kendimi. Bu durumdan şikayetçi değilim tabi ki. Hatta onlar hakkında hassas bir zeminde durup ona göre hareket etmek ayrıca mutlu ediyor beni. Ama

Ö5, günlük vakit değerlendirmede arkadaşlarının etkili oluşuna dair günlüğünde ifadeler kullanmıştır. Erkek arkadaşları ile yaptıkları halı saha maçının, diğer arkadaşlarıyla bowling etkinliğinin kendisine iyi geldiğinden günlük hayatına olan olumlu etkilerini günlüğünde belirtmiştir. Ö5, tatilinin bir gün olduğunu pazar günlerinin yeni haftaya hazırlık amacıyla dolu dolu geçtiğini, öğrencileri için etkinlik hazırladığını bu sebeple

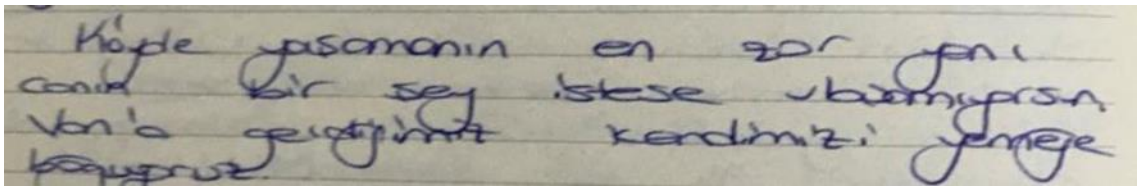
ne kadar haftalık 30 saat çalışmış olsa da nerdeye haftanın tamamına yayılan bir çalışma temposunun olduğundan bahsetmiştir. Günün yorgunluğunu atmak için koltuğa uzandığında bile okulda onu etkileyen durumlar zihnide canlandığını ve kendini sorunları çözerken bulduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlik içgüdüsüyle yaptığı bu davranışın aslında kendini rahatsız da etmediğini, öğrencilerini düşünmesini onu mutlu ettiğini belirtmiştir. İfadelerden anlaşılıyor ki mesai saatlerinin bitmesi bir öğretmeninin işinin bittiğini göstermemektedir. Koltukta dinlenirken, yemek yaparken, bir yeri gezerken, uyumadan önce günü değerlendirirken öğrencileri aklına gelen öğretmen mesleğini hayatına yansıtmıştır.

Ö2:

Bu arada zor şartlara bir madde daha eklendi. Bizlere seminer eğitimi verilecek. Haftasonları Başkale'ye gideceğiz. Bi sevindim bi üzüldüm. Köyden ulaşım çok zor oluyor. Müdür sabahtan beri bizim gidişimizle ilgilenip çalışıyor.

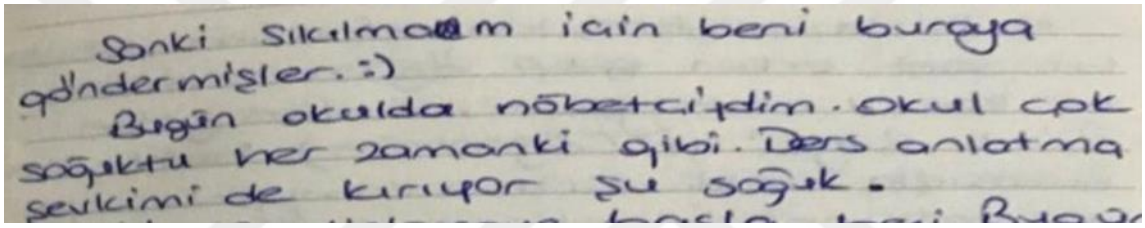
Ö2, günlüğünde sözleşmeli öğretmenlere verilen seminerlerden "*Köydeki zor şartlarına bir zorluk daha eklendi."* diyerek ifade etmiştir. Bu cümleden şu anlaşılmaktadır: Ö2, için seminerlere gitmek bir zorluğu ifade etmektedir. Tüm öğretmenlerin aynı yerde toplanması amacıyla seminerler ilçe merkezlerinde yapılmaktadır. Bu nedenle köyden Başkale'nin merkezine her hafta sonu gitmek zorunda kalmaktadır. Seminerler Aralık ayında başladığı için hava şartları da öğretmenleri zorlamaktadır. Köyden ulaşımının zor olduğu okul müdürünün seminerlere gidiş için servis ayarladığını belirtmiştir.

Ö2:

Köyde yaşamanın en zor yanı canın bir şey istese ulaşamıyorsun. Van'a geldiğimiz kendimizi yemeğe

Ö2'ye göre köyde yaşamanın en zor yanı istediğine istediğin zaman ulaşamamak olduğu ifade etmiştir. Başkale'nin köyünde çalışan Ö2, Van merkeze geldiklerinde kendilerini yemeğe verdiklerini belirtmiştir. Belirli ekonomik özgürlüğe ulaşan öğretmenler istedikleri zaman para harcamak istemektedir. Doğu da genellikle kırsal kesimde görev yapan öğretmenler ise para harcayacak yer bulamamaktadır. Bunun sebepleri arasında para harcanacak bir aktivitenin bulunmayışı, zorunlu ihtiyaçlar dışında yakın çevrede alışveriş yerinin bulunmayışı, internet alışverişinde bile kargo gelemeyecek kadar uzak bir yerde yaşamaları, barınma için lojman kullanmaları, kışın kardan yolların kapanmasından dolayı merkeze gelememeleri olarak sıralanabilmektedir.

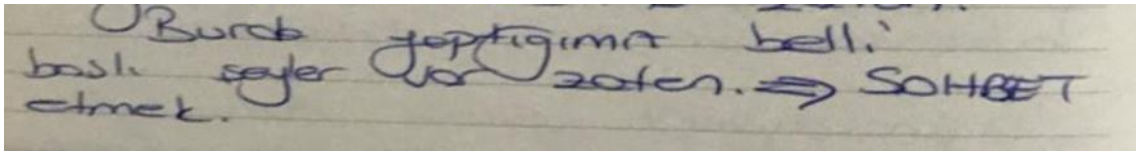
Ö3:

Sanki Sıkılmam için beni buraya göndermişler. :)
Bugün okulda nöbetçi'ydim. Okul çok soğuktu her zamanki gibi. Ders anlatma şevkimi de kırıyor şu soğuk.

Köy hayatına ve yeni bir iklime alışmak zorunda olan Ö3, bu durumlara ilişkin duygularına günlüğünde yer vermiştir. Okulun her zaman ki gibi çok soğuk olması ders anlatma şevkini bile kırdığını ifade eden Ö3, sanki bu görev yerine sıkılmak için gönderildiği düşüncesine kapılmıştır.

Van'ın kırsal kesimlerinde kışın hava şartları oldukça zor olmaktadır. Kasım da etrafı saran beyaz örtü Nisan aylarında azalmaya başlamaktadır. Sürekli kar yağmasa da akşam saatlerinde hava sıcaklığının çoğunlukla eksilerde olması kar tabaksının donmasına sebep olmaktadır. Bu şartlarda çalışan öğretmenlerin çoğu belli bir süreden sonra beyaz örtünün çok sıkıcı olduğunu ve göz yorduğunu belirtmişlerdir. Çoğu ilçeye kışın ortasında ulaşım çok zor veya belirli aralıklarla yapılmaktadır. Bahçesaray, Saray gibi ilçelerde yaşayan insanların söylediği bir söz vardır: "Biz altı ay Allah'a altı ay devlete bağlıyız." Van merkezde ise hava durumu biraz daha ılıman bir haldedir. Gölün hava durumunu ılımanlaştırıcı etkisinin de bulunması dikkate alınırsa ve merkezi en kalabalık yer olduğundan dolayı yollar açık bulundurulduğu için Van merkez de şartlar çok zor olmamaktadır. Kar tabakası dağlarda uzun süreli kalsa da sokaklar ve caddeler de kalmamaktadır. Hava sıcaklığı ise kırsal kesimlere göre daha ılıman olsa da gece saatlerinde sıfırın altında olmaktadır.

Ö2:

Ö2, günlüğünde köyde vakit geçirmenin en iyi yolunun "*sohbet etmek*" olduğunu ifade etmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.2b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.2b
"Van ilinde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıklarına ilişkin duygu ve düşüncelerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

	Kullanılan İfadeler	İfade Edenler	f
OLUMLU	Yeni bir bakış açısı geliştirmek (Empati yapmak)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö9,Ö10	6
	Yeni beceriler kazanmak	Ö1,Ö2,Ö8,Ö7,Ö9	5
	Hayata hazırlanmak	Ö1,Ö2,Ö7,Ö8,Ö10	5
	Yeni kültürler öğrenmek	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7	4
SINIRLILIKLAR	Özlem duymak (aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, eski yaşama …)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Alışma sürecinin zor olması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7	4
	Ekonomik (para biriktirememe, yüksek kiralar)	Ö5,Ö7	2

Toplam=36

Tablo 4.2b'de Van ilinde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıklarına dair ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinden öğretmenlerin Van'da yaşamanın olumlu yanlarına yeni bir bakış açısı geliştirmek, hayata hazırlanmak, yeni kültürler öğrenmek ve yeni beceriler kazanmak cevaplarını vermişlerdir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde Van ilinde yaşamanın olumlu yanlarına *"yeni bir bakış açısı geliştirmek"* 6 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Yapılan ilk görüşmelerde bu cevap alınmamıştır. Öğretmenler Van'da geçirdikleri bir yıllık süreçte

yeni bir bakış açısı geliştirerek Van halkı ile empati yaptıklarını dile getirmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

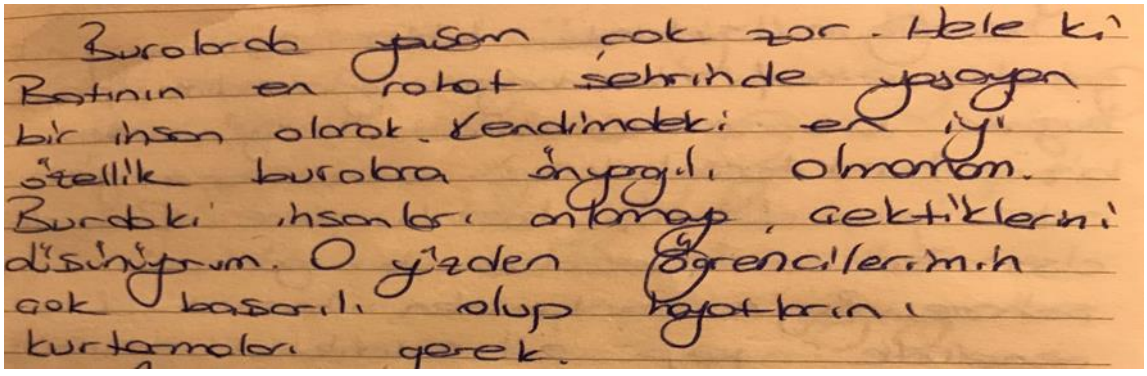
> **Ö7:** *"Farklı şehirde yaşamanın olumlu yanları, farklı kültürler öğrenmek, farklı bakış açılarını geliştirmek veya bakış açını genişletmek, tek başına ayaklarının üzerinde durmak, zorluklara göğüs germek."*

Ö7, farklı bir şehirde yaşamanın kendisinde farklılıkları öğrenerek yeni bakış açıları geliştirdiğini ve bunun yanı sıra tek başına ayaklarının üzerinde durarak zorluklara göğüs germeyi öğrendiğini belirtmiştir.

> **Ö2:***"Aileden bağımsız bir yaşam kurduğum için bence önemli bir şey kazanıyorum. Kendimi gerçekleştiriyorum. Anne veya baba desteği olmadan evimden çok uzak bir yerde Türkiye'nin bir ucunda her şeyi kendim yapıyorum. Beni yönlendiren kişiler yok. Kararları kendim alıp, uyguluyorum. Köyde yaşamak nedir onu öğrendim. Buradaki insanları daha çok anlamaya çalışıyorum. Ve hayatlarında zorlukları gördüm."*

Aile desteği veya herhangi bir yönlendirme olmadan kendi kararlarını alıp uygulayan Ö2 görüşmesinde, bu sayede önemli bir beceriler kazanarak kendini gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra köyde yaşamanın nasıl bir durum olduğunu öğrendiğini ve köyde yaşayan insanları anladığını ifade etmiştir. Bu cümleden Ö2'nin köydeki yaşayan insanlarla empati kurduğunu göstermektedir. Bu konuda Ö2'nin gülüğündeki ifadeler aşağıdaki gibidir:

Ö2:

Burolarda yasam çok zor. Hele ki Batının en rahat şehrinde yaşayan bir insan olarak. Kendimdeki en iyi özellik burolara ayıpgılı olmaman. Burdaki insanları anlamaya çektiklerini düşünüyorum. O yüzden öğrencilerimin çok başarılı olup hayatlarını kurtarmaları gerek.

Ö2, köydeki yaşamın çok zor olduğu günlüğünde yazmıştır. Batının en rahat şehirlerinden birinde Muğla'da yaşayan Ö2, kendinde en iyi özelliğin buradaki insanlara

karşı önyargılı olmaması olduğunu, köylülerin çektiklerini anlamaya çalıştığını ifade etmiştir. Bu nedenle de öğrencilerinin başarılı olup hayatlarını kurtarması gerektiğini düşünmektedir.

> **Ö8:** *"Kendi ayaklarının üzerinde duruyorsun, cesaretleniyorsun, korkusuz oluyorsun, tek başına hayatta kalmayı öğreniyorsun."*

Ö8, Van'da yaşamadığı süreçte kendi ayaklarını üzerinde durduğunu, cesaretlendirdiğini, korkusuz olduğunu ifade etmiştir. Bu cümleden Ö8'in hayata dair beceriler öğrendiği ve hayata hazırlandığı anlaşılmaktadır.

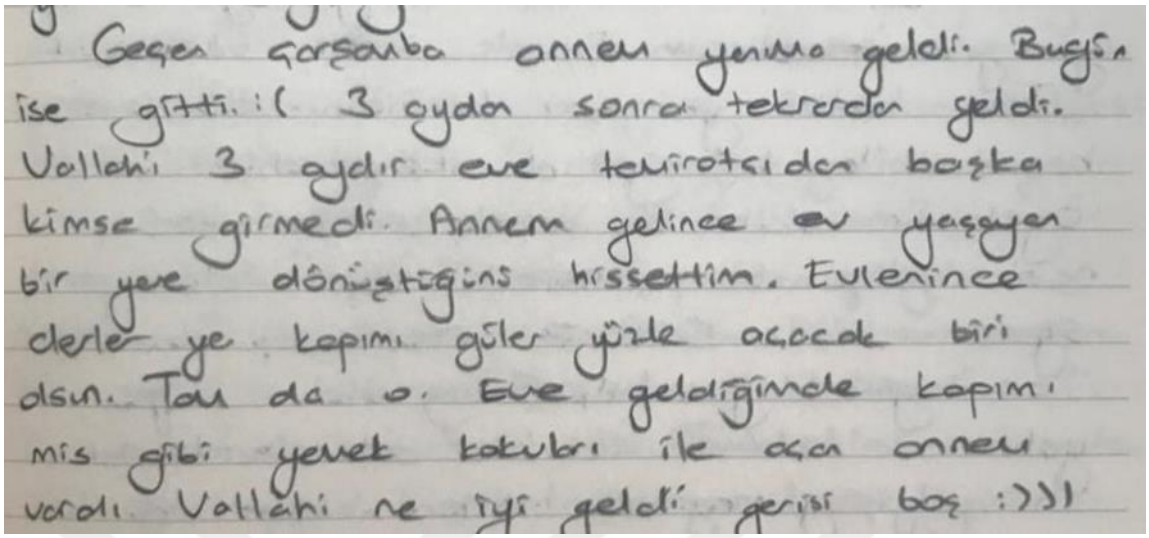
Tablodaki görüşler incelendiğinde öğretmenlerin Van'da yaşamanın sınırlılıklarına aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara ve eski yaşama duyulan özlem, alışma sürecinin zor olması ve ekonomik olarak beklentiyi karşılamaması cevaplarını vermişlerdir. Öğretmen görüşlerine göre Van ilinde yaşamanın sınırlılıklarından *"özlem duymak"* cevabı 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Birinci görüşmelerde de ilk sırada da bu cevap yer almıştır. Anlaşılıyor ki geçen süreç özlem duymaya engel olmamaktadır. Bu konuya ilişkin Ö10'nun ifadesi şu şekildedir:

> **Ö10:** *" Tabii ki de bir aile özlemi oluyor. Duygusal olarak etkilendiğin için bazen işlerine odaklanamıyorsun."*

Ö10, aile özlemi duyduğu için bazen bu nedenle işlerine gereken dikkatini veremediğini ifade etmiştir.

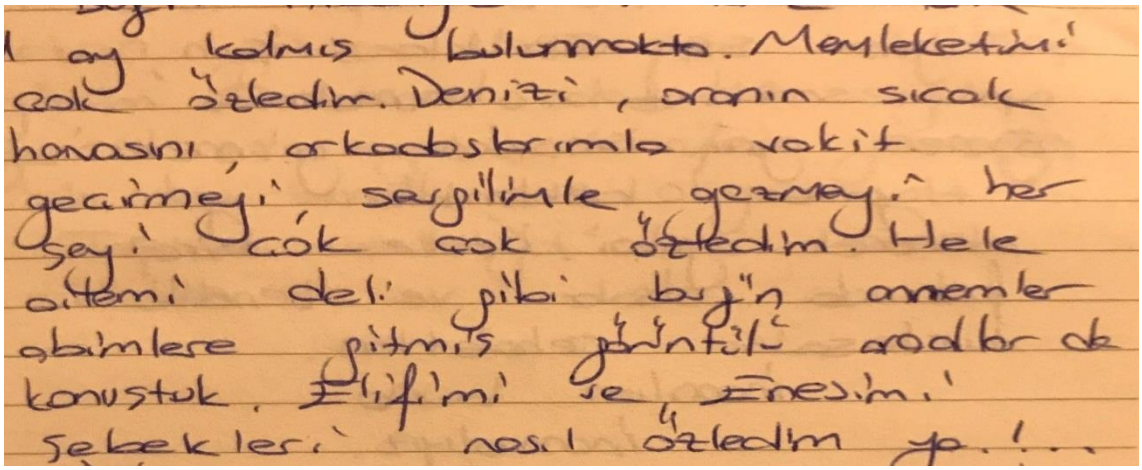
Konuya ilişkin Ö1'in günlüğündeki ifadeler aşağıdaki gibidir:

Ö1:

Geçen çarşamba annem yanıma geldi. Bugün ise gitti. :(3 aydan sonra tekrardan geldi. Vallahi 3 aydır eve tamirotçıdan başka kimse girmedi. Annem gelince ev yaşayan bir yere dönüştüğüne hissettim. Evlenince derler ya kapımı güler yüzle açacak biri olsun. Tam da o. Eve geldiğimde kapımı mis gibi yemek kokusu ile açan annem vardı. Vallahi ne iyi geldi gerisi boş :)))

Ö1, 3 aydır evine tamiratçıdan başka kimsenin girmediğini ifade ettiği cümlelerden Van'da yalnız olduğu anlaşılmaktadır. Ö1 günlüğünde annesinin yanına gelişinin kendisine çok iyi geldiğine dair ifadeler kullanmıştır. Annesinin Van'daki evine gelince evin yaşanılan bir yere dönüştüğünü hisseden Ö1, evlenenlere verilen *"Kapımı açınca güler yüzle karşılayacak biri olsun."* öğüdünün ne denli haklı söz olduğunu anlamıştır. Eve geldiğinde mis gibi yemek kokuları eşliğinde annesinin kapıyı açmasının kendisine çok iyi geldiğinden, alıştığı aile hayatından farklı bir şehre giden Ö1'in Van'daki yaşamının zorlukları günlüğündeki cümlelerinden anlaşılmaktadır.

Ö2:

ay kalmış bulunmakta. Memleketimi çok özledim. Denizi, oranın sıcak havasını, arkadaşlarımla vakit geçirmeyi, sarpilimle gezmeyi. her şeyi çok çok özledim. Hele ailemi deli gibi bu'n annemler abimlere pitmiş görüntülü arada bir de konuştuk. Elifimi ve Enesimi şekilleri nasıl özledim ya!...

Ö2, ailesini, memleketini, memleketinin denizini, sıcak havasını, arkadaşlarını, sevgilisi ile vakit geçirmeyi ne kadar çok özlediğinden günlüğünde ifade etmiştir. Görüldüğü üzere alışılmış sosyal çevreden uzak kalan Ö2, birden çok farklı şeye özlem duygusu hissetmektedir. Van'ın soğuk hava şartlarından sonra Muğla'nın sıcağını bile özlediğini ifade etmiştir.

Tablo 4.3a
"Okula ve çevreye uyum konusunda Van halkından veya okul ikliminden yardım almaya ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Evet, gerektiğinde yardım aldım.(Van halkı, okul idaresi, öğretmenler, tanıdık aile çevresi…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9	8
Hayır, yardım almadım.	Ö5,Ö10	2

Toplam=10

Tablo 4.3a'da aday öğretmenlerin okula ve çevreye olan uyumanda Van halkında veya okul ikliminden yardım almaya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde "*Gerektiğinde Van halkından, okul idaresinden, öğretmenler veya tanıdık çevresinden yardım aldım."* 8 görüş ile ilk sırada yer almıştır. Van'daki ilk günlerinde orada yaşayan tanıdık insanlar, üniversite arkadaşlıkları, eski dostluklar, göreve başlanılan okuldaki idare ve öğretmenler, köylüler, köy muhtarları öğretmenlere gerekli durumlarda yardım etmiştir. Bu konuda farklı düşüncelere sahip olan öğretmenler olsa da Van'da herhangi bir kişiden yardım istediğimizde yardımın geri çevrilmediği konusunda ortak kanıları oluşmuştur. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö2:"***Tabii ki de yardım aldım. İlk bu şehre geldiğimde herkes mutlaka bunu yapmıştır. Atandığım şehirdeki tanıdık insanlara ulaştım. O kadar yardımı oldu ki. Şehirde yaşayan insanlar için, şehir hakkında bilgi verdi. Kendi yaşadığı yerden beni köye götürdü. Okulu görmeme, yaşadığım lojmanı, köyü görmeme yardımcı oldu. Köye kadar gelmek zorunda değildi ama iyi niyetinden yaptı. Bunu karşılık beklemeden yaptıklarını görünce beni mutlu etti… Bir de en büyük sıkıntı dil sorun olduğu için bana yardım eden kişinin Kürtçe bilmesinin bize çok faydası oldu. İnsanlarla iletişim kurmak için bu önemliydi. Ne kadar karşımdaki Türkçe*

bilse de Kürtçe konuşan biri ile tanışmak iletişimi kuvvetlendirip, aramızdaki ilişkiyi sağlamlaştırdığını gördüm. O zamanlar keşke bende Kürtçe bilsem dedim. Derdimizi bu sayede daha kolay anlattık. Karşımdakiler beni tanımasa da bana yardımcı oldukça umudum artmıştı ve rahatlamıştım. İlk geldiğimde tatsız bir olay yaşamıştım. Köy yolunda patlama olmuştu. Bende inanılmaz tedirgindim. Bunu fark eden amca bizi tanımasa da bizi evine götürmeyi teklif etmişti. Belki bize ondan zarar gelecekti ama bunu düşünmedi. Bu kadar misafirperver oluşu beni mutlu edip, burada yaşayan insanlara karşı umudumu arttırmıştı. Çünkü bence iyi insanlardı."

Ö2, tanıdıklar aracılığıyla Van'da yaşayan insanlara ulaşmıştır. Kendisini tanımamasına ve görev yapacağı köyün çok uzak olmasına rağmen tanıştığı kişinin hiçbir karşılık beklemeden kendisine yardım etmelerinden büyük mutluluk duymuş ve bunun kendisini rahatlattığını belirtmiştir. Ayrıca o kişinin Kürtçe bilmesinden dolayı da işlerini daha kolaylıkla hallettiğini ifade etmiştir. Kürtçe konuşulan bir yörede Kürtçe konuşularak işlerin daha kolay halledildiğini, bu sayede iletişimin daha sağlam olduğunu gördüğünü belirtmiştir. Bu nedenle o an *"Keşke Kürtçe bilsem."* demiştir. Aynı zamanda köye adapte olmasını ve yaşadığı terör sorununu vermiş olduğu tedirginlikten onu bir nebze de olsun uzaklaştırdığını hissettirmiştir. Van halkının kendisine karşı samimi, yardımsever ve misafirperver tutumu onun burada yaşayan halka karşı umutlarını yeşertmiş ve Van halkının iyi insanlar olduğunu dair düşüncelerinin artmasını sağlamıştır.

Ö1:*"Aslında yardım istediğim tüm kişilerin yardımını gördüm. Gelmeden önce amcamın aracıyla tanıdık birisi buldum ve 2 gün onların ayarladığı bir yerde kaldım ve yine o kişinin aracığıyla ev bulup, eşya aldım. Ama uyum süreci bence insanın kendinde bitiyor. Kişiliğim hemen buna alışacak bir karakterde değil. Okul ortamı ise benim sosyalleştiğim bir yer olduğundan daha mutluyum."*

Ö1, ihtiyacı olduğu süreçlerde kendisinin gerekli yardımları aldığını ifade etmiştir. Ö1'de Ö2 gibi Van'a gelmeden önce tanıdık birisini bulduğunu, o kişiden ilk günlerde barınma ihtiyacı, ev bulma ve eşya alma süreçlerinde çok yardım aldığını belirtmiştir. Ama Van'a olan uyum sürecinde kendi karakteri itibariyle kolay alışamadığını, okul ortamının ise kendisini sosyalleştirdiği için mutlu ettiğini de belirtmiştir.

> **Ö3:** *"İlk başta müdürle ve öğretmenlerle irtibata geçtim. Van'da yaşayan bir tanıdığımız bize eşya alma konusunda ulaşımda yardım etti. Van insanı da köy halkı çok yardımsever."*

Ö3, ilk olarak görev yapacağı okulun müdürü ile irtibata geçtiğini belirtmiştir. Ö3, tıpkı Ö1 ve Ö2 gibi Van'daki bir tanıdık aracıyla da ihtiyaçlarını gidermiştir. Görev yapacağı köy halkının ise çok yardımsever olduğunu ifade etmiştir.

Ö7, Ö8 ve Ö9 Van'daki ilk zamanlarında gerektiğinde yardım aldıklarını görüşmelerinde şu ifadelerle belirtmişlerdir:

> **Ö7:** *"Van halkı bana yardımcı oldu. İhtiyacım olduğu zaman yardımları aldım. Evet, okulumuza köylüler yardımıyla bir şeyler yapabiliyoruz. Okulu temizlememizde düzenlememizde bizlere faydaları oldu."*

> **Ö8:** *"Evet yardım aldım. Çünkü görev yaptığım okul oldukça iyi ve bana her konuda destek veriyorlar. Köyün imamı ve muhtarı bana yardımcı oluyor."*

> **Ö9:** *"Köyümdeki insanlar ve çevremdekiler bana yardımcı oluyor. İnsanlar bir yer sorsan hemen yardım ediyorlar. Belki de hep iyi insanlara denk gelmişimdir☺ Ama her yerde iyi kötü insanlar var."*

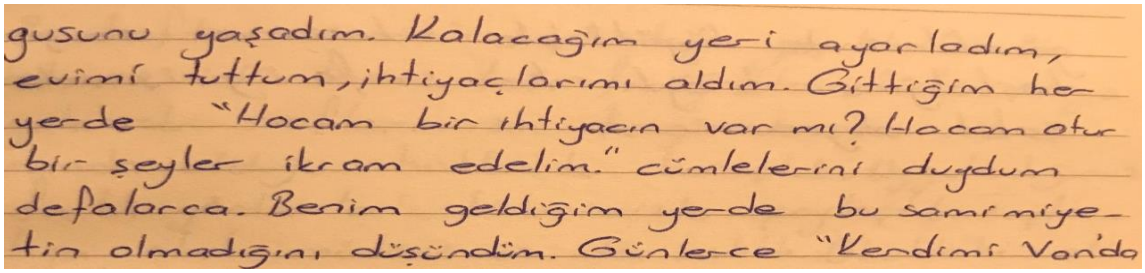
Van'a uyum konusunda Van halkından veya okul ikliminden yardım almadığını ifade eden Ö5 ve Ö10 görüşmesinde şu ifadeleri kullanmıştır:

> ***Ö5:*** *"Almadım. Ama girdiğim ikili ilişkilerde zorluk yaşamadım. Beni Van hakkında daha da cesaretlendirdi."*

> ***Ö10:*** *"Kendi karakterim sebebiyle insanlara hep tedirgin yaklaştım. Bu nedenle yardımlarını almadım."*

Ö5, Van'a uyum konusunda bir yardım almadığını ifade etmiştir. Ama Van'da girdiği ikili ilişkilerde zorluk yaşamadığını da belirtmiştir. Bu da aslında gerektiğinde yardım alabileceğinin bir göstergesidir. Ö10 ise karakteri sebebiyle insanlara pek yaklaşmadığı için Van halkının yardımlarını görememiştir.

Ö6:

gusunu yaşadım. Kalacağım yeri ayarladım, evimi tuttum, ihtiyaçlarımı aldım. Gittiğim her yerde "Hocam bir ihtiyacın var mı? Hocam otur bir şeyler ikram edelim." cümlelerini duydum defalarca. Benim geldiğim yerde bu samimiyetin olmadığını düşündüm. Günlerce "Kendimi Van'da

Ö6, Van'da kalacağı yeri ayarlayıp ihtiyaçlarını giderirken Van halkının *"Hocam bir ihtiyacın var mı? Hocam bir şeyler ikram edelim mi?"* gibi cümleleri sıkça duyduğunu ve geldiği şehirde bu samimiyeti hissedemediğini belirtmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.3b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.3b
"Okula ve çevreye uyum konusunda Van halkından veya okul ikliminden yardım almaya ilişkin duygu ve düşüncelerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	**İfade Edenler**	**f**
Evet, gerektiğinde yardım aldım.(Van halkı, okul idaresi, öğretmenler, tanıdık aile çevresi…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10	9
Hayır, yardım almadım.	Ö8	1
		Toplam=10

Tablo 4.3b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonran Van'a olan uyum süreçlerinde Van halkından veya okul ikliminden yardım alma durumlarına ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde *"Evet, gerektiğinde yardım aldım."* 9 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Buna göre öğretmenlerin Van'da yardıma ihtiyacı olduğunda gerekli yardımı aldıklarını anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin ifadelerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

> **Ö2:** *"Ailemin desteği çok fazla oldu… Çocuklarımın (öğrencilerimin) olması en büyük destekti. Oraya alışmamı sağladılar."*
>
> **Ö3:** *"Çok yardımlarını aldığımı düşünüyorum. Zaten Van halkı öğretmeni sever, ilgi gösterir ve çok misafirperverdir."*

Ö7: *"Atandığım köydeki velilerden bazıları oldukça yardımcı olmuştu. Soba yakma ve okulun diğer işlerine yardımcı oldular. Bazı öğle arlarında çayımızı ve kahvaltımızı getirmişlerdi. Birçok köye göre Ömerova köyünün halkı oldukça yardımsever ve eli açıktır. Okuldaki öğretmenlerin okula alışması için destekleri olmuştur."*

Ö9: *"Van geneli için bir şey diyemesem de kendi okulum için söylemem gerekirse köy halkı benim köye ve okula alışmamada çok yardımcı oldu."*

Ö5: *"İhtiyaç duyduğumda yardım aldım. Sorun yaşamadığım için çok gerek kalmadı."*

Birinci görüşmesinde uyum sürecinde yardım almadığını ifade dene Ö5, geçen bir altı aylık süreçte gerektiğinde ihtiyacı olan yardımı aldığını ama çok sorun yaşamadığı için buna pek ihtiyacı olmadığını belirtmiştir.

Ö8: *"Yardım almadım ve kendi kendime uyum sağladım."*

Birinci görüşmesinde Van'daki ilk zamanlarında yardım aldığını belirten Ö8, geri kalan süreçte Van'a uyum konusunda kendi kendine başardığını ifade etmiştir.

Ö10: *"Pek destek görmedim. Bunda biraz benimde etkim var. Bu kültüre dair önceden bir deneyimim olmadığı için kendimi uzaklaştırdım. Birkaç aileyle yakınlaştıkça tedirgin olunacak az şey olduğunu anladım. Çevreyle uyum sağlayınca daha etkili olabildim. Okul iklimi olarak destekte çıkan oldu köstekte. Kendimde köy çocuğu olarak büyüdüğüm için öğrencilerimde küçüklüğümü görmek beni buradaki öğrencilerime daha çok bağladı. Onlara öğretirken ben de onların katkılarıyla çok şey öğrendim. Hem mesleki açıdan hem de insani açıdan."*

Ö10, Van halkından ilk görüşmesinde destek görmediğini ifade etmiştir. Yeni bir kültürle karşılaşmanın ve kendi karakteri itibariyle de insanlardan uzak durduğunu belirtmiştir. Fakat ikinci görüşmesinde çevreyle uyum sağlayınca daha etkili iletişimler kurabildiğini ifade etmiştir. Köy okulunda eğitim gördüğü için Van'daki öğrencilerinde kendisini gören Ö10, bunun kendisini hem insani hem de mesleki açıdan geliştirerek olumlu katkılar kazandığını belirtmiştir.

Tablo 4.4a
"Van ilindeki sosyal ve kültürel hayat ile düşünceleriniz nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Nedenleri	İfade Edenler	f
Van bu konuda ihtiyaçlarımı karşılıyor.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Van merkez dışındaki yerler(diğer ilçeler) ihtiyaçlarımızı karşılamıyor.	Ö2,Ö3,Ö7,Ö10	4
Van bu konu da ihtiyaçlarımı karşılamıyor.		-

Toplam=14

Tablo 4.4a'da Van ilindeki sosyal ve kültürel hayat ile düşüncelerine dair öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. "*Van bu konuda ihtiyaçlarımı karşılıyor."* 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde Van sosyal ve kültürel hayat konusunda sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşıladığı anlaşılmaktadır. Aday öğretmenlerin tamamı Van'ın sosyal ve kültürel hayatının ihtiyaçlarını karşıladığını belirtirken, Van merkez dışındaki yerlerin ihtiyaçlarını karşılamadığını belirten 4 öğretmen bulunmaktadır. Bu 4 öğretmenden 2'si Başkale ilçe merkezinde, diğer 2'si ise Başkale'nin köyünde yaşamaktadır. Bu nedenle Ö2, Ö3, Ö7 ve Ö10 yaşadıkları yerin zorunlu ihtiyaçlar dışında sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılamadığını belirtmiştir.

Van'ın merkez olan İpekyolu ilçesinde iki ana cadde: Cumhuriyet Caddesi ve Maraş Caddesi bulunmaktadır. Bu caddelerde bir tanesi yeni açılmış 2 adet alışveriş merkezi, çok sayıda kafe, yeme-içme mekânları ve diğer ihtiyaçlara yönelik dükkânlar yer almaktadır. Bunun yanı sıra son 2 yıldır oldukça çeşitlenen ve sayısı artan kafelerin bulunduğu İki Nisan Caddesi de sosyal hayatın canlı olduğu caddelerden biridir. Van merkezde bir adet Devlet Tiyatrosu bulunmaktadır. Özel tiyatrolarda mevcuttur. Buna ek olarak farklı alışveriş merkezlerinde olmak üzere sayısı üçü geçen sinema salonları yer almaktadır. Ayrıca Van tarihi, doğası, gölü ve etrafındaki iller nedeniyle de gezip görülebilecek birçok yere sahip olan bir şehirdir. Aday öğretmenler Van merkezde sosyal ve kültürel hayatı yaşayabilecekleri mekânları kolaylıkla bulabilmektedir. Bu konuya ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

> **Ö4:***"Sıkıntı yaşamayacağım bir ortam. Bunda merkezde yaşamamın da etkili olduğunu düşünüyorum tabii ki de. Şu anlık burada rahatım. Düşündüğümden*

daha aktif caddeleri olan, kafeleri olan bir yer. Günün geç saatlerine kadar yaşayan bir şehir."

Ö6: *"Eski hayatımı devam ettiriyorum. İhtiyaçlarımı karşılayan bir şehir Van."*

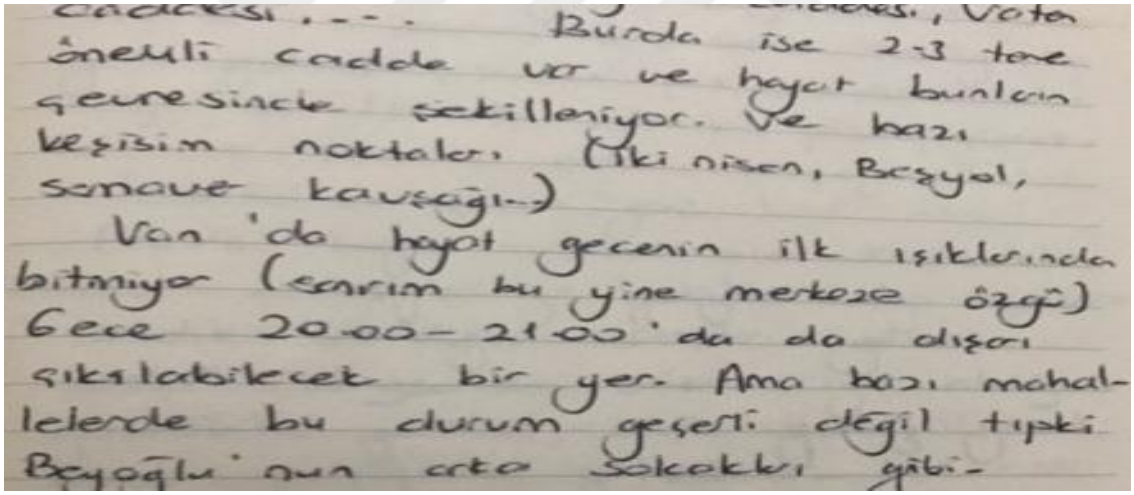
Ö8: *"Gelmeden önce biraz düşük buluyordum ama gelince daha fazla olduğunu gördüm. Hatta eski yaşantımdan daha fazla sosyalleştim."*

Ö9: *"Aynı hayatımı devam ettiriyorum. Van'a gelmek hayatımda bir şey değiştirmedi. Hatta nişanlı olduğum için kendimi kısıtlıyorum."*

Görüşmelere göre Van merkezde sokaklar ve caddeler canlı, günün geç saatlerine kadar hayat devam etmekte olup, öğretmenler eski sosyal ve kültürel hayatlarını rahatlıkla devam ettirebildiklerini ifade etmişlerdir.

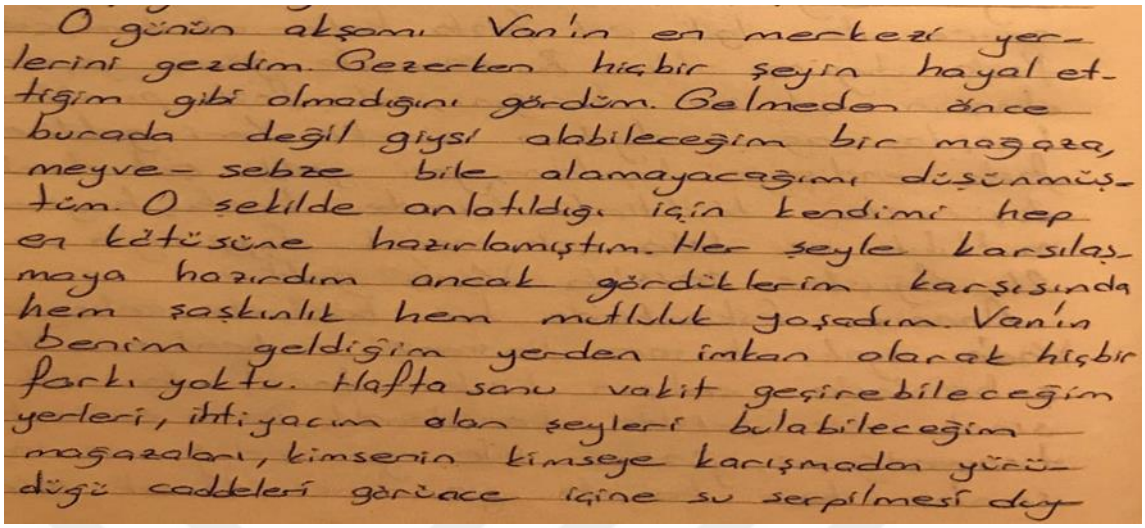
Bu konuya ilişkin öğretmen günlüklerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

Ö1:

caddesi.... Burda ise 2-3 tane
önemli cadde var ve hayat bunlar
çevresinde şekilleniyor. Ve bazı
kesişim noktaları (İki nisan, Beşyol,
Sanayi kavşağı..)
Van'da hayat gecenin ilk ışıklarında
bitmiyor (sanırım bu yine merkeze özgü)
Gece 20.00-21.00'da da dışarı
çıkılabilecek bir yer. Ama bazı mahal-
lelerde bu durum geçerli değil tıpkı
Beyoğlu'nun arka sokakları gibi.-

Ö1, Van'daki kültürel ve sosyal yaşamdan günlüğünde ifade ederken merkezdeki hayatın gece yarılarına kadar devam ettiğini ama bu durumun merkezi yerde yaşamasının sebep olduğunu belirtmiştir. Fakat İstanbul'da Beyoğlu'nun arka sokaklarında olduğu gibi Van merkezde bulunan bazı mahallelerde geceleri sokağa çıkmak güvenlik sebebiyle tehlikeli olabilmektedir.

Ö4:

O günün akşamı Van'ın en merkezi yerlerini gezdim. Gezerken hiçbir şeyin hayal ettiğim gibi olmadığını gördüm. Gelmeden önce burada değil giysi alabileceğim bir mağaza, meyve-sebze bile alamayacağımı düşünmüştüm. O şekilde anlatıldığı için kendimi hep en kötüsüne hazırlamıştım. Her şeyle karşılaşmaya hazırdım ancak gördüklerim karşısında hem şaşkınlık hem mutluluk yaşadım. Van'ın benim geldiğim yerden imkan olarak hiçbir farkı yoktu. Hafta sonu vakit geçirebileceğim yerleri, ihtiyacım olan şeyleri bulabileceğim mağazaları, kimsenin kimseye karışmadan yürüdüğü caddeleri görünce içime su serpilmesi duy

Ö4, Van'a ilk geldiği zamanlarda Van ile anlatılanların hayal etmediği ve anlatılmadığı gibi olduğunu gördüğü günlüğünde yazmıştır. Gelmeden önce burada meyve ve sebze bile bulamayacağını düşündüğünü ifade etmiştir. Bu nedenle kendisini en kötüsüne hazırlayan Ö4, Van'da gördükleri karşısında hem şaşkınlık hem de mutluluk yaşamıştır. Van'ın geldiği Eskişehir'den imkân olarak bir farkı olmadığını, vakit geçirebileceği mekânların bulunduğunu, ihtiyacı olan her şeyi bulabileceği ve kimsenin kimseye karışmadan yürüdüğü caddeleri görünce ferahladığını ifade etmiştir. Ö4, anlatılanlardan ve kendi kişisel algısı sebebiyle Van hakkında olumlu düşüncelerle Van'a gelmemiştir. Ama gelişiyle beraber bu olumsuz algılar yerine olumlu algılara bırakmıştır.

Van'ın sosyal ve kültürel hayatına bir parantez açılması gerekiyor ki Van merkez dışında iş ve sosyal hayatlarını sürdürmekte olan öğretmenler, sosyal hayatların da oldukça kısıtlandıklarını belirtmişlerdir. Sosyal ve kültürel hayatın tek bir merkezde İpekyolu ilçesinde toplanmasından dolayı bu ilçe dışında yaşamlarını sürdüren öğretmenler sosyal ve kültürel hayatlarının olmayışından sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Köyde yaşamak zorunda olan Ö2 ile Ö3 ve köyde çalıştığı için Başkale'de yaşayan Ö7 ve ilçe merkezinde görev yapan Ö10 bu durumu görüşmelerinde aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

> **Ö2:** *"Van'da benim gidebileceğim mekânlar var. Hatta bu mekânlara girince burası Van demezsiniz. Yaşadığım şehri, Muğla'yı anımsattı bana. Fark*

bulamadım. Van Devlet tiyatrosu var mesela. Henüz zaman bulup oraya gidemedim. Van sınırlılığı olan bir yer değil ama imkânlarımız el vermiyor. Yaşadığımız şehirde daha rahattım. Tek sorunum yaşadığım yer köy olunca bu mekânlara istediğin zaman gidemiyorsun. Köy hiç sosyal hayatımız yok."

Ö3:"*Van merkeze sadece hafta sonları gidebiliyorum. Köyde zaten sosyal hayat yok… Belirli bir süre sonra farklı şeyler istiyorum ama yok. Güvenlik problemi olduğu için gündüz bile tek başıma köye gelmem, gece hiç dışarı çıkmam."*

Ö7:*"Başkale de sosyal hayat yok. Kafeler bile çok az. Ama Van merkez Başkale'ye göre daha iyi."*

Ö10:*"Yaşadığım yer merkeze uzak olduğu için oradaki imkânlardan az faydalanabiliyorum. Burada çeşit çeşit imkânlar bulunmuyor. İhtiyaçlarımı Van merkezde karşılıyorum."*

Van merkez ilçesi(İpekyolu) dışındaki ilçeleri kültürel ve sosyal hayat yönünden oldukça fakir, yöre insanından kadınlar pek fazla dışarı çıkmamakta ve akşam saatlerinde hayat evlerde devam etmektedirler. Aday öğretmenler eski hayatlarının Van'da bu şekilde kısıtlanarak devam etmesinin kendilerini sıktığını, köy hayatında istediklerini istedikleri zaman yapmadıklarını, ulaşım ve güvenlik(terör) problemi nedeniyle de sıkıntı yaşadıklarını ve artık her günün birbirinin aynısı olduğunu görüşmelerde ifade etmişlerdir.

Aşağıdaki tablo 4.4b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.4b
"Van ilindeki sosyal ve kültürel hayat ile düşüncelerin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Nedenleri	İfade Edenler	f
Van bu konuda ihtiyaçlarımı karşılıyor.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Van merkez dışındaki yerler(diğer ilçeler) ihtiyaçlarımızı karşılamıyor.	Ö2,Ö3,Ö7,Ö10	4
Van bu konu da ihtiyaçlarımı karşılamıyor.		-
		Toplam=14

Tablo 4.4b'de Van ilindeki sosyal ve kültürel hayat ile düşüncelerine dair ikinci görüşmelerden elde edilen öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tablolar incelendiğinde öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra Van ilindeki sosyal ve kültürel hayatın durumu hakkındaki görüşlerinde bir değişiklik göstermemektedir. Aday öğretmenlerin tamamı Van'ın sosyal ve kültürel hayatının ihtiyaçlarını karşıladığını belirtirken, Van merkez dışındaki yerlerin ihtiyaçlarını karşılamadığını belirten 4 öğretmen bulunmaktadır. İkinci görüşmelerde birinci görüşmelerden farklılaşma olmamıştır. Bu konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö1:** *"Sosyal ve kültürel hayat oldukça iyi düzeyde. En işlek caddelerden birinde oturuyorum. Ama İstanbul'daki gibi birçok merkez bulunmuyor burada. Tek bir ilçede hayat tüm Van için devam ediyor. Kendime artık bir sosyal çevre oluşturdum ve Van'ı da tanıdım. Bazı yerlerini gezme fırsatım oldu. Van benim ihtiyaçlarımı oldukça karşılıyor."*
>
> **Ö4:**"*Eski hayatımla arada fark yok. Beni eve kısıtlayacak bir şey olmadı."*
>
> **Ö5:** *"Van benim ihtiyaçlarımı karşılıyor. İstanbul da yaptıklarımın aynısı burada da yapıyorum."*
>
> **Ö6:** *"Eskişehir'den geldim ve orada olan hayatım devam ediyor. Bu konuda Van'ın bir eksiği olduğunu düşünmüyorum."*

Diğer doğu illerini gezme imkânı bulan, geçen süreçte Van'ı tanıyan ve yaşadıkları illerle Van'ı kıyaslayan aday öğretmenler Van'ın sosyal ve kültürel hayat yönünden ihtiyaçları karşılar nitelikte oldukları yönünde aynı fikre sahip olduklarını belirtmişlerdir. Sokaklarının kalabalık olduğu, gezme ve eğlenme alanlarını için seçeneklerin çok olduğunu ifade etmişlerdir.

Van merkez dışında sosyal ve kültürel hayatın ihtiyaçlarını karşılamadığını belirten Ö2, Ö3, Ö7 ve Ö10 için geçen altı aylık süreçte fikirlerinde değişiklik olmamıştır. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

> **Ö7:** *"Van merkezde sosyal ve kültürel hayat açısından yeterli ancak Başkale ilçesi bu konuda yetersizdir. Sosyalleşmek ve genel ihtiyaçlarımı karşılamak için Van merkeze gidiyorum."*
>
> **Ö2:** *"Van çoğu doğu şehrine göre iyi durumda. En basitinden festival oluyor (Van-fest). Katılabileceğimiz etkinlikler çok fazla. Çok çeşitlilikte ve görüşte*

arkadaşlarımız var. Bu da bana iyi geliyor. Âmâ yaşadığımız yer köy olduğu için ayda bir kez sosyalleşmek için Van'a gelebiliyoruz. Köyde sosyal ve kültürel hayat yok. Köyün bağlı olduğu Başkale içinde aynı durum geçerli."

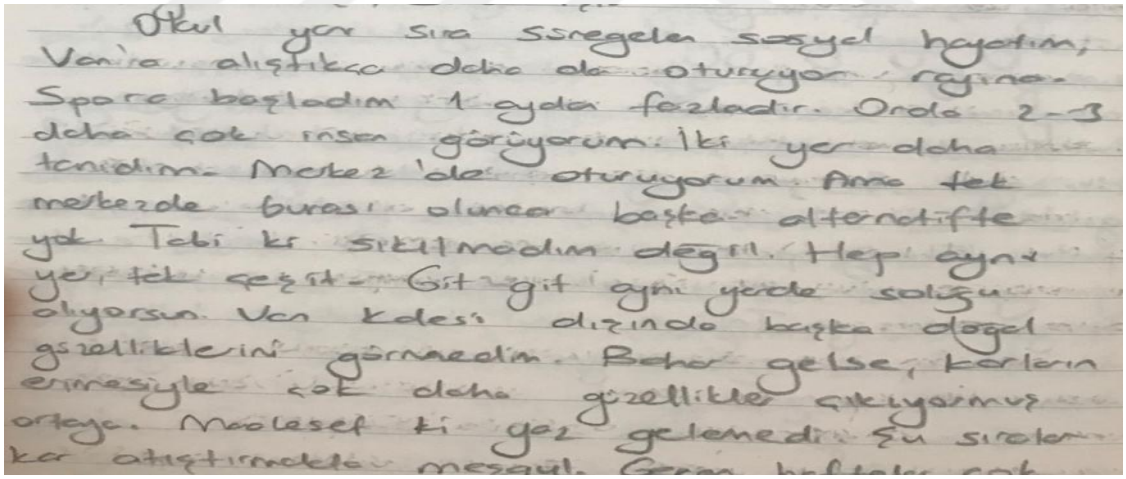
Ö3: *"Van merkezde sosyal olarak çok çeşitli şeyler yapıldığını düşünmüyorum. Gölünün olması Van'ı güzelleştiriyor. Sokakları çok kalabalık."*

Ö10: *"Sıkıldığımda veya bazı özel işlerimi halletmek için Van merkeze geliyorum. Başkale de tek bir cadde üzerinde yaşam sürüyor ve gidebileceğim birkaç kafe bulunuyor."*

Görüşmeler incelendiğinde Van merkez ilçesi dışında diğer ilçelerin ihtiyaçları karşılamadığı yönünde 4 öğretmenin (Ö2, Ö3, Ö7, Ö10) aynı fikre sahip oldukları görülmektedir. Geçen altı aylık süreçte Başkale merkez veya köylerinde yaşayan öğretmenler yine de sosyalleşmek için Van merkeze geldiklerini ifade etmişlerdir.

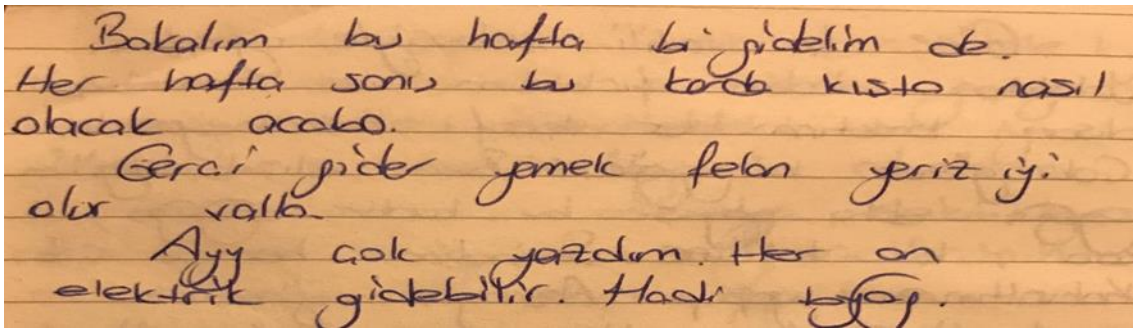
Bu konuya ilişkin duygu ve düşüncelerini Ö1 günlüğünde aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

Ö1:

Okul yer sıra sürecek sosyal hayatım;
Van'a alıştıkça daha da oturuyor rayına.
Spora başladım 1 ayda fazladır. Orda 2-3
daha çok insan görüyorum. İki yer daha
tanıdım. Merkez'de oturuyorum. Ama tek
merkezde burası olunca başka alternatifte
yok. Tabi ki sıkılmadım değil. Hep aynı
yer, tek çeşit. Git git aynı yerde soluğu
alıyorsun. Van Kalesi dışında başka doğal
güzelliklerini görmedim. Bahar gelse, karların
erimesiyle çok daha güzellikler çıkıyormuş
ortaya. Maalesef ki gaz gelemedi şu sıralar
kar atıştırmakla meşgul. Geçen hafta çok

Ö1, Van'a alıştıkça daha çok rayına oturan sosyal hayatından günlüğünde ifadeler kullanmıştır. Spora başladığını ifade eden Ö1, daha çok insanla tanıştığını, çevreyi daha fazla tanığını belirtmiştir. Van İpekyolu merkez ilçesinde oturan Ö1, merkezinde alternatiflerin az olduğundan sıkıldığını dile getirmiştir. İstanbul da doğup büyümüş ve oradaki çeşitliliğe alışmış olan Ö1 için Van ihtiyaçlarını karşılasa da zaman içerisinde sıkıcı gelmeye başlamıştır. Bunun yanı sıra uzun süren kış aylarından dolayı yazın bir türlü gelememesinden bu nedenle doğanın güzelliklerini görememekten şikâyet etmiştir.

Ö2:

Bakalım bu hafta bi gidelim de. Her hafta sonu bu tarz kısıtlı nasıl olacak acaba. Gerçi gider yemek falan yeriz iyi olur valla. Ayy çok yazdım. Her on elektrik gidebilir. Hadi bay bay.

Ö2, hafta sonu ihtiyaçları için Van'a geldiğini günlüğünde yazmıştır. Halen havalar soğuk ve karlı olduğu için merkeze gelmenin zorluğundan bahsetmiştir. Ama yemek yiyeceği içinde mutlu olduğunu ifade etmiştir.

4.1.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşadıkları sorunlara ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

Tablo 4.5a
"Van ilinde yaşadıkları sorunlarına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Yaşanılan Sorunlar		İfade Edenler	f
SOSYO-KÜLTÜREL	Farklı kültür	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5.Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Alışılmadık sosyal çevre	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö10	5
	Farklı dil	Ö2,Ö3	2
EKONOMİK	Beklentilerimi karşılayan bir il	Ö1,Ö5,Ö7,Ö10	4
	Beklentilerimi karşılamayan bir il		-
	Fikrim yok	Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö8,Ö9	6
PSİKOLOJİK	Özlem duymak	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Durağan bir hayat	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7	4
	Terör	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	4

Toplam=45

Tablo 4.5a'da Van ilinde yaşadıkları sorunlara ilişkin duygu ve düşüncelerine dair öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Van ilinde yaşanılan sorunları sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik olarak 3 grupta incelenmiştir. Aday öğretmenler sosyo- kültürel olarak farklı bir kültürde bulunmanın, alışılmadık sosyal çevrede bulunmanın ve farklı dil konuşulmasının kaynaklı bazı sorunlar yaşadıklarını dile getirdiler. Bu konuda *"Farklı kültür"* cevabı 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Ekonomik yaşanılan sorunlara "*Beklentilerimi karşılamayan bir il" 4* görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Aday öğretmenler psikolojik sorunlara *"Özlem duymak"* 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

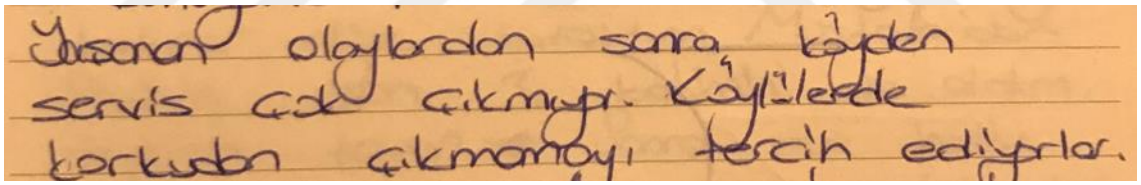
> **Ö7:** *"Sosyal hayat yok. Sağlamak için merkeze geliyorum o da çok sık olmuyor. Çünkü Başkale uzak bir ilçe. Terör sıkıntısı yaşamadık. Başkale de çeşit az, hayat pahalı. Ve memura zengin gözüyle bakılıyor."*
>
> **Ö3:** *"Psikolojik olarak tabii ki oldu. Ben atandıktan bir ay sonra koruyucuların öldürülmesi beni çok etkiledi, üzüldüm. Kendim için korkuyorum. Canımın tehlike olduğunu halen hissediyorum. Bazen geceleri aklıma geliyor, bir anda teröristler gelse lojmana zarar verseler ne yaparım, diyorum. Sonra tabii ki kendimi rahatlatmaya çalışıyorum."*
>
> **Ö5:** *"Psikolojik olarak etkilendim. Ama arkadaşlarımın olması da birbirimize yaslanmamız açısından önemli oldu. Mahallemiz hareketli (terör) bir yer. Sınav görevinden çıktık bir anda zırhlı araçlar gördük. Bir anda polis arabaları taşlandı. Büyük bir taş yakınımızdan geçti. Aslında orada tehlike çokta uzağımızda değil, dedik. Ama orada bize bilerek değil, kazara bir olayın başımıza gelebileceğine inanıyorum. Öğretmen hedef alınmıyor. Ama yaşananlardan etkilendim."*

Ö3 ve Ö5 terör nedeniyle yaşadıkları sorunları belirtmişlerdir. Bu sorunların kendilerini psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini ve hatta günlük yaşamlarına da yansıdığını ifade etmiştirler. Ö3, koruyucu köyünde yaşadığı için koruyucuları taşıyan minibüs terör örgütü tarafından patlatılmış ve 4 koruyucu şehit edilmiştir. Köye olan ulaşımlarda gerek köy halkı gerekse koruyucularla aynı minibüsü paylaşan Ö3, can güvenliğinin olmamasından dolayı tedirgin olduğu belirtmiştir. Merkez ilçe İpekyolu'nun Hacıbekir mahallesinde bir görev yapan Ö5, mahallede bulunan zırhlı polis araçlarını taşlanmasından duyduğu endişeyi ifade etmiştir. Aralarında okulun öğrencilerinde

bulunduğu polis araçlarını taşlama olayları arada bir yaşanmaktadır. Ö5, asıl hedefin kendisinin olmadığını ama gerektiğinde de hedef olmaktan kaçınmayacaklarını bildiğini bu nedenle tedirgin olduğunu ifade etmiştir.

Merkezi ilçelerde gören yapan öğretmenlerden Ö4, Ö5 ve Ö6 yaşadıkları psikolojik sorunlarda okullarının bulunduğu mahalle sebebiyle terör olayların yaşanmasından etkilendiklerini belirtmişlerdir. Merkezi bir yerde yaşayan Ö1'den ise bu konuda bir etkiden bahsetmemiştir. Buradan anlaşılıyor ki merkezi ilçede bile mahalle farklılıkların kaynaklı sorunlar oluşabilmektedir. Bir yanda merkezi bir mahallede polis arabalarının taşlandığı, köy yolunda minibüse ateş açılması sonucu köy koruyucuların hayatını kaybetmesi, lojmanda koridor boyunca öğretmenlerinin dışarıda çıkan çatışmadan korunmaya çalışması, bir yanda ise tüm bu olayları öğretmen arkadaşlarında duyan ve terörden etkilenmeyen öğretmen kesimi de bulunmaktadır. Öğretmenler doğrudan olmasa da dolaylı etkilendiklerini görüşmelerde dile getirmişlerdir. Bu konuya ilişkin Ö2'nin günlüğünde ifadeler aşağıdaki gibidir:

Ö2:

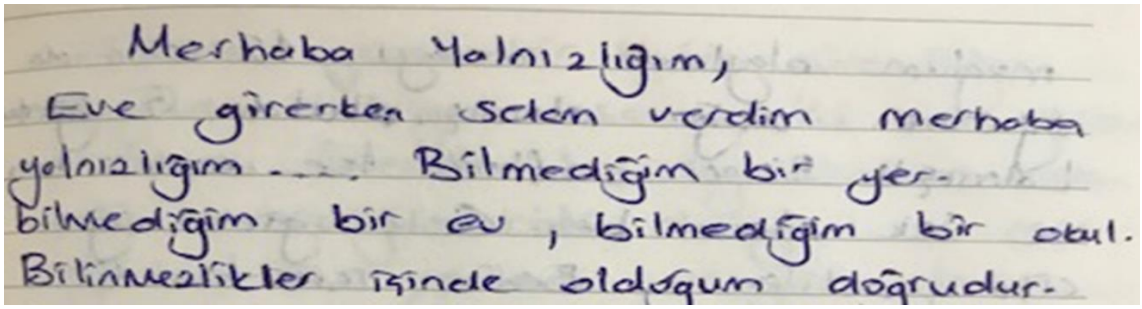

Yaşanan olaylardan sonra köyden servis çok çıkmıyor. Köylülerde korkudan çıkmamayı tercih ediyorlar.

Ö2, yaşanan terör olayından sonra köylülerinde korkudan dışarı çıkmamayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Yaşanan olaylardan öğretmenlerin yanı sıra köy halkı etkilenmekte olup, öğretmenlerde bu durumu gözlemleyerek fark etmişlerdir.

> **Ö1:**"*Bence en büyük sorun psikolojik sorunlar. Günüm tam bir denge halinde değil. Bazen modum oldukça düşüyor ve bu dengesizlik beni çok kötü etkiliyor. Zaten her şeyden etkilenecek bir haldeyim…"*
>
> **Ö8:***"Psikolojik oldu. Arada bir eve gitsem ya diyorum☺"*
>
> **Ö4:**"*Psikolojik olarak etkilendim. Ailemden, sevdiklerimden ve erkek arkadaşımdan uzaktayım."*
>
> **Ö10:***"Ailemden ilk defa bu kadar uzak kaldım. Farklı şehirde hiç bilmediğim insanlar arasında kendin olmak isterken yüzünüze her gün farklı bir maske takarken kendinizi bulabiliyorsunuz."*

Öğretmenler arkadaşlarına, sevgiliye, eşe, ailesine ve alışılmış sosyal çevreye duyulan özlemin kendilerini psikolojik olarak etkilediklerini belirtmişlerdir.

Ö1:

Merhaba Yalnızlığım,
Eve girerken selam verdim merhaba yalnızlığım.... Bilmediğim bir yer. bilmediğim bir ev, bilmediğim bir okul. Bilinmezlikler içinde olduğum doğrudur.

Ö1, Van'daki yaşamındaki ilk gününü günlüğünde belirtmiştir. Eve yalnızlığına selam vererek girmiş olduğunu ifade ederek, hiçbir şeyini bilmediği bir şehirdeki bilinmezlikler içerisindeki duygu durumu anlatmıştır. Bu duygu durumundan öğretmeninin hoşnut olmadığı anlaşılmaktadır.

Aday öğretmenler genellikle ekonomik olarak Van'ın beklentilerini karşılamadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ekonomik olarak ciddi bir sıkıntı yaşamadıklarını dile getirseler de buna ek olarak, diğer memur kesimlerine verilen doğu tazminatının öğretmenlerinde hakkı olduğu düşüncesindeler. Doğu da veya Van'da görev yapan memurlardan hiçbir farklılıkları olmadıklarını ev kurma, ev geçinimi, ulaşım ve güvenlik gibi problemlerle de kendilerinin uğraştıklarını belirtmişlerdir.

> **Ö2:** *"Ekonomik olarak şu anlık sıkıntım yok. Köyde lojmanda kalıyoruz. Zaten Van merkeze geldiğimizde harcama yapabiliyoruz."*

Aşağıdaki tablo 4.5b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.5b
"Van ilinde yaşadıkları sorunlarına ilişkin duygu ve düşüncelerin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Yaşanılan Sorunlar		İfade Edenler	f
SOSYO-KÜLTÜREL	Alışılmadık sosyal çevre	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö10	5
	Yaşanılan yerde sosyal hayatın olmayışı	Ö2,Ö3,Ö7,Ö10	4
	Farklı kültür	Ö1,Ö8	2
EKONOMİK	Sorun yaşadım.	Ö1,Ö5,Ö7	3
PSİKOLOJİK	Özlem duymak	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Durağan bir hayat	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7	4
	Terör	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	4

Toplam=32

Tablo 4.5b'de Van ilinde yaşadıkları sorunlara ilişkin duygu ve düşüncelerine dair ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde *"Alışılmadık sosyal çevre"* cevabı sosyo-kültürel alanda 5 görüş ile ilk sırada yer alırken, psikolojik alanda *"Özlem duymak"* cevabı 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Ekonomik alanda 3 öğretmen sorun yaşadığını dile getirmiştir. Öğretmenler alışılmadık sosyal çevreden kaynaklı birkaç sıkıntı yaşadıklarını ve bunun aşılamayacak kadar büyük olmadığını ifade etmişlerdir. Birinci görüşmelerde farklı kültürün bir sorun teşkil ederken ikinci görüşmelerde farklı kültür cevabını 2 öğretmen tarafından tercih edildiği görülmektedir. Bu da geçen 6 aylık süreçte öğretmenlerin kültüre uyum sağladıklarını ve bir sorun olarak görmediklerini göstermektedir. Konuya ilişkin örnek görüşler aşağıdaki gibidir:

> ***Ö1:****"Ekonomik özgürlüğümü yakın zamanda elime aldığım için ve burada ev geçindirdiğim için zorlanıyorum. Batıda ailesini kurmuş insanlarla aynı şartlarda maaş almanın doğru olduğunu düşünmüyorum. Bir bilet ücreti bile 200-300 lira olduğunu düşünürsek doğu görevini yapan öğretmenlere doğu hizmeti yapan polisler gibi doğu tazminatı verilmelidir."*

Ekonomik özgürlüğünü eline alan Ö1, Van'da ev geçindirdiği için zorlandığını, ailesinin yanına gitmek için olan uçak biletinin bile 200-300 lira oluşundan dolayı zorlandığını dile getirmiştir. Ailesinin yanında görev alan öğretmenler farklı olduğunu ama aynı şartlarda ekonomik kazanca sahip olmanın doğru olmadığını düşünmektedir. Doğu da çalışma zorunluluğu bulunan diğer meslek grupları gibi öğretmenlerinde doğu tazminatı alması gerektiğini düşünmektedir.

> **Ö3:** *"Köyümde gençler tarafından evimize girildi. Köyde öğretmenin evine girmeleri yani bu problemin yaşanıyor olması beni çok üzdü. Eşyalarımız çalındı ve köye bakış açım değişti. Zaten köyde sosyal ve kültürel hayat yok."*

Ö3, köyde bulunan lojmanlarına köyün gençlerinin girmesinden duyduğu endişeden bahsetmektedir. O lojmanda köye hizmet eden öğretmenlerin yaşadığını bile bile bunu yapan köyün gençlerini olması Ö3'ün köye olan bakış açısını olumsuz yönde değiştirmiştir.

> **Ö5***:"Ekonomik olarak daha çok para biriktirmeyi umuyordum ama olmadı. Fazlasıyla para harcıyorum. Kiralar çok yüksek.1+1 evler en az 750 lira."*

Ö5, Van'da daha çok para biriktirmeyi umduğunu ama yüksek ev kiralarından ve ihtiyaçlarını karşılamak adına fazlasıyla para harcadığını ifade etmiştir.

> **Ö7:** *"Ev seçeneğimiz az kiralar oldukça yüksek. Öğretmenlerde mecbur kaldığından dolayı elinden hiç bir şey gelmiyor."*

Başkale ilçesinde yaşayan Ö7, kiraların çok yüksek olduğundan ve öğretmenlerin buna mecbur bırakıldığından dolayı elinden bir şey gelmeyişini ifade etmiştir.

4.2. Aday öğretmenlerin Van'da ki mesleki durumlarına ilişkin bakış açılarının zaman içinde değişimi nasıldır?

Bu başlık altında "Öğretmenlerin Van'daki mesleki durumlarına ilişkin bakış açılarının değişimi zaman içinde nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan mesleki durum sorularına ilişkin durumlarına atandıklarından 6 ay geçtikten sonra öğretmenlerin duygu ve düşünce değişimleri ortaya konmuştur. Araştırmanın alt amaçlarına yönelik görüşme sorularına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

4.2.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra mesleki durumlarına yönelik Van'a ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?

Tablo 4.6a
"Van ilini tercih listesine yazmaya ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Van'ı Tercih Nedenleri	İfade Edenler	f
Seçenekler içinde görece daha iyi şehir olması	Ö1,Ö4,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10	6
Tanıdık kişilerin (arkadaş, akraba vb.) Van ilinde yaşaması	Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	6
Sosyal olarak görece uygunluk, rahatlık	Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9	6
Havaalanının bulunması	Ö1,Ö4,Ö6,Ö7,Ö10	5
Van ilinde göl olması	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö10	5
Tercih edilecek yerlerin az sayıda olması	Ö1,Ö4,Ö6,Ö9	4
Van'ın büyükşehir olması	Ö1,Ö4,Ö7,Ö9	4
Tercih edilebilecek illere göre az kalabalık olması, (sınıf mevcutları, Suriyeli öğrenciler…)	Ö1,Ö9,Ö10	3
Kuradan (21. tercih) gelmesi	Ö2,Ö3	2
Puanımın başka şehre yetersiz kalması	Ö7,Ö10	2
Sosyal medya ve haberler(bilgi toplamak)	Ö6	1
Hizmet puanının fazla olması	Ö1	1
Terörün az olması(diğer illere göre)	Ö4	1
		Toplam=46

Tablo 4.6a'da aday öğretmenlerin Van'ı tercih etme nedenlerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde aday öğretmenlerinin Van'ı tercih etme nedenlerinde farklılaşmaktadır. Van ilinde havaalanının bulunması, göl olması, tanıdık kişilerin Van'da yaşaması, büyükşehir olması, tercih edilebilecek illerin azlığı, havaalanının bulunması, hizmet puanının fazla olması, tercih edilebilecek illere göre daha az kalabalık olması, puanın başka ile yetersiz kalması, sosyal medya veya haberlerden bilgi toplama, hizmet puanının fazla olması ve terörün diğer illere göre az olması gibi nedenler yer almaktadır. Van'ın tercih edilmesi nedenlerinden "*Seçenekler içinde tercihen daha iyi şehir olması" ,"Tanıdık kişilerin (arkadaş, akraba vb.) Van ilinde yaşaması", "Sosyal olarak uygunluk ve rahatlık"* cevapları 6 görüş ile ilk sırayı paylaşmaktadır. Tablodan aday öğretmenlere atama tercihinde açılan illerin az olmasından dolayı var olan illerden en iyi olanı Van ilinin olduğunun düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Van ilinde yaşayan tanıdık aile çevresi veya kendinden önce atanan öğretmenlerden alınan duyumlara göre Van ili tercih edilmiştir. Aday

öğretmeneler atandıkları yerde sosyal olarak rahat edebileceği bir ortamın olmasını istediği için bu görüşte tercih edilmiştir. Van ilinin Türkiye'nin en doğusunda yer aldığı düşünüldüğünde havaalanın bulunması tercihinin 5 öğretmen tarafından tercih edilmesi de haklı bir neden olduğu anlaşılmaktadır. Van'ın büyükşehir olmasının havaalanı barındırdığı ve sosyal olarak daha uygun bir şehir olmasında etkili olmaktadır.

Van'ın doğa şartlarının da tercihlerde etkili olduğu görülmektedir. Van da göl bulunması deniz kenarında yaşayan 3 öğretmen (Ö1, Ö4, Ö5) tarafından tercih edilme sebebi olmuştur.

Öğretmenlerin görüşmelerinde bu konuya ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

> ***Ö1:"****Büyükşehir olması, bir tane kocaman gölünün bulunması, havaalanının olması ki kesinlikle çok önemliydi benim için, tabii ki tercih edebileceğim yerlerin az oluşu diyebilirim. Diğer illere göre daha az kalabalık olması da etkiliydi çünkü Urfa fazlasıyla kalabalık olan bir şehir ve Suriyeli öğrenciler fazla var."*
>
> ***Ö2:****"Tercihlerimde Van yoktu. Özel sebeplerim vardı. Urfa'yı yazmıştım. 21. Tercihten (kura) geldi. Ama büyükşehir olmasından dolayı hep Van'ın olmasını istiyordum. Buraya bir merakla geldim. Haberlerden aldığım duyumlar burayı merak etme sebebimdi."*
>
> ***Ö3****:"Tercihlerimin arasında Van yoktu. 21. Tercihten (kura) geldi."*
>
> ***Ö4****:"Haritaya baktığımda seçeneğim olmadığını gördüm. Ben de kendim için doğuda sosyal ve çevresel olarak beni kötü etkilemeyecek yerleri seçtim. Tercih zamanımızda doğunun güneyi terör bakımından biraz karışıktı. Bende doğunun kuzeyini tercih etmek istedim. Kuzeyde çok soğuktu. Ondan orta bir yer olsun istedim. Van büyükşehir olması, alışveriş yerlerin olması, havaalanın olması benim tercihlerimi etkiledi. İlk 4 tercihim Van oldu. Sonra Van çevresini seçtim. İpekyolu'nu seçme nedenim merkez ilçe olması ve merkezde oturmak istememdi. Okul seçerken de haritadaki yerine baktım."*
>
> ***Ö5:*** *"Van benim ikinci tercihimdi. Van hakkında hiç bilgi sahibi değildim. Ama buraya daha önceden gelmiş arkadaşım vardı. Van için tavsiyede bulundu. Rahat edebileceğimi söyledi. Ben İstanbul'da deniz kenarında oturuyorum. Burada da gölün bulunması beni etkiledi."*

Ö8: *"11 senelik arkadaşımın Van'da bulunması Van tercihimin en büyük sebebiydi."*

Ö9:*"Benim 20 tercihimin tümü Van'dı. Kız arkadaşım ile planladık. Evlenince rahat bir yer olması gerekliydi ve o da avukat olduğu için büyükşehir olması gerekiyordu. Diyarbakır, Urfa ve Van seçeneklerimiz vardı. Urfa çok tercih ediliyordu ondan yazmadım. Van'da olan birkaç arkadaşım vardı onlara da sordum. Her anlamda rahat olabileceklerini söyledi."*

Aşağıdaki tablo 4.6b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.6b
"Van iline atandığınız için memnun musunuz?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	**Tercih Edenler**	**f**
Evet, olumlu yönde değişti.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Hayır, olumlu yönde değişmedi		0
		Toplam=10

Tablo 4.6b'de öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra Van ilini tercihlerinden memnun olup olmama durumlarına ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan bulgulara yer verilmiştir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde *"Evet, olumlu yönde değişti."* cevabı 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Tabloda görüldüğü üzere Van'ı tercih eden veya atanmak zorunda kalan öğretmenlerin tamamı Van ili hakkında olumlu düşüncelere sahip olduklarını Van'dan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden örnekler ifadeler aşağıdaki gibidir:

Ö1:*"Evet memnunum. Bu yıl Urfa'yı da gezme şansım oldu. Seçeneklerin azlığından dolayı başka bir şehir aklımda kalmadı da zaten. Yeni bir şehir ilk zamanlar zorlayıcı olabiliyor. Van'ı yaşayarak tanıdım ve sevdim. Gayet memnunum."*

Ö2:*"Tercihlerimde Van yoktu. Erkek arkadaşım Urfa'da olduğu için orayı yazmıştım. Ama büyükşehir olmasından dolayı hep Van'ın olmasını istiyordum. Buraya merakla geldim."*

Ö3:"*Sınıf mevcutlarının az olması, ekonomik olarak beni zorlamadığı ve gezilecek yerleri çok olduğu için Van'dan memnunum."*

Ö4:"*Evet memnunum. Çünkü doğu da gelebileceğim daha iyi bir il olduğunu düşünmüyorum. Coğrafi olarak bulunduğu yer, sokakları, AVM falan oluşu güzel. Aklımda başka il kalmadı. Zaten Van ilk tercihimdi."*

Ö5:"*Doğunun incisi olarak anılıyor. Bende arkadaş tavsiyesi ile gelmiştim. Van'dan memnunum. Aklımda kalan başka bir şehir yok. Burada 5 yıl zorunlu olarak kalacağımı bilmek tedirgin ediyor beni. Ama Van gerçekten güzel bir şehir. 5 yılımı rahat yaşarım... Asla pişman değilim.*"

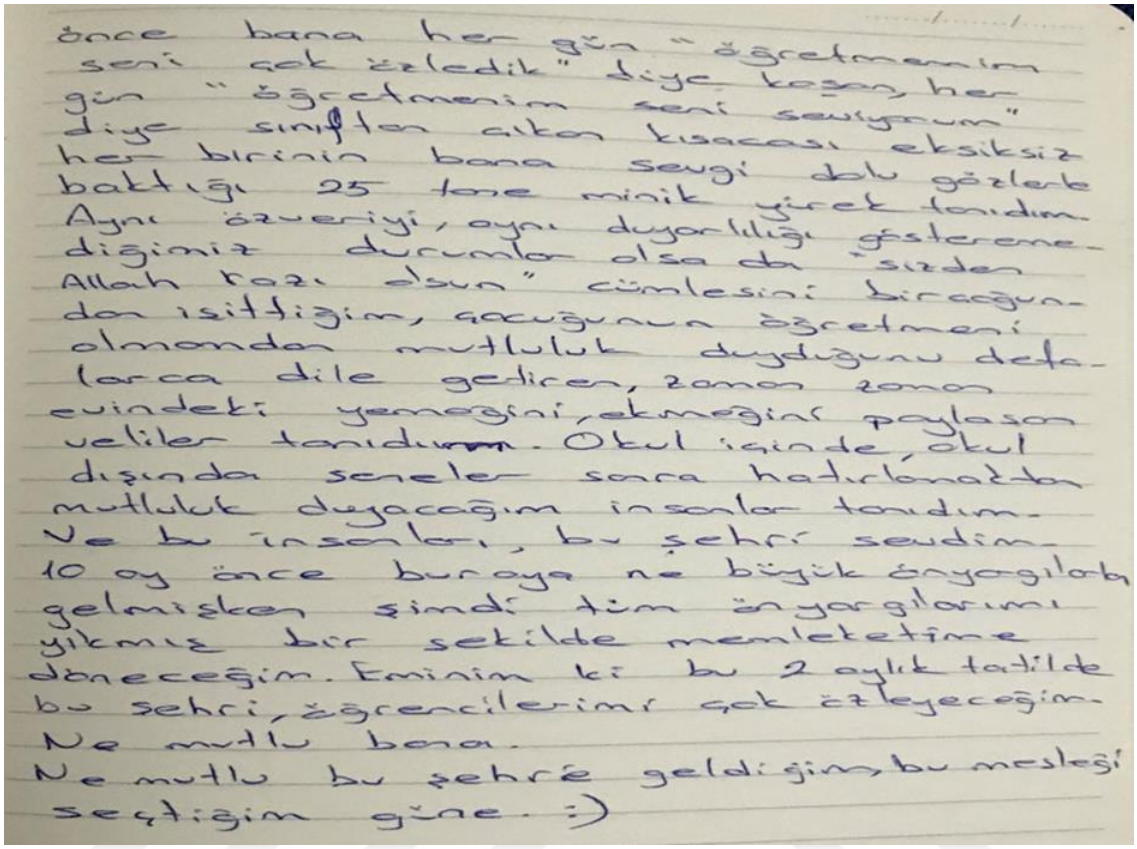
Ö6:*"... İlk tercihim Gaziantep idi. Batıya daha yakın oluşundan dolayı onun gelmesini çok isterdim ama Van oldu. Ama şu an sorarsanız Van olmasından memnunum. İyi ki burası olmuş."*

Ö8: *"Evet memnunum. Geldiğim ilk andan itibaren buraya alıştım ve burada olmaktan dolayı memnuniyetsizlik duymuyorum."*

Birinci görüşmelerde 10 öğretmenden 8'i Van ilini tercih listesine yazarak gelmiş, 2'si ise 21. Tercihten (kura) Van'a atanmışlardır. Van ili için gerek haberlerden gerekse duyumlardan ötürü önyargıları olan öğretmenler geçen bir yıllık süreçte hatta Van'a ilk gelişlerinden itibaren önyargılarını kırdıklarını belirtmişlerdir. Van ilinde sokak ve caddelerdeki canlı yaşam, AVM'nin oluşu, diğer doğu illerinden daha güzel olduğu düşüncesi, sosyal olarak uygunluk ve rahatlık, gezilecek yerlerinin çok olması gibi nedenler öğretmenlerin Van ilinden memnun kalmasına neden olmuştur. Geçen altı aylık süreçte Van'ın yazını ve kışını, gezilecek doğal ve tarihi güzelliklerini görebilen, diğer doğu illerini de bu süreçte gezme imkânı elde eden veya atanana arkadaşlarından aldıkları duyumlar sebebiyle fikir edinen öğretmenler Van hakkında daha çok olumlu fikir sahibi olmuşlardır. Aday öğretmenler geçen bir yıllık süreç sonunda Van ilinden memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

Ö4, Van'da bulunduğu süreci günlüğünde aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

Ö4:

önce bana her gün "öğretmenim seni çok özledik" diye koşan, her gün "öğretmenim seni seviyorum" diye sınıftan çıkan kısacası eksiksiz her birinin bana sevgi dolu gözlerle baktığı 25 tane minik yürek tanıdım. Aynı özveriyi, aynı duyarlılığı gösteremediğimiz durumlar olsa da "sizden Allah razı olsun" cümlesini birçoğundan işittiğim, çocuğunun öğretmeni olmandan mutluluk duyduğunu defalarca dile getiren, zaman zaman evindeki yemeğini, ekmeğini paylaşan veliler tanıdım. Okul içinde, okul dışında seneler sonra hatırlamaktan mutluluk duyacağım insanlar tanıdım. Ve bu insanları, bu şehri sevdim. 10 ay önce buraya ne büyük önyargılarla gelmişken şimdi tüm önyargılarımı yıkmış bir şekilde memleketime döneceğim. Eminim ki bu 2 aylık tatilde bu şehri, öğrencilerimi çok özleyeceğim. Ne mutlu bana.
Ne mutlu bu şehre geldiğim, bu mesleği seçtiğim güne. :)

Bir yıllık Van sürecini günlüğünde anlatan Ö4, Van'a atandığından itibaren neler yaşadığından günlüğünde bahsederken mesleğine olan katkılarından, Van'daki yeni hayatından ve bu hayatının ona kattığı yeni insanlardan, öğrencilerini anlatmıştır. Ö4, doğru mesleği seçmenin verdiği mutluluğu ve iyi ki de bu şehirde görev yaptığını kendi ifadeleriyle belirtmiştir. Süreç içindeki aslında Van'ı Van yapanın oradaki insanların özellikleri olduğu gerçeğini *"Seneler sonra hatırlamaktan mutluluk duyacağım insanlar tanıdım."* cümlesiyle anlaşılmaktadır. Buraya büyük önyargılarla gelen Ö4, geçen süreçte bu önyargıları yıktığını belirtmiştir. Hatta iki aylık yaz tatilinde Van'ı ve öğrencilerini özleyeceğini de cümlelerine eklemektedir. Öğretmenlik mesleğini seçtiği günden ve Van'ı seçtiği günden *"ne mutlu gün*" şeklinde bahsetmektedir. Bu da Ö4'ün Van ilinden memnun olduğunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Tablo 4.7a
"Van'a geldiğinizde karşılaştıklarınız arasında dikkatinizi neler çekti?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Kullanılan İfadeler	İfade Edenler	f
Van'ın doğası (göl, dağlar, iklim, caddeler…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Van'a gelince önyargılarımı kırdım.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Önyargılarım vardı (Terör, korku, rahatsız ortam…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Sokaklarındaki hareketli yaşam	Ö1,Ö4,Ö5,Ö6,Ö9,Ö10	6
Van halkı (dil, insanlar, yaşam tarzı…)	Ö1 Ö2,Ö3,Ö9,Ö10	5

Toplam=41

Tablo 4.7a'da öğretmenlerin Van'a geldiklerinde dikkatini çeken nelerin olduğuna dair öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tablodaki öğretmen görüşleri incelendiğinde *"Van'ın doğası (göl, dağlar, iklim, caddeler…)*" 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Van'a gelen aday öğretmenler ilk olarak insanlar ile değil de doğa ile karşılaştıklarından dikkatlerini Van'daki dağlar ve büyük olan göl çekmiştir. Bu nedenledir ki yapılan görüşmelerde katılımcı öğretmenlerin hepsi doğaya ilişkin ifadeler kullanmışlardır. Gerek havayolu gerekse karayoluyla Van'a gelen öğretmenleri, ufuk çizgisine bile sahip olan oldukça büyük olan Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü karşılamaktadır. Bunun yanı sıra şehrin hemen arkasında ağaçları bulunmayan, birçoğunun zirvesinde kar bulunan, oldukça yüksek, kurak dağlar bulunmaktadır. Şehre iniş itibariyle şehrin merkez ilçesi olan İpekyolu'nda bulunan sokak ve caddelerin oldukça kalabalık gelmesi ve beklenilenden çok kafe, alışveriş dükkânlarının bulunması aday öğretmenlerin dikkatlerini çeken unsurlar arasında yer almaktadır. Daha sonrasında insanlarla iletişime geçen öğretmenlerin dikkatine çeken bir başka şey de konuşulan dil, insanlar ve yaşam tarzları oluşmuştur. Van'da yaygın olarak konuşulan Kürtçe dili olduğu için sokakta Kürtçe konuşmalara ve Kürtçe yazılmış tabelalara sıkça denk gelinmektedir. Kürtçenin yaygın olduğu yerlerde yaşamayan öğretmenler için bu dikkat çeken bir unsur olmaktadır. Bunun yanı sıra yaygın dilin Kürtçe olması Türkçe konuşma diline de

yansımaktadır. İstanbul Türkçesinden daha farklı bir ağızda Türkçe konuşulmaktadır. Kültüre ait özellikleri yeme içme dükkânlarındaki yemeklerde, kadınların ve erkeklerin giyinişlerinde, dükkânların süsleniş tarzında da görebilmek mümkün olmaktadır.

Tablo incelendiğinde "*Önyargılarım vardı (Terör, korku, rahatsız ortam…)"* 10 görüş ile ilk sıralarda yer almaktadır. Van'a gelmeden önce Van hakkında rahat edemeyeceği bir ortam, terörün oluşu, oluşmuş kötü doğu algısından dolayı önyargılarının olduğunu belirten öğretmenler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra yeni bir yere gelmeden önce her insanın oluşturduğu hayal ettiği bir beklenti bulunmaktadır. Öğretmenler ilk izlenimlerinden sonra Van hakkında daha olumlu izlenimlere sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Bu konuya öğretmenlerin görüşlerinden ilişkin örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

> **Ö1:***"Öncelikle beni o kum yığını gibi duran dağ karşıladı. Memleketten geldim ve Karadenizliyim. Bu benim moralimi acayip bozmuştu. Çok renksiz bir yerdi. İlk geldiğimde burası yaşanmaz bir yer, insanlar nasıl yaşıyor diye düşünmüştüm. İnsanların Kürtçe ve Türkçe karışık bir aksanı olduğu için tabir doğruysa kaba bir dilleri var. Anlamakta zorlandım. Hatta ev eşyaları bakarken satıcı eşyalara dair bir çok şey anlatmıştı. Konuşma tarzına odaklandığım için konuşmada neler dediğini anlamamıştım. Beklediğimden daha kalabalık bir şehirdi. Ama bir şehri, hiç bilmemek çok ürkütücü. Hep insanlara tedirgin gözlerle baktım."*
>
> **Ö2:***"Yaşadığım yerden çok farklı, insanların yüz hatları sanki biraz sert. Konuşmaları biraz sert geldi. Misafirperverlik açısından çok iyiler. Her konu da elinden geldiğince sana yardım etmeye çalışıyorlar. Buraya alışmamızda inanılmaz fayda sağladılar. Tercihlerim hep Urfa olduğundan Van gelince buraya önyargılarımla geldim. Gelince bana zor geldi. Ben burada nasıl yaşayacağım, yaşadığım yere çok uzak, çok gelişmiş olarak düşünmüştüm. Evet, şu an gelişiyor eski halinde daha iyi. Daha da gelişmesi gereken bir şehir. Genelde insanlar buralar hakkında çok korkutucu anlatıldı. Hatta bundan dolayı Van'a gelmeyi çok istedim. Van'da ki insanlar nasıl yaşıyor, bize neden oralar böyle anlatılıyor. Gelmeden önce bana çevrem Van'da ki insanlarla her şeyi konuşma, dikkatli ol diye öğütler veriyorlardı. Çünkü ne kadar iyi niyetli yaklaşsan da, insanlar seni yanlış anlayabilirler, dediler. Tatsız durumlar*

yaşama, dediler. Van'ı tümüyle merak ediyorum ve mümkün olduğunca tanımaya çalışıyorum. Van insanı yani köylülerin zor yerde yaşadığını düşünüyorum."

Ö5:*"Açıkçası beklentim çok düşük olarak geldim. Gelmeden sosyal mecralardan, haberlerden hep baktım. Ve hep olaylar (terör) yaşanıyordu. Korkarak gelmiştim. Can ve beden sağlığımı sağlayıp bir şekilde yaşarım diyordum. Ama gelince pekte öyle bir yer olmadığını öğrendim. İnsanlarla diyaloğa girdik. Uç noktalarda insanlar görmedik."*

Ö6:*"Ben burada yolda yürümeyeceğimi düşünmüştüm☺ İnsanlar yolumu kesecekler nereye gidiyorsun, diye soracaklar sanıyordum… Burada yapamazsam, işlemlerimi bile yaptırmadan geri dönerim düşüncesiyle uçaktan indim."*

Ö7:"*... Van Başkale küçük bir yer ve burada nasıl yaşarım diye düşündüm. Kalacak yerde sıkıntı yaşadım. Küçük bir yer Başkale."*

Ö9:"*İlk geldiğimde kalabalık olması dikkatimi çekti. İranlılar oldukça çok. Tabii kafada oluşmuş bir Van profili var. Doğudan korku var. Önyargım vardı Okulum yola yakın. Şartları çok iyi beklemiyordum. Ama çok iyi çıktı..."*

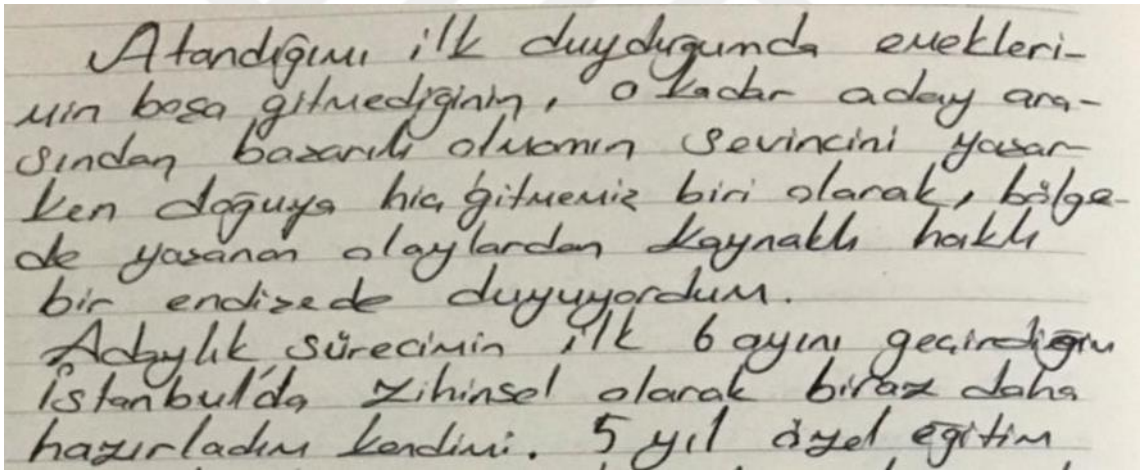
Görüşmelerden elde edilen bulgularda da görüldüğü gibi iklim ve doğa özellikleri atama tercihlerinde olduğu kadar şehir hakkındaki ilk izlenimlerde de etkili görülmektedir. Van'ın dağları iklim dolayısıyla kurak bir bitki örtüsüne sahip olduğundan çıplak olarak tabir edilebilecek bir görüntüye sahiptir. Giresunlu olan Ö1, Van'a ilk geldiğinde dağların çok kurak olduğunu "*tıpkı bir kum yığını gibi"* oluşunun dikkatini çektiğini ifade etmiştir. Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü'ne sahip şehre uçakla gelen öğretmenler gölün gerçekten büyük olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra ev kurma ve diğer işlemler için insanlarla iletişim kuran öğretmenler Van halkının Kürtçe dilinden kaynaklı olarak Türkçeyi farklı konuştuklarını ifade etmektedirler.

Merkez dışına atanan öğretmenlerin görev yapacağı yerlere giderken ilk izlenimlerinde ise yine dağlarda ağaçların olmayışı, kurak ve taşlık olan boş araziler ve kıvrımlı uzun yollar dikkatlerini çekmiştir. Van merkez olan İpekyolu dışında diğer ilçelerde kafe ve alışveriş yerlerinin sayısı oldukça azdır ve sokaklar çok kalabalık olmamaktadır. Merkez dışındaki ilçelerde kadınlar genelde sokağa çıkmadıkları için sokaklarda kadınlar görülememektedir.

> ***Ö3:****"Köye giderken yolları, dağları görünce açıkçası korktum ve yolda ağladım. Dağlarda falan ağaçların olmaması beni korkutmuştu… Van merkez-Başkale, Başkale-köy arasında yollar ıssızdı ve sürekli asker arabaları durduruyordu. Bu da benim alışık olmadığım bir durumdu. "*

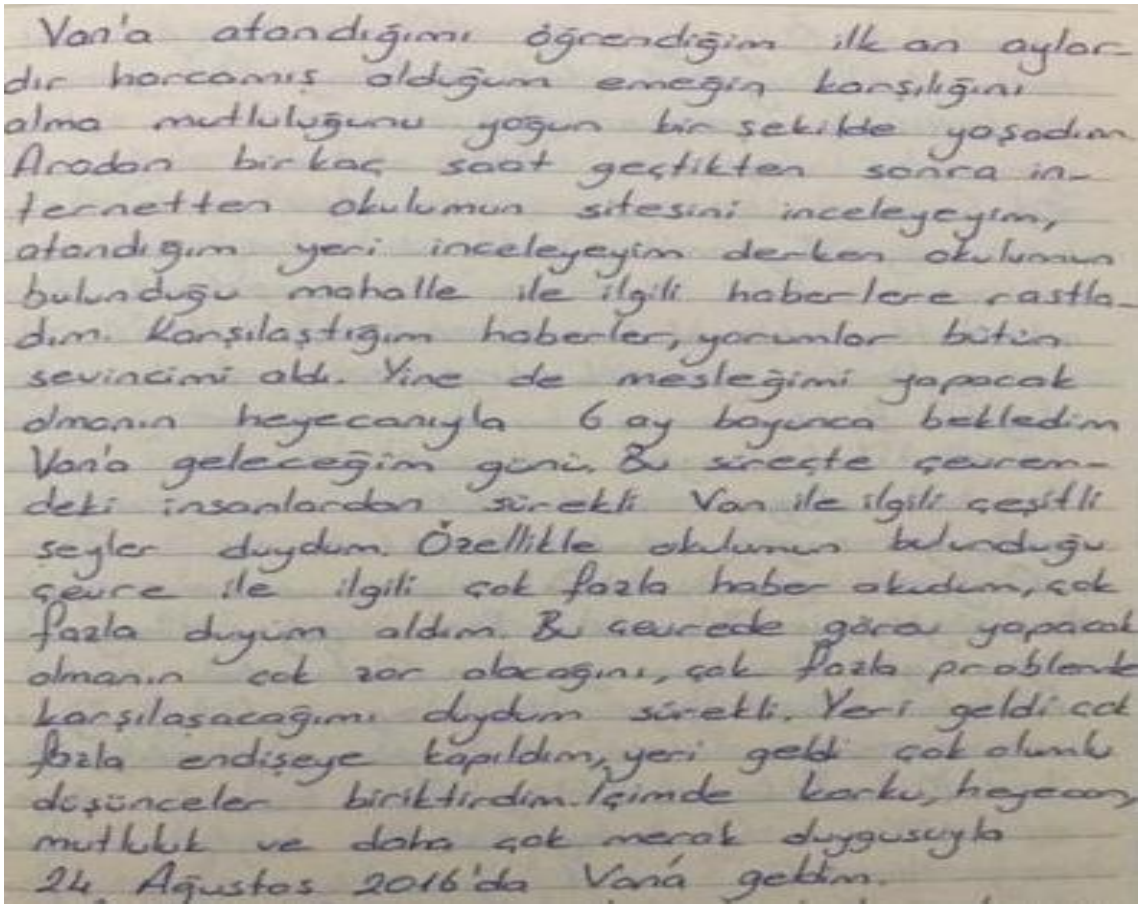
Van'ın Başkale ilçesinin bir köyüne atanan Muğla'dan gelen öğretmen Ö3, görüşmesinde Van hakkında ilk izlenimlerinde köy yolunun kendisini üzdüğünü belirtmiştir. Merkezden köye gidene kadar 3 saatlik virajlı bir yol giden, yollarda bitki örtüsünden kaynaklı ağaçların olmayışının kendisinde bir korku yarattığını ifade etmiştir. Bunun üzerine yollarda bulunan asker kontrol noktalarının da kendisini ürküttüğünü belirtmiştir. Ö3, için bu alışılmışın dışında bir durum olduğu için bundan olumsuz etkilenmiştir. Anlaşıldığı üzere alışılmış sosyal hayatın etkileri farklı bir ile geldiğinde devam etmektedir.

Ö5:

Atandığımı ilk duyduğumda endişelerimin boşa gitmediğini, o kadar aday arasından başarılı olmanın sevincini yaşarken doğuya hiç gitmemiz biri olarak, bölgede yaşanan olaylardan kaynaklı haklı bir endişede duyuyordum.
Adaylık sürecimin ilk 6 ayını geçirdiğim İstanbul'da zihinsel olarak biraz daha hazırladım kendimi. 5 yıl özel eğitim

Ö5, Van'a atandığını duyduğunda aslında endişelerinin olduğunu ve bunun içinde haklı sebeplerinin olduğunu günlüğünde ifade etmiştir. 2016 Şubat dönemi ataması olan ve ilk 6 aylık mesleki hayatını ailesini yanında İstanbul'da geçiren aday öğretmen Ö6, bu sürecin Van'a gelmek için onu psikolojik olarak hazırladığını belirtmiştir.

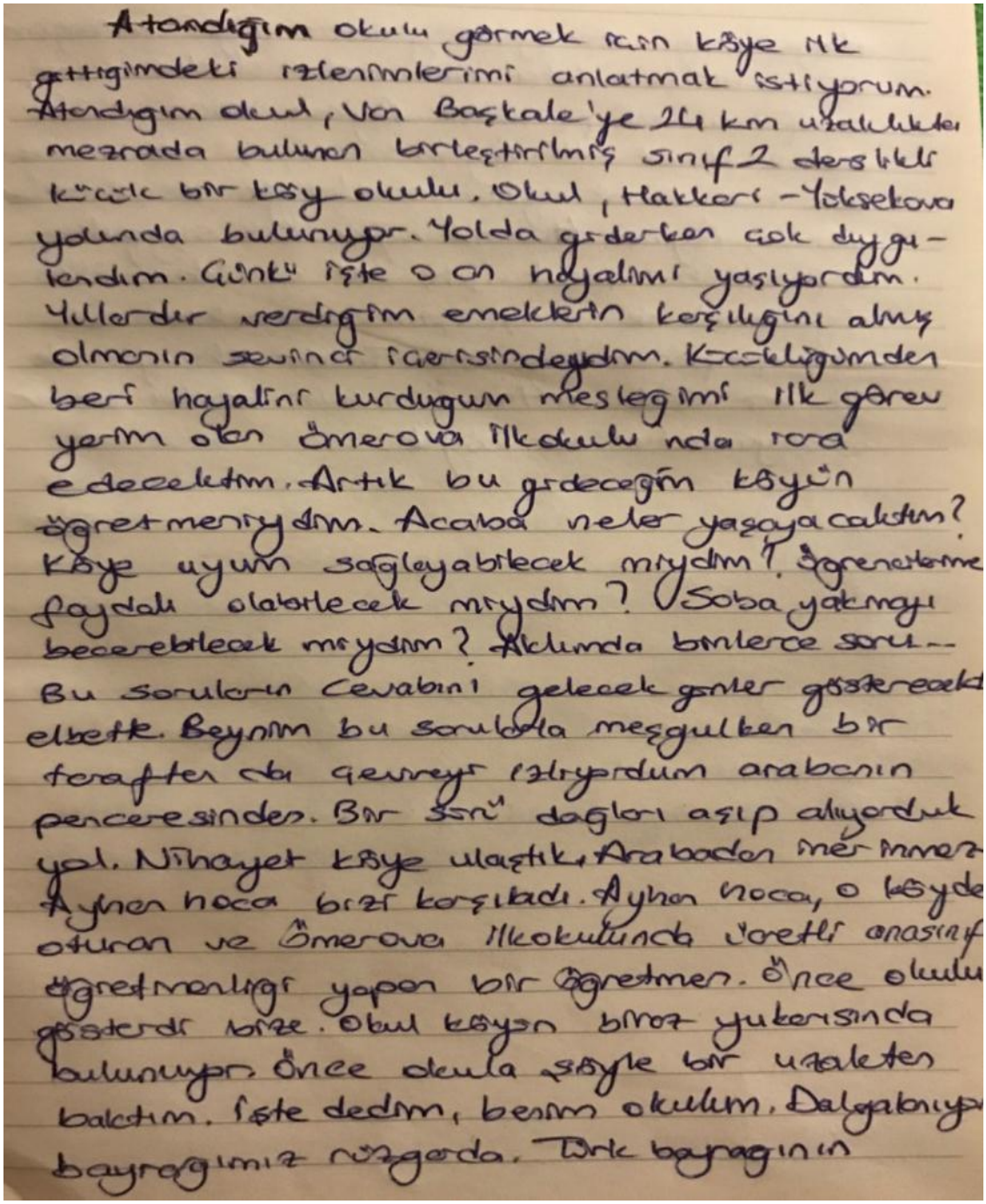
Ö6:

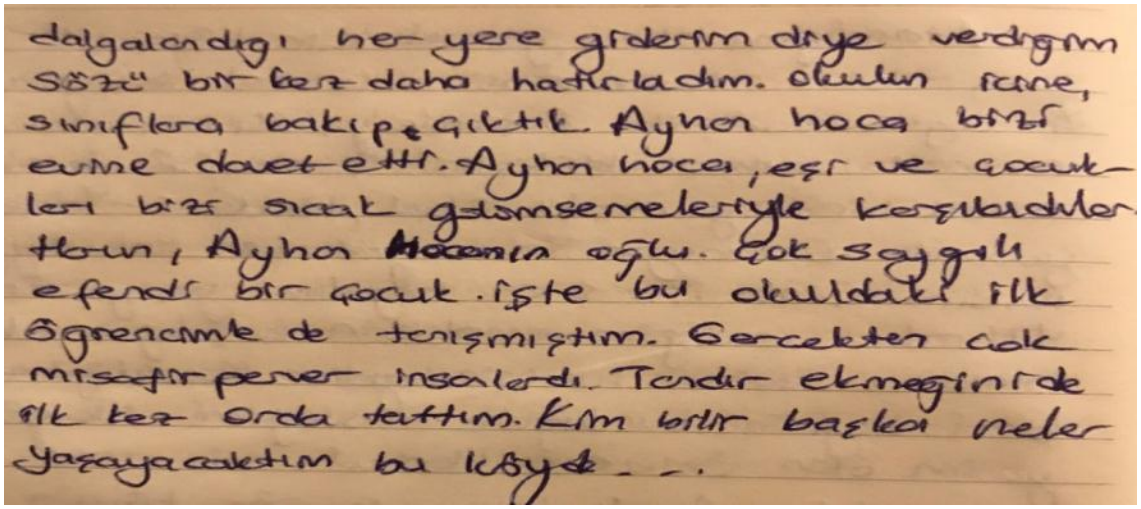
Van'a atandığımı öğrendiğim ilk an aylardır harcamış olduğum emeğin karşılığını alma mutluluğunu yoğun bir şekilde yaşadım. Aradan birkaç saat geçtikten sonra internetten okulumun sitesini inceleyeyim, atandığım yeri inceleyeyim derken okulumun bulunduğu mahalle ile ilgili haberlere rastladım. Karşılaştığım haberler, yorumlar bütün sevincimi aldı. Yine de mesleğimi yapacak olmanın heyecanıyla 6 ay boyunca bekledim Van'a geleceğim günü. Bu süreçte çevremdeki insanlardan sürekli Van ile ilgili çeşitli şeyler duydum. Özellikle okulumun bulunduğu çevre ile ilgili çok fazla haber okudum, çok fazla duyum aldım. Bu çevrede görev yapacak olmanın çok zor olacağını, çok fazla problemle karşılaşacağımı duydum sürekli. Yeri geldi çok fazla endişeye kapıldım, yeri geldi çok olumlu düşünceler biriktirdim. İçimde korku, heyecan, mutluluk ve daha çok merak duygusuyla 24 Ağustos 2016'da Vana geldim.

Van'a gelmeden önce atandığını duyunca okulu ile yaptığı araştırmalar sonucunda kötü haberlerle karşılaşan Ö6, atanma sevincinin kırıldığını belirtmiştir. Bu nedenle Van'a büyük bir önyargı ile gelmiş olan Ö6 endişeye kapılmıştır. Ö6'nın okulu Van merkezde bulunan Hacıbekir mahallesinde terör yanlısı gösterilerin sıkça yapıldığından mahallede TOMA(Toplumsal Olaylara Müdahale Aracı) araçları sürekli bulunmaktadır. Bunun yanı sıra çıkan olaylardan haberlere yansıyanlar dolayısıyla bu kanılara sahip olduğunu belirten Ö6, altı aylık aday öğretmen sürecinin de Van için kendini psikolojik olarak hazırlamış olduğunu belirtmiştir. Mesleğini yapacak olmanın heyecanı ile Van için olumlu düşünceler biriktirse de içinde korku, heyecan, mutluluk ve daha çok merak duygusuyla Van'a gelmiş olduğunu günlüğünde yazmıştır. Anlaşıldığı üzere bir şehri tanımadan önce sosyal medyada veya haber bültenlerinde yapılan haberlerin etkisi büyük rol oynamaktadır. İnsanların genel olarak çoğu doğu illeri için kötü bir algıya sahip olduğu görülmektedir.

Ö7:

Atandığım okulu görmek için köye ilk gittiğimdeki izlenimlerimi anlatmak istiyorum. Atandığım okul, Van Başkale'ye 24 km uzaklıktaki mezrada bulunan birleştirilmiş sınıf 2 derslikli küçük bir köy okulu. Okul, Hakkari - Yüksekova yolunda bulunuyor. Yolda giderken çok duygulandım. Çünkü işte o an hayalimi yaşıyordum. Yıllardır verdiğim emeklerin karşılığını almış olmanın sevinci içerisindeydim. Küçüklüğümden beri hayallerini kurduğum meslegimi ilk görev yerim olan Ömerova İlkokulu'nda icra edecektim. Artık bu gideceğim köyün öğretmeniydim. Acaba neler yaşayacaktım? Köye uyum sağlayabilecek miydim? Öğrencilerime faydalı olabilecek miydim? Soba yakmayı becerebilecek miydim? Aklımda binlerce soru... Bu soruların cevabını gelecek günler gösterecekti elbette. Beynim bu sorularla meşgulken bir taraftan da çevreyi izliyordum arabanın penceresinden. Bir süre dağları aşıp alıyorduk yol. Nihayet köye ulaştık. Arabadan önce Ayhan Hoca bizi karşıladı. Ayhan Hoca, o köyde oturan ve Ömerova İlkokulunda üçerli ara sınıf öğretmenliği yapan bir öğretmen. Önce okulu gösterdi bize. Okul köyün biraz yukarısında bulunuyor. Önce okula şöyle bir uzaktan bakıştım. İşte dedim, benim okulum. Dalgalanıyor bayrağımız rüzgarda. Türk bayrağının

dalgalandığı her yere giderim diye verdiğim
sözü bir kez daha hatırladım. okulun rahne,
sınıflara bakıp çıktık. Ayhan hoca bizi
evine davet etti. Ayhan hoca, eşi ve çocuk-
ları bizi sıcak gülümsemeleriyle karşıladılar
Hasan, Ayhan Hocanın oğlu. Çok sevgili
efendi bir çocuk. İşte bu okuldaki ilk
öğrencimle de tanışmıştım. Gerçekten çok
misafirperver insanlardı. Tandır ekmeğini de
ilk kez orda tattım. Kim bilir başka neler
yaşayacaktım bu köyde...

Ö7, atandığında okulu görmek için gittiğindeki ilk izlenimlerini günlüğünde yazmıştır. Van'ın Başkale ilçesine 24 km uzaklıkta olan Van-Hakkâri yolundaki bir köye atanan Ö7, atanmanın vermiş olduğu mutlulukla, küçüklüğünden beri hayalini kurduğu mesleğini yaşamak için ve kafasında köyde yaşayacaklarıyla yola çıkmıştır. Köy yaşantısını "Becerecek miyim?", "Köye uyum sağlayacak mıyım?", "Soba yakabilecek miyim?" gibi sorularla köy hayatına karşı oluşabilecek uyum problemlerini belirtmiştir. Bu cümlelerden Ö7'nin göreve başlamadan da köyde öğretmen olmaktan psikolojik olarak etkilendiğini göstermektedir. Bu soruların cevabına ise Van'da yaşanılacak olan günlerde saklı olduğunu ifade etmiştir. Köye uyum problemlerini düşünmeye başlayan Ö7, sosyal yönden durumunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra "Öğrencilerime faydalı olabilecek miyim? sorusunu da kendine yönelten Ö7, mesleki yönden de kendinin yeterliliğini sorgulamıştır. Van'dan köye giderken yolda birçok dağ aşan Ö7, köye ilk ulaştığında ücretli öğretmenin kendini karşıladığını belirtmiştir. Okulu gördüğünde "*İşte, dalgalanıyor bayrağımız rüzgârda. Türk bayrağının dalgalandığı her yerde öğretmenlik yaparım."* diyen Ö7'nin ifadelerinden, kendisini öğretmenlik mesleği açısından motive eden kaynağın milli değerler olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tablo 4.7b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.7b
"Van'a geldiğinizde karşılaştıklarınız arasında dikkatinizi neler çekti? Bu sürecin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Kullanılan İfadeler	İfade Edenler	f
Zaman içinde alıştım	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Zaman içinde alışamadım.		-

Toplam=10

Tablo 4.7b'de öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra Van'a geldiklerinde dikkatini çeken durumların değişme durumlarına ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Görüşmeler incelendiğinde "*Zaman içinde alıştım."*10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Öğretmenler geçen altı aylık süreçte Van'da ilk karşılaştıklarında dikkatlerini çeken durumlara alıştıklarını, eskisi gibi dikkatlerini çekmediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca birinci görüşmelerde alınan görüşlerde önyargılarını Van'a ilk gelişleriyle kırdıklarını ifade eden öğretmenler için zaman içinde Van'daki bu durumlara adapte olmaları doğal karşılanabilir.

Bu konuya ilişkin öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö1:***"Dilleri bana çok kaba geliyordu yani Türkçeyi Kürtçe dilinden kaynaklı kaba olarak kullanıyorlar. Ama bu süreçte dillerine alıştım. Başta kendimi buralara ait hissetmiyordum, her şey ilk olduğu için dikkatle bakıyordum ama zamanla her şeyi tanıdım ve alıştım."*
>
> **Ö2:***"... Onun dışında Van da çoğu doğu il gibi kapalı bir şehir. Ben doğuda hiç yaşamadım ama. Zaman içinde açıldığını gördüm. Beni rahatsız etmiyorlar açık görüşe karışıyorlar."*

Tablo 4.8a
"Hizmet öncesi dönemde yaptığınız staj uygulamalarının Van ilinde iş ortamınıza yansımalarını ve etkileri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Hayır hissedemiyorum.	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	9
Evet hissedebiliyorum	Ö2	1

Toplam=10

Tablo 4.8a'da öğretmenlerin hizmet öncesi dönemde yaptıkları staj uygulamalarının Van ilinde iş ortamlarına yansımalarına ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. 10 öğretmenden 9'u üniversite döneminde yaptığı staj uygulamalarının etkilerini hissedemezken, 1'i staj uygulamalarının etkisini hissedebildiğini ifade etmiştir. Tablodan anlaşıldığı üzere, aday öğretmenlerden çoğunluğu hizmet öncesinde yaptıkları staj uygulamalarının etkilerini mesleki yaşamlarında hissedememektedirler. Bu konuya ilişkin öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö1:"*Hayır. Üniversite ve stajlar sadece beni mesleğe ve çocuğa alıştırdılar. Stajda ki lay laylom halim şu an hiç yok. Belki de o zamanlar tam sorumluluk altında hissedemiyordum. Burada iki ayda öğrendiklerimi üniversite hayatıma değişemem. Mutlaka bunda farklı bir ilde olmam da etkilidir. Aslında hiç bir şey bilemiyor değilim ama sanırım uygulamalarda sıkıntı yaşıyorum. Çünkü üniversitede ki dersler gibi değil burası, seni dersini birçok etken etkiliyor ve sen tüm bunları dengede tutmalısın. Kendime bazen hiç güvenemiyorum ama hep aklıma yeni bir şeyler yapmak geliyor. Ve öğrendiklerimi deneme yanılmayla sınıfıma uyarlıyorum."*

Ö4:*"Ben stajda pembe bir dünyanın içinde yaşamışım. Buraya gelince gerçek dünya ile tanıştım."*

Ö5:*"Staj uygulamalarımı hatırlamıyorum bile..."*

Ö6:*"Yaptığım staj uygulamalarının etkisini görmüyorum. Orda çok öğretmen değil de yardımcı olarak gelmiş biri gibi daha çok öğrenci olarak bulundum. Orada çokta öğretmen vasfında bulunmadım. Ben stajımı üçüncü sınıflarda yaptım. Ama burada birinci sınıfları aldım. Bu konuda faydasını görmedim. Ama idari işler konusunda olumlu şeyler aldım. Adaylık sürecindeki danışmanımın tecrübesinden de yararlandım. Orda gördüklerimi kendi sınıfımda uygulamaya çalışıyorum. Orda gördüklerimi kendi sınıfımda uygulamaya çalışıyorum."*

Ö7:*"Ne zaman sınıfla baş başa kaldık o zaman ben öğretmen oldum."*

Ö9:*"Ben bu konuda hep üniversitede hocalarımla da tartışıyordum. Bizden gerçek hayatta yapamayacağımız şeyler istiyorlardı. Üniversite hayatı benim çokta gerçekçi değildi. Ders geçmek açısından gidiyordum. Sadece beni okula, öğrenciye, neler yapıp, neler yapmamam gerektiğini öğretti. Duruşumu kavradım. Orda ki yöntemleri kullanmıyorum. Zaten şartlarda el vermiyor. Bazen*

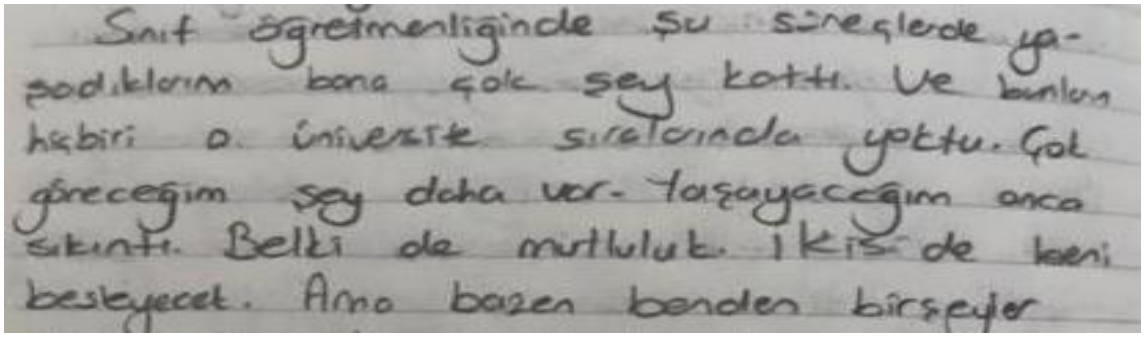
dersin bitmesine fazla kalıyor. Dersi doldurmam gerek. İşte onu yapmayı öğrendim. Bir hikâye, şaka ile dersi doldurabiliyorum. Zaten üniversite de bile dediler. Siz öğretmenliği ilk beş yılınızda öğreneceksiniz diye. Ben de şu an onu yaşıyorum. İki aydır kazandığım mesleki deneyimi üniversite hayatıma değişmem."

Ö10:*"Stajın yeterli olduğunu düşünmüyorum. Öğretmenlik mesleği uygulamada öğrenilen bir meslektir. Teorik derslerden ziyade uygulama derslerin ağırlığı artırılmalıdır. Ayrıca ilk yılımda batıda verilen eğitimi burada öğrencilerime uygulamaya çalışırken kültürel farklılık çatışmasını çok yaşadım. Stajda farklı öğretmenlerin deneyimlerini izlemek kendi öğretim yöntemimi geliştirmemi ve herkesten bir teknik eklememi sağladı."*

Görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerinin üniversite eğitimindeki staj uygulamalarının etkilerini görememesinde; üniversite eğitimi sırasında alınan teorik bilginin fazla olması, bilgilerin uygulamaya yansıtılamaması en büyük neden olarak ifade edilmiştir. Üniversitede staj okullarının şehrin en merkezi okulları olduğundan dolayı şu anda görev yaptıkları okullardan çok daha fazla imkâna sahip oldukları gerçeği de bir başka neden olarak söylenebilir. Sınıf öğretmenleri üniversite stajlarında dersine girdikleri sınıfları kendi sınıfı gibi benimsemediklerini ve haftada sadece bir gün yapılan staj uygulamasının bir ödev sorumluluğunda işlendiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler kendilerine ait bir sınıfa sahip oldukları zaman sınıfla ilgili problemlerle baş başa kaldıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri mesleklerini yerine getirirken her sınıfın seviyesinin, durumunun okul ve öğrenci çevresinin birçok değişkene sahip olduğundan staj uygulamalarındaki gibi simülasyon bir sınıfla karşı karşıya kalamamaktadır. Sınıfta ders anlatırken bilinenden bilinmeyene ve yakından uzağa öğretim ilkeleri gereği çevresel ve kültürel faktörde derse etki etmektedir. Görüşmelerden anlaşıldığı üzere deneyim ile kazanılanlarının öğretmenler üzerinde daha fazla etkileri olmaktadır.

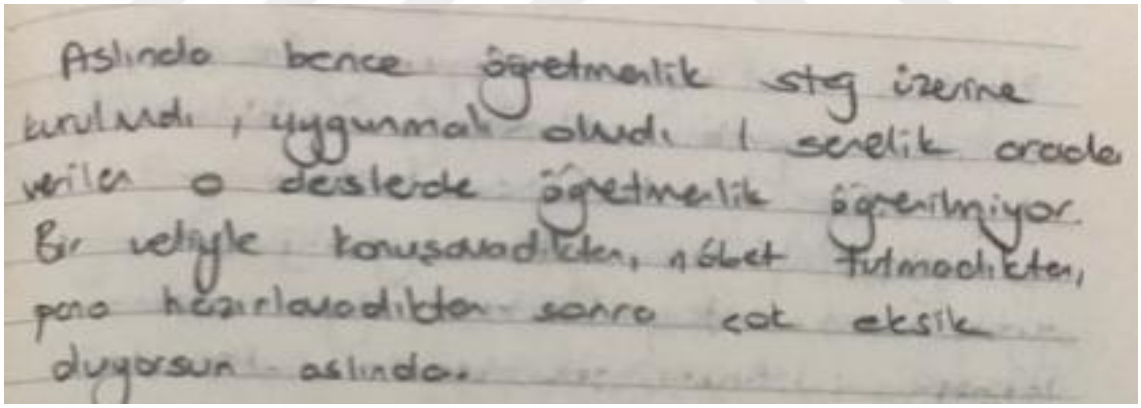
Ö1, üniversite eğitiminin mesleki yaşamına dair yansımalarından günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö1:

Sınıf öğretmenliğinde şu süreçlerde yaşadıklarım bana çok şey kattı. Ve bunların hepsi o üniversite sıralarında yoktu. Çok şey daha var. Yaşayacağım onca sıkıntı. Belki de mutluluk. İkisi de beni besleyecek. Ama bazen benden birşeyler

Ö1, öğretmenlik yaptığı sürecin deneyimle yaşadıklarının kendisine çok şey kattığını günlüğünde belirtmiştir. Yaşayacağı daha çok şey olduğundan kendisine bazılarının sıkıntı bazılarının ise mutluluk katacağından ama tüm bunların tamamının bir öğretmen olarak kendini besleyeceğini ifade etmiştir. Ö1, üniversite staj eğitimi için şu fikirlerini de günlüğüne eklemiştir:

Ö1:

Aslında bence öğretmenlik stej üzerine kurulmalı, uygunmalı olmalı. 1 senelik oradaki verilen o derslerde öğretmenlik öğrenilmiyor. Bir veliyle konuşmadıktan, nöbet tutmadıktan, pano hazırlamadıktan sonra çok eksik duyuyorsun aslında.

Öğretmenlik deneyimi sürecinde mesleğini sürdürmeyi öğrenen Ö1, öğretmenliğin staj üzerine kurulması gerektiğini günlüğünde ifade etmiştir. Ö1, staj uygulamasının birçok konuda eksik kaldığını asıl öğretmenlik mesleğinin sürecinde olduğu gibi velilerle iletişim halinde olmalarını, sınıf panosu hazırlamalarını, nöbet tutmalarını istemiştir. İdari işlemlerle ilgilenmeyen, öğrenci problemi çözmeyen, müfredatı yetiştirme problemi yaşamaya vb. birçok sorunla veya işle uğraşmayı öğrenmeyen öğretmen adayları içi staj eksik bir uygulama olmaktadır.

Yaptığı staj uygulamalarının etkilerini görebildiğini ifade eden Ö2, görüşmesinde şu ifadeleri kullanmıştır:

> **Ö2:**"*Mutlaka etkisi vardır. Yoktur desem çok saçma olur. Ders anlattım, sınıf yönetimi kazanmaya çalıştım. Kendimce bir şeyler yaptım. Aslında şu konuda eksiktir: Staj yerleri üniversite şehrinin kalabalık ve iyi okullarıydı. Her türlü imkâna sahip okullardı. Şu an ki çalışma alanımın staj okulumla alakası yok. Van'da imkânlarımız oldukça eksik. Öğretmen olarak nitelikli yani deneyimli öğretmenler staj okullarında daha fazlalıktadır. Deneyim öğretmenlikte önemlidir. Hani bir şeyi ilk kez yaptığınızda bilemezsiniz ya, öğretmenliği de deneyimle öğrenirsin. Görevimin ilk zamanlarda tecrübeli öğretmenlerden faydalandım. Stajda bu konuda deneyimli öğretmenlerde bize çok şey kattı. Sadece dediğim gibi ortamlar ve imkanlar çok farklıydı."*

Ö2, staj yaptığı okulların şehrin en iyi ve merkezi okullar olduğunu ve bu nedenle her türlü imkâna sahip olduğunu belirtmiştir. Ama görev yaptığı okulun imkân olarak staj okulundan çok geride kaldığını ifade etmiştir. Yaptığı staj uygulamalarının çok benzerlik göstermeyen okullarda olmasına rağmen kendisine katkısının bulunduğunu ders anlatımı, sınıf yönetimi konularda deneyim kazandırdığını dile getirmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.8b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.8b
"Hizmet öncesi dönemde yaptığınız staj uygulamalarının Van ilinde iş ortamınıza yansımalarını ve etkilerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Hayır, halen hissedemiyorum.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Evet, halen hissedebiliyorum		-
		Toplam=10

Tablo 4.8b'de öğretmenlerin hizmet öncesi dönemde yaptıkları staj uygulamalarının Van ilinde iş ortamlarına yansımalarına ve etkilerine ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. İkinci görüşmelerde öğretmenlerin fikirlerinde farklılaşma görülmektedir. Aday öğretmenlerin tamamı hizmet öncesi dönemdeki staj uygulamalarının etkilerini hissedemediklerini belirtmişlerdir. Hizmet öncesi dönemde

staj uygulamalarının etkisini hissedemediklerini belirten öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö1:** *"Stajda üçüncü sınıf okuttuğum için etkilerini hissedemiyorum. Şu an birinci sınıf okutuyorum ve sınıfım o okullardaki şartlara sahip değil. Sağlam alınan üniversite eğitimin ise her zaman beni etkilediğini söyleyebilirim…"*
>
> **Ö2:** *"Bence bu konu çok komik. Çünkü staj okulları üniversitenin seçtiği veli profilinin yüksek olduğu, öğrencilerin iyi olduğu, imkânların fazla olduğu yerlerdi. Görev yaptığımız okulların ise o staj okulları ile alakası yok. Fiziki imkânları yetersiz, öğrenci profili düşük, veliler ilgisiz. Van'daki öğretmen arkadaşlarım için bence bu durum böyle. Stajın şöyle bir katkısı var: Öğrencilerle ilk kez iletişime geçtiğim yerlerdir. Onun dışında ben stajın faydası gördüğümü düşünmüyorum. Şu an çok bambaşka bir yerde görev yapıyorum. Haftada bir gün gittiğimiz çok iyi şartlardaki okullardaki stajın etkisi yok. Staj süresinin fazla olması gerekli. Şehirlerarası bile çok farklılıklar var."*
>
> **Ö3:** *"Ben Burdur'da üniversite okudum ve stajımı da köy okulunda yaptım. Ama köy okulu merkeze 10 dakika uzaklıktaydı. Ulaşımda hiçbir sıkıntı yoktu. Köyde ortam iyiydi. Çocuklar bilinçliydi. İmkânları daha gelişkindi. Ama şimdiki görev yerim olan köy merkeze 2 saatlik mesafede, veliler ilgisiz. Köyde lojmanda yaşıyorum bu nedenle sosyal ortam yok. Bundan dolayı birbirinin aynısı ortamlar değil ve etkilerini hissedemiyorum. Tecrübeleri hiç kullanamıyorum. İş hayatına girdikten sonra çoğu şeyi öğrendim."*
>
> **Ö4:** *"Staj öğretmenim çok iyi değildi ama şimdi onu daha iyi anlayabiliyorum. Bazen bende çocuklara sert davranabiliyorum. Çocukları bazı derslerden mahrum ederdi. Uygulamalarını doğru bulmazdım."*
>
> **Ö7:** *"Staj yaptığım okullar genellikle büyük ve olanakları fazla olan okullardı. Atandığım okul birleştirilmiş sınıflı, sobalı bir okul. Zorluklarla baş etmeyi burada Van'da öğrendim."*
>
> **Ö8:** *"Van'daki öğretime etkisi olduğunu düşünmüyorum. Staj yaptığım okulun imkânı çok fazlayken görev yaptığım okulun imkânı oldukça kısıtlı. Bu nedenle buraya yansıması olduğunu düşünmüyorum. Üniversite öğrendiğim teknikleri kullanıyorum ama."*

Ö9:"*Faydalı ama doğudaki köy okullarında uygulanması çok zor. Öncelikle ben birleştirilmiş sınıf okutuyorum. Stajda birçok teknik yöntem öğrendik ama ben uygulayamıyorum. Belki ilerde uygularım ama şimdi faydasını görmüyorum."*

Geçen 6 aylık süreçte mesleklerine dair iş ve işlemleri daha çok öğrenen öğretmenler staj uygulamasının birçok konudan eksik kaldığını düşünmektedirler. Gerçek sınıf ortamında sınıfı etkileyen değişkenlerin bulunduğunu ama stajda bunlarla hiç uğraşmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra staj uygulaması yaptıkları okulların şehrin en merkezi okulları olduğunu ve fazlaca imkâna sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle görev yaptıkları okullar ile staj okullarının büyük bir farklılık gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler Van'da mesleklerini sürdürürken sosyal hayatlarını da kurmak ve düzenlemek zorunda oldukları içinde üniversitedeki staj uygulamasının etkilerini hissedemediklerini ifade etmişlerdir.

Ö7 ve Ö8 görev yaptıkları okullarda birleştirilmiş sınıf okuttuklarını ama staj uygulamasında böyle bir durumla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.9a
"Van ilinde sınıf öğretmeni olmanın sizi mesleki doyuma ulaştırdığını/ulaştıracağını hakkında düşünceleriniz nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Evet, düşünüyorum.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Hayır, düşünmüyorum.		-

Toplam=10

Tablo 4.9a'da öğretmenlerin Van ilinde sınıf öğretmeni olmanın kendilerini mesleki doyuma ulaştırıp ulaştıramama durumlarına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tablodan da anlaşıldığı üzere aday öğretmenlerin tamamı Van'da sınıf öğretmeni olmanın kendilerini mesleki doyuma ulaştıracağını düşünmektedirler. Öğretmenlerin görüşmelerinde bu konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Ö1:*"Sadece Van değil öğretmenlik zaten bir doyum işidir. Ama burada sadece öğretmen değilim mesleğin başındayım, her şeyin ilkini yaşıyorum tüm bunlardan sebep Van'da mesleki doyuma ulaşacağıma inanıyorum. Çocuklara bir şeyler kattığını görmek beni çok mutlu ediyor."*

Ö2:*"Mesleki doyuma ulaştırır mı kestiremiyorum ama onlara kattıklarıma baktığımda o mutluluğu ve farklılaşmayı görüyorsam bu mesleki doyumdur. Bugün yaşadığım şeyi anlatmak istiyorum. Öğrencilerime "Hafta sonu size boya aldım." dedim. Öğrencim geldi ve bana "Öğretmenim siz bizim için çok zahmet ediyorsunuz. Bizim için yoruluyorsunuz." dedi. Bir çocuk kalbi bu kadar güzel olabilir, dedim içimden. "Siz yeter ki mutlu olun." dedim. Bir çocuğu böyle mutlu ettiğimi görünce bende mutlu oluyorum. Atanmadan önce bana ihtiyacı olan yerlere atanayım, diye çok düşünürdüm. Köye ilk geldiğimde yapamayacağım için dönmeyi bile düşündüm. Bu davranış bana ve fikirlerime aykırıydı. Sonradan kendime çok kızdım. Buradaki insanları nasıl yarı yolda bırakırsın dedim. Evet, buradaki altı senem zor olacak. Ama bu bizi ve buradaki insanları geliştirecekse bunu yapmalıyım."*

Ö6:"*Van'da mesleki doyuma ulaşacağıma inanıyorum çünkü öğrencilerim her şeyden önce sevgiye açlar ve en ufak şey verdiğimde bunun karşılığını kat be kat görüyorsun, bence bu önemli."*

Ö7:*"Yani öğrencilerin eğitim seviyesi iyi değil, çocukların ilerlediğini görmek beni tabii ki de mutlu ediyor. Köy öğrencileri her zaman daha sıcak gelmiştir. Köyü de iyi ki yaşadım diyorum. Bence her öğretmen köyü yaşamalı."*

Ö10:*"Evet, ulaştırıyor. Daha önceden batıdaki okullarda bu doyuma ulaşmamıştım. Çocuklar olsun yöre halkı olsun çok samimi ve içten. Çocukların gözlerindeki öğrenme aşkı sizi kamçılıyor. Tek bir harf öğrenmeleri, velilerin size kızı gibi davranmaları kadar müthiş bir duygu yok. Her bir bilgi açısından öğrenciler eksik olduğu için uçsuz bucaksız bir bilgi akışı gerçekleştirebiliyorsunuz."*

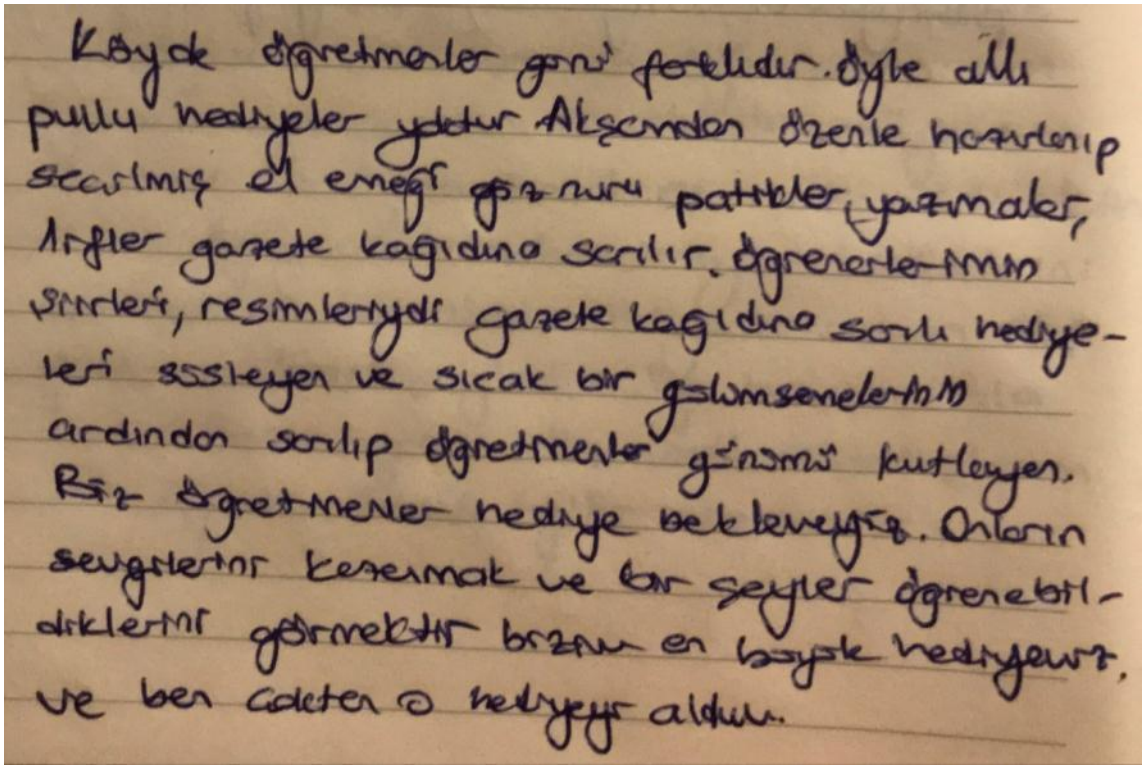
Van'da öğrencilere sadece ders değil, hayatı ve hayata dair farkındalıkları öğrettiği için öğrencilerin gelişimlerini farklı açılardan gözlemleyen öğretmenler mesleki doyuma ulaşacaklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin görüşmelere verildiği cevaplardan anlaşılıyor ki aslında öğretmenlik mesleği bir doyum işidir. Van'da öğrencilerinin çoğunun okulöncesi eğitimi almadıkları için okula çoğu şeyi bilmeden gelmektedir. Bu nedenle öğretmenler öğrencilere bir şeyler öğrettiklerini öğrenci de bunu farkını görmenin kendilerini mutlu ettiğini ve

mesleki doyum yaşattıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö8'in ifadeleri destekler niteliktedir:

> **Ö8:** "*Mesleki doyuma ulaştıracağını düşünüyorum. Zaten köy okulunda çalışmak benim halimdi. Bu şekilde mutlu olacağımı düşünüyorum. Merkezi okullarda çalışsam oradaki öğrenciler bir şeyleri bilerek geliyorlar. Ama köyde her şeyi ben öğretiyorum."*
>
> **Ö9:***"Ben karşılık aldığımı gördükçe bu doyuma zaten ulaşıyorum. Özellikle bir çocuğa bir şey kattığını görmek zaten seni mutlu ediyor."*

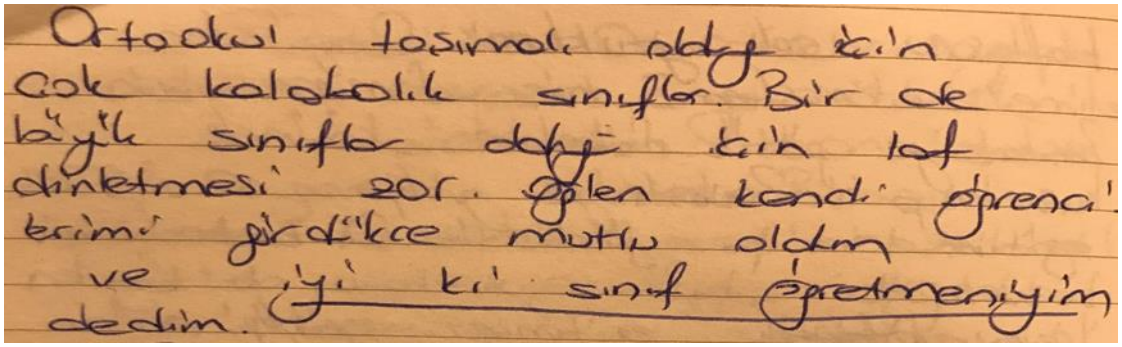
Ö7:

Köyde öğretmenler günü farklıdır. Öyle allı pullu hediyeler yoktur. Akşamdan özenle hazırlanıp sarılmış el emeği göz nuru patikler, yazmalar, liflar gazete kağıdına sarılır. Öğrencilerin şiirleri, resimleriyle gazete kağıdına sarılı hediyeleri süsleyen ve sıcak bir gülümsemelerin ardından sarılıp öğretmenler gününü kutlayan. Biz öğretmenler hediye beklemeyiz. Onların sevgilerini keşfetmek ve bir şeyler öğrenebildiklerini görmektir bizim en büyük hediyemiz. Ve ben çoktan o hediyeyi aldım.

Ö7, köyde geçen öğretmenler gününün günlüğünde anlatmıştır. Başka yerlerdeki gibi allı pullu hediyelerin olmadığı köyde, el emeği göz nuru patiklerin, yazmaların, liflerin, gazete kâğıdına sarılıp getirildiğini belirtmiştir. Onun yanı sıra öğrencilerin yazdıkları şiirleri sıcak gülümsemeleri ile sarılarak kutladıkları öğretmenler gününün süsleri asıl çocuklar olduğunu ifade etmiştir. Aslında öğretmenlerin hediye beklemediğini, öğretmenler için öğrencilerinin bir şeyler öğrendiklerini görmenin en büyük hediye olduğunu belirtmiştir. Ö7, öğrettikleriyle değişen öğrencilerini gördüğü için hediyesini çoktan almış olduğunu ifade etmiştir. Görüldüğü üzere mesleki doyuma ulaşmak

öğretmenlik mesleğinin gereğinde bulunmaktadır. Öğrencilerinin iyi yönlü değişimini gören her öğretmen bunun tatmin duygusunu yaşamaktadır.

Ö2:

Ö2, ortaokul bölümünde derse girdiği için yaş seviyesi büyük olan öğrencilerle uğraşmanın zor olduğunu ve sınıflarında kalabalık olduğundan günlüğünde yazmıştır. Kendi öğrencilerini gördükçe *"İyi ki sınıf öğretmeniyim."* diyerek mutlu olduğunu belirtmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.9b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.9b
"Van ilinde sınıf öğretmeni olmanın sizi mesleki doyuma ulaştırdığını/ulaştıracağını hakkında düşüncelerin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Evet, düşünüyorum.	Ö1,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	8
Hayır, düşünmüyorum.	Ö2,Ö3	2
		Toplam=10

Tablo 4.9b'de öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra Van ilinde sınıf öğretmeni olmanın kendilerini mesleki doyuma ulaştırıp ulaştıramama durumlarına ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. İkinci görüşmelere göre iki öğretmen (Ö2 ve Ö3) fikrini değiştirmiştir. Görüşmeler incelendiğinde Van'da sınıf öğretmeni olarak çalışmanın kendilerini mesleki doyuma ulaştırdığını düşünen öğretmen sayısı 8, mesleki doyuma ulaştıramayacağını

düşünenlerin sayısı 2'dir. Van'da çalışmanın kendilerini mesleki doyuma ulaştıracağı düşüncesine sahip olan öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö1:** *"Sadece Van değil öğretmenlik zaten bir doyum işidir. Ama burada sadece öğretmen değilim ve onun için burada doyuma ulaşacağıma inanıyorum. Birinci sınıf olmaktan mıdır mesleğe yeni başladığım için midir bilmiyorum ama öğretmenlikte mesleki doyuma ulaşıyorum. Çocukların bakışları ve öğrettiğim şeyleri onlarda görmek beni fazlasıyla mutlu ediyor."*
>
> **Ö5:** *"Evet düşünüyorum. Çocuklardan çok fazla şey öğreniyorum. Beni bazı öğrenciler şaşırtıyor. Sınıfın sonunda yer lan öğrencimin yıl sonunda sınıfın ilk beşe girmesi beni şaşırtıyor. Onların yapamaz dediklerimi yapmış olmaları benim ileride ki meslek hayatıma çok büyük katkıları var."*
>
> **Ö8:** *"Beni mesleki doyuma ulaştırdı. Okul her şeyi ile tamamen bana ait. Okulun öğretmeniyim ve idarecisiyim. Okuldaki evrak işlerini, temizlik işlerini, öğretme işlerini ben yapıyorum. Ben okulu tek başına idare etmesini öğretmesini öğrendim. Çocuklara daha iyi öğretim yapabilmek için materyal yapmak, yoktan bir şeyleri varmak bana bu duyguları yaşatıyor."*
>
> **Ö9:** *"Beni mesleki doyuma ulaştırdığı kesin. Oradaki çocukların pozitif ayrımcılık olarak eğitime daha çok ihtiyacı var. Bunu çok hak ediyorlar. Orada verdiğim tek bir şey bile beni mesleki doyuma ulaştırıyor. Belki batı da bunu yapsam böyle hissetmezdim diye düşünüyorum."*

Birinci görüşmeler incelendiğinde sınıf öğretmenlerin tamamı Van'da çalışmanın kendilerini mesleki doyumu ulaştırdığını/ulaştıracağını düşünmekteydiler. İkinci görüşmeler incelendiğinde ise Ö2 ve Ö3 Van'da çalışmanın kendilerini mesleki doyuma ulaştırmadığını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö2:** *"İlk görev yerim Van olduğu, ilk deneyimlerimi kazandığım yer Van olduğu için hep hatırlayacağım ve hiç unutmayacağım. Sonuçta bana tecrübe kattı. Çocuklarda ilkim olduğum için denek oluyor gibi. Çocukları istediğim seviyeye ulaştıramadığım için mesleki doyuma ulaşamam gibi geliyor."*

Ö2, ilk görev yeri olan Van'da mesleki tecrübelerinin ilklerini yaşadığı için öğrencilerinin bir denek olduğunu ve bu nedenle onları istediği seviyeye ulaştıramayacağı düşüncesiyle mesleki doyuma ulaşamayacağı belirtmiştir.

Ö3: *"Mesleki olarak deneyim kazanıyorum. İlk anlardaki heyecanım yok. Şartlardan dolayı mesleki doyuma ulaştığımı düşünmüyorum. Daha çok yıprandığımı düşünüyorum."*

Ö3, mesleki anlamda deneyim kazandığını ama ilk anlardaki heyecanın zamanla azaldığını belirtmiştir. Köyde öğretmen olarak görev yapmanın kendisini yıprattığı için mesleki doyuma ulaştırmadığını düşünmektedir.

Tablo 4.10a
"Van' da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönleri ve sınırlılıkları nelerdir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

	Tercih Edilme Nedenleri	İfade Edenler	f
OLUMLU	Mesleğimi öğrenmek	Ö1,Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	7
	Meslekte en zoruna alışmak	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö7,Ö8	6
	Hayatı öğrenmek	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö8,Ö9	6
	Yeni kültürler tanımak	Ö1,Ö2,Ö3,Ö10	4
	Empati yapmak	Ö2,Ö5,Ö9	3
SINIRLILIKLAR	Özlem duymak (aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, eski yaşama …)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö8,Ö9,Ö10	7
	Okul (veli ilgisizliği, maddi yetersizlikler, öğrenci durumları…)	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8	6
	Zor şartlarda ulaşım (genelde köy okulları ve merkeze uzak ilçeler)	Ö2,Ö3,Ö7,Ö9,Ö10	5
	Güvenlik sorunu (Terör)	Ö2,Ö3,Ö5,Ö6	4
	Öğretmenlik dışında birçok işle ilgilenmek	Ö1,Ö9	2

Toplam=50

Tablo 4.10a'da öğretmenlerin Van'da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönlerine ve sınırlılıklarına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Aday öğretmenlere Van'da yaşamanın olumlu yanlarını sorulduğunda; mesleklerini öğrenmek olduğunu, hayata hazırlandıklarını, yeni bir kültürü öğrendiklerini, mesleklerinin en zor şartlarını Van'da yaşadıkları ve empati kurmayı öğrendikleri gibi konulardan ifadeler kullanmışlardır.

Görüşmeler incelendiğinde *"Mesleğimi öğreniyorum."* 7 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Buna göre sınıf öğretmenleri Van'da ilk mesleki hayatlarına dair deneyim kazanarak mesleki tecrübelerini arttırmaktadır. Van bu konuda öğretmenlere olumlu bir katkı sunmaktadır. Burada dikkat çeken görüşlerden biri *"Meslekte en zorunu yaşıyorum."* 6 görüş ile ikinci sırada yer almaktadır. Aday öğretmenler Van'da öğretmenlik yaparken mesleklerinin ilk anlarını yaşadıklarından, alilerinden ve alışılmış hayatlarından uzak kaldıklarından, ilk kez hayatın gerçekleri ile karşı karşıya geldikleri için meslek hayatlarının en zor anları Van'da yaşadıklarını düşüncesine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Daha sonra ki mesleki yaşamlarında bu kadar büyük zorluluklarla karşılaşmayacaklarını düşünen sınıf öğretmenleri bu sayede ileride rahat edebileceklerini belirtmişlerdir. Ama en zorunu yaşamak mesleki anlamda sınıf öğretmenlerine büyük katkısı olacağı için olumlu anlamda mesleki deneyimlerine etki edecektir. Ayrıca öğretmenler bu olumlu yönlerin yanı sıra hayata dair gerçekleri öğrendiklerini, yeni kültürler, tanıdıklarını ve buradaki yaşamları görerek empati yapmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmenlerden örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

> **Ö2:** *"Bir insana bakış açımı değiştireceğin sanıyorum. Burada çok farklı şeylerle karşılaşıyorum… İnsanlara daha fazla değer sevmeyi, farklılıkları görmeyi, insanları anlamayı, insanları sevmeyi öğreniyorum. Mesela şunu yapmıyorum desem yalan olurdu; buradaki insanlar hakkında çok kolay ahkâm kesebiliyordum. Ama şimdi burada yaşantıyı görüyorum, benim için bu önemli. Daha iyi düşünmem gerektiğimi görüyorum. Daha insana değer vermeliyim bunun bana katkısına seviniyorum. Daha dikkatli harcamalar yapıyorum. Kendi yeğenim ile bu çocukları karşılaştırıyorum. İmkânlar çok farklı, en basit şeylerde bile çokça farklılıklar var ki. Buradaki yaşadıklarım, köy yaşantım, ikili ilişkilerim benim hayatımın her noktasını öyle etkileyecek ki. Burası sanki deneme ortamı gibi her şeyimi ilk yapıyorum. Sanki deney yapıyorum."*
>
> **Ö3:** *"Olumlu yanları şöyle; ben okulun o fiziki şartlarında, kötü psikolojik ve köyün olmayan sosyal şartlarında mesleğimi sürdürürsem ilerde gideceğim yerde zorlanmam. Van beni zora hazırlıyor."*
>
> **Ö6:** *"Çocuğa verdiğim sevginin karşılığını görebilmek çok güzel. Gösterdiğim ilginin sevginin onda etkisini görebilmek beni mutlu ediyor…"*

Ö9:*"Zorluklar ile baş etmeyi öğrendim. Hayatımda soba yakmadım. Eskiden olsa babamı arardım. Erkekte olsak çoğu şeyi yapmayı bilmiyoruz. Van gibi yerde de soğuk ile baş etmeyi öğrendim. Tek burada sadece akademik olarak yoksun yanı sıra birey olarak varsın. Bazen seni öğretmen diye bir işi halletmeye çağırıyorlar. Ama ben olumlu yanlarını daha çok görüyorum. Zorlukları görünce kolaylıklarla başa çıkmak daha kolay olacak tabii ☺*

Görüşmeler incelendiğinde aday öğretmenler Van'da yaşamanın sınırlılıklarına; özlem duymak (aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, eski yaşama …), okula olan zor ulaşım (genelde köy okulları ve merkeze uzak ilçeler), güvenlik sorunu (terör) ve okul sorunları (veli ilgisizliği, maddi yetersizlikler, öğrenci durumları…) gibi görüşlerden ifadeler kullanmışlardır. *"Özlem duymak"* 7 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Sosyal durum incelemesinde Van'daki yaşamlarının alıştıkları sosyal çevreden ve sevdiklerinden uzak kalmayı gerektiği için özlem duyan öğretmenlerin mesleki durum analizlerinde de özlem duymak görüşü de Van için bir sınırlılık olarak ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mesleklerinin ilklerinin yanı sıra hayata dair ilkleri de yaşayan öğretmenlerin bazıları ilk kez kira ödemiş veya köyde yaşamış, ilk kez evdeki musluğu tamir etmek zorunda kalmış, ilk kez ailesinden ayrılmış, ilk kez fatura tarihlerini takip etmeye başlamış, ilk kez yalnız yaşamaya başlamıştır. Mesleki hayatlarının yanı sıra günlük hayatlarında da ilklerini yaşayan aday öğretmenler, bazen birden farklı sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumda öğretmenler hayatlarını da yeni baştan düzene sokma zorunluluğunda kalmaktadırlar. Bu sebeple ekonomik, psikolojik, sosyal olarak kötü etkilerin öğretmenlerin mesleki hayatlarına da dolaylı olarak olumsuz etkileri olmaktadır. Bu konuya ilişkin örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

Ö4:*"Ailemden uzağım. Alışkın olduğum ortamdan uzağım. Erkek arkadaşım var. Ama uzak yaşamak zorunda kalıyoruz."*

Ö5:*"Sınırlıklar ise velilerin ilgisizliği, öğrenci durumları, maddi yetersizlikler, okulun çevresindeki terör olaylarını. diyebilirim."*

Ö6:*"Olumsuz yönü ise veli ilgisizliğidir."*

Ö7:"*Van merkezde olsam olumlu yön bulurdum. Ama Başkale çok olumlu olabilecek bir yer değil. Kış boyunca yollar da çok sıkıntılar yaşadık. Köye servis çıkmadı, köy yollarını yürüdük. Köy okulunda ve birleştirilmiş sınıf okutuyorum. Soba yakıyorum."*

> **Ö9:** *"Sınırlılıklar az olduğunu düşünüyorum. Zaten hep kötü bakarsak olmaz. Ben sınırlılıklardan da ayrıca bir şey öğrendim. Ben Van'da daha çok büyüdüm. Birçok il gezdim. Van beklentimden oldukça iyi. Burada altı yılım geçecek. Ama rahat geçecek altı yıl olduğunu inanıyorum..."*

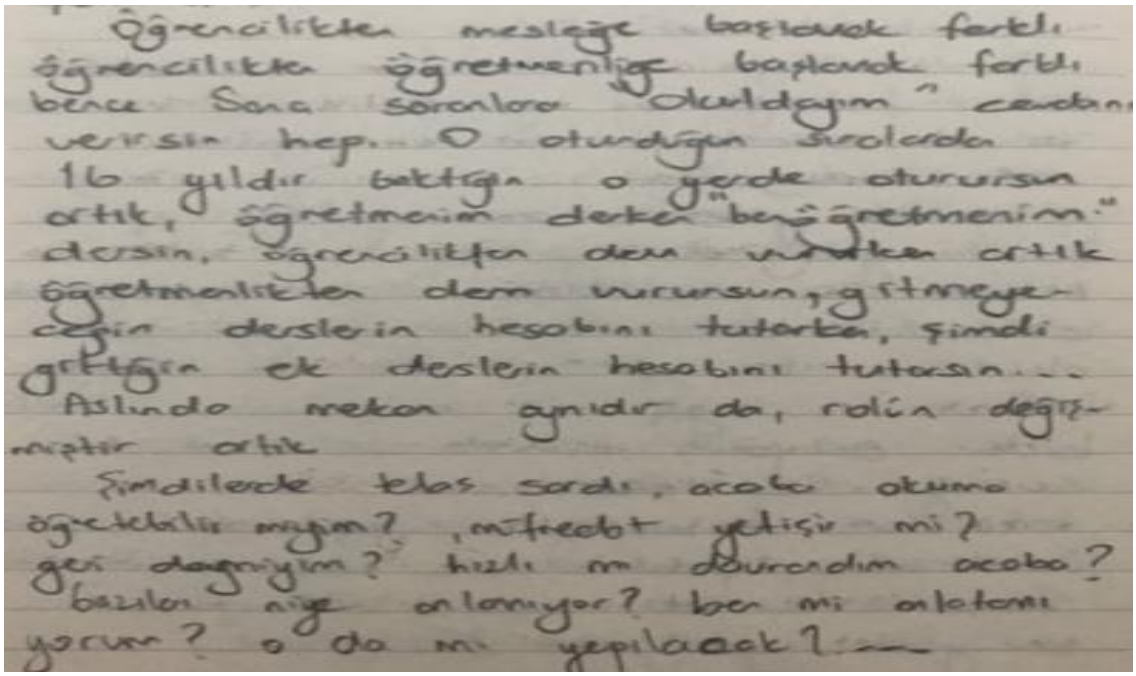
Öğretmenlerin sınırlıklara dair söyledikleri cümlelerin sonlarına "*Ama bu zorluklar baş etmek bana yeni bir şey öğretti."* ifadelerini kullanmışlardır. Anlaşılıyor ki aslında o sınırlılık denilenlerde kazanç haline dönüşmektedir.

> **Ö10:** *"Kültürel çatışmayı iliklerime kadar hissedebiliyorum. Toplumsal baskı aşırı fazla hele ki kadınsanız. Örneğin; Veliler çocuklarını cinsiyet ayrımı yaparak erkek öğretmene vermek istiyor. Toplantılarda kadın veli görmek çok zor. Çoğu zaman da siz ısrarla çağırmazsanız veliler gelmiyor. Asıl çocuğun eğitimiyle ilgilenen anne olduğu için onlarla daha fazla iletişime geçmek isterdim. Annesiyle iletişime geçebildiğim öğrencilerimle daha etkili eğitim gerçekleştirebildim."*

Ö10, kültürel farklılıkları fazlasıyla hissettiğini görüşmesinde belirtmiştir. Toplumdaki kadınların yerinin farklı olmasından dolayı bunun ayrımı Başkale'de rahatlıkla hissedebildiğini ifade etmiştir.

Bu konuya ilişkin günlüklerden örnekler aşağıdaki gibidir:

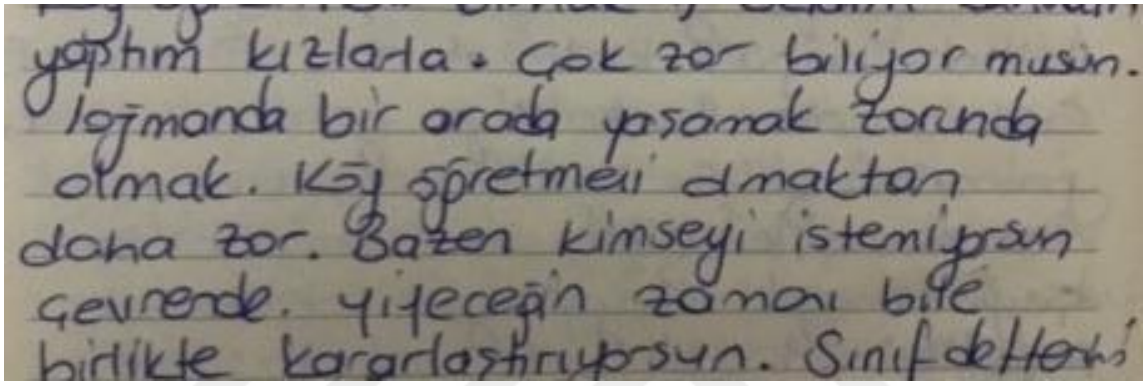
Ö1:

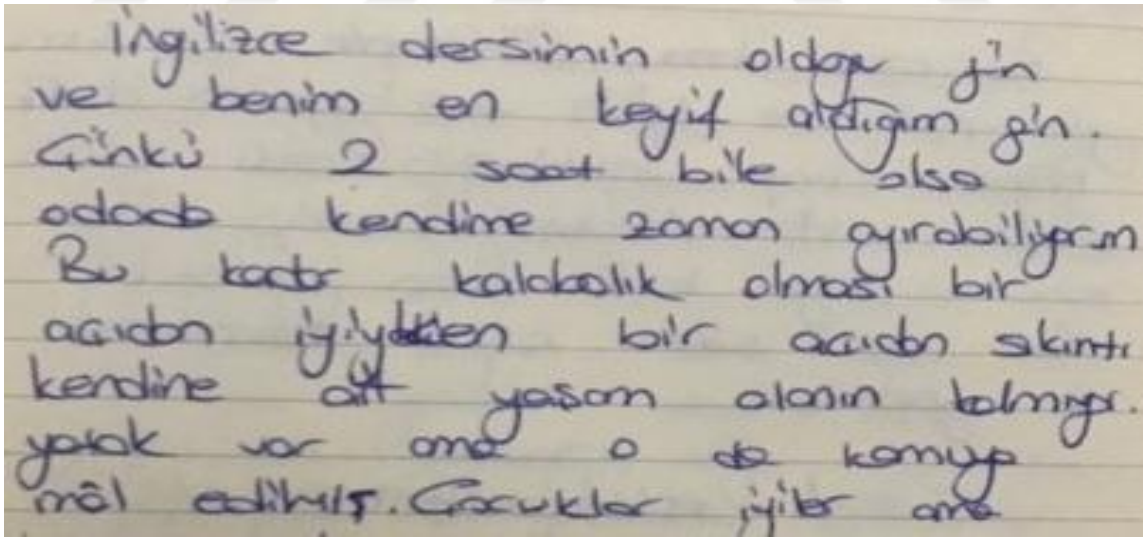
Ö1, günlüğünde öğrencilikten öğretmenliğe geçişine dair ifadelere yer vermiştir. 16 yıl boyunca oturduğu o sıralardan baktığı öğretmen masasında oturmanın farklılığını, "Öğretmenim" diye seslenirken "Öğretmenim" denilen o kişi olmanın, aynı mekânda farklı role bürünmenin farklılığını belirtmiştir. Aslında mesleğinin ilklerini Van'da yaşamaktadır. Mesleki deneyim kazanmaktadır.

Ö2 ve Ö3, lojman da yaşamanın sıkıntılarını günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö3:

yaptım kızlarla. Çok zor biliyor musun. lojmanda bir arada yaşamak zorunda olmak. Köy öğretmeni olmaktan daha zor. Bazen kimseyi istemiyorsun çevrende. yiyeceğin zamanı bile birlikte kararlaştırıyorsun. Sınıf de Hoca

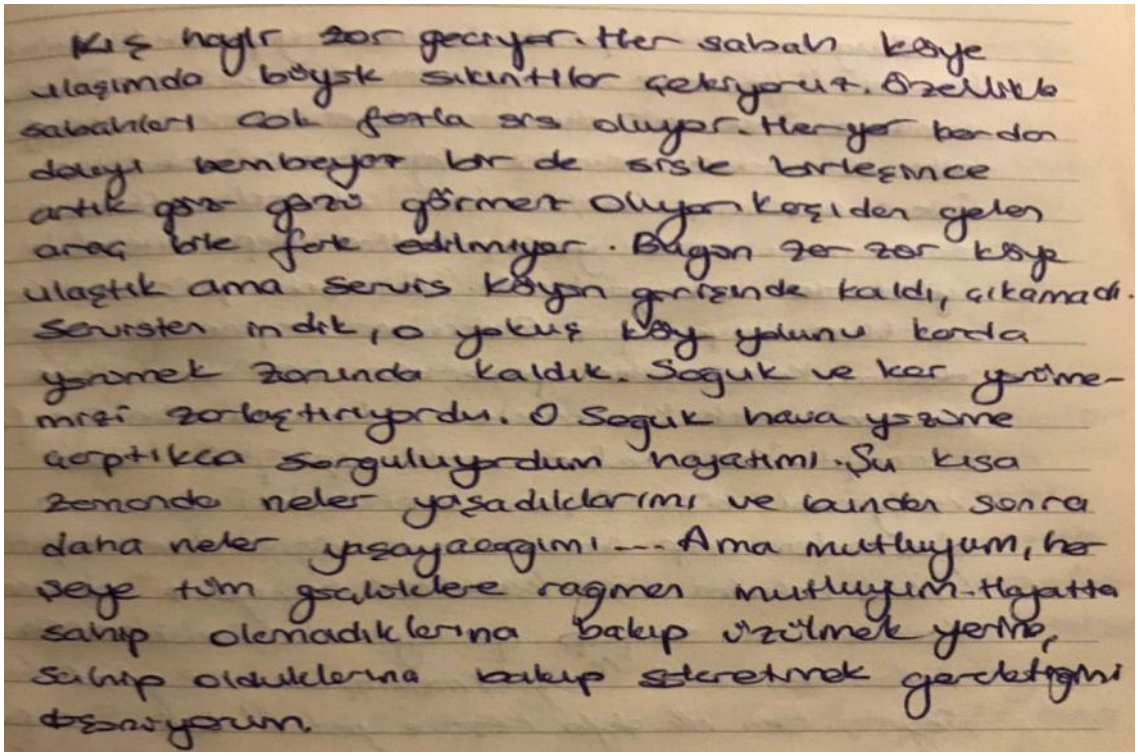
Ö2:

İngilizce dersimin olduğu gün ve benim en keyif aldığım gün. Çünkü 2 saat bile olsa odada kendime zaman ayırabiliyorum Bu kadar kalabalık olması bir açıdan iyi yönden bir açıdan sıkıntı kendine ait yaşam alanın kalmıyor. yatak var orda o da koridor mal edilmiş. Çocuklar yiyor orda

Başkale'nin köyünde lojmanda yaşamak zorunda kalan Ö2 ve Ö3, lojmanda yaşamanın zorluklarından günlüklerinde ifadeler kullanmışlardır. Aynı mutfağı, odayı, tuvaleti paylaşmak zorunda kalmanın yanı sıra kendilerine ait ufak bir alanın bile bulunmayışı öğretmenleri oldukça zorlamaktadır. Ö3, yemek zamanını, nasıl ve ne yiyeceğini dahi

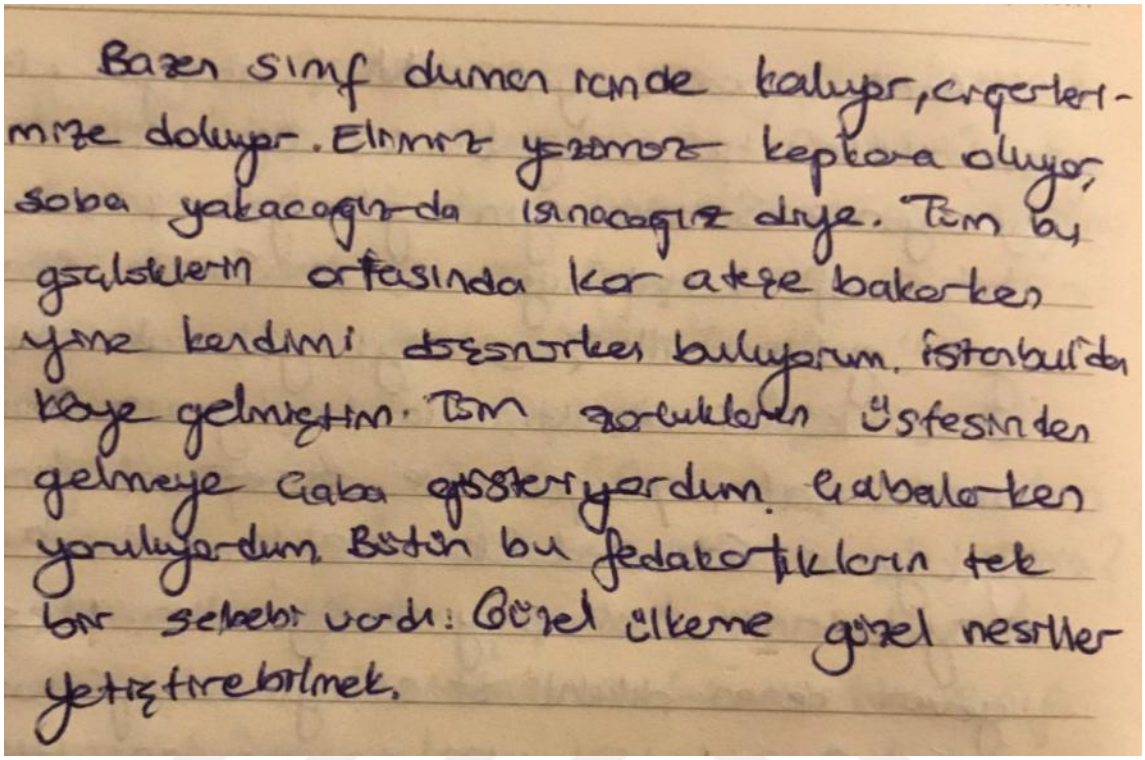
mekânı paylaştığın insanlarla kararlaştırmak zorunda kalmanın köy öğretmenliği yapmaktan zor olduğunu düşünmektedir.

Ö7:

Kış hayli zor geçiyor. Her sabah köye ulaşımda büyük sıkıntılar çekiyoruz. Özellikle sabahları çok fırtına oluyor. Her yer bembeyaz olduğu için bir de sisle birleşince artık göz gözü görmez oluyor. Köyden gelen araç bile fark edilmiyor. Bugün zor zor köye ulaştık ama servis köyün girişinde kaldı, çıkamadı. Servisten indik, o yokuş köy yolunu karda yürümek zorunda kaldık. Soğuk ve kar yürümemizi zorlaştırıyordu. O soğuk hava yüzüme çarptıkça sorguluyordum hayatımı. Şu kısa zamanda neler yaşadıklarımı ve bundan sonra daha neler yaşayacağımı --- Ama mutluyum, her şeye tüm zorluklara rağmen mutluyum. Hayatta sahip olamadıklarına bakıp üzülmek yerine, sahip olduklarına bakıp şükretmek gerektiğini düşünüyorum.

Ö7, Van'ın Başkale ilçesinde geçen zor kış şartlarından günlüğünde ifade etmiştir. Başkale ilçesinde yaşayan ve kışın köye servisle ulaşım sağlayan Ö7, büyük sıkıntılar çektiğini anlatmıştır. Van'ın çoğu ilçesinde kış oldukça sert geçmektedir. Başkale de kışın kar çok yağar ve mevsim boyunca hatta ilkbaharın ilk aylarına kadar yerden kalkmamaktadır. Uzun ve şiddetli kar yağışlarından dolayı birçok köy yolu kapanmaktadır. Ö7, bembeyaz karla bir de sisin birleşmesiyle köy yolunda göz gözü görmez hale geldiğinden servisten inip, yokuşlu köy yoluna yürüyerek devam etmek zorunda kalmıştır. O karlı yolları yürürken soğuk hava yüzüne çarptıkça şu kısa sürede Van'da yaşadıklarını ve onu daha neler beklediğini düşünmüştür. Şartların oldukça zor olduğu köy okulunda iklimden dolayı daha da zorluklar yaşayan ve okula bile düzgün bir şekilde ulaşım sağlayamayan Ö7, sahip olmadıklarına bakıp üzülmek yerine, sahip olduklarına bakıp şükretmek gerektiğini söylemiştir. Anlaşılıyor ki şartlar zor olsa da atanıp öğretmenlik mesleğini yerine getirebilmek çok değerli bir şeydir. İnsan sahip olamadıklarından çok elindekilerinin değerini bilmesi gerekmektedir.

Ö7:

Bazen sınıf dumanında kalıyor, ciğerlerimize doluyor. Ellerimiz yüzümüz kepkara oluyor, soba yakacağız da ısınacağız diye. Tüm bu güçlüklerin ortasında kor ateşe bakarken yine kendimi düşünürken buluyorum. İstanbul'da köye gelmiştim. Tüm zorlukların üstesinden gelmeye çaba gösteriyordum. Çabalarken yoruluyordum. Bütün bu fedakârlıkların tek bir sebebi vardı: Güzel ülkeme güzel nesiller yetiştirebilmek.

Başkale ilçesinin sobalı ve iki sınıflı bir köy okulunda görev yapan Ö7, sobadan dolayı ciğerlerine dolan dumanı, ellerinin yüzlerinin kapkara oluşundan günlüğünde bahsetmiştir**.** Isınmak için bile onca sıkıntı çeken Ö7, yanan ateşe baktıkça yaşadıklarını düşünmüştür. İstanbul'dan gelip tüm sıkıntılarına rağmen, çabalamalarının, fedakârlıkların tek sebebinin güzel ülkemize güzel nesiller yetiştirmek olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlik ruhunun vermiş olduğu özellikleri mesleğine ve hayatına yansıtan Ö7, öğretmenliğin gereğini yaşadığı tüm sıkıntılara karşın yerine getirmiştir. İlk sıkıntıda pes etmeyip mücadele eden ve yaşadıklarını "ülkemize güzel nesiller yetiştirmek" amacı uğruna yapan Ö7, öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini ve yaşadığı zorluğu göstermektedir.

Aşağıdaki tablo 4.10b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.10b
"Van' da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönleri ve sınırlılıkları nelerdir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

	Tercih Edilme Nedenleri	İfade Edenler	f
OLUMLU	Mesleğimi öğrenmek	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö8,Ö9	6
	Meslekte en zoruna alışmak	Ö2,Ö3,Ö4,Ö9	4
	Hayatı öğrenmek	Ö1,Ö2	2
	Kalabalık olmayan sınıflarda çalışmak	Ö3,Ö7	2
	Velilerin öğretmenlerden beklentisi düşük	Ö3	1
	Doğal ve samimi bir ortam	Ö7	1
SINIRLILIKLAR	Zor şartlarda ulaşım(genelde köy okulları ve merkeze uzak ilçeler)	Ö2,Ö3,Ö7,Ö8	4
	Okul(veli ilgisizliği, maddi yetersizlikler, öğrenci durumları…	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	4
	Özlem duymak(aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, eski yaşama …)	Ö1,Ö2,Ö5	3
	Güvenlik(Terör)	Ö2,Ö3	2
	Birleştirilmiş sınıf okutmak	Ö7,Ö9	2
	Köyde yaşamak	Ö2,Ö3	2
	Soba yakmak	Ö7,Ö9	2
	İdealist olmanın azalması	Ö6	1

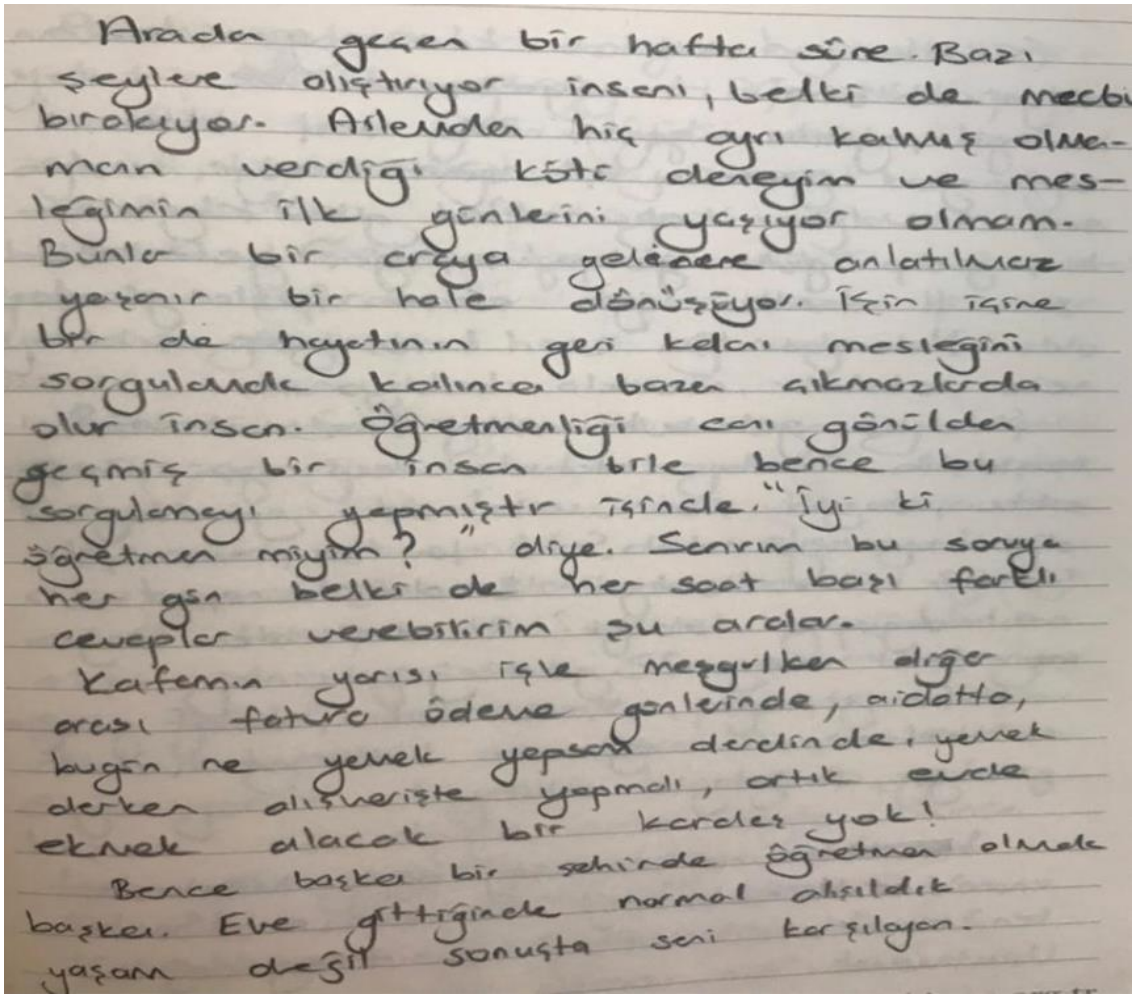
Toplam=36

Tablo 4.10b'de öğretmenlerin Van'da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönlerine ve sınırlılıklarına ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tablodaki görüşler incelendiğinde Van'da öğretmenlik yapmanın olumlu yanlarına *"Mesleğimi öğreniyorum."* cevabı 6 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Bu konuya ilişkin öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö5: *"Tek sınırlılık ailenin olmadığı her yer gurbet insana."*

Ö6: *"Olumlu yön olarak çocukların sevgisini burada çok farklı şekilde hissediyorsun. Öğretmenlik yapmadan önce şunu yapacağım bunu yapacağım diyorsun ama zamanla idealistliğin gidiyor bunu görmek üzücü. Bu azından banim açımdan olumsuz yön."*

Ö1:

Arada geçen bir hafta süre. Bazı şeylere alıştırıyor insanı, belki de mecbur bırakıyor. Ailelerden hiç ayrı kalmış olmamanın verdiği kötü deneyim ve mesleğimin ilk günlerini yaşıyor olmam. Bunlar bir araya gelince anlatılmaz yaşanır bir hale dönüşüyor. İçin içine bir de hayatının geri kalanı mesleğini sorgulamakla kalınca bazen çıkmazlarda oluyor insan. Öğretmenliği canı gönülden geçmiş bir insan bile bence bu sorgulamayı yapmıştır içinde. "İyi ki öğretmen miyim?" diye. Sanırım bu soruya her gün belki de her saat başı farklı cevaplar verebilirim şu aralar.

Kafamın yarısı işle meşgulken diğer arası fatura ödeme günlerinde, aidatta, bugün ne yemek yapsam derdinde, yemek derken alışverişte yapmalı, artık evde eknek alacak bir kardeş yok!

Bence başka bir şehirde öğretmen olmak başka. Eve gittiğinde normal alışıldık yaşam değil sonuşta seni karşılayan.

Ö1, mesleğinin ilk yıllarını yaşarken mesleğine dair sorgulamalar yaptığını belirtmiştir. Van'da öğretmenlik yaparken bir yandan da fatura ödeme, aidat ödemesi, yemek yapma, alışveriş gibi sosyal hayata ilişkin dertlerle de uğraştığını ifade etmiştir. Bu nedenlerden ötürü ailenin yanından farklı bir şehirde görev yapmanın alışılmış hayatının dışında olduğu belirtmiştir. Yani mesleğini sürdürmesinin yanı sıra sosyal hayata ilişkin ilk kez karşılaştığı sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

4.2.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin düşünceleri nasıldır?

Tablo 4.11a
"Van ilinde ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında öğretmenin, öğrencinin, ailenin ve okul ortamının rolü hakkındaki duygu ve düşünceleri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Etme Nedenleri	İfade Edenler	f
Ailenin rolü (ekonomik durum, öğrencisiyle ilgilenmesi, eğitim seviyesi…)	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	8
Öğrencinin rolü (hazırbulunuşluluk, yaş seviyesi, okulöncesi eğitim, imkânları…)	Ö1,Ö3,Ö4,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	7
Okul ortamının rolü (fiziki şartlar, okul yönetimi, çalışan ilişkileri...)	Ö1,Ö4,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	6
Öğretmenin rolü (öğretmen yeterliliği, bilgisi, deneyimi…)	Ö1	1

Toplam=22

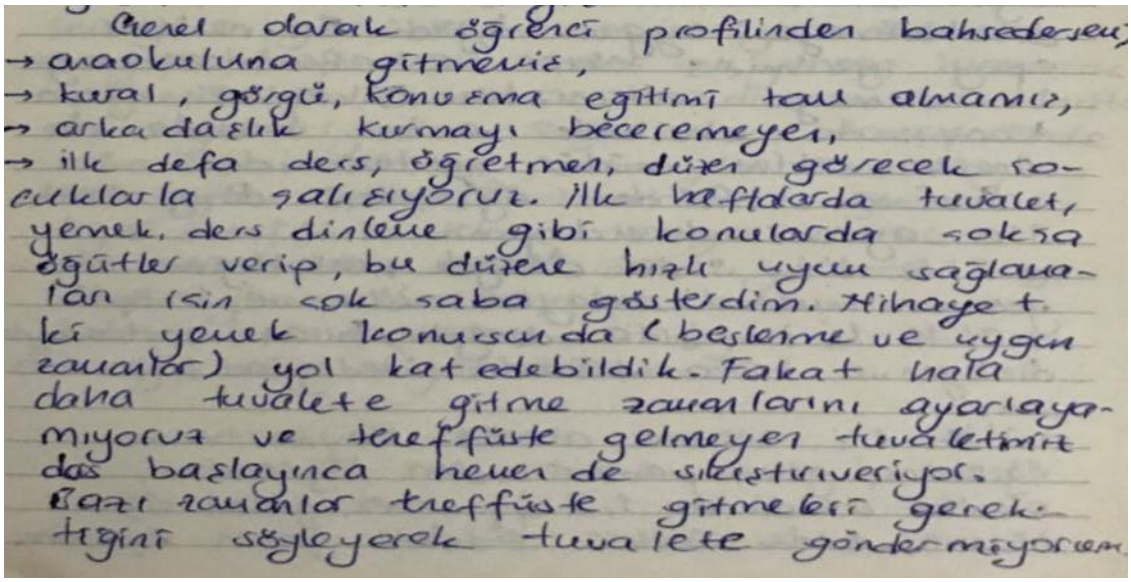
Tablo 4.11a'da öğretmenlerin Van ilinde ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında öğretmenin, öğrencinin, ailenin ve okul ortamının rolü hakkındaki duygu ve düşüncelerine ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin eğitim programlarındaki hedeflere ulaşmada veya ulaşamama da öğretmen, öğrenci, aile okul faktörleri etki etmektedir. Görüşmeler incelendiğinde öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında *"Ailenin rolü (ekonomik durum, ilgilenme, eğitim seviyesi…)"* 8 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Bu konudaki en büyük etmen, sınıf öğretmenliğinin çalışma alanı dolayısıyla küçük yaş gruplarındaki öğrencilerle ilgilenmekten kaynaklanmaktadır. Ailelerin eğitim seviyesinin düşük olması, ekonomik imkânlarının az olması ve çok sayıda çocuğa sahip olduklarından dolayı okula gönderdikleri öğrencilerin eğitimleri ile ilgilenmemektedirler. Sınıf öğretmenleri Van'daki görev okullarında ailenin desteğini göremedikleri için eğitimin desteklenemediğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra öğrencilerin okulöncesi eğitim almadıkları için okula hazırbulunuşlulukları düşük gelmektedir. Bu da sınıf öğretmenlerini eğitimi en temelden başlatmak zorunda bırakmaktadır.

Bu konu hakkındaki örnek ifadeler aşağıdaki gibidir:

> ***Ö1:****"...Daha mesleğimin başında olduğum için her yönden zorluklar yaşıyorum. Ama önce mesleki ortamım geliyor. Şuan karışık bir süreçteyiz. Ve okulda açığa alımlardan dolayı öğretmen yok. Üstelik 1. Sınıf aldım ve bunu dezavantajlarında yaşıyorum. Benim için oldukça yabancı şehir. Kendimi çoğu zaman kötü hissediyorum. Van'da bulunma sebebim mesleğimse bunu da en çok eğitim içi sorunlar etkiler."*
>
> ***Ö3:****"Öncelikle biz burada en çok aile desteğinden uzağız. Aileleri eğitim sürecine katmak için çabalıyoruz. Öğrencilerin ise ekonomik imkânları oldukça az ve hazır bulunuşlulukları düşük bir seviyede okula geliyorlar."*
>
> **Ö6:**"*... Benim okulum için en büyük sıkıntı veli ilgisizliği. Veliler burada çocuğun okula gitmesini, meslek sahibi olmasını bir zorunluluk olarak görmüyorlar. Aile bunu zorunluluk olarak görmeyince çocukta görmüyor. Ailenin de düşüncesi çocuğa yansıyor. Çocuğunu okula sebep belirtmeden okula göndermediğini söyleyen aileler var. Veli ilgisizliği büyük bir problem benim için"*
>
> **Ö7:**"*Öğrencilerin eğitim ihtiyaçları tam olarak karşılanamıyor. Biz yardımlarla bunu destekliyoruz. Köyüm sobalı ve bunu yakarken sıkıntı yaşıyorum. Kömürler az, velilerden topladığımız kömürlerde yanmıyor. Isınma problemimiz çok oldu."*

Ö4, okulda karşılaştığı ilk sorunlarından günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

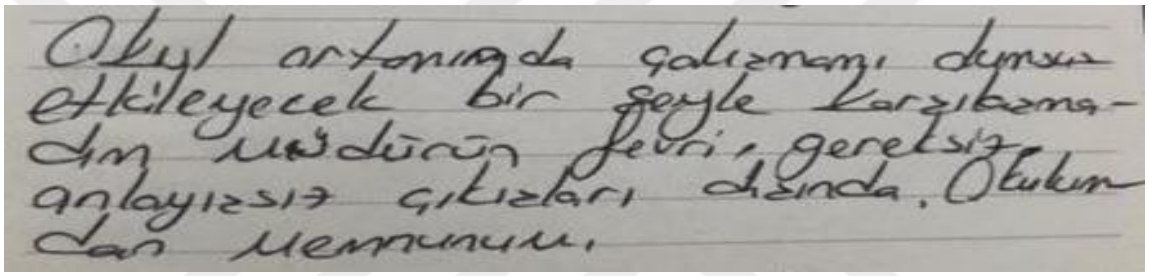
Ö4:

Genel olarak öğrenci profilinden bahsedersek;
→ anaokuluna gitmemiş,
→ kural, görgü, konuşma eğitimi tam almamış,
→ arkadaşlık kurmayı beceremeyen,
→ ilk defa ders, öğretmen, düzen görecek çocuklarla çalışıyoruz. İlk haftalarda tuvalet, yemek, ders dinleme gibi konularda sohbet öğütler verip, bu düzene hızlı uyum sağlamaları için çok sabır gösterdim. Nihayet tuvalet yemek konusunda (beslenme ve uygun zamanlar) yol kat edebildik. Fakat hala daha tuvalete gitme zamanlarını ayarlayamıyoruz ve teneffüste gelmeyen tuvaletimiz ders başlayınca hemen de sıkıştırıveriyor. Bazı zamanlar teneffüste gitmeleri gerektiğini söyleyerek tuvalete göndermiyorum

Günlükte de görüldüğü üzere Ö4, eğitim ve öğretimden önce öğrencinin kişilik özelliklerini iyileştirmek için çabalamıştır. Eğitimin tanımına da bakarsak davranıştaki kalıcı izli değişiklik olduğunu görülmektedir. Bu da aslında öğretmen Ö4'ün ne kadar doğru bir yol izlediğini göstermektedir. Okul kurallarının yanı sıra görgü kurallarını da öğretmeye çalışan Ö4, tuvalet eğitimi içinde çaba harcamıştır. Çalıştığı yaş seviyesinden dolayı tuvaletlerini tutmakta zorlanan ve okulöncesi eğitim almadığı için okul kültürü ile yeni tanışan öğrenciler için kuralları öğretmiştir.

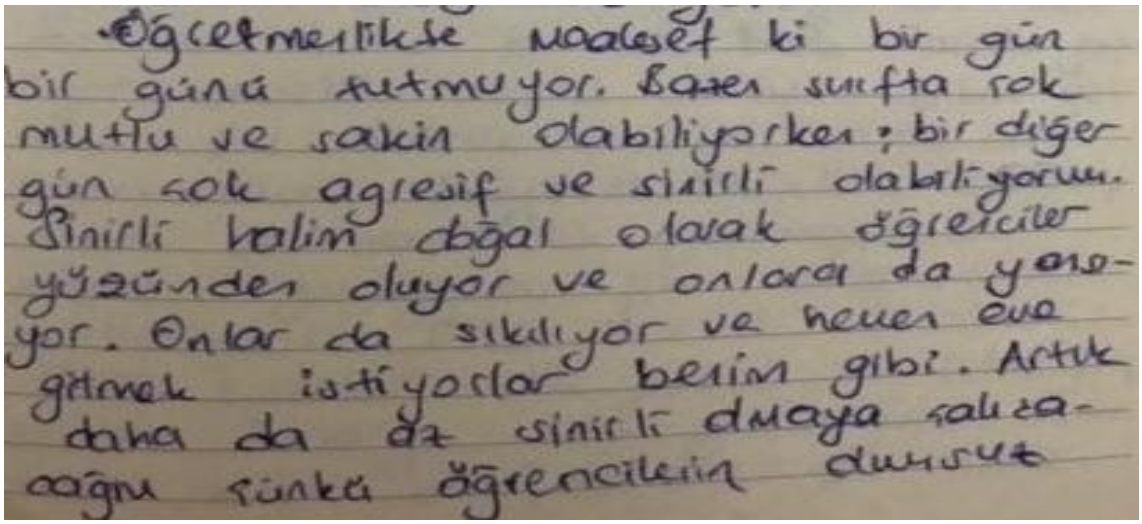
Ö5:

Okul ortamında çalışmamı dışarıdan etkileyecek bir şeyle karşılaşmadım müdürün fevri, gereksiz anlayışsız çıkışları dışında. Okuldan memnunum.

Ö5'in okul ortamı hakkında günlüğüne yazdıklarında müdürün fevri hareketlerinin dışında okuldan memnun olduğunu dile getirmiştir.

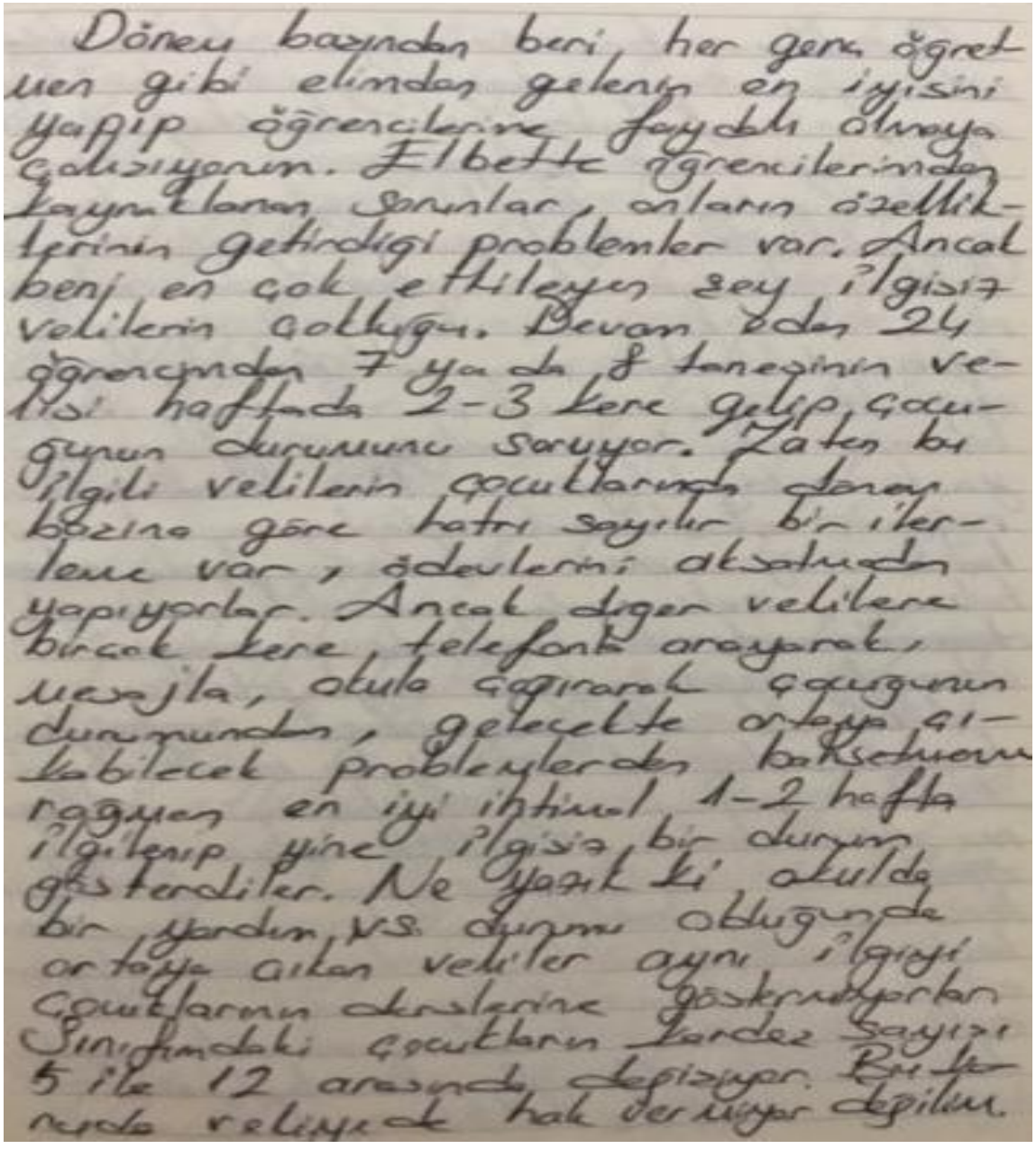
Ö4, birinci sınıf öğretmeni olarak sınıfta kendi mesleğine dair sorgulamalarını ve bunun öğrencileri üzerindeki etkisinden günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö4:

Öğretmenlikte maalesef ki bir gün bir günü tutmuyor. Bazen sınıfta çok mutlu ve sakin olabiliyorken; bir diğer gün çok agresif ve sinirli olabiliyorum. Sinirli halim doğal olarak öğrenciler yüzünden oluyor ve onlara da yansıyor. Onlar da sıkılıyor ve hemen eve gitmek istiyorlar benim gibi. Artık daha da öz sinirli olmaya çalışacağım çünkü öğrencilerin duygusal

Öğretim programlarının uygulamasında öğretmen olarak kendi etkisini ifade eden Ö4, günlük olarak değişen ruh halinden dolayı öğrencilerini de etkilendiğinin farkında olduğunu dile getirmiştir. Sinirli olduğu günlerde öğrencilerin bundan etkilenirken okuldan hemen gitmek istediklerini belirtmiştir. Bu sebeple daha sakin olmaya çalıştığını, öğrencilerin bu durumdan etkilenmemesi için uğraştığını belirtmiştir.

Ö5:

Döneu başından beri, her gerç öğret
men gibi elimden geleni en iyisini
yapıp öğrencilerime faydalı olmaya
çalışıyorum. Elbette öğrencilerimden
kaynaklanan sorunlar, onların özellik-
lerinin getirdiği problemler var. Ancak
beni en çok etkileyen şey ilgisiz
velilerin çokluğu. Devam eden 24
öğrencimden 7 ya da 8 tanesinin ve-
lisi haftada 2-3 kere gelip, çocu-
ğunun durumunu soruyor. Zaten bu
ilgili velilerin çocuklarının da sınav
bazına göre hatırı sayılır bir iler-
leme var, ödevlerini aksatmadan
yapıyorlar. Ancak diğer velilere
birçok kere, telefonla arayarak,
mesajla, okula çağırarak çocuğunun
durumundan, gelecekte ortaya çı-
kabilecek problemlerden bahsetmeme
rağmen en iyi ihtimal 1-2 hafta
ilgilenip yine ilgisiz bir duruma
gösterdiler. Ne yazık ki okulda
bir yardım vs. durumu olduğunda
ortaya çıkan veliler aynı ilgiyi
çocuklarının derslerine göstermiyorlar.
Sınıfımdaki çocukların kardeş sayısı
5 ile 12 arasında değişiyor. Bu ko-
nuda velileri hak vermiyor değilim.

Ö5, eğitim sürecinde yaşadığı en büyük sıkıntının veli ilgisizliği olduğundan ve iyi veli ilişkisinin de öğrenci başarısına olan olumlu etkisine ilişkin günlüğünde ifadeler kullanmıştır. Bazı velilerin ilgisizliği dolasıyla öğrenci başarısını arttıramayan Ö5, öğrencinin yanı sıra veliyi de sürece katmakta zorlandığını belirtmektedir. Veli ilgisizliğini de çok sayıda çocuk sahibi olmaktan kaynaklandığını belirten Ö5, velilere bu konuda hak verdiğini de belirtmiştir. Eğitim ve öğretim süreci aile-okul-öğrenci şeklinde üçlü sacayağı gibi dengede durmaktadır.

Aşağıdaki tablo 4.11b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.11b
"Van ilinde ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında öğretmenin, öğrencinin, ailenin ve okul ortamının rolü hakkındaki duygu ve düşüncelerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Kullanılan İfadeler	İfade Edenler	f
Ailenin rolü (ekonomik durum, öğrencisiyle ilgilenmesi, eğitim seviyesi…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Okul ortamının rolü (fiziki şartlar, okul yönetimi, çalışan ilişkileri…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Öğrencinin rolü (hazırbulunuşluluk, yaş seviyesi, okulöncesi eğitim, ana dilin farklı olması, imkânları…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	8
Öğretmenin rolü (öğretmen yeterliliği, bilgisi, deneyimi…)	Ö1,Ö2,Ö5,Ö6	4

Toplam=32

Tablo 4.11b'de öğretmenlerin Van ilinde ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında öğretmenin, öğrencinin, ailenin ve okul ortamının rolü hakkındaki duygu ve düşünceleri ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Görüşmeler incelendiğinde *"Ailenin rolü (ekonomik durum, ilgilenme, eğitim seviyesi…)"* ve *"Okul ortamının rolü (fiziki şartlar, okul yönetimi, çalışan ilişkileri…)"* 10 görüş ile tüm öğretmenler tarafından tercih edilerek ilk sırayı paylaşmaktadır. Birinci görüşmelerde 8 öğretmen tarafından tercih edilen *"Ailenin rolü"* cevabı ikinci

görüşmelerde 10 öğretmenin tamamı tarafından tercih edilmiştir. Bunu yanı sıra birinci görüşmelerde *"Öğrencinin rolü (hazırbulunuşluluk, yaş seviyesi, okulöncesi eğitim, ana dilin farklı olması, imkânları…)"* görüşü en çok tercih edilen ikinci görüşken ikinci görüşmeler sonrasında ikinci sırayı *"Okul ortamının rolü(fiziki şartlar, okul yönetimi, çalışan ilişkileri…)"* görüşü almıştır. *"Öğretmenin rolü(öğretmen yeterliliği, bilgisi, deneyimi…)"* görüşü birinci görüşmelerde 1 öğretmen tarafından tercih edilirken ikinci görüşmelerde 4 öğretmen tarafından tercih edilmiştir.

Konuya ilişkin öğretmen ifadeleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö1:** *"Öğrencilerin hazır bulunuşluluk seviyelerin düşük olması ve bunun yanı sıra çok basit kazanımlara bile sahip olmayışları program kazanımlarının gecikmesine ve oturmasına engel oluyor. Birinci sınıf okuttuğum için en temelden başlamak zaman alıyor ve fazlaca olan müfredatı yetiştirmek zor oluyor."*
>
> **Ö2:** *"En büyük problem ana dilin farklı olmasıdır. Ben Kürtçe olarak anlatsam belki dersi daha iyi anlayacaklar, derse daha iyi katılım sağlayacaklar. Neyse o şekilde çocuk kendini daha iyi ifade eder. Velilinin desteğinin olmamamsın. Bunu birinci sınıfta daha çok hissettim. Evde hiçbir şekilde öğrenciye yardım yok. Velilerin eğitim düzeyi düşük olduğu içinde öğrenciye ders anlamında yardım edemiyorlar. Kadın velilerimin çoğunun okuma ve yazması olmadığı için onlarda haklı ki nasıl ders yardımcı olsunlar. Çocuğuna yardımcı olanlar başarısı ile olmayanların başarısı arasında çok fark var. Çocuğun okula ilgisi, hedefi ve arzusu yoksa dersi dinlemiyor. Okula sadece gelmesi gereken bir şeymiş gibi görüyor. İlgisi az olan öğrencilerin ilgisini artıramadıkça hedeflere ulaşmak çok zor olacak."*
>
> **Ö3:** *"Hedeflere ulaşamıyoruz. Sosyal yaşam yok. Okul iklimi yeterli değil. Her şeye ulaşmakta sıkıntı yaşıyoruz. Veli öğretmen ilişkisi sıkıntılı. Çocukların güdülenmesi için şartlar veya sosyal etkinlik alanı yok. Fiziki şartlar yetersiz. Biz öğretmenlerin lojman şartları iyileşse daha rahat olsak eğitime yansır."*
>
> **Ö4:** *"Zaman yeterli ama öğrencilerin durumundan dolayı yani evde yapılmayan tekrarlar, zor öğrenmeleri, öğrenmelerin zaman alması gibi nedenlerle tekrar yapmaya zamanım olmadı. Bu nedenle bazı öğrencilerin bazı konuları tam öğrendiğini düşünmüyorum."*

Ö5: *"Öğretmen en etkilidir dediğim gibi. Teknolojiyi de, öğrenciyi de, veliyi de işin içine katan kişi olduğu için öğretim yapan kişi olan öğretmen hedeflerini bilmelidir."*

Ö6: *"Akıllı tahtanın faydasını çok gördüm. Okulda zümrelerim iyi olan iyi ilişkimden dolayı etkinlik paylaşımı da yapıyoruz. Velilerde eğitim sürecinde dâhil olursa daha iyi bir eğitim verebiliriz. Çok eksik kalıyoruz. Yetemediğimi hissediyorum."*

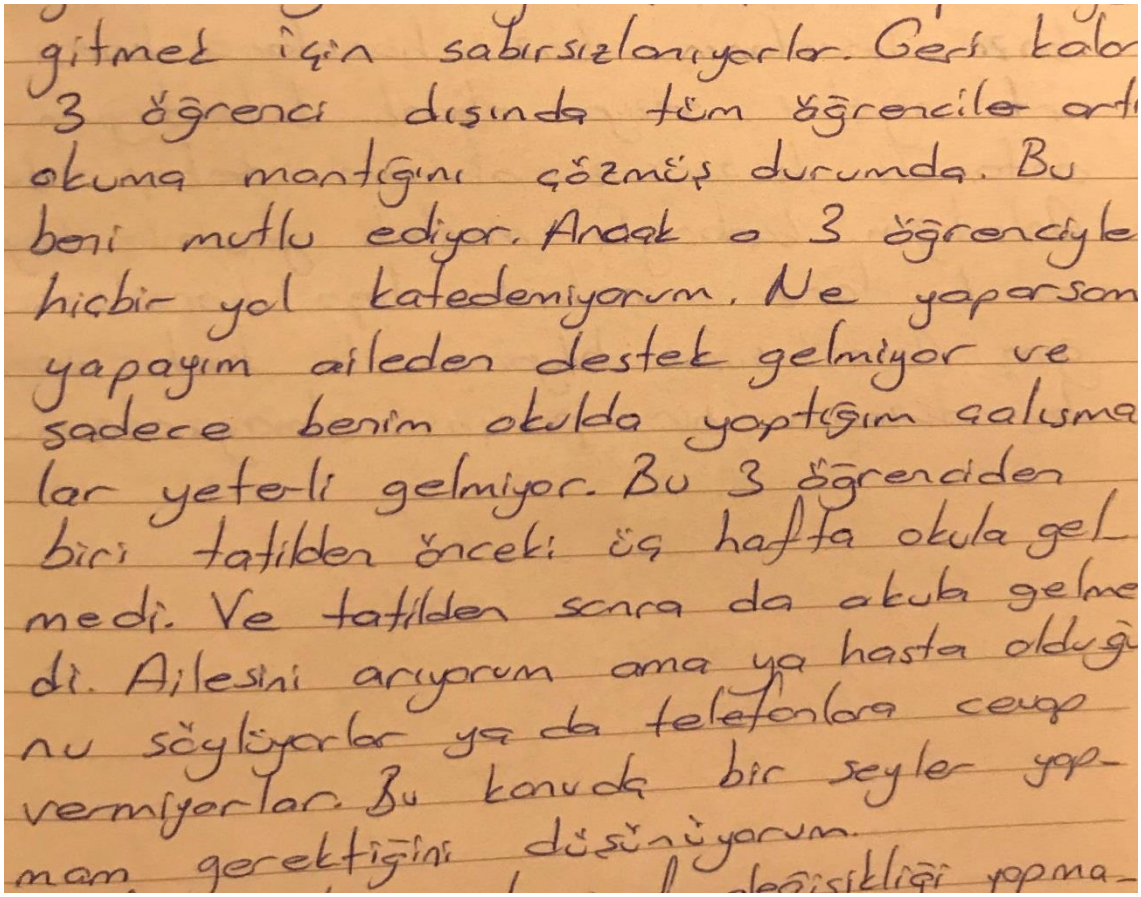
Ö7: *"Köy okullarında veli desteği oldukça az durumda. Veli desteğinin olduğu öğrencilerin durumu daha iyi olmaktadır. Ebeveynler çocuklara karşı ilgisiz ve sevgisi çok önemli. Ayrıca birleştirilmiş sınıf uygulamasını uygun bulmuyorum. Bu uygulama kaldırılmalıdır. Yakın çevredeki okullar taşımayla tek okulda birleştirilmelidir."*

Ö8: *"Her okula eşit imkân verilirse Van, Urfa, Denizli fark etmez. Öğretim programları hedeflerine ulaşabilir."*

Görüşmeler incelendiğinde sınıf öğretmenleri Van'daki öğretim programlarının hedeflerine ulaşabilmesinde aşağıda yer alan şu şartların sağlanması gerektiğini düşünmektedir:

- Ailenin eğitim sürecine daha etkin katılımının olması,
- Ailelerin okulöncesinde öğrencilerin kişisel gelişimlerini önemsemeleri, çocuğa gerekli değeri ve önemi vermeleri,
- Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması,
- Doğudaki öğrencilerin daha iyi Türkçe konuşmalarının sağlanması,
- Materyal kullanımının arttırılması ve okullardaki eksikliklerin giderilmesi,
- Okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi,
- Teknolojinin okullarda daha yaygın kullanılması,
- Fırsat eşitliğinin sağlanması,
- Öğrenciler için sosyal etkinlik alanların oluşturulması,
- Okuldaki zümreler arası ilişkinin daha iyi olması,
- Birleştirilmiş sınıf uygulamasının kaldırılması,
- Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi,
- Öğretmenlerin deneyim kazanmasıdır.

Ö6:

gitmek için sabırsızlanıyorlar. Geri kalan
3 öğrenci dışında tüm öğrencile artı
okuma mantığını çözmüş durumda. Bu
beni mutlu ediyor. Ancak o 3 öğrenciyle
hiçbir yol katedemiyorum. Ne yaparsam
yapayım aileden destek gelmiyor ve
sadece benim okulda yaptığım çalışma
lar yeterli gelmiyor. Bu 3 öğrenciden
biri tatilden önceki üç hafta okula gel
medi. Ve tatilden sonra da okula gelme
di. Ailesini arıyorum ama ya hasta olduğu
nu söylüyorlar ya da telefonlara cevap
vermiyorlar. Bu konuda bir şeyler yap-
mam gerektiğini düşünüyorum.

Ö6, okuma ve yazma öğretimi sürecinde geride kalan öğrencilerdeki başarısızlık sebeplerine ilişkin günlüğünde ifadelere yer vermiştir. Okulda yaptığı etkinliklerin evde tekrar edilmemesi ve pekiştirilmemesinden dolayı öğrencilerle fazla bir yol alamadığını ifade etmiştir. Aileleri eğitim ve öğretim sürecine katmaya ilişkin çabalarına rağmen istenilen sonucu alamadığını belirtmiştir. Bu konuda daha fazla bir şeyler yapması gerektiğini düşünmektedir. Ö6, görüşmesinde *"Velilerin desteği olmadığında öğrencilere yetemediğimi hissediyorum."* ifadelerini kullanmıştır. Günlüğünde de bu görüşünü destekler ifadelere yer vermiştir.

Tablo 4.12a
"Van ilinde öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi (mesleki ortam) ve eğitim dışı (sosyal ve psikolojik) sorunlar nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Kullanılan İfadeler		İfade Edenler	f
Eğitim içi (mesleki ortam, mesleki yeterlilik…)	Okulun imkânları(fiziki ortam, materyal imkânı, kazanımlar…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Öğrenciler, veliler	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
	Destekleyici bir mesleki ortam	Ö1,Ö2,Ö5	3
	Öğretmenin öz yeterliliği	Ö1	1
	Mobing (okul idaresi baskısı, zümre iletişimsizliği)	Ö10	1
Eğitim dışı (sosyal ve psikolojik)	Van'da yaşama (Köy veya merkez)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	7
	Van'a alışma, tanıma süreci	Ö1,Ö2,Ö3,Ö10	4
	Güvenlik (Terör)	Ö2,Ö3,Ö5	3
	Sosyalleşememe	Ö2,Ö3	2

Toplam=41

Tablo 4.12a'da öğretmenlerin Van ilinde öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi (mesleki ortam) ve eğitim dışı (sosyal ve psikolojik) sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin Van'da bulunmasının asıl amacının mesleği sürdürmek olduğunu düşünürsek en temel ve etkileyici sorunların meslek içinden kaynaklandığı görülmektedir. Görüşmeler incelendiğinde Van ilinde öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi (mesleki ortam) sorunlarına "*Okulun imkânları(fiziki ortam, materyal imkânı, kazanımlar…)"* ve *"Öğrenciler, veliler" cevapları 10* görüş ile ilk sırayı paylaşmaktadır. Eğitim dışından kaynaklanan sorunlara ise *"Van'da yaşama (Köy veya merkez)"* cevabı 7 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Bunun yanı sıra *"Van'a alışma, tanıma süreci"* 4 görüş ile ikinci sırada yer almaktadır.

Van'da öğretmenler öğretim programlarının uygulanmasında öğrencilere dair yaşadıkları sorunları ifade etmişlerdir. Van'da sınıflarda karşılaşılan en sık problemlerden biri de anadilin konuşma dilinden farklı olmasıdır. Özellikle birinci sınıf öğretmenleri de okuma-yazma süreçlerinde anadil ile konuşma ilinin farklı olmasından dolayı öğrencilerin zor okuduğunu ve özellikle de okuduklarını anlamlandırmada zorlandıklarını belirtmişlerdir. Merkezi okullardaki öğrencilerde Kürtçe konuşmaya sıkça rastlanmamaktadır. Hatta bazı öğrenciler Kürtçe bilmiyor, bazıları anlıyorlar ama konuşamıyorlar. Fakat Kürtçe dili ile olan ilişkilerinden dolayı kaba olarak tarif edebileceğimiz bir Türkçe konuşma diline sahiptirler. Alışılmış olan Kürtçe dilinin kökeninden kaynaklanan bazı dil problemleri de Türkçe 'ye yansımaktadır.

Kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin büyük bir kısmı genellikle Kürtçe konuşarak büyüyorlar. Çoğunlukla aile çevresi ile bir hayat süren öğrenciler Türkçeyi daha az kullanmaktadırlar. Kürtçeyi Türkçe ile karışık bir dil olarak kullanmaktadırlar. Köy okullarında çoğu öğrenci Kürtçe biliyor. Öğrenciler evde veya köyde çevresiyle Kürtçe konuşmaktadır.

Bu durumu Başkale'nin köyünde çalışan Ö2, görüşmesinde şöyle ifade etmiştir:

> **Ö2:** *"Öğrencilerimizin hepsi Türkçe biliyor. Ama sadece okuduğu şeyleri anlamada zorlanıyorlar. Ben öğretmen olarak ne kadar basit cümleler kursam da çocuklar basit birkaç kelimenin anlamını bile bilmediği için anlamıyor. Çocuklara onların anlayabileceği şekilde anlatmaya çalışıyorum. Keşke dillerini bilsem de o şekilde dersi anlatsam dediğim zamanlar oluyor. Çocuklar Kürtçe konuşarak büyüdükleri için öyle daha kolay iletişim kurup, anlaşıyorlar."*

Van'da karşılaşılan eğitim için problemlerden bir diğeri de öğretim programlarının kazanımların Van'a uymamasıdır. Kültürel, sosyo-ekonomik ve çevresel faktörlerden dolayı farklı bir ortamda büyüyen her öğrenci için aynı öğretim programlarına ait kazanımların öğretilmesi problemleri doğurmaktadır. Ö2, bu konudaki düşüncelerini görüşmesinde şöyle ifade etmiştir:

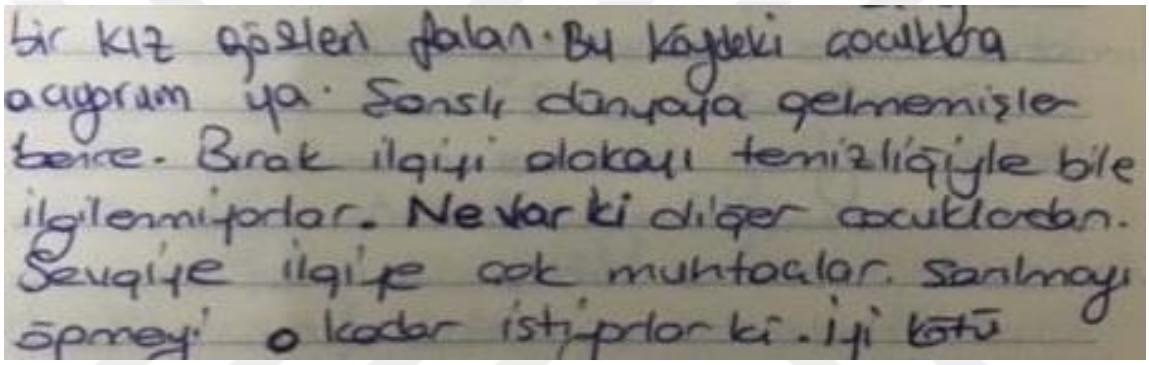
> **Ö2:** *"Çocuklara öğretmemiz gerek kazanımlar var. Bunlara baktıkça burası için uygun olduğu düşünmüyorum. Yaşanılan yer, aile ortamı ile bambaşka burası. Çocuklar en temel şeyleri bile karşılayamazken, çocuğun adını bilmediği şeyleri kazanım olarak verilmesi beni derste çok zorluyor. Eğitim programının daha*

özerk olması gerektiğini düşünüyorum. Buraya uymayan şeyleri çocuklara anlatarak benimsetmek çok zor."

Ö2'in görüşmesinde kullandığı ifadelere göre öğretim programları daha çok bölgeye ait özellikleri içinde barındıran içeriğe sahip olmalıdır. Öğretim programlarının kazanımları bölgenin kültürünü, yaşantısını, iklimini, yemeklerini, dilini, şehrin geçmiş tarihini, ailelerin sosyo- kültürel yapısını içinde barındıran bilgiler içermelidir. Bunun yanında öğretim programlarında yakından uzağa ilkesi izlenmesi gerekli olabilir.

Ö3, köy hayatında büyüyen öğrencilerinin hayatından günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö3:

bir kız çocuk olan. Bu köydeki çocuklara acıyorum ya. Sonsuz dünyaya gelmenişle beraber. Bırak ilgiyi alakayı temizliğiyle bile ilgilenmiyorlar. Ne var ki diğer çocuklardan. Sevgiye ilgiye çok muhtaçlar. Sarılmayı öpmeyi o kadar istiyorlar ki. İyi kötü

Başkale'nin köyünde görev yapan Ö2, yaşadığı eğitim dışı sorunlarla ilgili şu ifadeleri kullanılmıştır:

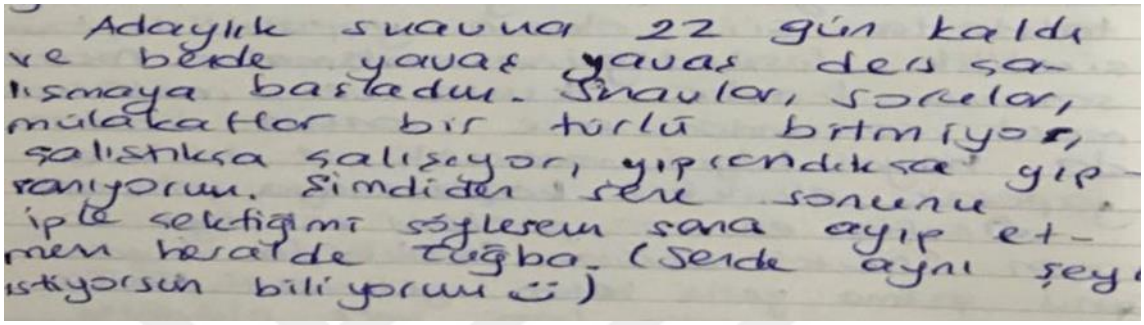
Ö2: *"Eğitim dışı sorunlardan bahsedersem köyde yeteri kadar sosyalleşemiyoruz. Kendimi geliştirmek istiyordum, gezmek, görmek. Ama bunlarını hiçbirini yapamıyorum köyde. Burada kendimi sadece el becerilerinde geliştiririm. Van merkeze gittiğimizde sadece iki günde yapmamız gereken her şeyi yapmaya çalışıyoruz. Kişisel ihtiyaçlar, zorunlu ihtiyaçlar, tiyatro, sinema… Üç hafta boyunca hiçbir sosyallik yokken bir anda iki günde tüm her şeyi yapıyorsun. Bu bizi ne kadar geliştirebilir ki. Dengesizlik yaşıyoruz öyle düşünüyorum."*

Köy hayatında yaşamak zorunda kalan öğretmenlerin en çok zorlayan konulardan biri önceki hayatlarında köy hayatı ve bunun yanı sıra farklı bir kültürle bu kadar etkin bir ilişki içinde bulunmamalardır. Meslek hayatları ile belli bir ekonomik seviyeye gelen öğretmenler, istedikleri bir şekilde harcama yapamıyorlar. Köyde para harcayacak bir yer bile bulamadıklarını ama merkeze gelince her şeyi yapmak istediklerinden bu harcamaları fazlasıyla yaptıklarını belirtmişlerdir. Gerektiğinde veya istediklerinde kafa

dağıtamamaktan ve her şeyi sınırlı yaşamaktan dolayı psikolojik olarak etkilendiklerini belirtmişlerdir.

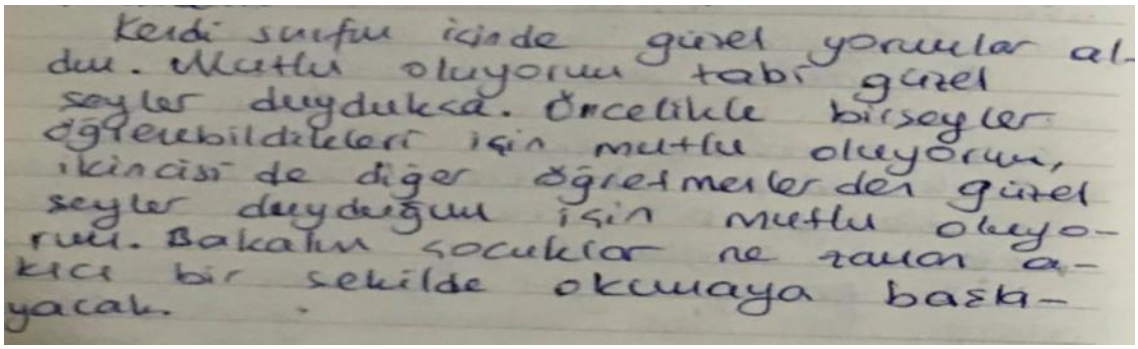
Öğretmenleri etkileyen bir başka konu ise mesleki süreçlerinde devam eden seminerlerdir. Bunun yanı sıra mesleki yaşamında bir yılını dolduran öğretmenler adaylık kaldırma sınavına girmekle zorunlu kılınmaktadırlar.

Ö4:

Adaylık sınavına 22 gün kaldı ve bende yavaş yavaş ders çalışmaya başladım. Sınavlar, sorular, mülakatlar bir türlü bitmiyor, çalıştıkça çalışıyor, yıprandıkça yıpranıyorum. Şimdiden sene sonunu iple çektiğimi söylersem sana ayıp etmem heralde tüğba. (Sende aynı şeyi istiyorsun biliyorum ;)

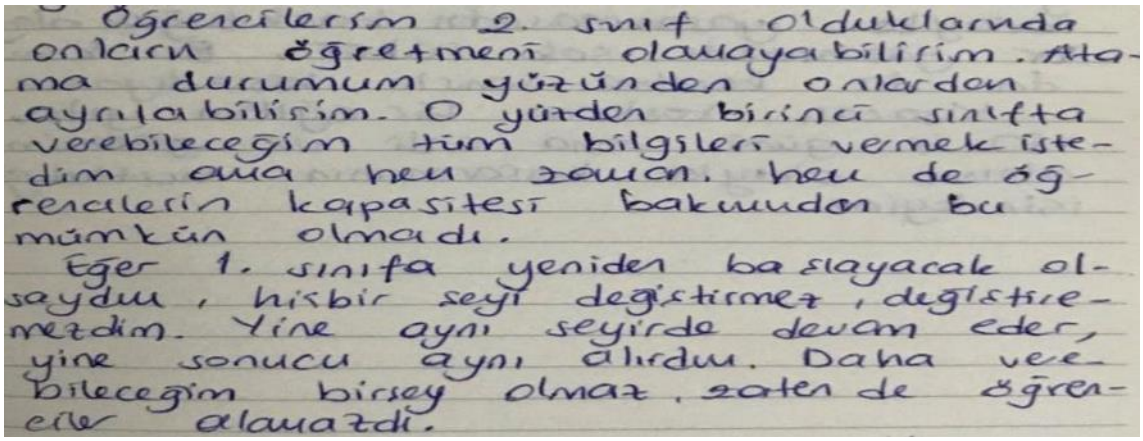
Ö4, günlüğünde adaylık sınavını ve sonrasında olacak mülakat stresinin üzerindeki etkisinden bahsetmiştir. Burada da görüldüğü gibi öğretmenleri meslek hayatı başlangıcında birçok etken iyi veya kötü psikolojik olarak etkilemektedir.

Ö4:

Kendi sınıfım içinde güzel yorumlar aldım. Mutlu oluyorum tabi güzel şeyler duydukça. Öncelikle birşeyler öğrenebildikleri için mutlu oluyorum, ikincisi de diğer öğretmenlerden güzel şeyler duyduğum için mutlu oluyorum. Bakalım çocuklar ne zaman akıcı bir şekilde okumaya başlayacak.

Ö4 günlüğünde, öğretmenlik hayatında çevreden aldığı olumlu yorumların onu mutlu ettiğine ilişkin ifadeleri günlüğünde kullanmıştır. Meslek hayatlarının başlarında daha yeni yeni mesleğini tanıyan öğretmenler, yaptıkları işlerin karşılığında övgü aldıkları zaman iş motivasyonları arttırmaktadır. Günlükte de yazdığı gibi öncelikle bir şeyler kattıkları öğrenciler için mutlu olan öğretmenler, kendilerini iyi hissetmektedirler.

Ö4:

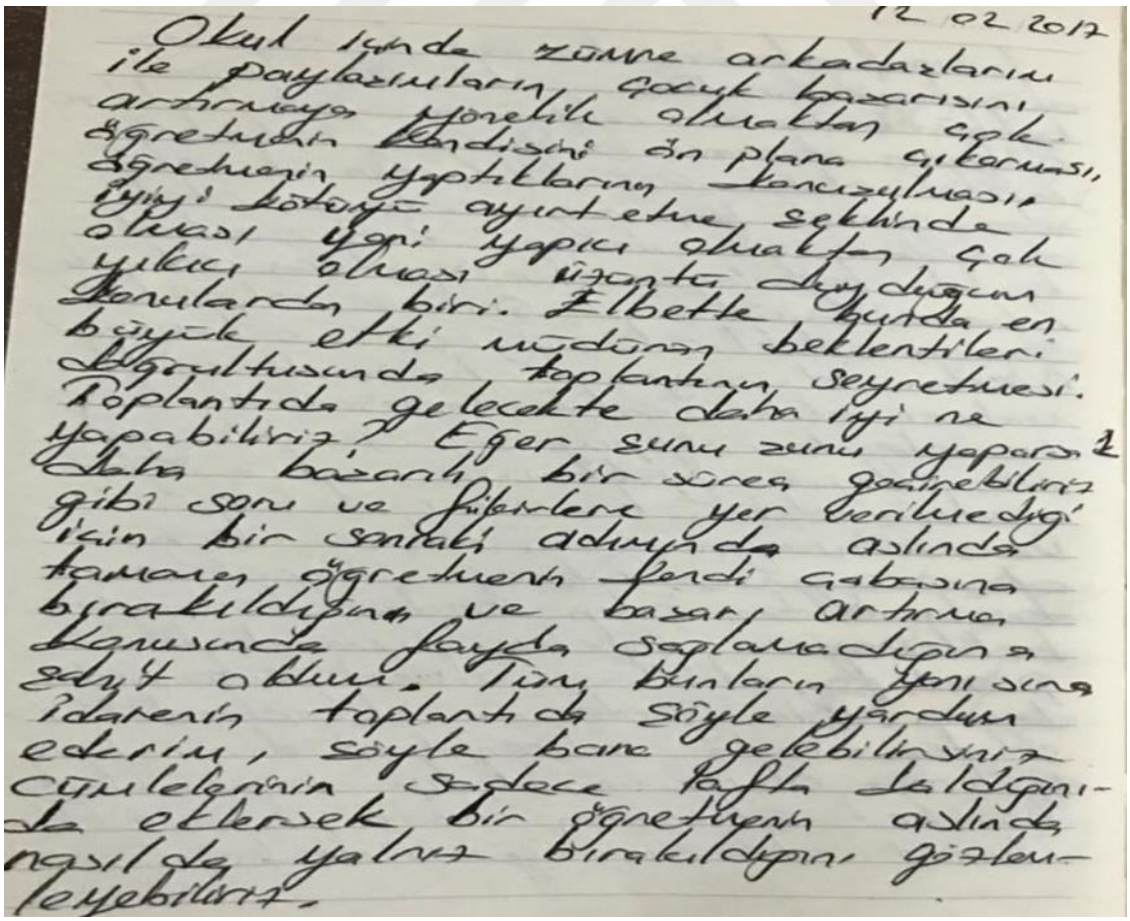

Öğrencilerim 2. sınıf olduklarında onların öğretmeni olamayabilirim. Atama durumum yüzünden onlardan ayrılabilirim. O yüzden birinci sınıfta verebileceğim tüm bilgileri vermek istedim ama hem zaman, hem de öğrencilerin kapasitesi bakımından bu mümkün olmadı.

Eğer 1. sınıfa yeniden başlayacak olsaydım, hiçbir şeyi değiştirmez, değiştiremezdim. Yine aynı seyirde devam eder, yine sonucu aynı alırdım. Daha verebileceğim birşey olmaz, zaten de öğrenciler alamazdı.

Ö4, mesleğinin ilk deneyimlerinden günlüğünde bahsetmiştir. Tekrar 1. Sınıfı okutsa aynı şeyleri yapacağını bunun sebebinin de öğrencilerin hazırbulunuşluluk ve öğrenme kapasitelerinin aynı olduklarından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Ö5:

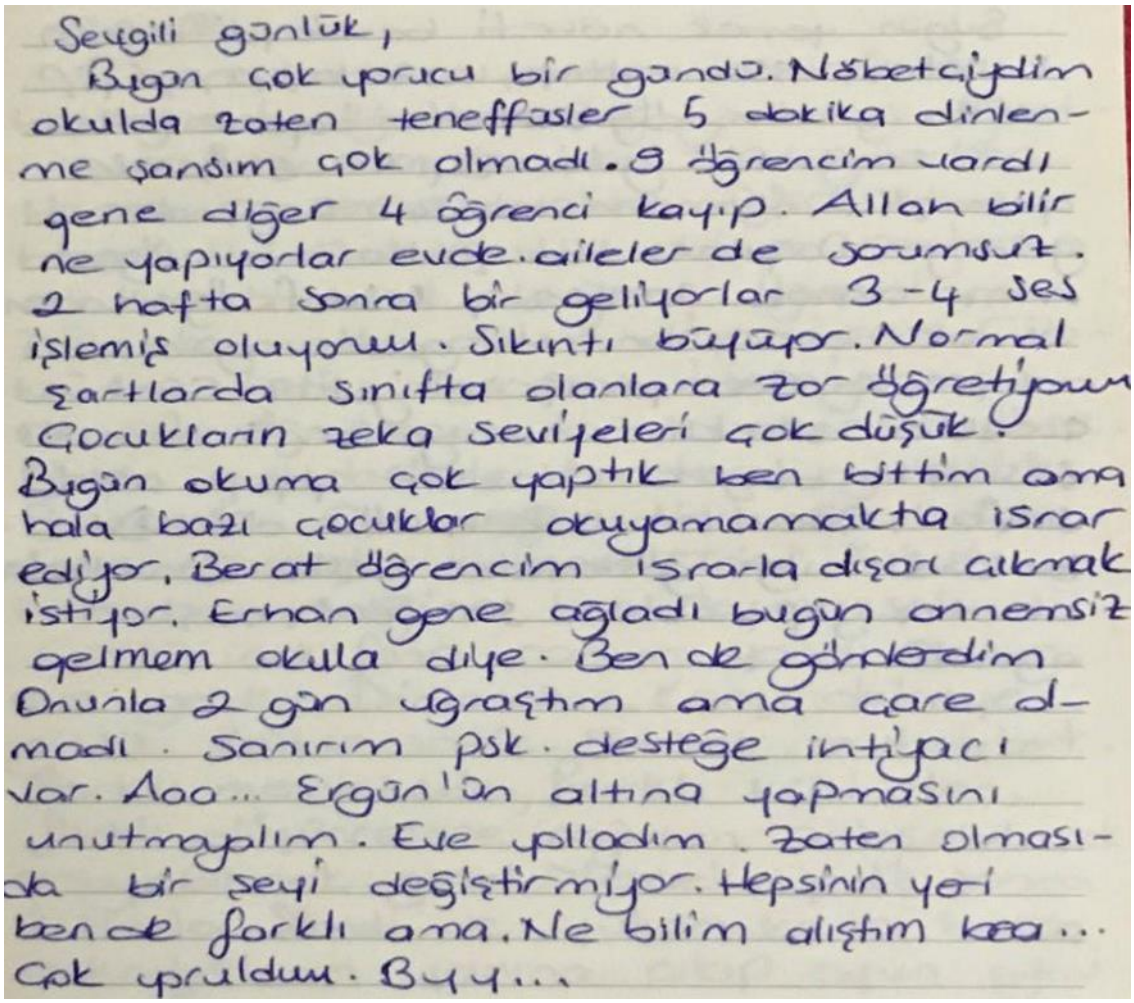
12.02.2017

Okul içinde zümre arkadaşlarını ile paylaşmaların, çocuk başarısını artırmaya yönelik olmaktan çok öğretmenin kendisini ön plana çıkarması, öğretmenin yaptıklarını sonuçlanması, öğrencinin kötüye ayırt etme şeklinde olması, yeni yapıcı olmaktan çok yıkıcı olması üzerine düşünülen konulardan biri. Elbette kurumda en büyük etki müdürün beklentileri. Bu doğrultusunda toplantının seyretmesi. Toplantıda gelecekte daha iyi ne yapabiliriz? Eğer sunu sunu yaparsa daha başarılı bir sınıf geçirebiliriz gibi soru ve fikirlere yer verilmediği için bir sonraki adımda aslında tamamen öğretmenin kendi gücüne bırakıldığını ve başarı artırma konusunda fayda sağlamadığını sezdi. Tüm bunların yanı sıra idarenin toplantıda söyle yardım ederim, söyle bana gelebilirsiniz cümlelerinin sadece laf olduğunu da eklersek bir öğretmenin aslında nasıl da yalnız bırakıldığını gözlemleyebiliriz.

Ö5, okuldaki öğrenci başarısını artırmaktan çok bulunduğu çalışma ortamındaki öğretmen arkadaşlarının arasındaki rekabeti günlüğünde dile getirmiştir. Öğretmenin iyi öğretmen-kötü öğretmen şeklindeki ayrımın kendisi üzerindeki yıkıcı etkisinden bahsetmiştir. Her sınıfın başarısının öğretmenliğinin kalitesiyle ölçüldüğünü, idarenin ilk yılını yaşayan öğretmenlere rehber olmayı sadece lafta uyguladıklarından ifade etmiştir. Bunların sonuncunda ise bu süreçte öğretmen yalnız kalmaktadır.

Ö3, okulda bir gün boyunca yaşadıklarından günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö3:

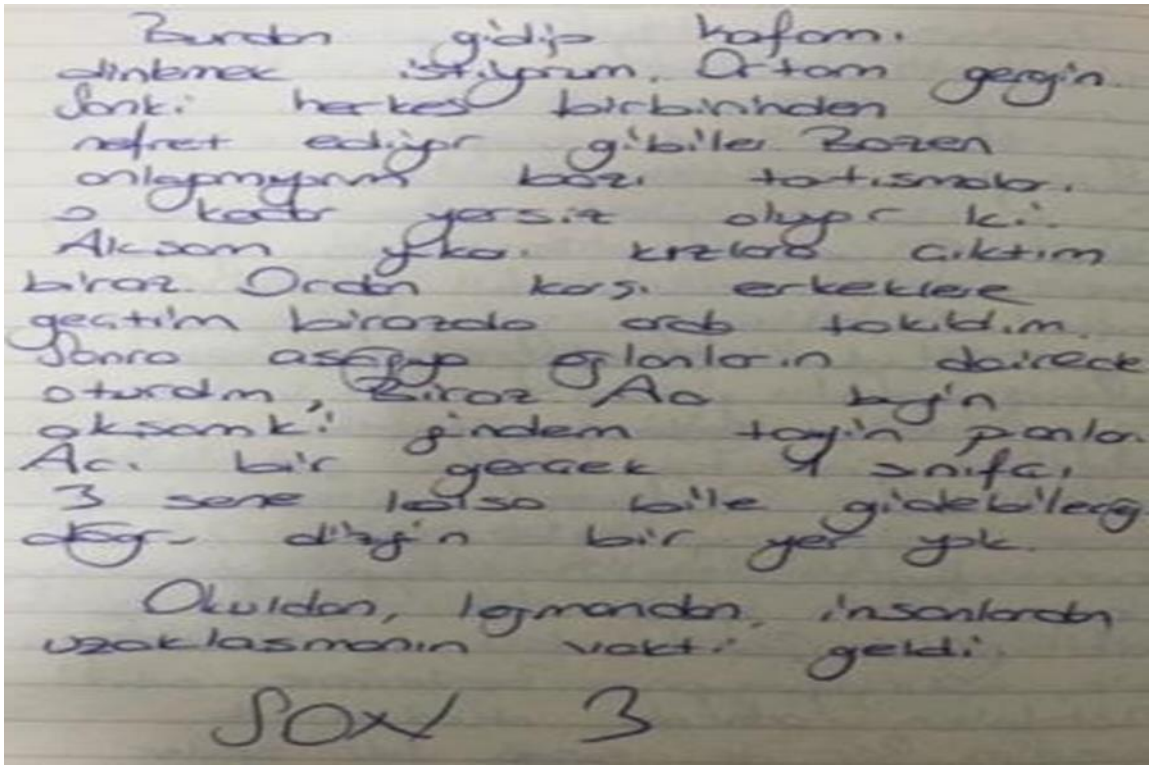

Sevgili günlük,
Bugün çok yorucu bir gündü. Nöbetçiydim okulda zaten teneffüsler 5 dakika dinlenme şansım çok olmadı. 9 öğrencim vardı gene diğer 4 öğrenci kayıp. Allah bilir ne yapıyorlar evde. aileler de sorumsuz. 2 hafta sonra bir geliyorlar 3-4 ses işlemiş oluyorum. Sıkıntı büyüyor. Normal şartlarda sınıfta olanlara zor öğretiyorum Çocukların zeka seviyeleri çok düşük. Bugün okuma çok yaptık ben bittim ama hala bazı çocuklar okuyamamakta ısrar ediyor. Berat öğrencim ısrarla dışarı çıkmak istiyor. Erhan gene ağladı bugün annensiz gelmem okula diye. Ben de gönderdim Onunla 2 gün uğraştım ama çare olmadı. Sanırım psk. desteğe ihtiyacı var. Aaa... Ergün'ün altına yapmasını unutmayalım. Eve yolladım. Zaten olması da bir şeyi değiştirmiyor. Hepsinin yeri ben de farklı ama. Ne bilim alıştım kaa... Çok yoruldum. Byy...

Günlükte yazılanlara bakıldığında sınıf öğretmeninin, eğitim öğretim sürecinde etkileyen birçok etmenin olduğunu görülmektedir. Aynı yaşta veya aynı sosyal çevrenin öğrencileri olmalarına rağmen her öğrenci farklı bir kişiliğe, zekâ seviyesine, sorunlara ve aileye sahip oldukları görülmektedir. Bu süreci birçok farklı karakterde öğrenci ile

mesleğinin ilk yıllarında yaşayan öğretmen öğrendiklerini deneyerek, yaparak ve yaşayarak en uygun olanı buluyor. Bu da öğretmeninin çok farklı problemlerle aynı anda uğraşmasına ve gün sonunda yorgun düşmesine sebep olmaktadır.

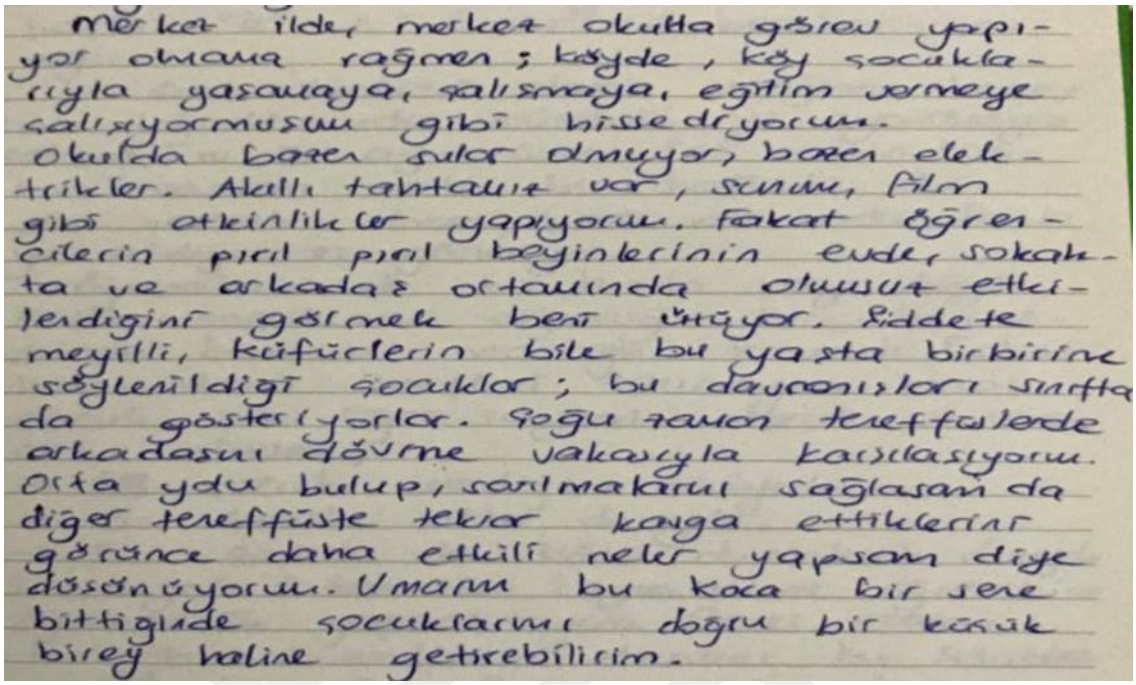
Ö2:

Başkale'nin bir köyünde çalışan ve burada yaşamak zorunda olan Ö2, köy hayatının zorluklarını, kendisine ait bir alanın bulunmayışının zorluklarından günlüğünde ifadeler kullanmıştır. Bazen bulunduğu yerden gitme istediğini ifade etmiştir. Okuldan, lojmandan ve insanlardan uzaklaşmanın vakti geldi diyerek bunu belirtmiştir. Ö2, günlüğünün sonunda saydığı günleri *"SON 3"* ifadesiyle büyük harflerle yazmıştır. Bu ifade gitmek istediğinin ifadesi olabilmektedir.

Ö4, eğitim ve öğretime devam ederken yaşadığı sorunları günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

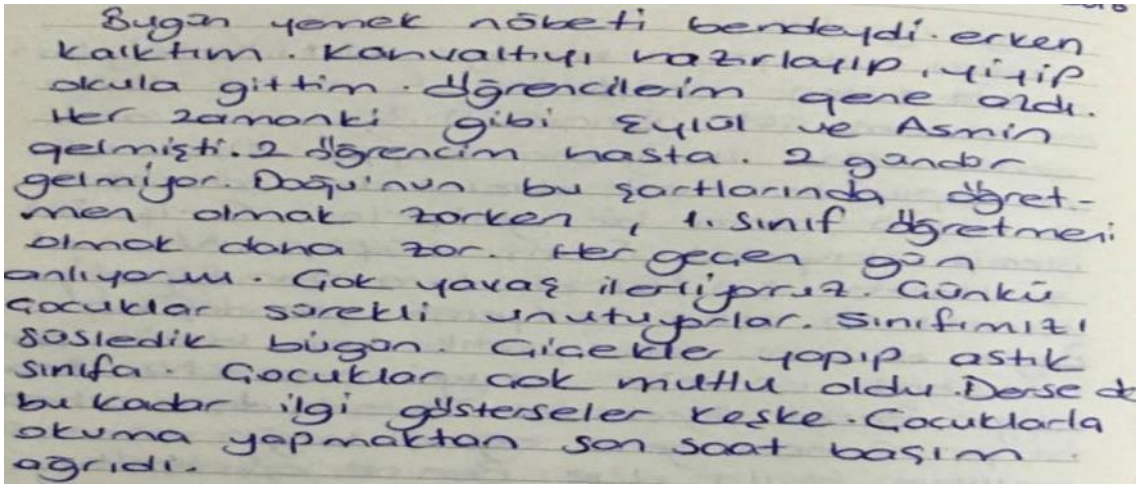
Ö4:

Merkez ilde, merkez okulda görev yapıyor olmama rağmen; köyde, köy çocuklarıyla yaşamaya, çalışmaya, eğitim vermeye çalışıyormuşum gibi hissediyorum. Okulda bazen sular akmıyor, bazen elektrikler. Akıllı tahtamız var, sunum, film gibi etkinlikler yapıyorum. Fakat öğrencilerin pırıl pırıl beyinlerinin evde, sokakta ve arkadaş ortamında olumsuz etkilendiğini görmek beni üzüyor. Şiddete meyilli, küfürlerin bile bu yaşta birbirine söylendiği çocuklar; bu davranışları sınıfta da gösteriyorlar. Çoğu zaman teneffüslerde arkadaşını dövme vakasıyla karşılaşıyorum. Orta yolu bulup, sarılmalarını sağlasam da diğer teneffüste tekrar kavga ettiklerini görünce daha etkili neler yapsam diye düşünüyorum. Umarım bu koca bir sene bittiğinde çocuklarımı doğru bir küçük birey haline getirebilirim.

Ö4, okulun fiziki şartlarının(okulun bulunduğu mahalle, derslikler, su ve elektrik kesintisi…), öğrencilerin bulunduğu sosyal çevrenin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerinden ve tüm bunlarının kendisindeki etkilerini belirtmiştir. Buradan da anlaşıldığı üzere eğitim ve öğretimi etkileyen etmenlerin sayısı oldukça fazla sayıda olmaktadır.

Ö3, sosyal hayatının yanı sıra mesleki hayatında yaşadıklarından şöyle ifade etmiştir:

Ö3:

Bugün yemek nöbeti bendeydi. erken kalktım. Kahvaltıyı hazırlayıp, yiyip okula gittim. Öğrencilerim gene azdı. Her zamanki gibi Eylül ve Asmin gelmişti. 2 öğrencim hasta. 2 gündür gelmiyor. Doğu'nun bu şartlarında öğretmen olmak zorken, 1. sınıf öğretmeni olmak daha zor. Her geçen gün anlıyorum. Çok yavaş ilerliyoruz. Çünkü çocuklar sürekli unutuyorlar. Sınıfımızı süsledik bugün. Çiçekler yapıp astık sınıfa. Çocuklar çok mutlu oldu. Dersle de bu kadar ilgi gösterseler keşke. Çocuklarla okuma yapmaktan son saat başım ağrıdı.

Ö3, eğitim öğretim sürecinde yaşadığı zorluklarının nedenleri olarak; öğrencilerin okula sık devamsızlık yapmaları, öğrendiklerini çabuk unutmaları, hızlı öğrenme gerçekleştirememeleri ve okul kültürüne henüz adapte olamamaları diye sıralamıştır.

Aşağıdaki tablo 4.12b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.12b
"Van ilinde öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi (mesleki ortam) ve eğitim dışı (sosyal ve psikolojik) sorunların değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Kullanılan İfadeler		**İfade Edenler**	**f**
Eğitim içi (mesleki ortam, mesleki yeterlilik…)	Materyal kullanımı	Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	6
	Veli ilgisizliği	Ö1,Ö4,Ö6	3
	Maddi destek	Ö5,Ö8,Ö9	3
	Konuşulan dilin Kürtçe olması	Ö2	1
	Öğretmenin yeterliliği	Ö1	1
Eğitim dışı (sosyal ve psikolojik)	Psikolojik	Ö1,Ö3,Ö7	3
	Sosyal	Ö1,Ö2,Ö7	3

Toplam=20

Tablo 4.12b'de öğretmenlerin Van ilinde öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi (mesleki ortam) ve eğitim dışı (sosyal ve psikolojik) sorunlara ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğretmenlerin eğitimde *"materyal kullanımı"* görüşü ilk sırada yer almaktadır. Öğretmenlerin 6 tanesi köyde görev yaptığı için materyal kullanımında ve materyal teminde sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ekonomik sebeplerden veya materyal temini için merkeze uzak yaşamalarından dolayı eksik malzemelerle okula geldiklerini ifade etmişlerdir. Merkezde görev yapan öğretmenler ise velilerin istenilen malzemeleri teminine gerekli önemi vermediklerini, eksik şekilde karşıladıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler genel olarak velinin tüm beklentisinin öğretmenlerin ihtiyaçları karşılamak yönünde olduğu şeklindedir. Tabloda öğretim

programlarının uygulanmasında öğretmenlerin yaşadığı eğitim içi ve eğitim dışı sorunlara yer verilmiştir.

> ***Ö1:****"Eğitim dışı sorun olarak alışılmış bir sosyal çevrede yaşıyorum her ne kadar alışsam da eski alışkanlıklarımı ve arkadaş çevremi özlüyorum. Bu konu da beni psikolojik olarak etkiliyor."*
>
> ***Ö3:****"Köyde sosyal ortam yok. Lojmanda kaldığımız için kendimize ait bir alanımız yok. Belli bir süre sonra aynı kişilerle aynı ortamı paylaşmak sıkıntı veriyor. Psikolojik olarak yıpratıyor. Okulun şartları mesela okuldaki fotokopi makinesinin tonerinin bile zamanında gelmeyişi işlerimizi aksatıyor. Köyün yollarından dolayı her şeye uzağız."*
>
> ***Ö7:****"Başkale mesleki ortam için oldukça yetersiz bir yer. Köy okulu olduğundan olanaklar oldukça kısıtlı. Okula gelirken bile sıkıntılar yaşıyorum. Birleştirilmiş sınıf ve sobalı olduğu için oldukça zor şartlar var. Zor şartlarda çalışmak öğretmenler olarak bizi yıpratıyor."*

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde eğitim içinde materyal kullanımı, veli ilgisizliği, maddi desteğin az olması, Kürtçe dilinin yaygın konuşulması ve kendi deneyim tecrübesizliklerinden sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde eğitim dışında sosyal hayatta ve psikolojik olarak etkilerin olduğunu ifade etmişlerdir.

İkinci görüşmeler incelendiğinde birinci görüşmelerden tecrübesizlik ve Kürtçe dilinin yoğun konuşulması görüşleri ifade edilmemiştir. Geçen süreçte öğretmenler yeni sorunların farkına vardıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.13a
"Van ilinde sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartlar daha iyi hale getirir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Kullanılan İfadeler	İfade Edenler	f
Maddi destek(maaş, ek ders, eğitim ödenekleri, doğu tazminatı…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Mesleki destek(teknoloji kullanımı, rehberlik desteği, kültürel destek, seminerler…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
İyi veli- öğretmen ilişkisi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Okulun fiziki şartları/olanakları	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8	6
Sosyal yaşam	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö8	5
Okul iklimi(öğretmen-öğretmen ilişki, öğretmen-okul yönetici ilişkisi)	Ö1,Ö3,Ö5	3

Toplam=44

Tablo 4.13a'da öğretmenlerin Van ilinde sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartların(maddi destek, mesleki destek, veli-öğretmen ilişkisi, okulun fiziki şartları, sosyal yaşam, okul iklimi) iyi hale getirebileceğine ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Görüşmeler incelendiğinde *"Maddi destek(maaş artışı, ek ders, eğitim ödenekleri, doğu tazminatı)"* , "*Mesleki destek(teknoloji kullanımı, rehberlik desteği, kültürel destek, seminerler…)"* ve *"İyi veli- öğretmen ilişkisi"* 10 görüş ile ilk sırayı paylaşmaktadırlar.

Van'da sınıf öğretmeni olmayı daha etkin kılacak etmenlerin başında maddi destek gelmektedir. Doğu da çalışan birçok memura sağlanan doğu tazminatı öğretmenlerde uygulanmamaktadır. Bunun yanı sıra kurulu düzeninden çıkan öğretmenler, maaşlarının büyük kısmını barınmaya, öğrencilere ve ailelerinin yanına yaptıkları ulaşım masraflarına harcamaktadırlar. Çoğu öğrencinin maddi imkânları düşük olduğu için temel ihtiyaçlarında bile öğretmenler yardım etmektedirler.

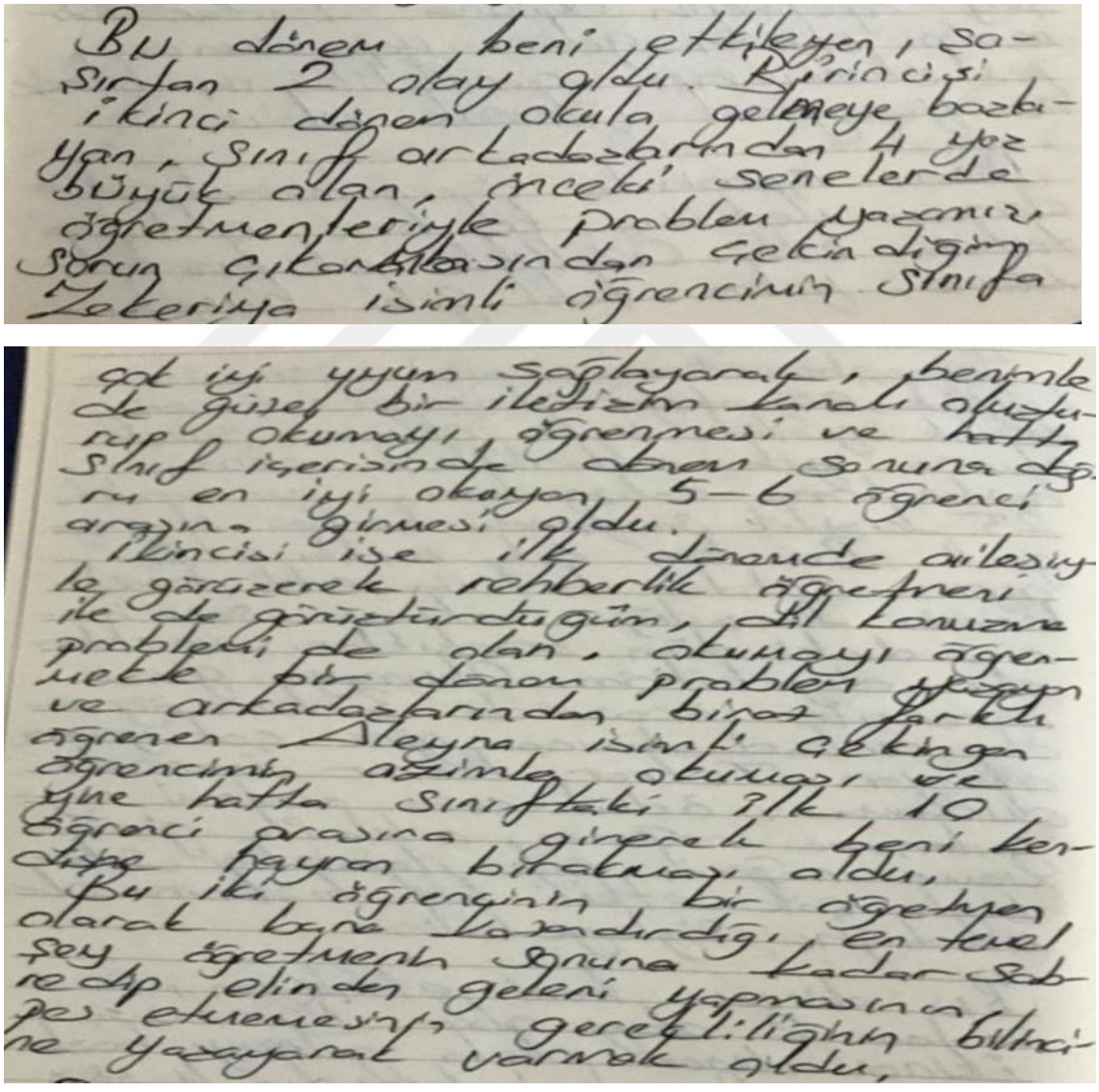
Van'da sınıf öğretmeni olmayı etkin kılacak başka bir etmen ise mesleki destektir. Okullarda teknoloji kullanımı, ilk yılı olan öğretmenlere rehberlik desteği, Van iline alışmak için kültürel destek ve işe yarayan mesleki seminerler bu konuya ilişkin örneklerdendir.

Okulun fiziki şartları da eğitim ve öğretim sürecini etkileyen unsurlardandır. Bu konuya ilişkin Ö1'in ifadesi şu şekildedir:

> ***Ö1**:"Öncelikle şartları uygun bir okul olsun ki eğitim öğretim temelden başlasın. Böylelikle eğitim devamı gelecektir ve daha sağlam adımlarla yürüyeceğiz… Okul ortamında idare ve öğretmen ilişkilerinin de sıkı olması mutlu iş ortamını getiriyor. Bu da mutlu öğretmen ve mutlu sınıf demek bence."*

Ö1 aslında sıcak bir mesleki ortamın öğretmenin çalışmasına pozitif bir yönde katkı sağladığının bir göstergesi olabilmektedir. Anlaşılıyor ki eğitim aslında okul, aile, çevreyle bir bütün halindedir.

Ö5:

Bu dönem beni etkileyen, sa-
dece 2 olay oldu. Birincisi
ikinci dönem okula gelmeye başla-
yan, sınıf arkadaşlarından 4 yaş
büyük olan, önceki senelerde
öğretmenleriyle problem yaşamış
sorun çıkarttıklarından gelen diğer
2 eğerinin sınıfa
çok iyi uyum sağlayarak, benimle
de güzel bir iletişim kurabilmesi
okuyup okumayı öğrenmesi ve hatta
sınıf içerisinde dönem sonuna doğ-
ru en iyi okuyan 5-6 öğrenci
arasına girmesi oldu.
İkincisi ise ilk dönemde ailesiy-
le görüşerek rehberlik öğretmeni
ile de görüştürdüğüm, dil konusu
problemi de olan, okumayı öğren-
mekte bir dönem problem yaşayan
ve arkadaşlarından biraz farklı
öğrenen Aleyna isimli gelen
öğrencimin azimle okuması ve
yine hatta sınıftaki ilk 10
öğrenci arasına girerek beni ker-
dine hayran bırakması oldu.
Bu iki öğrencinin bir öğretmen
olarak bana kazandırdığı, en temel
şey öğretmenin sonuna kadar sab-
retip elinden geleni yapmasının
her öğrencinin gerekliliğini bilinci
ne yazayarak varmak oldu.

Sınıf öğretmeni olmanın gerekliliklerinden biri de sabretmek olduğunu ve bu sabrın sonunda öğrencinin gelişimini gözlemek ise sınıf öğretmeni olmayı gerektirdiğini ifade

etmiştir. İlk mesleki deneyimlerinde iki farklı durumda öğrencisinin olumlu gelişimlerini gören Ö5, bu sayede aslında öğrencileriyle beraber kendisi de bir öğretmen olarak kazandıklarından ifade etmiştir:

Ö4, okulun fiziki şartlarına ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır:

> **Ö4:** *"Okul 2 ay personelsiz (okul temizlik çalışanları) kaldı. Düzen olarak da çok eksikti. Hasta olduk. Okulumuz pis."*

İpekyolu'nda merkezi bir okulda çalışan Ö4, okulundaki temizlik sorunundan bahsetmiştir. Buna paralel olarak öğretmenlerin çoğu okul personellerinin azlığından, okullara geç gönderilmesinden veya düzgün çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Van gibi bir yerde kışın okulda çok üşüdüklerini dile getiren Ö1, bunun personel eksiliğinden kaynaklandığını belirtti. Tek sınıflı köy okullarında çalışan öğretmenlerden Ö7, Ö8 ve Ö9 okulun ilk günlerinde okulu kendileri temizlediklerini daha sonra ise İŞ-KUR personeli geldiğini veya köy halkından yardım alarak okul işlerini hallettiklerini ifade etmişlerdir.

> **Ö5**:*"Temizlik ve birçok sıkıntılar içinde sağlıklı çevre, temiz doğa gibi kavramlardan bahsetmekte açıkçası bana eğitim programına uygunmuş gibi gelmiyor. Bir yandan temizlikten bahsederken bir yandan okulun çok pis olması birbirine uyumlu işler değil."*

Ö5'in sözleri aslında yaşanılan hayatla eğitimin birbirine paralel gitmediğinin bir göstergesi niteliğindedir. Aslında en genel ve evrensel kurallardan biri olan temizlik konusunun eğitim programına uygun olmadığını ve süreci etkilediğini göstermektedir.

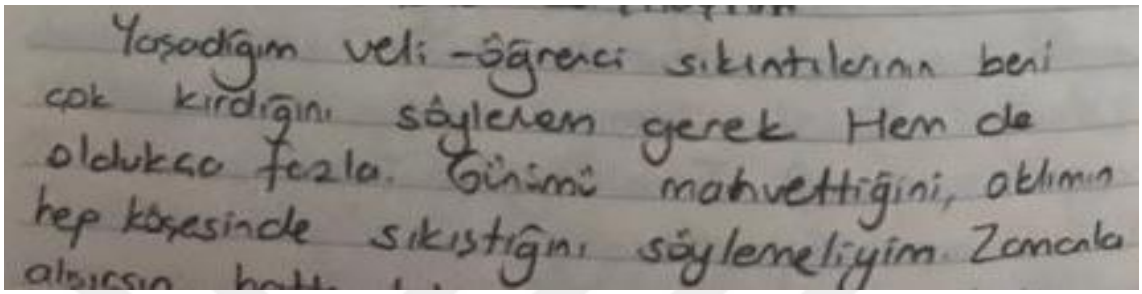
> **Ö5:** *"Okul dışında da hayatımız var ve bazen müdür alakasız bir şey söyleyip, beni etkileyebiliyor."*

> **Ö1:"***Öncelikle şartları uygun bir okul olsun ki eğitim öğretim temelden başlasın tabi daha sonra diğerleri gelir. Okulumda akıllı tahta var. Ve ben 1. Sınıf olduğum içinde çok kullanıyorum. Bence aile, okul, öğrenci, çevre, imkânlar bunların hepsi bir bütün halinde. Doğuda öğretmenli yaparken mesleğine sosyal yaşamda girebiliyor. Mesleki anlamda tüm destekler mesleğin ilk yıllarında çok önemli. Okulun fiziki şartları eğitimin kalitesini doğrudan etkiliyor. Van gibi yerde okulumuz oldukça soğuk ve derslerde montlarla duruyoruz. Tüm bunlar maddi olanaklara ve desteğe ihtiyaç duyulduğunu gösteriyor… Eğitimi*

düşünmeden önce çok farklı sorunla karşılaşıyoruz ki bunlara çözüm aramaktan asıl iş eğitime gerekli önem verilemiyor."

Ö1, velilerle yaşadığı sıkıntıların kendini ve sosyal hayatı üzerindeki etkisinden günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö1:

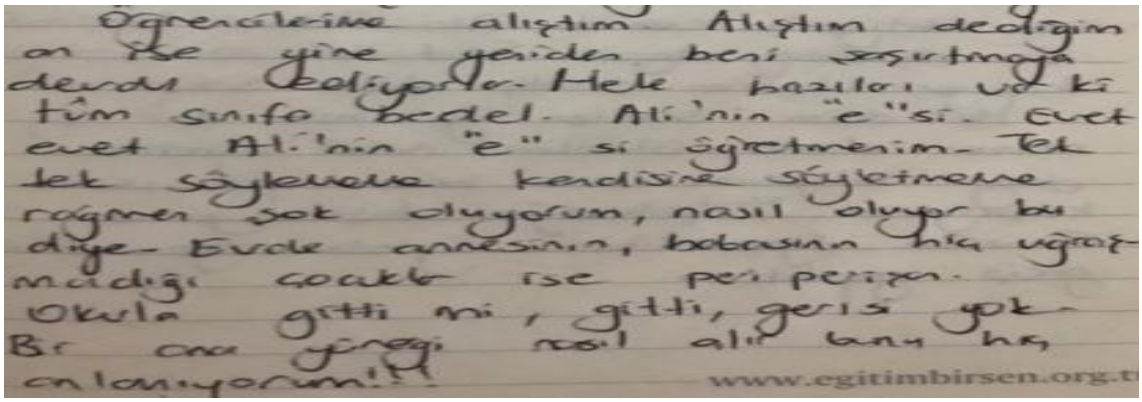

Yaşadığım veli-öğrenci sıkıntılarının beni çok kırdığını söylemem gerek. Hem de oldukça fazla. Sinirli mahvettiğini, aklımın hep köşesinde sıkıştığını söylemeliyim. Zamanla

Ö2, öğrencilerinin anadili Kürtçe olmasından dolayı yaşadıklarını şöyle ifade etmiştir:

Ö2:*"...Öğrencilerimizin hepsi Kürtçe biliyor. Ama sadece okuduğu şeyleri anlamada zorlanıyorlar. Ben öğretmen olarak ne kadar basit cümleler kursam da çocuklar basit birkaç kelimenin anlamını bile bilmediği için anlamıyor. Çocuklara onların anlayabileceği şekilde anlatmaya çalışıyorum. Keşke dillerini bilsem de o şekilde dersi anlatsam dediğim zamanlar oluyor. Ben Kürtçe kelimeler öğrensem de ağızlar farklılaştığı için öğrencilerim o Kürtçe kelimelerimi bile anlamıyorlar. İletişim iççin bu köyün ağzını öğrenmem gerekiyor. Çocuklar istekli…*"

Ö1 sınıfta yaşadığı sıkıntıları günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

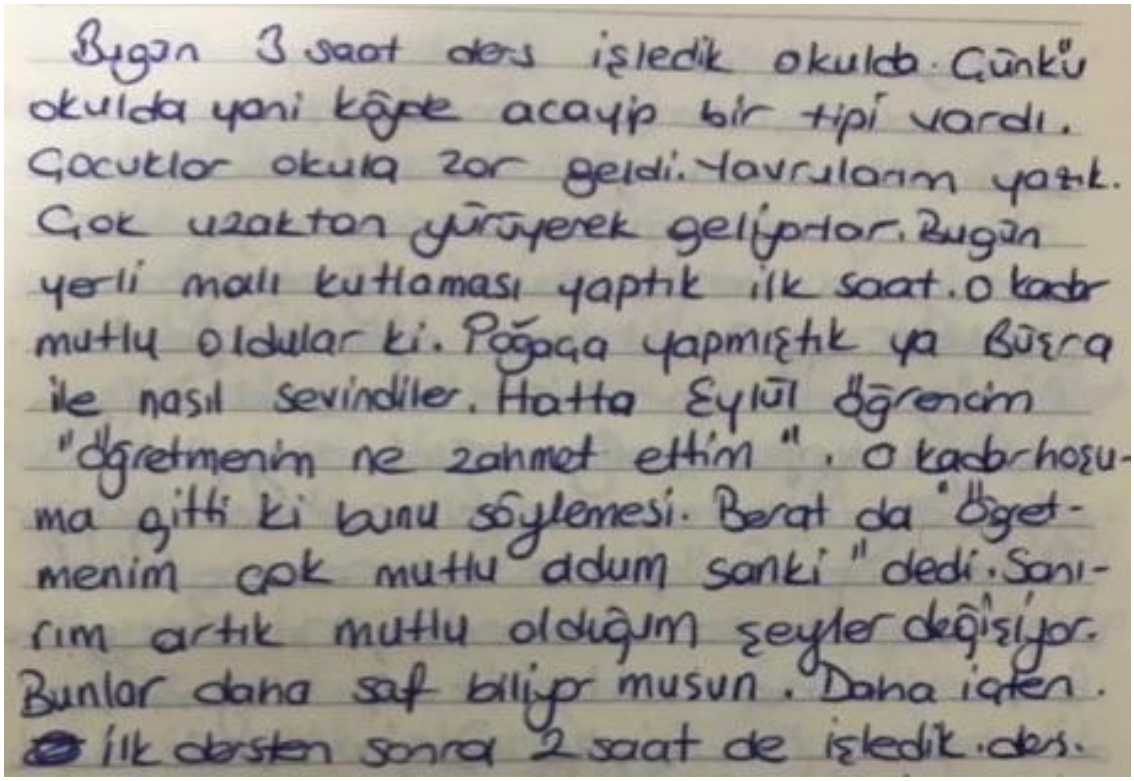
Ö1:

Öğrencilerime alıştım. Alıştım dediğim an ise yine yeniden başlamaya devası oluyorla. Hele bazıları ve ki tüm sınıfa bedel. Ali'nin "e"si. Evet evet Ali'nin "e" si öğretmenim. Tek tek söyleyerek kendisine söyletmeme rağmen yok oluyorum, nasıl oluyor bu diye. Evde annesinin, babasının hiç uğraşmadığı çocuk ise peri perişan. Okula gitti mi, gitti, gerisi yok. Bir ara yüreği nasıl alır bunu hiç anlamıyorum!!!

www.egitimbirsen.org.t

Ö1, mesleki deneyimlerinin ilkini yaşarken yaşadığı zorluklardan bahsetmiştir. Birinci sınıf öğretmeni olmanın zorluğunun yanı sıra anne ve babanın ilgisizliğinden dolayı eksik kaldığını ifade etmektedir.

Ö3:

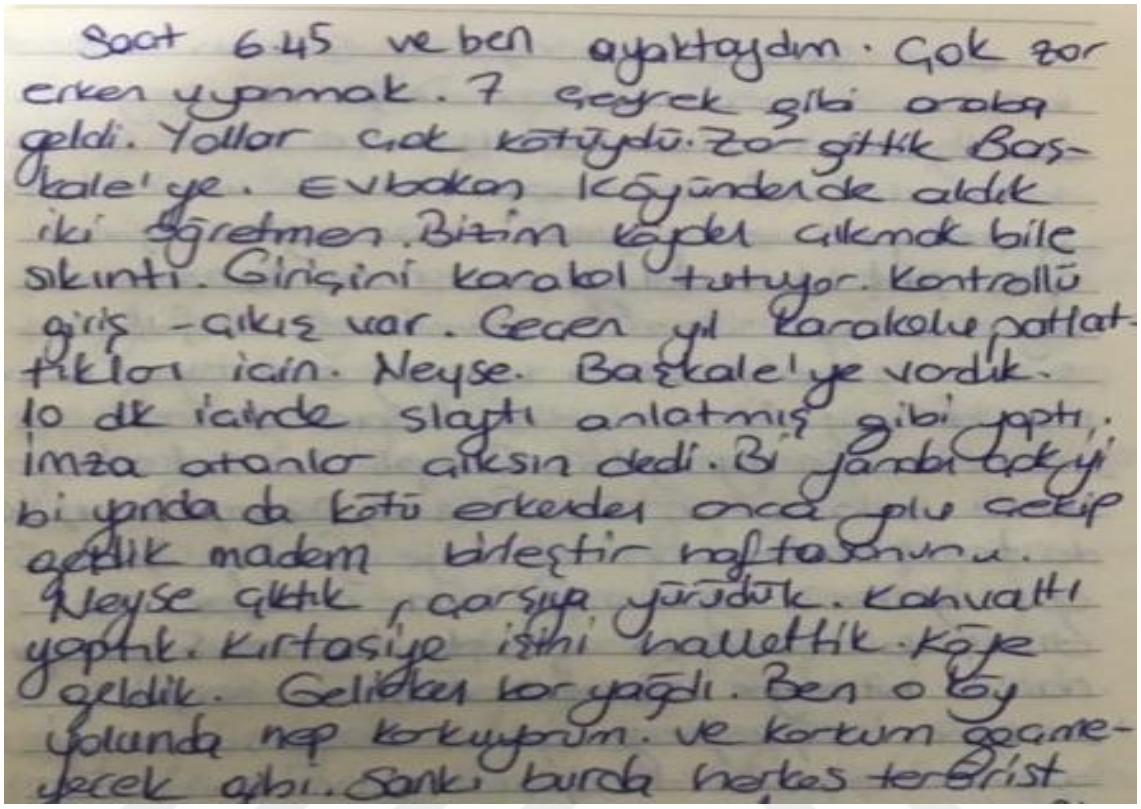

Bugün 3 saat ders işledik okulda. Çünkü okulda yani köyde acayip bir tipi vardı. Çocuklar okula zor geldi. Yavrularım yattık. Çok uzaktan yürüyerek geliyorlar. Bugün yerli malı kutlaması yaptık ilk saat. O kadar mutlu oldular ki. Poğaça yapmıştık ya Büşra ile nasıl sevindiler. Hatta Eylül öğrencim "öğretmenim ne zahmet ettim". O kadar hoşuma gitti ki bunu söylemesi. Berat da "öğretmenim çok mutlu oldum sanki" dedi. Sanırım artık mutlu olduğum şeyler değişiyor. Bunlar daha saf biliyor musun. Daha içten. İlk dersten sonra 2 saat de işledik. ders.

Ö3, köyde kötü hava şartlarından dolayı okulda 3 saat ders işleyişlerinden bahsetmiştir. Çok uzaklardan bu hava şartlarından yürüyerek gelen öğrencilerine üzüldüğünü ifade etmiştir. Yerli malı kutlaması haftasında öğrencileri için poğaça yaptıklarını ve öğrencilerinin ona verdiği güzel tepkilerden bahsetmiştir. *"Sanırım artık mutlu olduğum şeyler değişiyor."* cümlesinde öğrencilerinin ufak şeylerle mutlu olduğunu görüp mutlu olan bir öğretmen görülmektedir. Aslında öğretmenliğin sadece meslek değil de emek işi olduğunu göstermektedir.

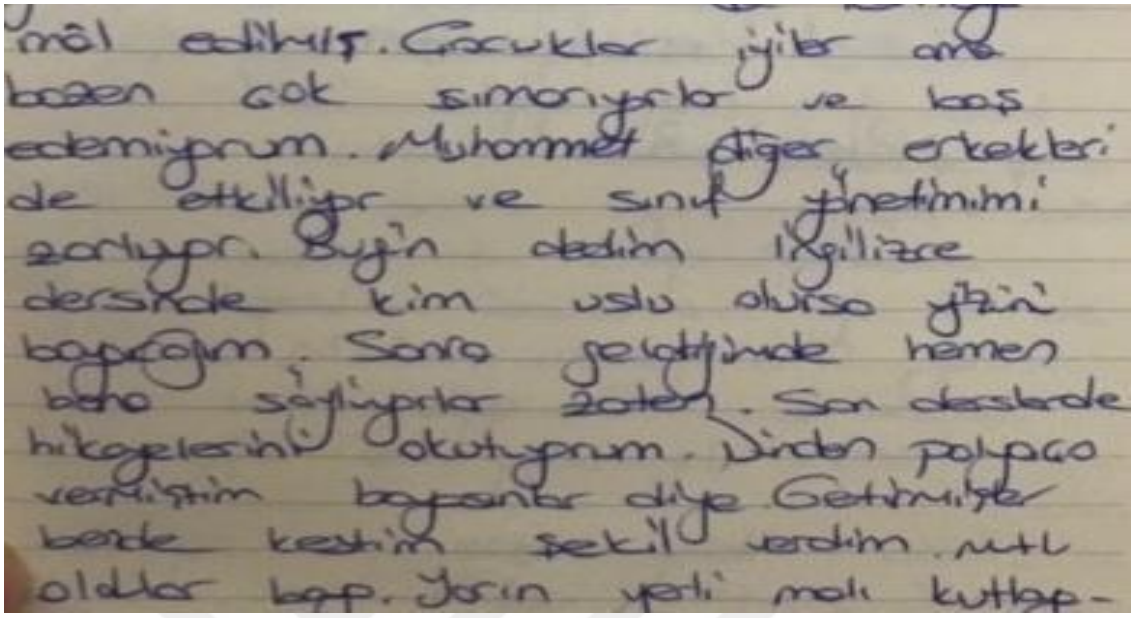
Ö3, köyde geçen bir gününden günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö3:

Saat 6.45 ve ben ayaktaydım. Çok zor erken uyanmak. 7 geyrek gibi oraya geldi. Yollar çok kötüydü. Zor gittik Başkale'ye. Evbakan köyünde aldık iki öğretmen. Bizim kaydet çıkmak bile sıkıntı. Girişini karakol tutuyor. Kontrollü giriş - çıkış var. Geçen yıl karakolu patlattıkları için. Neyse. Başkale'ye vardık. 10 dk içinde slaytı anlatmış gibi yaptı, imza atanlar çıksın dedi. Bi yandan bıktı bi yanda da kötü erkenden onca yolu gelip geldik madem birleştir haftasonunu. Neyse çıktık, çarşıya yürüdük. Kahvaltı yaptık. Kırtasiye işini hallettik. Köye geldik. Gelirken kar yağdı. Ben o köy yolunda hep korkuyorum. Ve korkum geçmeyecek gibi. Sanki burda herkes terörist

Değişen öğretmen atama sistemi ile oldukça fazla seminer almaya mecbur olan Ö3, yaşadığı sıkıntıları günlüğünde dile getirmiş Güvenlik (terör) nedeniyle sürekli tedirgin olan Ö3, yaşadığı sıkıntılardan günlüğünde ifadeler kullanmıştır. Öğretmenlerinin mesleki gelişimlerini arttırmak amacıyla planlanmış seminerler Ö3, için artık çile haline dönüşmüş. Aynı şartlar altında yaşamayan öğretmenler tek merkezde toplanıp seminer aldıkları için farklı zorluklar yaşıyor. Hafta sonu dahi dinlenemeyen Ö3 için seminerler onun tabiri ile zımpırtı yani gereksiz bir hal almaktadır.

Ö2:

Aşağıdaki tablo 4.13b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.13b
"Van ilinde sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartlar daha iyi hale getirir?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Kullanılan İfadeler	İfade Edenler	f
Maddi destek (maaş, ek ders, eğitim ödenekleri…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Mesleki destek (teknoloji kullanımı, rehberlik desteği, kültürel destek, seminerler…)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Veli- öğretmen ilişkisinin arttırılması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Okulun fiziki şartları/olanakları	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8	8
Sosyal yaşam	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö8	5
Okul iklimi (öğretmen-öğretmen ilişki, öğretmen-okul yönetici ilişkisi, öğrenci ilşikisi)	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6	5

Toplam=48

Tablo 4.13b'de öğretmenlerin Van ilinde sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartların(maddi destek, mesleki destek, veli-öğretmen ilişkisi, okulun fiziki şartları, sosyal yaşam, okul iklimi) iyi hale getirebileceğine ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Aday öğretmenlerin cevapları olan "*mesleki destek", "maddi destek" ve "veli- öğretmen ilişkisinin arttırılması*" cevapları 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır.

Birinci görüşmeler incelendiğinde aday öğretmenlerin konuya ilişkin daha fazla görüş belirttikleri belirlenmiştir. Bu da geçen süreçte öğretmenlerin deneyim kazanmalarını göstermektedir.

Konuya ilişkin öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö1:***"Mesleğin çok başında olduğum için tüm yararlı önerilere açığım. Seminerlere katılım sağlamaya çalışıyorum. Akıllı tahta kullanımı ile aldığım seminerin faydasını gördüm. Okulun fiziki şartları her zaman daha iyi olabilir. Oldukça büyük bir okul bahçemiz var. Ama çevresi bozuk tellerle kaplı olduğu için öğrenciler için büyük tehlike oluşturuyor. Okul sırtını güneşe dönük ve m şeklinde yapılanmaya sahip. Bu nedenle güneş içeri girmiyor ve sınıflar soğuk oluyor. Velilerle ilişkiler düşük seviyede ama öğrencisi ile ilgilenen velilerde var. Birkaç veli dışında sorun yaşadığım veli yok. Gerektiğinde saygı da görüyorum… Okul iklimi çoğunlukla genç öğretmenlerden oluşuyor. Zümre ilişkisi henüz oturdu diyemem. Kobani eylemlerinde yaşayan sendikal faaliyetler sonucu okul öğretmenlerin büyük çoğunluğu açığa alınmış ve bu sebeple ücretli öğretmenlerle eğitim yılını açtık. Daha sonra mesleğe geri dönen öğretmenler sınıflarını geri aldı, ama bu süreçte öğrencilerin düzeni bozuldu. Ve okulun ikili öğretimden tam öğretimi çekişiyle sınıf sayıları azaldığı için sınıf mevcutlarında da artış meydan geldi… Burada sosyo ekonomik seviye düşük olduğundan ve çok kalabalık aile yapısından dolayı her zaman maddi desteğe ihtiyacımız var. Batı okullarının çoğu velilerden bağış alabildiği için okulların maddi durumu iyi. Ama burada okullar ihtiyaçlarını karşılamak için maddi kaynakları oldukça yetersiz."*

> **Ö2:***"Bu maddelerden hepsi benim için çok önemli. Ben köyde öğretmen olduğum için her şey kısıtlı. Okulun imkânı, velilerle olan iletişim çok kısıtlı. Herhangi bir şey olduğunda hatta iyi bir şey için bile çağırdığımda okula gelmeyen velilerim var. Evlerine giderek aşmaya çalışıyorum. Yaşadığım yerlerden çok farklılar. Doğu da çalışan öğretmenlerin bence çoğu maddi destek bekler. Çünkü her*

anlamda kısıtlıyız ve yöre halkı genelde her şeyi bizden bekliyor. Bunu alışmışlar. Başkaları yapsın istiyorlar. Veliler okulla ilgili şeylerde elini taşın altına koymuyorlar. Özel bir şey istediğinde yapmaya çalışırlar ama okulda bu durum geçerli değil neden bilmiyorum. Çok faydalı düşünmüyorlar galiba. Bu nedenle öğretmenlere destek verilmelidir. Sosyal yaşamım köy olduğu için benim ihtiyaçlarımı karşılamıyor. Ama Van öğretmen için veya memur içinde tüm ihtiyaçları karşılar niteliktedir."

Ö3:*"En çok okulda eğitim ortamımızın şartlarını iyileştirmesi iyi getirir. Bunu yanı sır a öğretmenlerin kalacağı lojman şartları iyileştirilmeli. Aynı kişilerle hep aynı ortamı okulda ve lojmanda paylaşmak özel alanının olmaması çok zor bir durum. Öğretmenler daha mutlu olur ve bu da eğitime yansır. Zor şartlarda çalışan öğretmenler için maddi destek sağlanırsa daha iyi olur. Öğretmenler daha da güdülenebilir."*

Ö4:"*Okulda diğer öğretmenlerle kaynaşmadık. Ama birkaç arkadaşım iyi."*

Ö6:*"Velilerin eğitilmesi en etkili çözüm olabilir. Çünkü biz en büyük sıkıntıyı orada yaşıyoruz. Eğitim böylece daha iyi ilerler. Okuldaki veya diğer olan eksiklikleri kendimiz halletmeye çalışıyoruz."*

Ö7:*"Birçok köy okulunda hala elektrik ve su sıkıntısı mevcut. Bu sorunlara çözümler bulunmalıdır."*

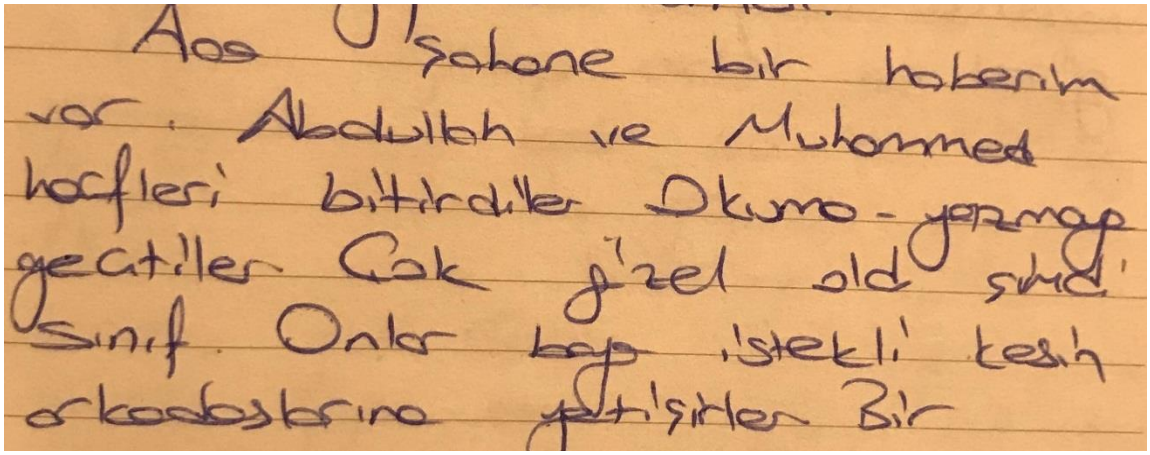
Ö8:*"Bence kesinlikle her okulda teknolojinin olmalıdır. Teknolojinin az kullanıldığı mesela köy okullarımda daha zor ve yavaş öğrenmeler oluyor. Kendi yaptığımız materyallerin eksik kaldığını düşünüyorum. Teknolojinin olduğu öğrenmelerin daha çok eğlenerek ve zevk alarak öğreneceğini düşünüyorum."*

Ö9:*"Ailelerin maddi durumu yetersiz olduğu için materyal alımında zorlanıyoruz.*

İklim olarak zorlanıyoruz. Malum kışın bizim okula gitmemiz ve çocukların okula gelmesi çok zor oluyor. Terörden dolayı da çocuklar kötü olarak etkileniyor.

Okulun fiziki şartları iyi olsaydı daha iyi olurduk. Velilerden destek gördüm. Maddi destek olsa iyi olurdu."

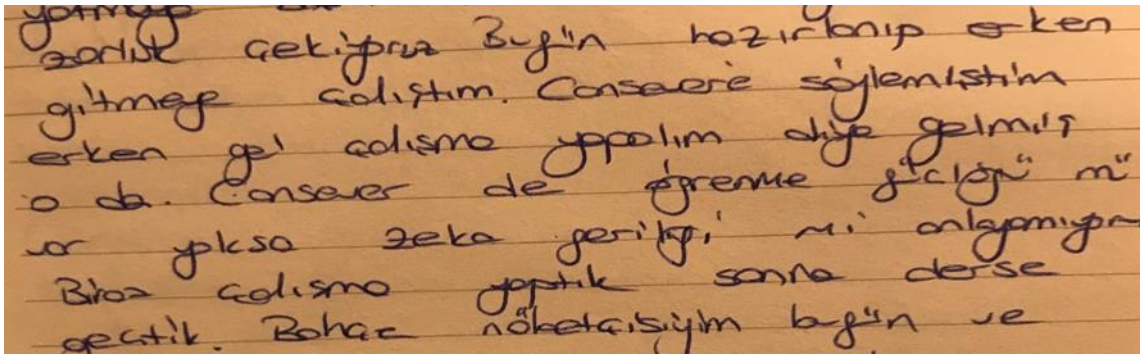
Ö2:

Aaa Ü'şahane bir haberim
var. Abdullah ve Muhammed
hocfleri bitirdiler Okuma-yazmaya
geçtiler. Çok güzel oldu şimdi
Sınıf. Onlar daha istekli tesh
arkadaşlarına yetişirler. Bir

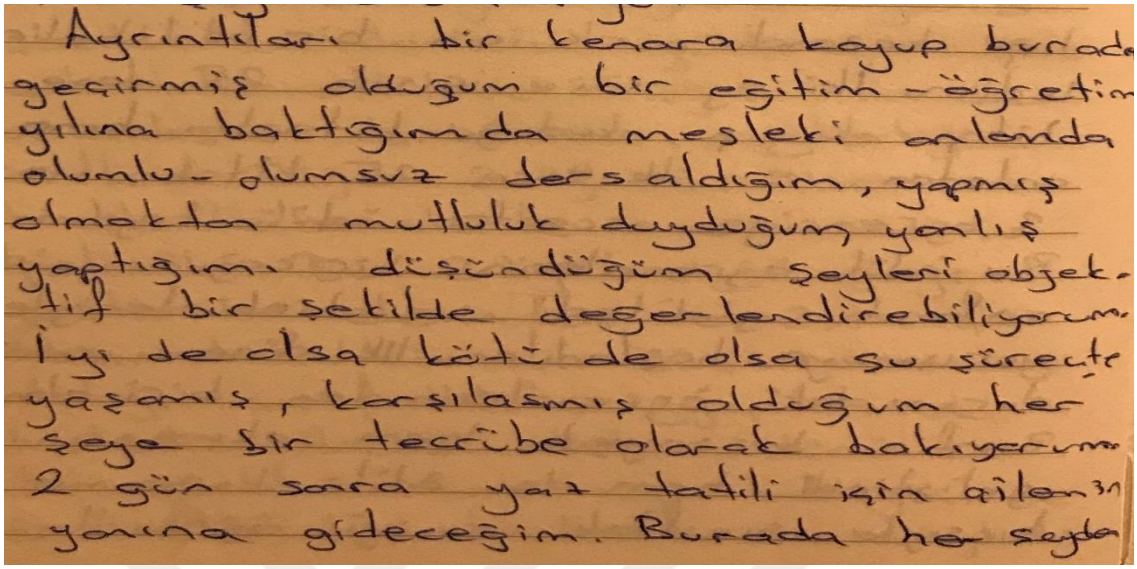
Ö2, günlüğünde dönemin en başından beri okuma-yazma ile ilgili sorun yaşadığı öğrencilerine günlüğünde yer vermiştir. Sınıfa göre geri kalan 2 öğrencisinin de okuma ve yazmaya geçtiklerinden şahane bir haber olarak belirtmektedir. Günlüğünde bu süreçte öğrencilerle olan birebir ilgisinden ve aileleri sürece katma çabalarından ifade etmiştir. Geçen sürede öğretmenin çabalarının olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir. Anlaşıldığı üzere öğretim programlarının daha etkin olmasında birden fazla etmen etkili olmaktadır.

Ö2'nin öğrencisi Cansever hakkında günlüğünde bazı ifadeler kullanmıştır. Ö2, öğrencinin okuma ve yazmayı zor öğrenmesinden dolayı öğrenme güçlüğü mü zekâ geriliği mi yaşadığı hakkında şüphelerin olduğu görülmektedir. Ö2, bunu anlamada zorlandığını ifade etmiştir. Bu mesleğinin başında olan Ö2 için yeterli bir rehberlik desteğinin bulunmadığının bir örneğidir. Konuya ilişkin Ö2'nin günlüğündeki ifadeler aşağıdaki gibidir:

Ö2:

zorluk çekiyoruz. Bugün hazırlanıp erken
gitmeye çalıştım. Cansevere söylemiştim
erken gel çalışma yapalım diye gelmiş
o da. Cansever de öğrenme güçlüğü mü
var yoksa zeka geriliği mi anlamıyor
Biraz çalışma yaptık sonra ders
geçtik. Bahar nöbetçisiyim bugün ve

Ö6:

Ayrıntıları bir kenara koyup burada geçirmiş olduğum bir eğitim-öğretim yılına baktığımda mesleki anlamda olumlu-olumsuz ders aldığım, yapmış olmaktan mutluluk duyduğum yanlış yaptığım, düşündüğüm şeyleri objektif bir şekilde değerlendirebiliyorum. İyi de olsa kötü de olsa su süreçte yaşamış, karşılaşmış olduğum her şeye bir tecrübe olarak bakıyorum. 2 gün sonra yaz tatili için ailemin yanına gideceğim. Burada her seyde

Ö6, Van'da geçirdiği bir yıllık eğitim-öğretim sürecini günlüğünde değerlendirdiğinde mesleki anlamda olumlu veya olumsuz şeylerden ders aldığını, gerek yanlışlarıyla gerek denemeleriyle yeni şeyler öğrendiğini ve mutlu olduğunu hepsinin kendisine mesleki bir deneyim kazandırdığına inandığını belirtmiştir.

Tablo 4.14a
"Van ilinde öğretmen-veli ilişkileri nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Yeterli düzeyde değildir.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5, Ö6,Ö7,Ö10	8
Yeterli düzeydedir.	Ö8,Ö9	2

Toplam=10

Tablo 4.14a'da öğretmenlerin Van ilinde öğretmen veli ilişkilerinin durumuna ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. "*Öğretmen-veli ilişkileri yeterli düzeydedir."* 8 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere merkezi ve köy okullarında çalışan sınıf öğretmenleri öğretmen-veli ilişkilerinde büyük bir çoğunlukta hem fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yani merkezi veya köy okulu olsun, sınıf öğretmenleri veliyi eğitim sürecine katamamaktan şikâyetçi olduklarını ifade etmişlerdir. Görüşmelerden çıkan sonuca göre velilerin maddi yetersizlikleri, çok sayıda

çocuk sahibi olmaları ve okul kültürü hakkında yeteri kadar bilgili sahibi olmamaları velilerde olan iletişim eksikliğinin nedenleri gösterilebilir.

Bu konuya ilişkin görüşlerini Ö1 şöyle ifade etmiştir:

> **Ö1:** *"Sınıf öğretmeni olarak yeteri kadar destek görmüyorum. Âmâ yanımda olup öğrenci için çalışan ve benimde yükümü bir nebze olsun dindiren velilerim varlar. Onlar iyi ki varlar bana umut oluyorlar."*

Ö1 sınıf öğretmenlerinin veli ile iyi ilişkiler kurmakta en önemli öğretmenlik alanı olduğunun ve bunun öğretmenin yükünü azaltıp, aynı zamanda öğretmeni motive eden bir unsur olduğunu görülmektedir.

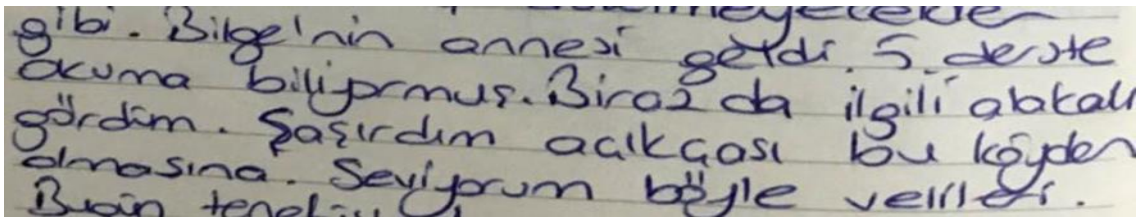
> **Ö8:** "*Köyümde velilerim bana çok yardımcı oluyor."*

Van'ın Tuşba ilçesinin bir köyünde birleştirilmiş sınıf öğretmeni olan Ö8, veli ilişkilerinin iyi olduğundan bahsetmiştir. Köy hayatında veli ilişkileri okulun genel işleyişini etkilediği için daha fazla öneme sahip olmaktadır. Okulun temizlik personeli, kışlık yakacak alımı, okulun gelir-gideri, okula devamlı-devamsız öğrenci durumu, köyün genel durumu, okulun tadilat işleri gibi konularda köy halkından yardım alınması gerekmektedir. Bu konuda Ö9, görüşmesinde fikirlerini şöyle ifade etmiştir:

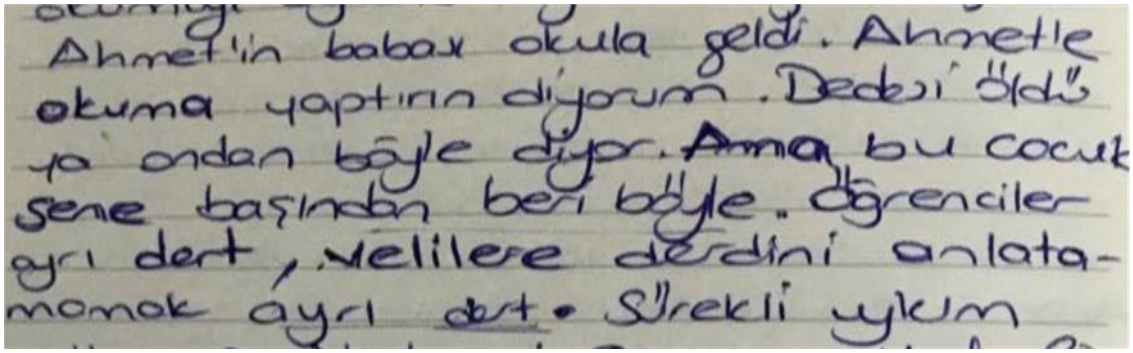
> **Ö9:** *"Köyde zor olacağını düşünmüştüm. Köylüler bana çok yardımcı oluyor. Belki benim şansımda olabilir. Çünkü çok yakın bir köyde çalışan öğretmen arkadaşım için bu durum aynı değil. Orda köylüler okulun yakacak kışlık odunları çalmışlar."*

Van ilinde geçirdikleri süre içerisinde veli profili hakkında bilgi edinen ve bir Başkale'nin köyünde çalışan Ö3, bir velisi hakkında düşündüklerini günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Ö3:

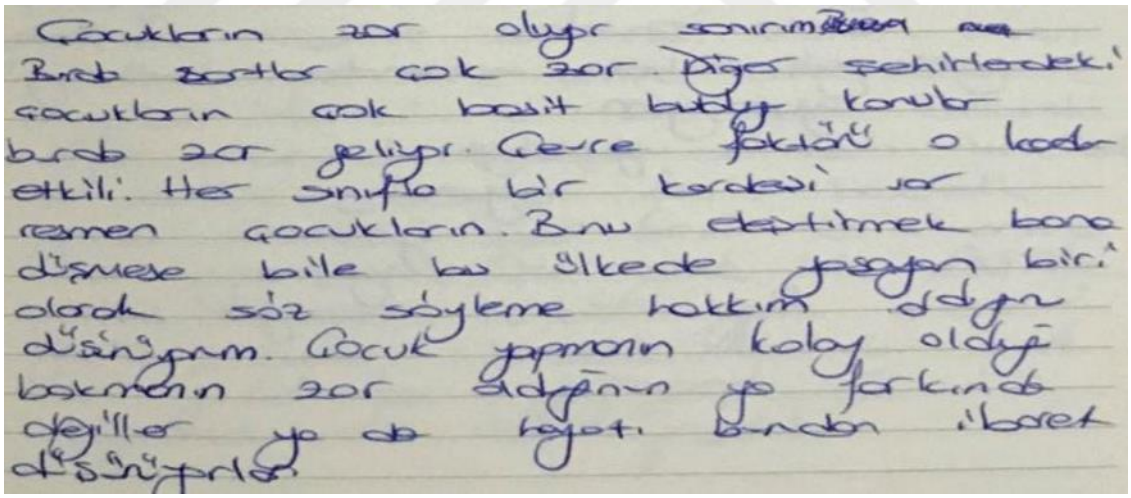

gibi. Bilge'nin annesi geldi. 5 derste okuma biliyormuş. Biraz da ilgili abakalı gördüm. Şaşırdım açıkçası bu köyden olmasına. Seviyorum böyle velileri.

Ö3:

Ahmet'in babası okula geldi. Ahmetle okuma yaptırın diyorum. Dedesi "Oldu ya ondan böyle diyor. Ama bu çocuk sene başından beri böyle. Öğrenciler ayrı dert, velilere derdini anlatamamak ayrı dert. Sürekli yakın

Başkale'nin bir köyünde görev yapan Ö3, velileri eğitim sürecine katmaya çalışırken yaşadıkları günlüğünde belirtmiştir. Öğrenci ailelerinde özellikle anne okuma ve yazma bilmediği için öğrenciye ders konusunda yardımcı olamamaktadır. İlgili veli gördüğünde ise şaşırıp mutlu olduğundan günlüğünde belirtmiştir. Bir başka velisi ile yaşadığı konuşmasından günlüğünde yazan Ö3, velilere de dert anlatmanın ayrı bir dert olduğunu ifade etmiştir.

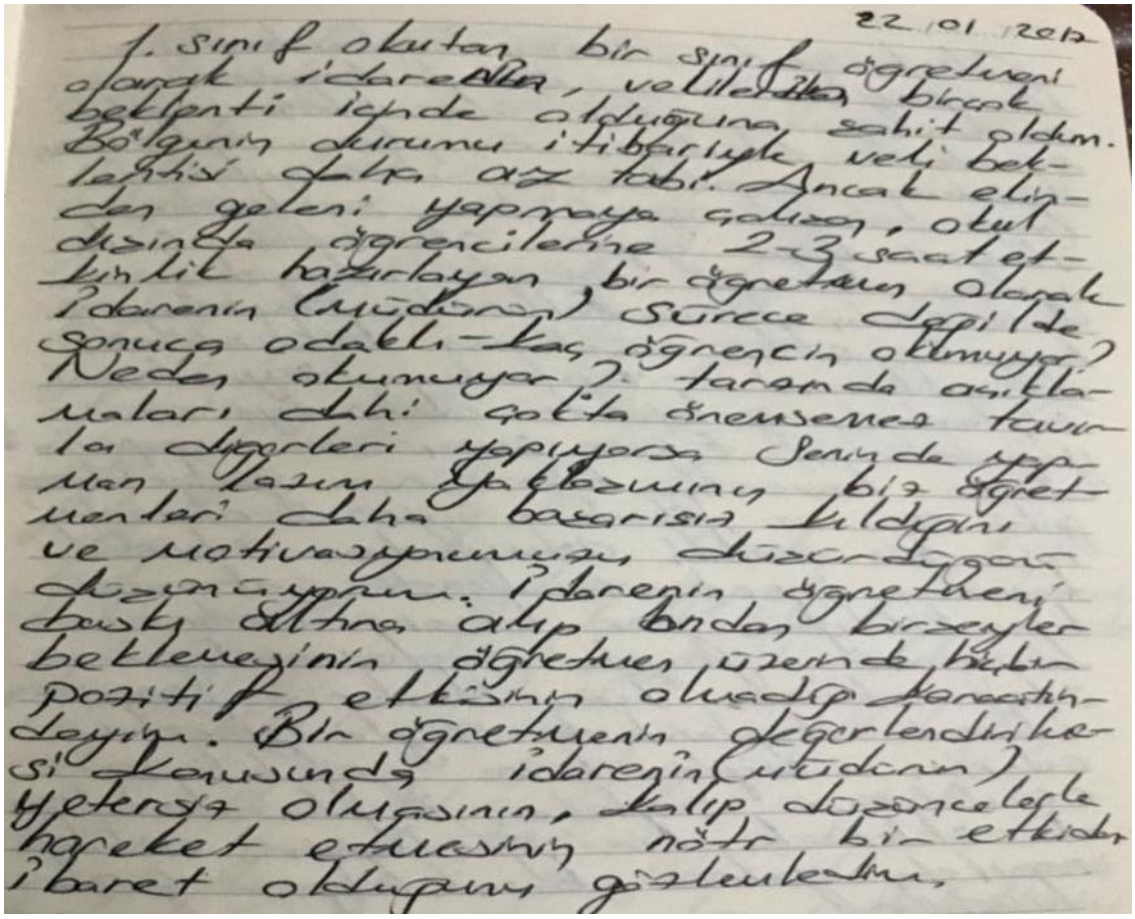
Ö2:

Çocukların zor oluyor sonuçta [redacted] burda zorlar çok zor. Diğer şehirlerdeki çocukların çok basit bunlar konuşurken burda zor geliyor. Çevre faktörü o kadar etkili. Her sınıfta bir kardeşi var resmen çocukların. Bunu değiştirmek bana düşmese bile bu ülkede yaşayan birisi olarak söz söyleme hakkım doğar düşünüyorum. Çocuk yapmanın kolay olduğu bakmanın zor olduğunu ya farkında değiller ya da hayatı bundan ibaret düşünüyorlar.

Başkale'nin bir köyünde görev yapan Ö2, veli ilgisizliğinin sebepleri olarak ailelerin çok sahibi olmalarını ve çocuk yetiştirme bilincine sahip olmayışları olarak günlüğünde belirtmiştir. Aileleri çok çocuk sahibi olmaları yönünden eleştirdiğine dair ifadeleri günlüğüne yazarken, bu ülkenin bir bireyi olarak bir öğretmeni olarak eleştirdiğini ifade etmiştir. Ö2, hayatlarını sadece çocuk doğurmaktan ibaret olup çocuk bakmanın zor olduğunu düşünmeyen velileri olduğunu düşünmektedir. Ö2, yetişip büyüdüğü aile

yapısı sebebiyle bu düşünceler sahip olduğu düşünüldüğünde Van'daki aile yapısı ve kültürü Ö2, için anlaşılması zor olmaktadır.

Ö5:

22/01/2018

1. sınıf okutan bir sınıf öğretmeni olarak idareden, velilerden biraz beklenti içinde olduğuna şahit oldum. Bölgenin durumu itibariyle veli beklentisi daha az tabi. Ancak elinden geleni yapmaya çalışan, okul dışında öğrencilerine 2-3 saat etkinlik hazırlayan, bir öğretmen olarak idarenin (müdürün) sürece dair de sonuca odaklı - kaç öğrencin okumuyor? Neden okumuyor? tarzında açıklamaları dahi daha önemsenen tavırları öğretmeni yapıyorsa Senin de yapman lazım. Yaklaşımın biz öğretmenleri daha başarısız kıldığını ve motivasyonumuzu düşürdüğünü düşünüyorum. İdarenin öğretmeni dosty altına alıp bundan birşeyler beklemesinin öğretmen üzerinde baskın pozitif etkisinin olmadığı kanaatindeyim. Bir öğretmenin değerlendirilmesi konusunda idarenin (müdürün) yeterli olmasının, kalıp düzüncelerle hareket etmesinin nötr bir etkiden ibaret olduğunu gözlemledim.

Ö5, bulunduğu bölge itibariyle velilerden beklentilerinin karşılanmadığını dile getirmiştir. Velilerden alınamayan desteğin eksikliğini ise sınıf öğretmeni kapamaya çalışmaktadır. Çalışma saatleri dışında da öğrencileri için etkinlikler düşünen, zaman harcayan, fikir üreten öğretmenin çabalarını görmeyen idari bir yaklaşım ise öğretmenin motivasyonunu düşürüyor. Öğretmene "*Diğer öğrenciler okuyor da bu öğrenci neden okuyamıyor? Kaç öğrencin okuyamıyor?"* tarzındaki sorular, öğretmen üzerinde baskı hissettirdiğini günlüğünde dile getirmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.14b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.14b
"Van ilinde öğretmen-veli ilişkilerinin değişimi nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Yeterli düzeyde değildir.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5, Ö6,Ö7,Ö10	8
Yeterli düzeydedir.	Ö8,Ö9	2

Toplam=10

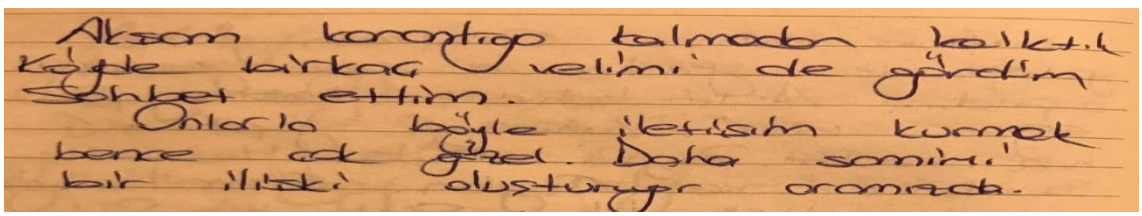
Tablo 4.14b'de öğretmenlerin Van ilinde öğretmen veli ilişkilerinin durumuna ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. "*Öğretmen-veli ilişkileri yeterli düzeyde değildir."* 8 görüş ile ilk sırada yer almaktadır.

> **Ö5:** *"Yeterli değildir. Yıl boyunca öğrencisinin durumunu sormayan veli var. Kendisini hiç tanımadım."*
>
> **Ö6:** *"Ailenin desteğinin olmaması beni çok zorladı. Kısıtlı bir zaman diliminde yaptıklarımızın evde pekiştirilmemesi ve öğrenilenlerin üzerine bir şey eklenmemesi kötü. Hani aile iyi olsaydı daha iyisini yapabilirdik. Aile ilgisinin fazla olduğu öğrencilerle de karşılaştım. Ama genelleyecek olursak aile ilgisizliği fazladır."*

Sınıf öğretmenleri veli- öğretmen ilişkilerinin yeterli düzeyde olmamasından dolayı öğrencilerin okuldaki öğrendikleri konuları evde tekrar ve pekiştiremedikleri için kalıcı olmadığını aynı zamanda velilerden gerekli destek alınamadığından öğrenme süreçlerinin uzadığını ifade etmişlerdir. Aile ilgisizliğinin çok olduğu öğrencilerde akademik başarısı daha düşük olmakta ve davranış problemlerine daha sık rastlanmaktadır.

Birinci görüşmeler incelendiğinde ikinci görüşmeler ile arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Ö2:

Ö2, Van'da velilerle olan ilişkilerinin yeterli olmadığını görüşmesinde ifade etmiştir. Köyde yaşayan Ö2, velilerle olan karşılaşmasında ettikleri sohbetin öğretmen-veli ilişki açısından iletişimlerini daha iyi şartlara getirdiğini ifade etmiştir.

4.2.3. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra sınıf öğretmenliği yapmaya yönelik olarak Van ili ile diğer illerin karşılaştırılmasına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

Tablo 4.15a
"Van ilinde sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde(batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmanın farklılıkları nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Evet, farklı buluyorum.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Hayır, farklı bulmuyorum.		-

Toplam=10

Tablo 4.15a'da öğretmenlerin Van ilinde sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde (batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmanın farklılıklarına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere Van'da sınıf öğretmeni olmakla başka şehirde sınıf öğretmeni farklı buldukları konunda öğretmenler aynı fikirlere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu batıda veya merkezi yerlerde yapılmış staj uygulamalarındaki yaşantıları ile Van'daki yaşantılarını karşılaştırarak bu karara varmışlardır.

> **Ö1:** *"Kültürel olarak başka bir ortamdayım. Tek öğretmen değilim. Ev hanımıyım, işçiyim. Birden bana yüklenen sorumluluklarla doluyum. Bunu yanı sıra mesleğimi sürdürüyorum. Bazen aklım yaşadıklarım ve ben nerde ne yapıyorum dememe sebep oluyor. Tüm hayatımdakiler birbirini etkiliyor."*

Ö1 görüşmesindeki ifadesinde Van'daki yaşamının da aslında kendisini tam anlamıyla hayatın içine aldığını ifade etmektedir. Van'da öğretmen olmanın yanı sıra ailesinden farklı bir yerde yaşadığı için birden fazla sorumluluk yüklendiğini ifade etmiştir. İfadelerinden sosyal hayatındaki yaşadıklarının mesleki hayatını da etkilediği anlaşılmaktadır. Van'da sınıf öğretmeni olan Ö1 mesleki hayatının yanı sıra sosyal hayatına etkisinden dolayı Van'da sınıf öğretmeni olmayı diğer illerde sınıf öğretmeni olmakla farklı bulmaktadır.

Ö4:*"Tabii ki farklı buluyorum. Okulda ve adaylık sürecinde yaptığımız stajlardaki okullarla batıdaydı ki burada (Van) okullara baktığımda şartlar asla aynı değil. Bunun yanı sıra sosyal ve kültürel hayat farklı olduğu için öğrenci profili de farklı. Ailelerin sosyo-ekonomik hayatı farklı. Ailelerin çocuğa bakışı farklı. Ve ben farklı bir şehirde yaşadığım için bu kadar farklılık içinde batıda ve doğuda öğretmenlik yapma aynıdır diyemeyiz."*

Ö7:*"Batı da her anlattığın daha kolay anlaşılıyor. Öğrenciler daha hazır oluyor. Köydeki çocuklara tek seferde ders anlatınca anlamıyorlar."*

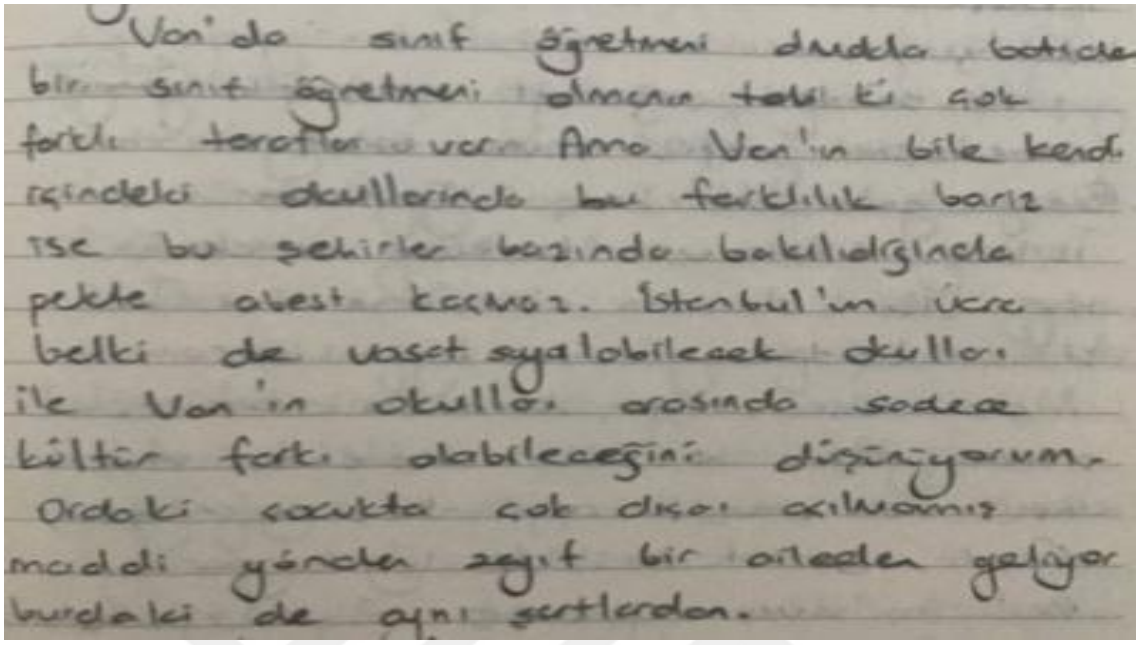
Ö9:*"Batıda öğretmenlik yapmaktansa doğuda öğretmenlik yapmak tabii ki farklı. Ben 3 yıl batı da ücretli yaptım. Orda beni veliler sürekli arıyordu. Hatta bazıları fazla arıyordu ama burada öğretmenini tanımayan veliler var. Ters bakarsak velisini tanımayan, bu çocuk hangi koşullarda yaşıyor diye bilmeyen öğretmenlerde var. İki yönlü de bu iletişime bakmalıyız. Kültür farklı, ders işleyişin, örneklerin farklı, ders işleyiş hızı farklı, veli profilin farklı…Tek ders öğretmek değil davranışta kazandırıyorsun burada. Bence batıda öyle değil."*

Ö10:*"Doğu bölgelerinde hemen hemen aynı olduğunu düşünüyorum. Ancak Van ve etrafındaki illerin hiç bitmeyen bir kışı var. Bu da eğitim faaliyetlerini engellemektedir. Batıdaki bir eğitim kurumuyla kendi okulumu kıyasladığımdaysa imkânlarımız baya kısıtlı. Halkın desteğini pek fazla hissetmiyoruz. Çoğunun eğitime harcama yapacak durumu yok. "*

Sınıf öğretmenlerin öğrencilerin hazır bulunuşlukluk düzeylerini faklı olmasından, farklı bir kültürden, veli profilinin farklı oluşundan, ekonomik farklılıklardan, ailelerin öğrenciye olan bakış açısından, okulların imkânlarının aynı olmamasından, derslerde verilen örneklerin bile farklılaştığı için Van'da sınıf öğretmeni olmak başka bir şehirde (doğu veya batı) sınıf öğretmeni olmayı farklı bulmaktadırlar.

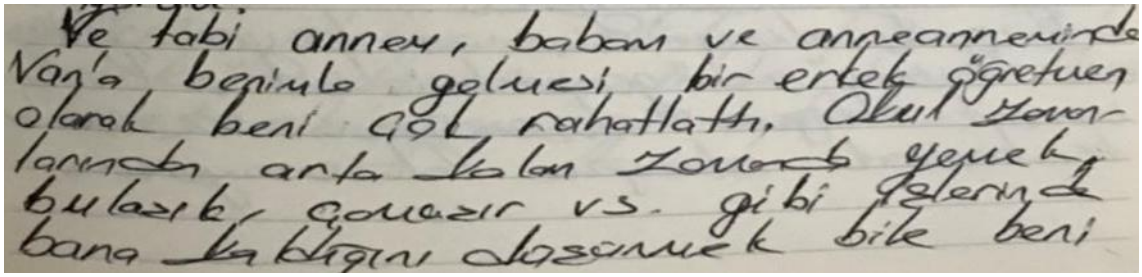
Ö1 Van'da sınıf öğretmeni olmakla ilgili duygu ve düşüncelerini günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

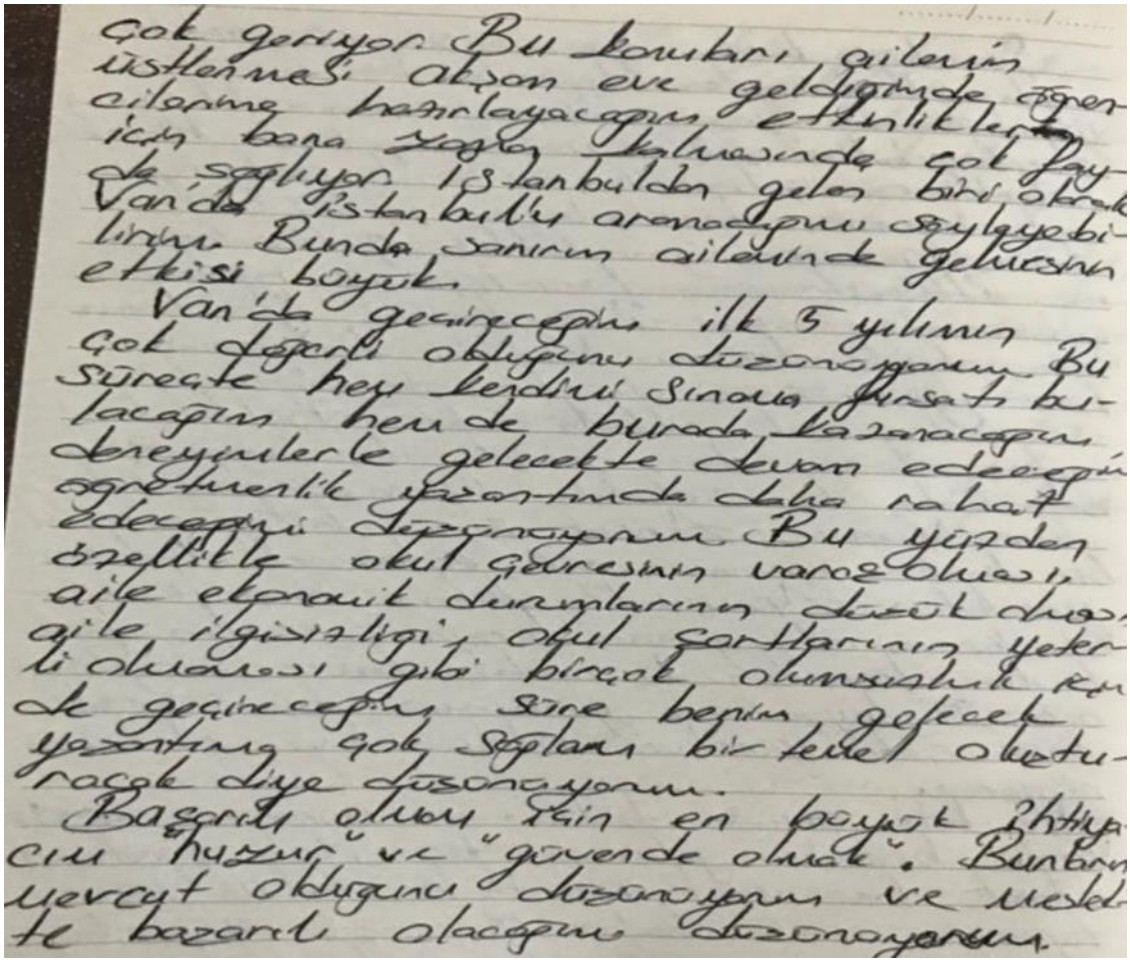
Ö1:

Van'da sınıf öğretmeni dudda batıda bir sınıf öğretmeni olmanın tabi ki çok farklı taraflar var. Ama Van'ın bile kendi içindeki okullarında bu farklılık bariz ise bu şehirler bazında bakıldığında pekte abest kaçmaz. İstanbul'un ücra belki de vasat sayılabilecek okulları ile Van'ın okulları arasında sadece kültür farkı olabileceğini düşünüyorum. Ordaki çocukta çok dışarı akmamış maddi yönden zayıf bir aileden geliyor burdaki de aynı şartlardan.

Ö1, günlüğünde batıdaki bir okulda sınıf öğretmeni olmakla doğudaki bir okulda sınıf öğretmeni olmanın farklı olduğuna ilişkin ifadelerine yer vermiştir. Ö1, Van'ın kendi içindeki okullar arasında bile farklılıkların bulunulduğu düşünüldüğünde bunun şehirler arsında farklı olmasının kaçınılmaz olduğunu ifade etmiştir. İstanbul'un vasat sayılabilecek okulları ile görev yaptığı okulun arsında sadece kültür farkının olabileceğini düşünmektedir. Aslında ufak bir farklılık gibi görünse de araştırmadan çıkan sonuçlara bakıldığında kültürün etkisinin büyük olduğu anlaşılmaktadır. Kültür dersin işlenişinden, öğretmenlerin velilerle olan iletişimine, öğretmenlerin uyum süreçlerinin psikolojilerine yansımalarına, öğrencilerin çevreyi algılayış biçimlerinden dersi kavrayışlarına kadar birçok şeye etki etmektedir.

Ö5:

Ve tabi annem, babam ve anneannemde Van'a benimle gelmesi, bir erkek öğretmen olarak beni çok rahatlattı. Okul yönetiminden arta kalan zamanda yemek bulacak, çamaşır vs. gibi işlerimde bana kalkışını düşünmek bile beni

çok geriyor. Bu konuları ailenin üstlenmesi okuyan eve geldiğimde öğrenci ilişkisi hazırlayacağım etkinliklerim için bana zaman kaybettiriyor. Ailemde çok yardımcı oluyor. İstanbuldan gelen biri olarak Van'da İstanbullu arkadaşımı sayılayabilirim. Bunda sanırım ailesinin gelecekteki etkisi büyük.

Van'da geçireceğim ilk 5 yılımın çok değerli olduğunu düşünüyorum. Bu süreçte hem derslerimi sınıfta uygulama fırsatı bulacağım hem de burada kazanacağım deneyimlerle gelecekte devam edeceğim öğretmenlik yaşantımda daha rahat edeceğimi düşünüyorum. Bu yüzden özellikle okul adresinin varoş olması, aile ekonomik durumlarının düşük olması, aile ilgisizliği, okul şartlarının yetersiz olmaması gibi birçok olumsuzluk ile de geçireceğim süre benim gelecek yaşantımı çok değerli bir tecrübe oluşturacak diye düşünüyorum.

Başarılı olmam için en büyük ihtiyacım "huzur" ve "güvende olmak". Bunların mevcut olduğunu düşünüyorum ve meslekte başarılı olacağımı düşünüyorum.

Ö5, Van'a gelişinde ve alışma sürecinde ailesinin yanında bulunmasının ona sağladığı katkıdan günlüğünden bahsetmiştir. Okul dışında ev işlerinde ailesinin çok yardımını almıştır. Ö5 ise ailesinin yanında yaşamadığı için Van'daki yaşamında farklı işlerle uğraşmak zorunda kalmaktadır. Hatta ilk alışma süreçlerinde ailesinin yanında olması ile diğer süreçlerinde farklılıkların karşılaştırmasını günlüğünde yapmıştır. Doğuya atanan çoğu öğretmeni mesleklerinin yanı sıra birçok farklı işle de uğraşmak zorunda kalmaktadır. Aslında yaşadıkları bu sosyal durum mesleki durumlarını etkilemektedir. Günlüğün son cümlesinde *"Başarılı olmam için en n büyük ihtiyacım huzur ve güvende olmak. Bunların mevcut olduğunu düşünüyorum ve meslekte başarılı olacağımı düşünüyorum."* ifadelerini kullanmıştır. Bu ifadeden sosyal hayatındaki uyumun mesleki hayata da olan olumlu etkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tablo 4.15b'de aday öğretmenlerin atandıklarından 6 ay geçtikten sonra duygu ve düşünce değişimleri görülmektedir:

Tablo 4.15b
"Van ilinde sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde(batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmanın farklılıkları nasıldır?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri

Tercih Edilme Durumu	İfade Edenler	f
Evet, farklı buluyorum.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10	8
Hayır, farklı bulmuyorum.	Ö5,Ö9	2

Toplam=10

Tablo 4.15b'de öğretmenlerin Van ilinde sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde(batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmanın farklılıklarına ilişkin ikinci görüşmelerden çıkan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Birinci ve ikinci görüşmeler incelendiğinde 2 öğretmenin görüşlerini değiştirerek Van'da sınıf öğretmeni olmakla başka bir şehirde sınıf öğretmeni olmayı farklı bulmadıklarını dile getirmişlerdir. İkinci görüşmelerden çıkan öğretmen ifadeleri aşağıdaki gibidir:

> **Ö3:***"Tabii ki farklı buluyorum. Kültürü ve şartları farklı olduğu için farklı olacaktır. Bence ben köy şartlarında çalıştığım ve yaşadığım için daha fazla yıpranıyorum."*
>
> **Ö4:***"Evet farklıdır. Şartlara göre davranacağım için kesinlikle farklı olurdu."*
>
> **Ö7:**"*Tabii ki de çok farklı. Hele ki bir köy öğretmeni olmak daha farklı ve zor bir yer."*
>
> **Ö8:***"Bence çok farklıdır. Çünkü her iki yerinde imkânlarının farklı olduğunu düşünüyorum. Bir yerde yokken bir yerde fazla olması. Çocuklar arasında uçurum kadar fark olması etkilidir."*

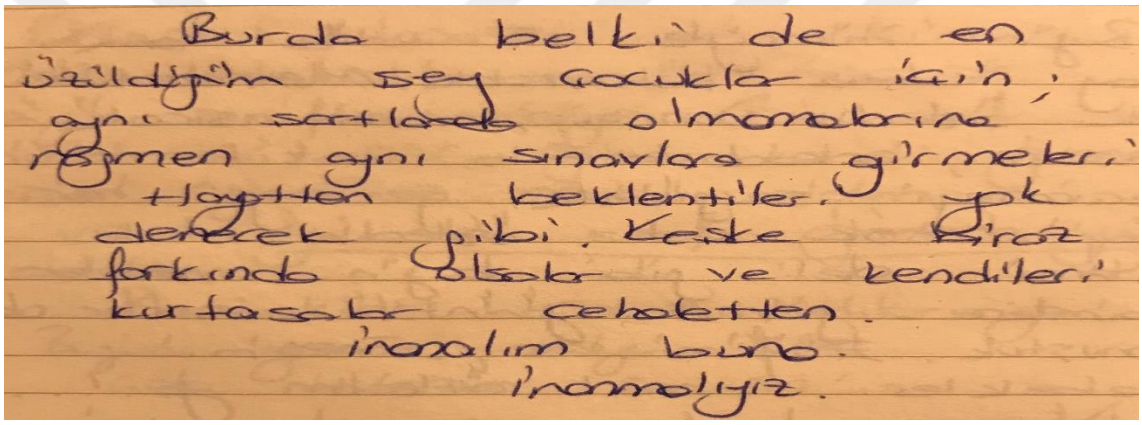
Sınıf öğretmenlerin her ilin farklı kültür şartlarına, öğrenci profiline, okul ve şehir olarak farklı imkânlara sahip oldukları nedenleriyle Van'da sınıf öğretmeni olmakla başka bir şehirde(doğu veya batı) farklı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin doğudaki çalışma alanları genellikle köy okulları oldukları için il/ilçe merkezleri veya başka illerdeki okullarla aynı imkân ve çalışma şartlarına sahip olmaları oldukça zordur. Köy okullarının genelde ulaşımı zor, birleştirilmiş sınıf uygulamasının sık olduğu, tek veya 2-3 öğretmenli ve öğretmenlerin okulda hem idareci hem öğretmen hem de okul personeli olduğu, öğrenci profili düşük olan, okulun soba ile

ısındığı için ısınma problemi yaşanılan, kırsal kesim olduğu için gerekli ihtiyaçların hızlı bir şekilde çözülememesi gibi sorunların bulunduğu yerlerdir. Ancak il veya ilçe merkezlerindeki okullarda bu sorunlara sık rastlanmamaktadır. Köyde görev yapan öğretmenler bu sebeplerden ötürü Van'da sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde sınıf öğretmeni olmayı farklı bulmaktadır. Köyde görev yapan Ö2 ve Ö7'nin ifadeleri bu konuya örnek verilebilir.

Köyde görev yapan Ö2'nin konuya ilişkin görüşlerini günlüğünde şu ifadelerle belirtmiştir:

Ö2:

Burda belki de en üzüldüğüm şey çocuklar için, aynı şartlarda olmamalarına rağmen aynı sınavlara girmeleri, toplumdan beklentiler. Yok denecek gibi. Keşke biraz farkında olsalar ve kendileri kurtarsalar cehaletten. İnanalım buna. İnanmalıyız.

Ö2, köyde birçok ile veya ilçe okullarına göre aynı şartlarda okumayan öğrencilerin aynı şartlara sahipmiş gibi aynı sınavlarla değerlendirilmelerine üzüldüğünü ifade etmektedir. Görev yaptığı köy okulundaki öğrencilerin farkındalıklarının az olduğunu hayata karşı beklentilerin düşük olduklarını ifade etmiştir. Bu fikre yaşadıkları şehir ile olan karşılaştırmalar sonucunda sahip olmuştur.

Birinci görüşmeler incelendiği Ö5 ve Ö9 başka bir şehirde sınıf öğretmeni olmakla Van'da sınıf öğretmeni olmayı farklı bulduğunu ifade etmişlerdir. Fakat ikinci görüşmelerde fikirlerini değiştirmişlerdir. Bu konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

> **Ö5:** *"Ben çokta farklı olduğunu düşünmüyorum. Çocuk her yerde çocuk. Tamam, bazı kültürel ve ekonomik farklılıklar var. Hangi şehre giderseniz çocuklara aynı şekilde davranırsam beni öyle aynı severlerdi. Çocuklardan çok şey öğrendim…"*

> **Ö9:** *"Öğrenciler açısından fark yok. Benim öğretmenliğim açısından bir fark bulmuyorum. Kültürel açıdan farklılıklar var ama bu bir başka şehirde de olacaktı. O nedenle farklı olacağını düşünmüyorum."*

Ö5 ve Ö9 her ilin kendine özgü farklılıkları olduğu ama bunun öğretmenlikleri açısından bir farklılık ifade etmeyeceğini belirtmişlerdir. Çocuğun her yerde çocuk olduğunu bu nedenle başka bir şehirde çalışmanın sınıf öğretmenliği açısından farklı olmadığını ifade etmişlerdir.

BÖLÜM V: SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde bulgular bölümünde elde edilen veriler ışığında araştırmanın amaçları ile bağlantılı olarak yargılara, yargılardan yola çıkılarak tartışma kısmı eklenmiş ve son olarak araştırmacı ile uygulayıcılara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.1. Yargılar

Görüşme formlarından ve günlüklerden elde edinilen bilgilere göre Van'da sınıf öğretmeni olmak hakkında sınıf öğretmenlerinin düşüncelerini araştırmanın soruları çerçevesinde aşağıdaki gibi sunulmuştur:

5.1.1. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşam koşullarına (sosyal-kültürel hayat, olumlulukları, sınırlılıkları, Van iline uyum süreci) ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

Sınıf öğretmenleri farklı bir şehirden Van'a gelmenin kendilerini ve iş ortamlarını etkilediklerini ifade etmişlerdir. Bir yıllık görev süresinin sonunda bu etkilerinin halen devam ettiğini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri Van ilinde yaşamanın olumlu yanlarına hayata hazırlanmak, yeni bir kültür öğrenmek, mesleğini yaşamak, aileden bağımsız yaşamak ve yeni insanlar tanımak ifadelerini kullanırken sınırlılıklarına ise; özlem duymak (aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, …), yeni bir kültürün zorlukları, köyde yaşamak veya çalışmak ve yeni bir ifadelerini kullanmışlardır. İkinci görüşmelerden sonra ise Van'da kazandıkları olumlu yönün empati kurmak olduğunu ifade etmişlerdir. Birinci görüşmelerde çıkmayan bu ifade Van'ın geçen süreç içinde sınıf öğretmenlerine empati becerisi kazandırdığını göstermektedir. İkinci görüşmelerden çıkan sınırlılık ise Van'a olan uyum sürecinin zor olması olmuştur.

Sınıf öğretmenleri Van'a uyum konusunda gerektiğinde Van halkı, okul idaresi, öğretmenler, tanıdık aile çevresinden yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler geçen 6 aylık süreç içinde değişmemiştir. Hatta sınıf öğretmenleri Van halkının yardımsever ve misafirperver olduğu fikrine sahip olduklarını dile getirmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri Van'a ilk geldiklerinde beklemedikleri hareketli bir sosyal hayat ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Van'ın caddeleri, sokakları, alışveriş yerleri genel ihtiyaçları karşılar nitelikte olduğunu, düşük olan beklentilerinin Van'a ilk gelişleri ile birlikte yıkıldığını belirtmişlerdir.

Van sınıf öğretmenlerinin genel olarak tüm ihtiyaçlarının yanı sıra sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ama Van merkez dışındaki tüm ilçelerde sosyal ve kültürel hayat yok denecek kadar azdır. Bundan dolayı merkeze uzak ilçelerde görev yapan sınıf öğretmenleri psikolojik olarak olumsuz etkilenmektedir. Geçen 6 aylık süreçte sınıf öğretmenlerinin fikirlerinde değişiklik söz konusu olmamıştır. Geçen 6 aylık süreçte Van'ın sosyal ve kültürel hayatına daha çok uyum sağladıklarını ifade etmişlerdir.

5.1.2. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra Van'daki yaşadıkları sorunlara ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

Van ilinde yaşanılan sorunları sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik olarak 3 grupta incelenmiştir. Aday öğretmenler sosyo- kültürel olarak farklı bir kültürde bulunmanın, alışılmadık sosyal çevrede bulunmanın ve farklı dil konuşulmasının kaynaklı bazı sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu konuda *"Farklı kültür"* cevabı 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Ekonomik yaşanılan sorunlara "*Beklentilerimi karşılamayan bir il"* 3 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Aday öğretmenler psikolojik sorunlara *"Özlem duymak"* 10 görüş ile ilk sırada yer almaktadır. Geçen 6 aylık süreçte sınıf öğretmenlerinin fikirlerinde büyük bir değişiklik söz konusu olmamıştır.

5.1.3. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra mesleki durumlarına yönelik Van'a ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?

Sınıf öğretmenlerinin Van'ı tercih etme nedenlerini arasında seçenekler içinde tercihen daha iyi şehir olması, tanıdık arkadaş çevresinin Van'da yaşaması, Van'ın sosyal olarak rahat ve uygun bir il oluşu, havaalanının bulunması, gölün olması, tercih edilecek illerin az sayıda bulunması ve büyükşehir olması gibi nedenler daha çok etkili olmuştur. Geçen 6 aylık süreçte sınıf öğretmenlerinin tamamı Van ilinde görev yapmaktan memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

Van'a ilk geldiğinde sınıf öğretmenlerin dikkatini genellikle doğa, göl, insanların konuşması, hareketli sokaklar çekmiştir. Van'a gelen aday öğretmenler ilk olarak insanlar ile değil de doğa ile karşılaştıklarından dikkatlerini Van'daki dağlar ve büyük olan göl çekmiştir. Daha sonrasında insanlarla iletişime geçen öğretmenlerin dikkatine çeken bir başka şey de konuşulan dil, insanlar ve yaşam tarzları oluşmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin Van'a gelmeden önce gerek terör gerek kötü algısı gerekse yeni bir ortamdan dolayı önyargıları olduklarını ifade etmişlerdir. Geçen 6 aylık süreçte hatta Van ile ilk karşılaşmaları ile beraber bu algının kırıldığını ifade etmişlerdir. Bu süreç sonunda ilk dikkat çeken unsurlara zamanla alıştıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinden 9'u üniversite döneminde yaptığı staj uygulamalarının etkilerini hissedemezken, 1 öğretmen staj uygulamalarının etkisini hissedebildiğini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenleri aldıkları staj eğitimlerinin de etkilerini genellikle mesleki hayatlarına aktaramadıklarını belirtmişler. Bunun sebebi olarak üniversitede alınan eğitiminin teorik bilgi olması ve uygulamaya yansıtılamaması ayrıca sınıfa etki eden faktörlerin her çevre de farklı olması gösterilebilir. Geçen 6 aylık süreçte öğretmenlerin fikirlerinde değişme olmamıştır.

Birinci görüşmelerde sınıf öğretmenlerin tamamı Van'ın kendilerini mesleki doyuma ulaştıracağını düşünürken ikinci görüşmelerde 2 öğretmen mesleki doyuma ulaşamayacağı yönünde fikir değiştirmişlerdir. Bir öğretmen köyde çalışmanın kendisini yıprattığı bir diğeri ise meslekte ilk yılından dolayı tecrübesizliklerinden kaynaklı verimli olduğunu hissedemediğini bu nedenlerle mesleki doyuma ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri Van'da yaşamanın olumlu yanlarına; mesleklerini öğrenmek olduğunu, hayata hazırlandıklarını, yeni bir kültürü öğrendiklerini, mesleklerinin en zor şartlarını Van'da yaşadıkları ve empati kurmayı öğrendikleri gibi konulardan bahsetmişlerdir. Van'da çalışan sınıf öğretmenler mesleki olarak en zoru yaşadıklarının düşüncesinde olduklarını ifade etmişlerdir. Mesleğin bir kısmını Van ilinde atlattıkları için gelecek çalışma alanlarında oldukça rahat edecekleri düşüncesine sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri Van'da yaşamanın sınırlılıklarına; özlem duymak aileye, sevgiliye, eşe, arkadaşlara, eski yaşama …), okula olan zor ulaşım (genelde köy okulları ve merkeze uzak ilçeler), güvenlik sorunu (terör) ve okul sorunları (veli ilgisizliği, maddi yetersizlikler, öğrenci durumları…) gibi görüşlerden bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmenler hayatlarını da yeni baştan düzene sokma zorunluluğunda kalmaktadırlar. Bu sebeple ekonomik, psikolojik, sosyal olarak kötü etkilerin öğretmenlerin mesleki hayatlarına da dolaylı olarak olumsuz etkileri olmaktadır.

Sınıf öğretmenleri hem çalıştıkları yaş seviyesinden hem de en temel eğitimden sorumlu oldukları için veli desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Van'da ki veli profilinin yeterli olmadığını ve bununda verdikleri eğitim kalitesini düşürdüğünü belirtmişlerdir. Velilerin ilgisizlik nedenleri arasında; ailelerin çok çocuk sahibi olması, ailelerin çocuk eğitimindeki bilinçsizlikleri, ekonomik sebepler, eğitim bilincine sahip olmama gibi nedenler sık görülmektedir.

Van konuşulan dil ile anadilin farklı olmasından dolayı öğrencilerin okuduklarını anlama da sıkıntı yaşadıkları gözlenmektedir. Bu da okuma- yazma eğitimi veren sınıf öğretmenleri için sorun teşkil etmektedir.

5.1.4. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin düşünceleri nasıldır?

Sınıf öğretmenlerinin eğitim programlarındaki hedeflere ulaşmada veya ulaşamamada öğretmen, öğrenci, aile okul faktörleri etki etmektedir. Bu konudaki en büyük etken, sınıf öğretmenliğinin çalışma alanı dolayısıyla küçük yaş gruplarındaki öğrencilerle ilgilenmekten kaynaklanmaktadır. En temel eğitim ve öğretimin sınıf öğretmenleri yaptığı düşünüldüğünde eksik olan temelin eğitimin kalitesini etkilediği bilinmektedir. Van ilinde okulöncesi eğitimin daha az yaygın olması, öğrencilerin az miktarda uyaranla büyüdükleri için hazırbulunuşluluklarının düşük olması ve veli ilgisizliğinden dolayı eğitim programların istenilen hedefe ulaşmada zorluk yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra kötü şartlara sahip okul da eğitim ve öğretimi olumsuz etkilemektedir. Zorlu kış şartlarında iyi ısınmayan okul, öğretmenin soba yakması, kalabalık sınıflar, birleştirilmiş sınıflar, okula olan zorlu ulaşım gibi etmenlerde öğretim programlarının hedefe ulaşmasında karşılaşılan sorunlar olarak görülmektedir.

Her öğretmenlik alanında derslerin daha etkin kılınabilmesi için materyale ihtiyaç vardır. Sınıf öğretmenleri hem daha küçük yaş seviyesinde çalıştıkları hem de çeşitli birçok dersin öğretimini yaptıkları için farklı materyallere ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenler materyal ihtiyaçlarını karşılamada maddi sıkıntılar yaşamaktadır.

Sınıf öğretmenlerin Van'da bulunmasının asıl amacının mesleği sürdürmek olduğu göz önünde bulundurulursa temel sorunların meslek içinden kaynaklandığı görülmektedir. Bunlara okulun imkânları (fiziki ortam, materyal imkânı, kazanımlar…), öğrenciler, veliler, sıcak ve samimi bir mesleki ortam ve öğretmenin öz yeterliliği örnekleri gösterilebilir. Hazırlanan eğitim programlarının Van'a uymaması, konuşulan dillin Kürtçe olmasından dolayı öğrencilerin anlamada bazı sorunlar yaşadığı görülmektedir. Geçen 6 aylık süreçte öğretmenlerin fikirlerinde değişiklik görülmemiştir.

Sınıf öğretmenleri Van ilinde sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı maddi destek, mesleki destek, veli-öğretmen ilişkisi, okulun ihtiyaçları karşılayan fiziki şartları, yeterli sosyal yaşam, sıcak okul iklimi gibi şartların iyi hale getirebileceğini ifade etmişlerdir. Maddi destek faktörü sınıf öğretmenlerinin tamamınca dile getirilmiştir.

Çoğu memur kesimine verilen doğu tazminatı, öğretmenlere verilmemektedir. Doğuda yaşayan diğer meslek grupları gibi kendilerinin de birçok problemle karşılaştığını söyleyen sınıf öğretmenleri bunun bir haksızlık olduğu düşüncesindedirler. Ayrıca kendilerine verilen eğitim ödeneğini fazlasıyla harcadıklarını, bununda yeterli olmadığını eklemişlerdir. Bunun yanı sıra kurulu düzeninden çıkan öğretmenler, maaşlarının büyük kısmını barınmaya, öğrencilere ve ailelerinin yanına yaptıkları ulaşım masraflarına harcamaktadırlar. Çoğu öğrencinin maddi imkânları düşük olduğu için temel ihtiyaçlarında bile öğretmenler yardım etmektedirler. Geçen 6 aylık süreçte bu konuya ilişkin sınıf öğretmenlerin düşüncelerinde değişiklik görülmemiştir.

Van ilinde öğretmen veli ilişkilerinin durumunun yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Velilerin maddi yetersizlikleri, çok sayıda çocuk sahibi olmaları ve okul kültürü hakkında yeteri kadar bilgili sahibi olmamaları öğretmenlerin velilerle olan iletişim eksikliğinin nedenleri arasında gösterilebilir. Geçen 6 aylık süreçte bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinde değişiklik görülmemiştir.

5.1.5. Aday öğretmenlerin ilk atandıklarında ve atanmalarından 6 ay sonra sınıf öğretmenliği yapmaya yönelik olarak Van ili ile diğer illerin karşılaştırılmasına ilişkin duygu ve düşünceleri nasıldır?

Van'da sınıf öğretmeni olmakla başka şehirde sınıf öğretmeni olmayı farklı buldukları konusunda öğretmenler aynı fikirler sahip oldukları görülmüştür. Çoğu öğretmen batıda ve merkezi yerlerde yapılmış staj uygulamalarındaki yaşantıları ile Van'daki yaşantılarını karşılaştırarak bu karara varmışlardır. Geçen 6 aylık süreçte 2 öğretmen başka bir şehirde sınıf öğretmeni olmakla Van'da sınıf öğretmeni olmayı farklı bulmadıkları yönünde fikir değişikliğine gitmişlerdir. Ö5, çocuğun her yerde çocuk olduğunu, onlardan çok şey öğrendiğini ve kültürel farklılıklarının bulunduğunu ama çocuğa nasıl davransa kendisine o şekilde dönüt vereceğinden, Ö9 ise her yerin kültürel bir farklılığı olduğundan bu nedenle Van'da sınıf öğretmeni olmanın farklılığı bulunmadığı şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

5.2. Tartışma

Her birey belirli bir kültürün bulunduğu farklı coğrafyalarda doğar, yetişir. Bireyin yaşadığı coğrafyadaki hayat tarzı, tutumları, inançları ve ön yargıları kendisini olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Bu araştırmada da görüldüğü gibi Van bu durumun bir örneğidir. Van, kendine özgü kültürel dinamikleri ve sorunları olan bir şehirdir. Bu sebeple aday öğretmenlerin Van iline olan uyum süreçleri Van iline özgüdür. Örneğin Van ilinin iklim şartlarının olumsuz etkileri, doğası, yol durumu, güvenlik(terör) problemi, ilin kırsal kesimlerindeki yaşam, çok sayıda çocuğa ve kalabalık aile yapısı, ailelerin çocuğa olan bakış açısı, konuşulan dilin Kürtçe olması, farklı mezhep inançları, öğretim programlarının Van'a uygulanabilirliği gibi etmenler öğretmenleri etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Bu sebeple Van'da görev yapan öğretmenlerin mesleki ve sosyal durumlarının bir başka il ile çok fazla benzerlik göstermemesi beklenen bir sonuçtur.

Özdemir, Civelek, Çetin, Karapınar, ve Özel (2015) Şırnak ilinde öğretmenlerin eğitimsel çevresel ve sosyal sorunlarına ilişkin yaptıkları araştırmalarında, öğrenci ve velilerin Türkçe bilmemelerinden kaynaklanan iletişim problemi, ekonomik nedenlerle öğrencilerin devamsızlık yapması, çocuk sayısının fazla olması, öğretmenlerin sık

değişmesi, fiziki alt yapı yetersizliği, materyal temini ve öğretim programlarının bölge koşullarına uygun olmamasının temel eğitimsel sorun alanları olduğu görülmüştür. Bunun yanında öğretmenlerin barınma, altyapı, ısınma, ulaşım ve sağlık hizmetleri ile sosyal ve kişisel gelişim faaliyetlerinin eksikliği gibi sosyal ve çevresel sorunlarının da bulunduğu tespit edilmiştir. Söz konusu araştırmanın sonuçları bu araştırmanın Van'da konuşulan dilin Kürtçe olmasından kaynaklı öğrencilerin dersi anlamasında sorun yaşaması, çocuk sayısının fazla olması, materyal ve teknoloji eksikliği problemi, öğretmenlerin lojman sorunu, olumsuz kış şartları, ulaşım sıkıntısı, öğretim programlarının yöreye uygun olmaması sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Sınıf öğretmenleri Van'da öğrencilerin anadilinin Kürtçe olmasından dolayı sorunlar yaşamaktadır. Kırsal kesimlerde aileler Kürtçe konuştuğu i.in öğrenciler Kürtçe diline daha yatkın olarak yetişmektedir. Okula başlayan öğrenciler ise Türkçe ile okuma-yazmaya geçince anlamada sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bunun yanı sıra konuşma dillerindeki bozulmalarda okuma ve yazmalarına yansımaktadır. Öğretim programlarındaki bazı kazanımlar ise yöreye uygun olmamaktadır. Geniş ve çok eşli olan aile yapısından dolayı Hayat bilgisi dersindeki aile yapıları ve aile içindeki görev dağılımları konularından yaşamdan örnekler zor verilmektedir. Bunun yanı sıra okullardaki temizlik sorunu yaşayan öğretmenler temiz çevre kavramının öğrencilere bu şartlarda doğru bir şekilde benimsetilemeyeceğini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri hem Van'a tecrübesiz olarak gelmenin hem de çalışma koşulları açısından zorlu ve sorunlu bir çalışma alanından mesleğe başlangıç yapmalarının sıkıntılarını yaşamaktadırlar. Sınıf öğretmenlerinin yaşadığı bu sorunlar yalnız öğretmenleri değil, öğrenciler açısından okul ortamını da etkilemektedir. Çalışma grubundaki öğretmenler, Van'daki yaşamlarını bir geçiş dönemi olarak gördüklerinden yaşadıkları sorunlara geçici gözüyle bakmaktadırlar. Sınıf öğretmenleri 3+1 çakılı sözleşmeli öğretmenlik sistemiyle bu algı yıkılmaya çalışılsa bile bu sefer öğretmenler zorunlu hizmet yılının etkisinin yanı sıra şartlarının kötü olmasından dolayı olumsuz bir psikolojiye sahip olmaktadırlar. Bu da sınıf öğretmenlerinin mesleki ve sosyal durumlarına dolaylı olarak etki etmektedir. Ayrıca Van'ın Türkiye'nin en doğusunda yer alan bir şehir olması, diğer illere uzak mesafede olması, sınıf öğretmenlerinin ise çalışma alanlarının genellikle kırsal kesimlerde bulunmasından dolayı istediklerine

istedikleri zaman istedikleri yere kolay ulaşamamaları öğretmenleri özlem duygusu gibi bazı olumsuz duygularla mücadele etmek zorunda bırakmaktadır. Duran, E., Sezgin F. ve Çoban, O. (2011) aday sınıf öğretmenlerinin uyum ve sosyalleşme sürecinin incelenmesi araştırmasında aday öğretmenlerin atandıkları çevreye uyum konusunda daha çok barınma, alıştığı şehir hayatından uzak olma, teknolojiden ve teknolojik gelişmelerden uzak olma, sosyal faaliyetlerden (sportif ve sanatsal faaliyetler, vb.) uzak kalma, aileden uzak olma, arkadaşlarından ve dostlarından uzak olma, yöre halkı ile iletişim kurma ve beslenme gibi konularında sorun yaşadıkları görülmektedir. Bu sonuçlar yapılan bu araştırmayla da uyumluluk göstermektedir.

Ülkemizde görevine yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin ilk görev alanları genellikle Doğu illeri ve köyler olmaktadır. Böyle bir durum söz konusu olunca öğretmenler birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Mesleki hayatlarına çoğunlukla yeni bir ilde başlamakta olan öğretmenler farklı birçok şarta alışmak zorunda kalmaktadır. Özpınar ve Sarpkaya (2010) araştırmasında köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin en sık karşılaştığı üç problemi "Tiyatro, sinema gibi kültürel faaliyetlerden yoksun kalması", "Deney, uygulama ve araştırma yaparken malzemelere ulaşmada sorun yaşaması" ve "Milli Eğitim Müdürü ve Şube Müdürlerinin köye ziyarete gelerek destek olmaması" olarak belirlemiştir. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre köyde görev yapan öğretmenlerin sosyal ve kültürel hayatları kısıtlı kalmakta olup ders anlatımında materyal bulma zorluğu yaşamaktadırlar. Bu sonuçlar yapılan araştırmayla uyumluluk göstermektedir. Kırby'nin (2000) ve Kaplan'ın (2002) ifade ettiği şekilde, Cumhuriyet ile birlikte, köy öğretmeni yetiştirmede en önemli sebep, şehirlerde yetişen öğretmenlerin yerine, köy koşullarına uyum sağlayan öğretmen (Köy Enstitüleri) yetiştirme olmuştur (Özpınar ve Sarpkaya, 2010).

Türker (2004) tarafından yapılan branş dışında, sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleki sorunlarının incelenmesi araştırmasının da öğretmenlerin daha çok ders araç ve gereçlerin temin edilmesi konusunda sorunlar yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan araştırma Van'daki sınıf öğretmenlerin eğitim sürecinde yaşadıkları en sık sorun "materyal kullanımı" görüşünü ile benzerlik göstermektedir. Van'da çoğu kırsal kesimde çalışmak zorunda kalan öğretmenler materyal eksiklerini istedikleri zaman karşılayamadıkları için sıkıntı yaşamaktadır. Bunun yanı sıra düşük

gelirli ailelerin bulunması ve ailede çok sayıda öğrenci olmasından dolayı veliler okul araç ve gereçlerini yeteri kadar karşılamamaktadırlar. Bu da eğitim öğretim sürecinin niteliğini düşürmektedir. Kazanımların kalıcılığını azaltarak öğrenmeyi yavaşlatmaktadır.

Saygılı (2009) tarafından yapılan alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştığı sorunlar (Malatya ili örneği) araştırmasında branş dışından atanan sınıf öğretmenlerinin kendilerini bu meslekte verimli gördükleri, bu mesleğe yeterince uyum sağladıkları ve küçük çaplı sorunlar olsa bile genel anlamda çok ciddi sorunlarla karşılaşmadıkları sonuçlarına varılmıştır. Yapılan araştırma Van'daki sınıf öğretmenlerinin meslekte ciddi sorunlarla karşılaşmadan uyum sağladıklarına ilişkin sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Alan dışından atanan öğretmenlerinde küçük çaplı sorunlar yaşadıklarını belirttikleri gibi Van'daki sınıf öğretmenleri de mesleki alanlarla ciddi olmayan sorunlar yaşamıştır. Araştırmadan farklı olarak Van'daki sınıf öğretmenleri mesleki sorunların yanında sosyal sorunlarda yaşamaktadır. Sosyal sorunlar ise mesleki hayatlarını dolaylı olarak ta etkilemektedir.

Demirboya (2014) tarafından yapılan ilköğretim sosyal bilgiler dersi (6.ve 7.sınıf) öğretim programını Hakkâri ilinde uygulamak: Bir durum saptaması araştırmasında öğretmenlerin; Hakkâri'nin sosyo-kültürel yapısından siyasi, coğrafi, ekonomik yapısına kadar pek çok faktörünün yapılandırmacı yaklaşıma dayalı Sosyal Bilgiler ders ortamı oluşturmayı engellediğini, veli, öğrenci, öğretmen ve okul ortamından kaynaklanan eksiklikler nedeniyle programın istenilen düzeyde uygulanamadığını düşündükleri belirlenmiştir. Yapılan araştırma Van'daki sınıf öğretmenlerin Van'ın sosyal ve kültürel hayatlarından, ailelerin sosyo-ekonomik yapısından etkilendiklerini ve bunların eğitim ve öğretim sürecine dolaylı olarak etki ettikleri sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra okul ortamından, veli ilgisizliğinden, Van'daki öğrencilerin okula hazırbulunuşluk durumlarından ve öğretmenden kaynaklı olarak öğretim programlarına ulaşmada yaşanılan sıkıntıların olduğu sonuçları ile uyumluluk göstermektedir. Van'da ilkokul öğrencileri okulöncesi eğitim almadıkların ve ailede yeteri kadar alt yapıda eğitim görmedikleri için okula hazırbulunuşlulukları

düşük gelmektedir. Bu durumda öğrencilerin ilkokula alışma süreçlerinin uzamasına ve öğretmene düşen görevin artmasına neden olmaktadır.

Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018) mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler: nitel bir çözümleme araştırmasında mesleğe yeni başlayan (aday) öğretmenlerin mesleğin ilk yılında karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Araştırmanın sonucunda, aday öğretmenlerin mesleğin ilk yılında öğretimi planlama ve uygulamada, sınıf yönetiminde, toplum ile ilişkiler ve fiziksel çevreye uyumda, meslektaş, yönetici, veli ve rehber (danışman) öğretmenle ilişkilerde ve okulun fiziki altyapı eksikliklerinden kaynaklı çeşitli güçlükler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmanın toplum ile ilişkiler ve fiziksel çevreye uyumda, meslektaş, yönetici, veli ve rehber (danışman) öğretmenle ilişkilerde ve okulun fiziki altyapı eksikliklerinden kaynaklı çeşitli güçlükler yaşadıkları sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir. Van'daki okullarda bulunan fiziki imkanların eksik olması, okulların yeteri kadar ısınmaması, öğretmenlerin okulda soba yakmak zorunda kalması, dersliklerin küçük olması ve güneş görmemesi, sıraların öğrencilere uygun olmaması eğitimde yaşanılan sorunlardandır.

Kaygas (1999) sınıf öğretmenliğine atanan branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenliğine uyum sağlama sorunları (Ankara ili örneği) araştırmasında sınıf öğretmenliği yapan branş öğretmenlerine, sınıf öğretmenliğine uyum sağlama konusunda en fazla yardımcı olanların öğretmenler olduğu, en az yardımcı olanların ise ilköğretim müfettişlerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırma günümüzde uygulanan danışman öğretmen uygulamasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra sınıf öğretmenleri hizmet öncesinde üniversite aldıkları staj eğitimlerinin yetersiz olmasından dolayı deneyimleri düşük olarak görev yerlerine gelmekte olup, burada danışacak birilerine ihtiyaç duymaktadır. Fakat sınıf öğretmenlerin çalışma alanının köy okulları olması nedeniyle bu okullarda genellikle 1-2 öğretmen bulunmaktadır. Ve sınıf öğretmenleri köy okullarında idari işlemlerle ilgilenmek zorunda kaldıkları için tecrübeli kişilere ihtiyaç duymaktadırlar. Van'da genellikle ilk görev yıllarını geçiren öğretmenler olduğu için deneyimli öğretmenlerin sayısı oldukça azdır.

Sınıf öğretmenleri mesleki hayatlarının ilk yıllarını atandıkları ile uyum süreciyle birlikte yaşamak zorunda kalmışlardır. Alışılmış ve büyüdükleri sosyal çevreden ayılmak zorunda kalan öğretmenler bilmedikleri farklı kültürün olduğu bir sosyal

çevreye uyum göstermek zorunda bırakılmaktadır. Bu da sınıf öğretmenlerinde mesleki ve sosyal olarak uyum sürecinin başlangıcı olmaktadır. Sosyal hayatlarındaki herhangi bir durum mesleki hayatlarını da doğrudan etkilemektedir. Tam tersi şekilde mesleki hayatlarındaki olumlu veya olumsuz yaşantıları da sosyal hayatlarını etkilemektedir. Her iki alanda yapılacak iyileştirme çalışmalarının öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını artıracağı umulmaktadır.

5.3. Öneriler

Bu bölümde araştırmada ulaşılan bulgulara dayalı olarak uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sosyal duruma yönelik öneriler;

1. Öğretmenlerin kendilerini güvende hissedebilmeleri için çalışmalar arttırabilir.
2. Okullara olan ulaşım şartlarının daha kolay olması için yollar daha iyileştirebilir.
3. Öğretmen lojmanlarındaki fiziki şartlarını iyileştirebilir.
4. Kırsal kesimlere atanan öğretmenlere gerekli maddi yardım ve psikolojik destek sağlanabilir.
5. Öğretmenlerin atandıkları ile olan uyum süreçlerinin kolay geçmesi ve hızlanması için ilin tarihi ve doğal güzelliklerine geziler düzenlenebilir.
6. Öğretmenlerin illere atandıklarında yerleşme konusunda güvenilir kişilere ihtiyaç duydukları için Bakanlıkça kendilerini yönlendirecek yetkili kişiler bulundurulabilir.
7. Tek sınıflı ve merkeze uzak köy okullarında öğretmenin barınma ve ulaşım ihtiyaçları karşılanabilir.

Mesleki duruma yönelik öneriler;

1. Sınıf öğretmenlerinin çalışma sahasının genellikle kırsal kesimlerdeki okullar olduğu düşünüldüğünde burada bulunan okullara daha fazla maddi destek sağlanmalıdır.

2. Van ilinde zorlu kış şartları göz önüne alınarak okullara yeterli miktarda yakacak sağlanmalıdır. Okulun ısınma ve temizlik işlerinin daha sağlıklı yürütülmesi için okullara yeterli miktarda ve yetiye sahip personeller alınabilir.
3. Okulların fiziki şartlarında iyileştirmeler yapılabilir. (Öğrenci sayılarına uygun sayıda ve büyüklükte sınıflar, oyun alanları, yeteri büyüklükte okul bahçesi…)
4. Okullarda daha çok teknoloji kullanımının artması için gerekil alt yapılar yapılmalı, akıllı tahta, projeksiyon, yazıcı gibi teknolojik aletler tüm okullarda bulunabilir.
5. Okuldaki personeller arası ilişkilerin daha iyi olması için okul yöneticilerinin daha çok yol gösterici, ılımlı, hoşgörülü ve deneyimli kişilerden olmasına özen gösterilebilir.
6. Öğretim programları hazırlanırken her bölgeye uygun içeriklerin bulunmasına dikkat edilmeli, kültürel farklılıklar önemsenebilir.
7. Daha eşit şartlarda eğitim için okullara materyal gönderimi sağlanabilir.(haritalar, Dünya küresi, mevsimler ve tarih şeridi, ders araç ve gereçleri, oyun ve spor malzemeleri, ses kolonları, video çalar, yazıcı, bilgisayar…)
8. Okul öncesi eğitim daha çok yaygınlaştırılabilir.
9. Öğretmen-veli ilişkilerinin yeterli düzeye ulaşması için veli bilgilendirme çalışmalar yapılabilir.
10. Çok sayıda ve büyük aile yapısına sahip olan aileler için yaşanılan ekonomik zorluklar da göz önüne alınarak velilere aile planlaması bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
11. Yaşadıkları alan dışında görev alan öğretmenlere gerekli maddi yardım sağlanmalıdır. Güvenlik güçlerine ve sağlık personellerine verilen doğu tazminatı öğretmenlere de verilebilir.
12. Her öğretmenin aynı şartlarda görev yapmadığı düşünülerek öğretmenlere yaşadıkları zorluklarda yardımcı olunabilir.
13. Sınıf öğretmenlerine meslekte ilk yıllarındaki tecrübesizliklerinde kendilerine yol gösterecek daha yetkin ve etkili danışman öğretmenler atanabilir.

14. KPSS, mülakat ve adaylık kaldırma sınavı gibi birçok yöntemle öğretmenin yeterliliği sınanmadan önce öğretmenlerin motivasyonlarını yükseltici ve mesleki gelişimlerini arttırıcı etkinliklere daha çok yer verilebilir.
15. Öğretmenler için kullanılan ücretli, sözleşmeli, kadrolu gibi ayrım ifade eden kavramlar ortadan kaldırılabilir.
16. Öğretmenlere verilen seminerlerin içerikleri düzenlenerek daha çok mesleki gelişimlerini destekleyici seminerler eklenmelidir. Seminerler teorik bilgiden çok uygulamaya dayandırılmalıdır. Öğretmenlerin görev yaptıkları ile uyumunu kolaylaştıracak seminerlerinin sayısının arttırılarak içeriğinin zenginleştirilmesi gerekmektedir. Çevreyi tanıtan kültür gezileri düzenlenebilir. Kültüre ait özellikler yöre halkının bizzat kendinden öğrenilebilir.
17. Mesleki anlamda tükenmişlik yaşayan öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri adına sosyalleşme çalışmaları yapılabilir.
18. Öğretmenlere verilen üniversitedeki staj eğitimlerinde çeşitlilik arttırılarak gerçek görev yerlerine uygun olan okullar seçilmelidir. Staj günleri bir günle sınırlandırılmamalı, sayısı arttırılabilir.

Araştırmacılara yönelik öneri olarak, Van'daki sosyal ve mesleki uyum bağlamında branş öğretmenlerinin de bakış açılarının incelendiği araştırmalar yapılabilir. Diğer doğu illeri ile Van ilinin koşullarının irdelendiği çalışmalar önerilebilir. Bu iki il arasındaki farkın ne olduğunu gündeme getirebilecektir. Bunun yanı sıra doğu ve batı illeri arasındaki farklılıklara yönelik araştırmalar çoğaltılabilir.

KAYNAKÇA

Akdemir, A. S. (2013). *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi Ve Sorunları,* TurkishStudies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 8/12, 15-28.

Akyüz, Y. (2001), *Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul: Alfa Yayıncılık, 458.

Akyüz, Y. (2008). *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin 160. Yılında Darülmuallimîn'in İlk Yıllarına Toplu ve Yeni Bir Bakış*

Akyüz, Y. (2015), *Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul: Pegem Yayıncılık,

Arslanoğlu, İ. (1997), *Türk Eğitim Sistemi*, Ankara.

Aydın, A (1998). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması ve Öğretmen Yetiştirme Sorunu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı:15, 275-286.

Aydın, A.ve Atanur Baskan G.(2006). Türkiye'deki Öğretmen Yetiştirme Sistemine Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt 15, Sayı 1, 35-42.

Berker, A. (1945), *Türkiye'de İlköğretim*, Ankara.

Bilir, A. (2011). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Evrimi ve İstihdam Politikaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 44, sayı: 2, 223-246.

Bolat, Ö.B. (2013). *1996 yılı ve sonrasında alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştıkları sorunlar: İstanbul ili-Sancaktepe örneği.* Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Budak, Y. (2009). Mesleki eğitimde ihtiyaç analizi ve işlevsel eğitim programı. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* Sayı:245, 65-75.

Çetin, F. (1997). *Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullara ve ilköğretim okulları birinci kademesine sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin meslekle ilgili sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentiler.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirboya, F. (2014). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (6.ve 7.sınıf) öğretim programını Hakkari ilinde uygulamak: bir durum saptaması.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Doğan, C. (2005). Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi,* Güz, sayı 35.

Duran, E., Sezgin F. ve Çoban, O. (2011). Aday Sınıf Öğretmenlerinin Uyum Ve Sosyalleşme Sürecinin İncelenmesi. https://dergipark.org.tr/download/article-file/55744 Sayı 31.

Ekinci, A. (2010). Aday öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesinde okul müdürlerinin rolü. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*, 63-77.

Göçer, A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt-Sayı: 15-2, 25-36.

Gömleksiz, M , Kan, A , Biçer, S , Yetkiner, A . (2010). Mesleğe Yeni Başlayan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Zorluklarla Öğretmen Adaylarının Yaşayabilecekleri Zorluklara İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. 5 (4), 12-23. Retrieved From Http://Dergipark.Org.Tr/Nwsaqual/İssue/20071/213597

Karabacak, N. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Değerleri Üzerine Nitel Bir Çalışma.* Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karagözoğlu, G., Arıcı H., Bülbül, S. Ve Çoker, N..(1995) *"Türkiye'de Öğretmen Eğitim Politikaları ve Modelleri"* Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı Milli Eğitim Basımevi Yayın No: 3 Ankara

Kavak Y., Aydın A. Ve Akbaba Altun (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)(Öğretmenin üniversitede yetiştirilmesinin değerlendirilmesi)*. Ankara. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/ogretmen-yetistirme-ve-egitim-fakulteleri.pdf adresinden 04.11.2018 tarihinde indirilmiştir.

Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmen Yetiştirme. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Ankara Üniversite Eğitim Bilimleri Dergisi,* cilt35, sayı1-2, 1.

Koçer, H. (1974), *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi,* (1773-1923), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. (1992), *Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon,* Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayını.

MEB, (2016). Aday öğretmenlerin yetiştirilmesine ilişkin genelge. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Okçabol, R. (2004).Öğrenci, *Öğretmen, Öğretmen Adayı Ve Öğretim Elemanı Gözüyle Öğretmen Yetiştirme,* XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Özdemir, M. , Civelek Ş., Çetin Y. E., Karapınar N. Ve Deniz, Ö. (2015). Öğretmenlerin Eğitimsel Çevresel Ve Sosyal Sorunları (Şırnak İli Örneği), *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 26,163-181.

Özoğlu, M. (2010). *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları.* Seta Analiz.

Özpınar, M. ve Sarpkaya, R. (2010). Köyde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Sorunları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* Sayı 27, ss. 17-29.

Sakaoğlu, N. (1992) *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi,* İstanbul: İletişim Yayınları.

Sağlamer, E. (1975). *Eğitimde teftiş teknikleri.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Sarı M. H. ve Altun Y. (2015). Göreve Yeni Başlayan Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* cilt 30(1), 213-226.

Saygılı, E. (2009). *Alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, verimliliği ve karşılaştığı sorunlar (Malatya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seyidoğlu, H. (1995). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul: Güzem Yayınları.

Sözleşmeli Öğretmenlikte 3+1, http://www.mebpersonel.com/sozlesmeli-ogretmenler/sozlesmeli-ogretmenlik-31-duzenlemesi-genel-kurulda-kabul-edildi-h231328.html

Topçuoğlu, N. (2015). *Öğretmen Görüşlerine Göre Mesleki Gelişim: Nitel Bir Çalışma.* Yüksek Lisans Tezi, Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türker, T. (2004). *Branş dışında, sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin mesleki sorunlarının incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Üstüner, M. (2014). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:5, Sayı:7, Bahar. İnternet Adresi: http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/Ustuner.htm

Yalçınkaya, M. (2002). Yeni öğretmen ve teftiş. Milli Eğitim Dergisi. 153-154. Web: https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153-154/yalcinkaya.htm 07.06.2018 tarihinde indirilmiştir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. (2011). Öğretmen eğitiminde çatışma alanları ve yeniden yapılanma. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi,* 1(1), 1-17.

EKLER

Ek 1: Birinci Görüşme Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Soruları

TARİH /SAAT:

Görüşme yapılan öğretmenin;

Cinsiyeti: ( )Kadın ( )Erkek

Çalıştığı sınıf düzeyi: ( )1. Sınıf ( )2. Sınıf ( )3. Sınıf ( )4. Sınıf ( )Birleştirilmiş Sınıf

Merhaba, benim adım Ümran Tuğba GEDİK. Marmara Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı yüksek lisans öğrencisiyim. "Van'a Sınıf Öğretmeni Olarak Atanmak: Mesleki ve Sosyal Durum Analizi" konulu yüksek lisans tezimi hazırlamaktayım. Bu nedenle sizin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyuyorum. Görüşme talebimi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Görüşmemize başlamadan önce, görüşmenin işleyişi ile size bilgi vermek istiyorum.

- Görüşme için zaman sınırlaması yoktur. Her soru hakkında dilediğiniz uzunlukta yanıtlayabilirsiniz.
- Asıl olarak kişisel görüşleriniz ve deneyimlerinizle ilgilendiğimi söylemek istiyorum.
- Bir soruya cevap vermek istemediğinizde lütfen belirtin.
- Görüşmelerimi kaydetmek için sizden izin istiyorum. Bunun nedeni herhangi bir aksilik yaşamam durumunda araştırmam için gerekli verilere ulaşabilmemdir.
- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri benim dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz kodlanacaktır.
- Aldığım notları sadece ben kullanacağım. Diğer öğretmenler ve de yöneticiler hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaklardır.

Sormak istediğiniz herhangi bir şey yoksa izninizle başlayabilir miyiz?

SOSYAL DURUM

1. Farklı bir şehirden Van'a gelmek farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmak size ve iş ortamınıza nasıl etki ediyor? Lütfen görüşlerinizi bildiriniz.
2. Farklı bir şehirde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıkları nelerdir? Lütfen açıklayınız.
3. Okula ve çevreye uyum konusunda Van halkından veya okul ikliminden yardım aldınız mı? Lütfen görüşlerinizi bildiriniz.
4. Van'da ki sosyal ve kültürel hayat ile düşünceleriniz nelerdir? Van'a gelmeden önceki sosyal ve kültürel hayatınızla Van'a geldikten sonraki sosyal ve kültürel hayatınızı karşılaştırır mısınız? Lütfen açıklayınız.
5. Van'da karşılaştığınız herhangi bir sorun oldu mu? Olduysa bu sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.

- Sosyal-kültürel
- Ekonomik
- Psikolojik

MESLEKİ DURUM

1. Atama tercihleriniz arasında Van'ın bulunmasının sebebi nedir? Lütfen açıklayınız.
2. Van'a ilk geldiğinizde karşılaştıklarınız arasında dikkatinizi neler çekti? Bu dikkatinizi çekenler size neler hissettirdi? Lütfen açıklayınız.
3. Size göre Van'da ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında\ulaşamamasında
    - Öğretmenin
    - Öğrencinin
    - Ailenin
    - Okul Ortamının rolü hakkında ne düşünüyorsunuz? Lütfen açıklayınız.

4. Van' da öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi(mesleki ortam) ve eğitim dışı(sosyal ve psikolojik) sorunlar nelerdir? Size göre bu sorunlar neden/nelerden kaynaklanmaktadır? Lütfen görüşlerinizi bildiriniz.

5. Van'da sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartlar daha iyi hale getirir? Önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayınız.

- Mesleki destek(teknoloji kullanımı, rehberlik desteği, kültürel destek, seminerler…)
- Okulun fiziki şartları/olanakları
- Veli- öğretmen ilişkisi
- Okul iklimi(öğretmen-öğretmen ilişki, öğretmen-okul yönetici ilişkisi)
- Sosyal yaşam
- Maddi destek

6. Size göre Van'da öğretmen-veli ilişkileri nasıl? Lütfen açıklayınız.

7. Hizmet öncesi dönemde yaptığınız staj uygulamalarının iş ortamınıza yansımalarını ve etkilerini hissedebiliyor musunuz? Lütfen açıklayınız. (Mesleğe yansımaları)

8. Van'da sınıf öğretmeni olmanın sizi mesleki doyuma ulaştırdığını/ulaştıracağını düşünüyor musunuz? Neden? Lütfen açıklayanız.

9. Van'da sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde(batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmayı farklı buluyor musunuz? Neden? Lütfen açıklayınız.

10. Size göre Van' da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönleri ve sınırlılıkları nelerdir? Lütfen açıklayınız.

Ek 2: İkinci Görüşme Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Soruları

GÖRÜŞME FORMU

TARİH /SAAT:

Görüşme yapılan öğretmenin;

Cinsiyeti: ( )Kadın ( )Erkek

Çalıştığı sınıf düzeyi: ( )1. Sınıf ( )2. Sınıf ( )3. Sınıf ( )4. Sınıf ( )Birleştirilmiş Sınıf

Merhaba, benim adım Ümran Tuğba GEDİK. Marmara Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı yüksek lisans öğrencisiyim. "Van'a Sınıf Öğretmeni Olarak Atanmak: Mesleki ve Sosyal Durum Analizi" konulu yüksek lisans tezimi hazırlamaktayım. Bu nedenle sizin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyuyorum. Görüşme talebimi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Görüşmemize başlamadan önce, görüşmenin işleyişi ile size bilgi vermek istiyorum.

SOSYAL DURUM

1. Farklı bir şehirden Van'a gelmek farklı sosyal ve kültürel çevrede bulunmak size ve iş ortamınıza nasıl etki ediyor? Etkileri halen hissedebiliyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi bildiriniz.
2. Farklı bir şehirde yaşamanın olumlu yanları ve sınırlılıkları nelerdir? Lütfen açıklayınız.
3. Okula ve çevreye uyum konusunda Van halkından veya okul ikliminden yardım aldınız mı? Lütfen görüşlerinizi bildiriniz.
4. Van'da ki sosyal ve kültürel hayat ile düşünceleriniz nelerdir? Van'a gelmeden önceki sosyal ve kültürel hayatınızla Van'a geldikten sonraki sosyal ve kültürel hayatınızı karşılaştırır mısınız? Lütfen açıklayınız.
5. Van'da karşılaştığınız herhangi bir sorun oldu mu? Olduysa bu sorunları çözmek için neler yapıyorsunuz? Lütfen açıklayınız.

    - Sosyal-kültürel
    - Ekonomik
    - Psikolojik

MESLEKİ DURUM

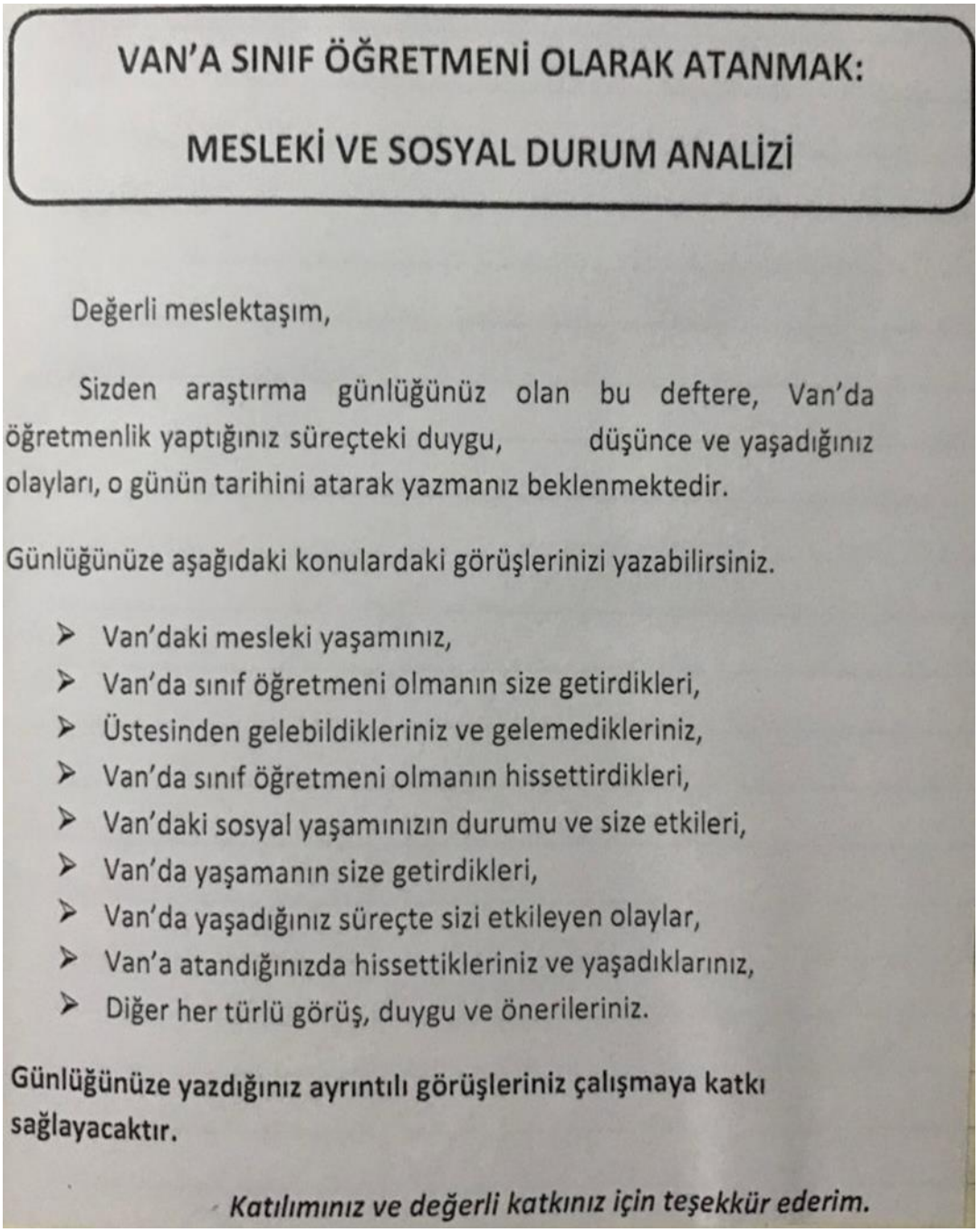
1. Atama tercihinizin Van olmasından memnun musunuz? Lütfen açıklayınız.
2. Van'a ilk geldiğinizde karşılaştıklarınız arasında dikkatinizi neler çekti? Bu dikkatinizi çekenler size neler hissettirdi? Bunların süreç içinde değiştiğini hissettiniz mi? Lütfen açıklayınız.
3. Size göre Van'da ilkokul öğretim programlarının hedeflerine ulaşmasında\ulaşamamasında
   - Öğretmenin
   - Öğrencinin
   - Ailenin
   - Okul Ortamının rolü hakkında ne düşünüyorsunuz? Lütfen açıklayınız.
4. Van' da öğretim programlarının uygulanmasında karşılaşılan eğitim içi(mesleki ortam) ve eğitim dışı(sosyal ve psikolojik) sorunlar nelerdir? Size göre bu sorunlar neden/nelerden kaynaklanmaktadır? Lütfen görüşlerinizi bildiriniz.
5. Van'da sınıf öğretmeni olmayı ve öğretim programlarının kazanımlarını daha etkin uygulamayı en çok hangi şartlar daha iyi hale getirir? Önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayınız.
   - Mesleki destek(teknoloji kullanımı, rehberlik desteği, kültürel destek, seminerler…)
   - Okulun fiziki şartları/olanakları
   - Veli- öğretmen ilişkisi
   - Okul iklimi(öğretmen-öğretmen ilişki, öğretmen-okul yönetici ilişkisi)
   - Sosyal yaşam
   - Maddi destek
6. Size göre Van'da öğretmen-veli ilişkileri nasıl? Lütfen açıklayınız.
7. Hizmet öncesi dönemde yaptığınız staj uygulamalarının iş ortamınıza yansımalarını ve etkilerini hissedebiliyor musunuz? Lütfen açıklayınız. (Mesleğe yansımaları)

8. Van’da sınıf öğretmeni olmanın sizi mesleki doyuma ulaştırdığını/ulaştıracağını düşünüyor musunuz? Neden? Geçen süreyi değerlendirir misiniz? Lütfen açıklayanız.

9. Van’da sınıf öğretmeni olmakla bir başka şehirde(batı veya doğu) sınıf öğretmeni olmayı farklı buluyor musunuz? Neden? Lütfen açıklayınız.

10. Size göre Van’ da sınıf öğretmeni olmanın olumlu yönleri ve sınırlılıkları nelerdir? Lütfen açıklayınız.

Ek 3:Günlük Yönergesi

VAN'A SINIF ÖĞRETMENİ OLARAK ATANMAK:

MESLEKİ VE SOSYAL DURUM ANALİZİ

Değerli meslektaşım,

Sizden araştırma günlüğünüz olan bu deftere, Van'da öğretmenlik yaptığınız süreçteki duygu, düşünce ve yaşadığınız olayları, o günün tarihini atarak yazmanız beklenmektedir.

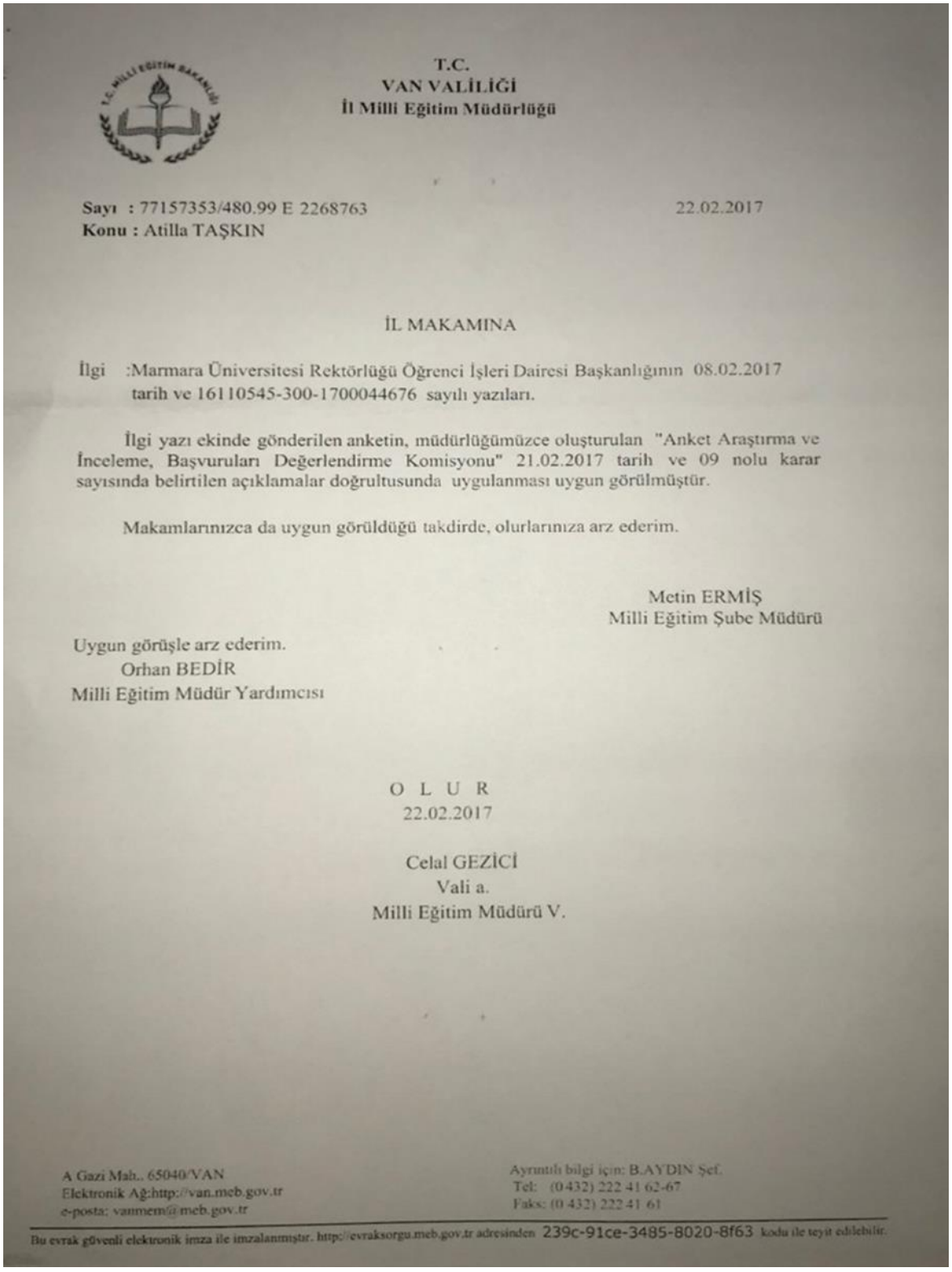
Günlüğünüze aşağıdaki konulardaki görüşlerinizi yazabilirsiniz.

- Van'daki mesleki yaşamınız,
- Van'da sınıf öğretmeni olmanın size getirdikleri,
- Üstesinden gelebildikleriniz ve gelemediklerinizi,
- Van'da sınıf öğretmeni olmanın hissettirdikleri,
- Van'daki sosyal yaşamınızın durumu ve size etkileri,
- Van'da yaşamanın size getirdikleri,
- Van'da yaşadığınız süreçte sizi etkileyen olaylar,
- Van'a atandığınızda hissettikleriniz ve yaşadıklarınız,
- Diğer her türlü görüş, duygu ve önerileriniz.

Günlüğünüze yazdığınız ayrıntılı görüşleriniz çalışmaya katkı sağlayacaktır.

Katılımınız ve değerli katkınız için teşekkür ederim.

Ek 4:Milli Eğitim İzni

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 77157353/480.99 E 2268763 22.02.2017
Konu : Atilla TAŞKIN

İL MAKAMINA

İlgi :Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığının 08.02.2017 tarih ve 16110545-300-1700044676 sayılı yazıları.

İlgi yazı ekinde gönderilen anketin, müdürlüğümüzce oluşturulan "Anket Araştırma ve İnceleme, Başvuruları Değerlendirme Komisyonu" 21.02.2017 tarih ve 09 nolu karar sayısında belirtilen açıklamalar doğrultusunda uygulanması uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Metin ERMİŞ
Milli Eğitim Şube Müdürü

Uygun görüşle arz ederim.
Orhan BEDİR
Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

O L U R
22.02.2017

Celal GEZİCİ
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü V.

A Gazi Mah., 65040/VAN
Elektronik Ağ:http://van.meb.gov.tr
e-posta: vanmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: B.AYDIN Şef.
Tel: (0 432) 222 41 62-67
Faks: (0 432) 222 41 61

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 239c-91ce-3485-8020-8f63 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Araştırma Değerlendirme Komisyon Kararı

Karar Sayısı: 2017/09 **21/02/2017**

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	**Ümran Tuğba GEDİK**
Ünvanı	Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
Kurumu / Üniversitesi	Marmara Üniversitesi
Araştırma yapılacak il İlçe	Van / Başkale Edremit ve İpekyolu İlçeleri
Araştırma yapılacak eğitim alan	İlkokul Müdürlükleri Bünyesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenleri
Araştırmanın konusu	Sosyal ve Mesleki Durum Analizi
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Yüksek Lisans Tez Çalışması
Veri toplama araçları	Görüşme Tekniği (Yüz yüze)
Yazı Ekleri	Ek1: Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Yazısı (1 Sayfa) Ek2: Yazı Sureti (1 Sayfa) Ek3: Fiziki Zararları Karşılama Taahhüdü (1 Sayfa) Ek4: Araştırman sonuçlarının teslimine Yönelik Tutanak (1 Sayfa) Ek5: Tez Araştırma/uygulama İzin Dilekçesi (1 Sayfa) Ek6: Görüşme Formu (4 Sayfa) Ek7: Yüksek Lisans Tez Önerisi (7 Sayfa)
Görüş istenilecek Birim/Birimler	Görüş istenmeyecektir.

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

Komisyonumuz Van Edremit, İpekyolu ve Başkale ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerine yönelik görüşme tekniği kullanılarak yapılacak yüz yüze görüşme çalışması yapılmasına ilişkin Mamara Üniversitesi Rektölüğünün yazıları ve ekleri incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Komisyonumuz;

a) Araştırma öneri ve veri toplama için kullanılacak görüşme tekniklerinde, Anayasa ve Millî Eğitim Temel Kanunu ile millî ve manevi değerlere aykırı, kişilik haklarını ihlal edici, cinsiyet, din ve ırk ayrımını körükleyici, belli politik yaklaşımları destekleyici, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nce suç kabul edilen hususları içeren, kişilik ve aile mahremiyetini ifşa edici sorular, ifadeler, kullanılmaması,
b) Yapılacak görüşmelerde içerik ve kapsam yönünden, Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarına uygun olması, katılımcıların kişilik haklarına uymada sakınca veya konu dışı çağrışım oluşturacak ifade ve anlatımlara yer verilmemesi,
c) Sözkonusu veri toplama talebenin uygulanmasında ***gönüllüğün esas alınması***,
d) Elde edilen verilerin başvuru amacı dışında herhangi bir yerde, basılı yada görsel medyada kullanılmaması,
e) Yapılacak araştırma sonuçlarının, *MEB bünyesindeki ilkokul müdürlüklerinde yapılmasına izin verilen araştırma tamamlandıktan sonra, istenmesi durumunda araştırmanın teslimine ilişkin tutanak* ile **Müdürlüğümüze teslim edilmesi**
f) Araştırmanın İpekyolu, Edremit ve Başkale ilçeleri bünyesinde bulunan ilkokul müdürlüklerinde yürütülmesi,
g) Okullarda yapılacak çalışmalar için ilgili okul müdürlüğünün en az 3 gün önceden bilgilendirilmesi
h) Veri toplama sürecinin ilgili eğitim kurumunda eğitim ve öğretimi aksatmayacak ve 2016/2017 eğitim öğretim yılının son iş günü sonlandırılacak şekilde planlanması gibi hususların yerine getirilmesi kaydıyla ***çalışmanın yapılmasını uygun görmüştür.***

Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.

KOMİSYON

Komisyon Başkanı	Üye	Üye	Üye
Metin ERMİŞ	Şahin ÖZEL	Erkan KUTUR	M. Emin FIRAT
İl Milli Eğitim şube Müdürü	Okul Müdürü	Öğretmen	Öğretmen